Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه:

||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||||

دَ کتاب نوم افضل ... افضل شوق

دَ کتاب مصنفه سیده حسینه گل

دَ چاپ کال ۲۰۰٦

دَ کتاب کمپوزر رباب عائشه

دَ چاپېدو اهتمام وقار علي شاه کاکاخېل

دَچاپ ځای فېض الاسلام پرنټنګ پریس راولپنډۍ

دَ دي کتاب ټول حقوق

دَ مصنفه په حق کي محفوظ ساتلی شي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتساب

دا کتاب په جدا جدا حوالو زه دَ پښتو ژبې هاغه نومورو لیکوالانو ، شاعرانو ، ادیبانو او نقادانو ته اهداء کوم چا چې په پښتو ادب کې وخت په وخت دَ قدر وړ اضافې کړې دي ، بلکه دې سره یې دَ معیار دَ یو اعلیٰ روایت بنیاد هم ایښی دی-

---

دَ خدائی بخښلي غني خان چې شاعرانه تخئیل یې زما فکر ته هر ځل یوه نوې رڼا بخښلې ده-

---

دَ پښتو دَ ناول دَ هغه ناویاته فکر لیکونکو محترم سعدالدین شپون ، ډاکټر شیر زمان طائزی او ښاغلي غازي سیال په نوم ... دَ چا ناولونو چې پښتو ناول شته کړی دی-

---

دَ پښتو ژبې هاغه سفرنامه لیکونکو په نوم چې دَ پښتو سفرنامې خائسته روایت یې په فکر او هنر پاللی دی .... ستر خوشحال خان خټک ، خدائی یخښلی حمزه شینواري او ښاغلی طاهر آفریدي-

---

دَ جدید طرز اُسلوب لرونکو ښاغلي بیر محمد کاروان ، ملګري عنایت الله ضیا ء، مېرمن نجیبه سارابیاباني او سعید ګوهر په شان دَ هاغه لیکونکو په نوم چې دَ علامت په خوږه پسته اشاره کې دَ زړه لو ژوند خبره کوي-

---

دَ ښاغلي سلیم راز او ګران محترم ایاز داؤدزئی په نوم .... چې دَ کره کتنې په فن او هنر قدرت لري

او په تېره دا هر څه....

دَ شلمې صدی دَ هاغه ستر نقاد په نوم چې په ادبي دُنیا کې دَ قلندر مومند په نوم خپله بېژندګلو لري او چا چې پښتو ژبې او ادب ته په ډېره راستی ... دَ خپل فکر او علم یوه نوې لاره ورکړې ده-

سیده حسینه ګل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ مصنفه چاپ کتابونه

۱ " -شپون شپول شپېلۍ" (شاعري) کال 1990

۲ " -خو ته خبرې کوه " (شاعري) کال 1998

۳ " -دا هم هغسې موسم د " (شاعري) کال 2003

۴ " -افضل .. افضل شوق " (تنقيدي جائزه) کال 2006

دَ مصنفه ناچاپه کتابونه

۱ " -تصوير " (افسانې) ناچاپ کتاب

۲ " -منگوټې " (ناول) ناچاپ کتاب

۳ " -ډرامې " (ریډیو ډرامې) ناچاپ کتاب

۴ " -سفرنامه هند " (سفرنامه) ناچاپ کتاب

دَ مصنفه مرام

دَ پښتون قام سر لوړي غوښتل ..... خو دَ پښتو په انساني ننگ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ مصنفه پېغام

دَ پښتون قام سرلوړي غوښتل .. خو دَ پښتو په انساني ننگ - پښتانه قلمکاران که غواړي چې دَ مخته وتو قومونو دَ اديبانو او شاعرانو سره سيالي اوکړي .. نو هغوئ دې هم داسې ادب تخليق کول شروع کړي ، چې دَ عصر دَ روح رېښتوني ترجماني کوي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسینه ګل دَ پېغلتوب شاعره

)دَ ایاز داوړدزئي دَ هغي تاثراتي مضمون په تاثر کې چې هغه دَ حسینه ګل دَ کتاب " دا هم هغسې موسم دی" دَ مخ کتنې په دستوره کې په اوویشتم اپریل 2004 په اکادمي ادبیات اسلام آباد کې اورولی وو او ما له ئې هم دَ دغه مضمون یو نقل رالیږلی وو (

دَ صدو نه چې وو انښتی په مرو کې آوازونه

په سینو کې چې خوندي وو دَ پېغلوکو پټ رازونه

تا راغونډ کړه په یو راز کې چې پخپله هم یو راز وې

تا دَ حس ژبه چې ورکړه لږ صفا شو آوازونه

ته دَ دې عصر بلائټس شوې ، ته دَ دې عصر سپفو شوې

تا دَ زړه خبرې اوکړې ، دَ وئیلو چل دې زده وو

تا سینه چې وه ډال کړې بلا غشي درخواره وو

یو یو غشی به په شا شو ستا فن څه وو یو جادو وو

ته دَ خپل فن چنغله شوې که نه فن وو ستا چنغول شو

چې ته فن ئې که فن ته ئې ، دواړه یو بل کې تحلیل شوئ

دَ رسمونو او قیدونو په زندان کې وې راګېره

دَ زندان تمبې دې واکړې تا دَ فن منتر پرې چُف کړو

ستا دَ وخت په نبض لاس وو .. وخت هم دغه مناسب وو

چې محسوسو احساساتو له دَ فن ژبه دې ورکړې

که تنها وې تنها نه ئې چې خپل فن سره منسوب ئې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس دَ پېغلو پېغلو ځونو پټ خوبونه دي همراه دي

دَ تنکو تنکو خوبونو يو نازك غوندي تعبير شوې

ته دَ پټو ادراكاتو هنداره شوې يو تفسير شوې

ته څه نره پښتنه ئې او پښتو دې ورومبۍ مينه

نورې مينې به دي هم وي دَ پښتو نه چې زار كړې

تا بخښلې چې خپل فن ته همه حسن او جمال دی

چې اياز ئې معترف دی ستا هنر خو باكمال دی

"ستا وجود دَ روان عصر يو جواز او هم اعجاز دی"

زه په خپل او پردي نه يم اعتراف وو ما هم كړې

۱ - بلائټس او سېفو .. دَ نن نه څه دپاسه دوه نيم زره كاله مخكې دوه شاعرانې چې دَ زړه خبرې ئې دَ شاعرۍ موضوع وه او شايد په ورومبي ځل دَ پېغلتوب دَ ادراكاتو او احساساتو ذكر ئې په وضاحت او صداقت سره خپله شاعرۍ كې كړې وو � دَ هغوئ نومونه دَ جرات اظهار په حواله راغلي دي -

۲ - اياز .. اياز داوُدزئی

قمر راهي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ بُلبل ګويائي ... دَ ګل په ژبه

سمدستي تاثرات ________ اياز داؤدزئی

دَ حسينه ګل دَ ليك لوست شوق دَ کچه عمر نه دَ جنون حد ته رسېدلی وو � دَ کچه عمر شاعري ئې ، دَ ليك لوست او دَ پېښور ، کوئټې او کابل رېډيو سټېشنونو نه دَ نشرکېدونکو ادبي، ثقافتي او تجزياتي پروګرامونو دَ اورېدو دَ عمل دَ کُومي نه اوزېږېده � او دَ عمومي قبوليت او تحسين مقام ته اورسېده � دَ "شپون .. شپول او شپېلۍ" اولنۍ مجموعه ئې زما له سترګو نه ده تېره شوی .. خو نوري دوه مجموعې " خو ته خبرې کوه" او " دا هم هغسې موسم دی" ما لوستلي دي � دَ دې آخري کتاب "دا هم هغسې موسم دی" مخ کتنه دَ اسلام آباد دَ اکادمي ادبيات پاکستان په هال کې په 27م اپرېل 2004 دَ اکادمي او دَ اسلام آباد پښتو سوسائټې په اشتراك شوی وه � په دغه کتاب ما په دغه موقعه ځو خبرې کړي وې � نو ځکه په دې ليك کې دَ هغې په شاعرۍ دَ نورو وئيلو حاجت نه ګڼم � دغه ليك دَ پښتو اکېډمۍ پېښور په "پښتو" مجله کې چاپ شوي وو� دَ ادب مئينانو که نه وي لوستلی نو اوس دي اولولي .. چې دَ هغې دَ شاعرانه وارداتو دَ وسعت ارزښت او معيار نه په ښه شان خبر شي � دَ دغې دستورې نه چې مونږ په ستنه راتلو ، نو جهان ګرد افضل شوق زه په خپل موټر کې کورته دَ رسولو دپاره کښېنولم � شپه وه .. تېز باران وو او جړق شو چې شوق صاحب ګاډې دَ ځان نه وړاندي ګاډۍ سره اوجنګولو.. دواړه بچ شو� ما وئيل شوق صاحب!! دَ شاعر او بيا ستا په شان دَ آفاقي شاعر فکر هم لکه ستا سېلانی وي � نو ښه وه چې ګاډې اوجنګېدو خو مونږ هم بچ شو دواړه � ګاډۍ هم بچ شوه � شائيد سعيدګوهر هم راسره ناست وو � دَ افضل شوق خبرې ډېرې پستې وي .. ته به وائې لکه چې بُلبل چغېږي � نو هغه په ټوله لاره هم هغسې دَ مزې خبرې کولې -

بيا څه موده پس په کاکا صاحب کې دَ حسينه ګل دَ ورور دَ واده وليمه وه � نو زه دَ خپل وراره عنايت الله ضياء سره دَ پېښور نه کاکا صاحب ته لاړم � په پښتو ادب ورك لپونی عبدالکريم بريالی دَ کوئټې نه دَ حسينه ګل په دعوت ځان را رسولی وو � په دغه موقعه نور هم دَ پښتو ليکوال او شاعران موجود وو � ښه وخت تېر شو � خو کومې خبرې چې ما له ډېر خوند راکړو .. هغه دَ حسينه ګل دَ والد صاحب ميان مظهر شاه کاکاصاحب ادبي او عالمانه خبرې وې � هغه ټول موسکا موسکا ټول مينه مينه وو � هغه دَ قلمکارۍ په واسطه زه پېژندلم او هم په دغه نسبت ما هغه پېژندلو� خو شائيد دغه زمونږ اولنۍ مخ په مخ ملاقات وو � دَ هغه شخصيت او دَ هغه دَ وينا نه ډېر متاثره شوم � الله پاك دي ډېر ژوند ورکړي � دَ پښتو او اُردو ښه ليکوال دی-

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ځای نه مونږ دَ قمر راهي صاحب دَ سلام دپاره په دريو ګاډو کې مردان ته لاړو � بريالي صاحب دَ مردان دَ ځينو نورو مُنورينو سره هم ليدل غوښتل � ځکه نو زه او شوق صاحب دَ مردان نه دَ هغه په ګاډۍ کې مازيګر تېر اسلام آبّاد ته راروان شو � په لاره مونږ دَ هغه دَ يو "خيال" ګوټونه کچ کول � دغه خيال هغه دَ ناول په قالب کې ځايول غوښتل � هغه دَ اهرام مصر دَ فرعونانو دَ زمانې په پس منظر کې ناول ليکل غوښتل چې هم په کې دَ هغه وخت کردار موجود وي او هم په کې دَ دې جديد خلائي دور کردار په منطقي انداز خپل رول ادا کوي � دَ دغه ناول پلاټ زېربحث وو .. ښه په شرق باران راورېدو � نو جرق شو .. شوق صاحب هم اولړزېدو، زه هم اوبهوګنېدم لکه چې دَ خوب نه راويښ شوي يُو � دَ ګاډۍ بونټ دَ ګاډي دَ چت سره اولګېدو � شوق صاحب زما نه زارېدو، قربانېدو � ما وئيل شوق صاحب ښه ده .. دواړه بچ شو � خو ګاډي ډېر سخت خراب شوی دی � هغه وئيل.. ګاډي به بيا جوړ شي � خو ښه ده چې ته خدائی بچ کړې� ما وئيل .. ځان نه يادوې � هغه وئيل ځان ... او په برق برق په خندا شو � او ماته يو شعر راپه ياد شو -

چې هم شته دي اوهم نشته،په دې ژوند کې دا هم ژوند دی

عُنقا ماته هوسېږي .... زه پسخېږمه عُنقا ته

خبره په بله لاړه � ما دا ليکل غوښتل چې دَ افضل شوق په ټولو تصنيفاتو.. دوه (2) شعري مجموعې ، درې (3) سفرنامې او يو ناول، چې حسينه ګل په خپل ړومبي نثري کتاب " افضل .. افضل شوق " کې وربانديې داسې ځانګړې تجزياتي مطالعه ليکلې ده چې افضل شوق که افضل دی ، نو حسينه ګل هم په دغه کتاب کې خپل خانداني " فضيلت" په ښه شان په کار راوستلې دی � دَ حضرت کاکا صاحب رحمته الله عليه په برکت په دغه کلي کې داسې وتلي قلمکاران زېږېدلي دي چې دَ پښتو ادب ئې پنګه ورکړې دی � په دغو شخصيتونو کې ارواښاد ميان تقويم الحق هم وو چې پروفېسر ډاکټر محمد همايون هما په خپل کتاب "ښکلي ښکلي خلق" کې وائي " نابغه" وو � خو خدائی بخښلي ميان بهادرشاه ظفر هم دَ تاريخ نه تر لُغاتو .. ډېر څه ورکړي دي � مرحومه س � س� بي بي (سيده بشرى بېګم) چې قام پرسته اولنۍ پښتنه شاعره وه � اوس دَ پښتو په ادب کې اساطيري حېثيت لري � نو دَ کاکا صاحب تاوْ راتاوْ غرونو کې لعلونه خو ډېر پيدا شوي دي � خو اوس په کې سدابهار " ګل " .. " ادبي ګل " هم غوړېدلی دی � دغه " ګل" دَ حسينه ګل په نوم داسې ادبي شهرت موندلی دی چې که الله پاك ته منظوره وي .. نو انشاالله چې دا به هم دَ مېرمنو اديبانو په ټولۍ کې دَ ليجنډ مقام ته اورسي � دَ دغسې مقام نښې نښانې ما دَ هغې په شاعرۍ کې خو ليدلي وې .. او دغه علامات دَ هغې په دې نثري کتاب کې واضحه ښکاره شول-

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما چې دَ دي ليك دَ عنوان فكر كولو ، نو دا خيال راغلو چې اوليكه چې.. حسينه ګل فني ، ادبي او انتقادي شهزادګۍ � بيا مي وئيل .. نا .. حسينه ګل .. دَ افضل شوق دَ فن او فكر مُغيره � په دي مي هم زړه اوبه اونه څښكلې � نو ما وئيل .. حسينه ګل .. زړَه وره قلمكاره � ناګهانه دَ رحمان بابا دا شعر راوړاندې شو،

اې رحمانه ! دَ بُلبلو ژبه زده كړه

دغه پسته په صفت دَ "ګل" اندام شه

او دي شعر دَ ځان سره دغه عنوان راوړو چې دَ دي ليك په تندي ليكلى شوى دى � دَ " بُلبل" ګويائي .. دَ " ګل " په ژبه � دا استعاراتي عنوان مي ځكه خوښ شو چې حسينه ګل په دي كتاب كې وائي چې .. افضل شوق " عالمي او آفاقي مشاهدات او تخيلات په كليواله پښتو كې ځايوي او چې كله نه ځائېږي نو علاميت .. اشاريت او زمز و ايما" ته مخه كړي � نو دَ دغسې ابلاغ تفهيم دا اقتفاۡ لري چې دَ وراني سر په چُوف منتر بيا موندى شي � خو دا هم دَ دي عنوان كافي جواز نه دى � دَ دي عنوان جواز دَ رحمان بابا دَ شعر دَ بين السطور نه راويستلى كېدى شي � هغه دا چې رحمان بابا دَ ګل دَ صفت دپاره دَ بُلبل ژبه زده كول لازمي ګڼي � خو دَ بُلبل په ژبه هم ګل پوهېږي � او "ګل" چې هر كله دَ دغې ژبې بل چاته دَ رسولو هڅه اوكړي .. نو ټوله فضا په خپله خوشبو معطر كړي � دَ "ګل" ظاهري حسن كه هر څو دَ " ګل" دَ څهرې نه څرګندېږي � خو حقيقي ښكلا دَ خوشبو په ژبه څرګندوي � نو مونږ دا وئيلى شو چې ګل هم ژبه لري او دغه ژبه ئې خوشبو ده � خوشبو داسې ژبه ده چې هر څوك پرې پوهېږي .. تر دي چې ماشومان هم ترينه لطف اندوزه كېدى شي � نو كه دَ بُلبل ګويائي .. پر اسراره وي � بيا ئې هم " ګل " په خپله ژبه په ښه فصاحت بيانوي � دا تاثر ما دَ حسينه ګل دَ كتاب دَ لوستلو نه پس اخستلى دى � دا زما تاثر دى � كېدلى شي چې دَ بل قاري تاثر زيات فصيح او بليغ وي -

حسينه ګل دَ افضل شوق دَ منظوم او نثري ليكونو تجزيه ، تشريح او توضيح په داسې ډول كړېده چې كتاب ئې دَ افضل شوق دَ فنكارانه كُهربائي دَ جهان ، جام جم معلومېږي � نو چې دغه جام جم ته لوستونكى ځان سيلمه كړي نو دَ افضل شوق دَ فن دَ كائناتو ننداره به هم دَ حسينه ګل په نظر كوي � نو چې يو خوا حسينه ګل وي او بل خوا افضل شوق وي .. نو څه حېرت كه يو حساس لوستونكى دَ شوق دَ فنكارانه شوق دَ افضليت په ګلبڼ دَ حسينه ګل دَ پلونو په پُل ورتېر شي � او دغه ګلستان كې داسې ورك شي لكه چې محبوبا په قلا كې ګېر شوي وي او دَ وتلو لار بيا نه مومي � حسينه ګل يو سحركاره فنكاره ده � نو نقد او نظر ئې هم مسحوركونكى دى � افضل شوق جهان نورد ، سپلانى تخليق كار دى � نو دَ يو وير جهان ښكلاګانې ئې ځان كې ځاى كړېدي � او دغه ښكلاګانې كه آفاقي دي او كه مقامي ، قامي دي كه عالمي ، علامتي دي كه اشارتي ، معماتي دي كه ابهامي ، الهامي دي كه وجداني، حسينه ګل داسې تنقيدي مطالعې ، داسې تشريح او تفسير، تجزئې او تبصرې ته مخامخ كړېدي لكه چې لوستونكي ته ئې جهان نما هنداره دَ وړاندې ايښودې وي او هغه په كې دَ افضل شوق شاعرانه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

واردات ، کېفیات، حسیات، ادراکات، مشاهدات، تخیلات او نفسیات ، دَ هغه ادبي ګامونه ، چې يو په شرق وي بل په غرب داسې پراخ ويني لکه دَ هغه همزاد وي � دَ هغه دَ غزلونو او نظمونو فني ، تکنيکي او موضوعي وضاحت په ماهرانه اوستکارانه ډول شوی دی او دَ لوستونکي دَ ذهن نه ئې دَ اشتباه او ابهام وريځې دَ خپل تيري ځرکېدونکي نظر په نمر مخ په شا زغلولی دی �-

افضل شوق که په " لټون ستا دَ څهرې" په ورکه کې ورك شوی وو ، نو ګل دَ خپل فني مسمريزم په منتر بيا موندو او دَ پښتو دَ ادبي بوستان په سپل کې محوه سپلانيانو سره ئې داسې پېژندګلو اوکړه چې تر کومه پښتون او پښتودَ نړۍ په مخ باقي وي،نو افضل شوق به په شوق لولي اودَ خپل ذوق افقونوله به وسعتونه ورکوي -

حسينه ګل وائي ،

"دَ ښاغلي په احتجاج کې بغاوت خو شته خو جبر او زور په کې نشي ليدی ...دَ هغه احتجاج يو فکري او سماجي انقلاب ته لاره را اوباسي ، نه چې دَ چا په لاس کې ټوپك ورکوي "

ګل ، دا هم وائي چې،

"امن دَ ده منشور او مينه دَ ده مسلك دی "

دَ افضل شوق نثري او منظوم ليکونه په خوبولي قاري کې شعوري ويښتيا او وجداني بيداري پيدا کوي � دَ هغه تخيل او ادراك ته دَ وسعتونو دَ راغونډولو او په ځان کې دَ ځايولو بلنه ورکوي � حسينه ګل دَ دغه جهان ګشت دانشوري او دانائي په خپل فهم او ادراك کې ځايوي .. بيا ئې روانه، بهانده وينا کې قاري ته پيرزو کوي � نو که شوق دَ کلي کور پوري محدوده پښتو په عالمي ادراکاتو معموره کړه نو " ګل" دَ مينې او خلوص دَ خوشبو په ژبه پښتون اولس ته ډالۍ کړه � هغې دَ افضل شوق دَ عالمي هنګ او آهنګ دَ نغمو ازانګې را اونيولې او دَ پښتون سماعت ته ئې بخښلې دي � "ګل" دَ شوق سائينسي .. فلسفيانه .. متصوفانه ..نفسياتي .. عالمي او مقامي .. احتجاجي او تفهيمي اپروچ روڼ کړی دی او په دغه رڼا کې ئې وړاندي کړی دی � هغې دَ نظمونو پس منظر هم بيان کړی دی او چې په دغه ضمن کې اولوستلی شي نو بيا لوستونکی نوۀ معنواو نوي پوهې سره مخ کېږي -

حسينه ګل دَ سفرنامې سردَ سترخوشحال خان خټك نه را نيسي او اُستاد امير حمزه خان شينواري اوافسانوي شخصيت طاهر آفريدي پوري رارسوي � خو افضل شوق جديد ترين او افضل ترين سفرنامه نګار بلي � هغه وائي چې که دَ نني نړۍ سفرونه چا ليکوال په ويښه او شعوري طور کړي وي نو هغه به ضرور دَ افضل شوق زبان او بيان ، مشاهدې او ادراك سره اتفاق کوي � دَ ځنې " له کوره تر بازاره" بنديوان دَ نوي نسل دَ نقادانو دَ نيوکو په حلقه وائي .. چې افضل شوق روم، پېرس او لندن ته لېږي او بيا دا هم غواړي چې هغه دي دَ لورالائي منظرنګاري اوکړي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

� نو دا دَ منلو خبره نه ده � "هغه" هغه څه ليکي چې ئې ليدلي، کتلي او اورېدلي دي � خو پښتون ئې دَ ځان سره لاس په لاس بوتلی دی � دَ مغربي دُنيا ترقي او دَ اولس موړېټ ژوند ئې ورته خودلی دی � او ورته وائې

فاعيرو يا أولولابصار (اې سترګورو.. عبرت حاصل کړئ)

"ګل" دَ شوق دفاع په ډېره زړهَ ورتيا او منطقي انداز کړيده � دَ نوي نسل داسې نقادانو ته دَ " کورکلي بند نقادان وائي .. څوک چې دَ شوق سفرنامې دَ پښتون ثقافت خلاف ګڼي � هغې په آّفاقي او عالمي نظرئې سفرنامو ته کتلي دي � دَ هغې په ليك کي كه قاري شوق لولي او په شوق ئې لولي .. نو"ګل" به هم په کې لولي او دَ تحسين په احساس به ئې لولي � ځکه چې دَ دې کتاب نه پس به دَ نوي نسل لوستونکي او ليکوال دَ افضل شوق دَ شعر او نثر په اهميت او ارزښت په ښه شان پوی شي � دَ شوق په فکر و فن دَ پوهېدلو کار حسينه ګل اوکړو � اوس به څوك نه وائې چې زه دَ شوق په کلام نه پوهېږم � دا به هم نه وائې ګڼې چې سفرنامو کې ئې دَ پښتون ثقافت خيال نه دی ساتلی -

دَ افضل شوق په ناول هم حسينه ګل ډېر ښه ليك كړېدی � دَ ناول نوم دی " پروني مخونه" � دا هم هغه ناول دی چې دَ دې په ابتدائي برخه کې ئې ذکر راغلی دی .. چې دَ فرعونانو دَ زمانې په پس منظر کې به ليکلی کېږي � نو دغه ناول اوليکلی شو � او حسينه ګل په دې خپل کتاب کې ئې پرې دَ هر اړخ نه ښکلی ليك کړېدی � دا شائيد لا چاپ شوی نه ده او مسوده ئې مانه ده ليدلې � حسينه ګل دَ ناول په حقله وائې چې ،

"دې ناول کې افضل شوق دَ ناول دَ اهم کردار هيرو په شکل کې دَ مختلفو تاريخونو، تهذيبونو،تمدنونو دَ سفر دَ پړاوْ نه تېرېږي "

بل ځای وائي ،

"افضل شوق په دې ناول کې دَ واقعاتو سره تړلي قيصې او افسانې دومره په دلچسپۍ وړاندې کړيدي چې په بيانيه او مکالماتي انداز کې هيڅ قسم ابهام مخې ته نه راځي "

دَ ناول نګارۍ دَ فن په حقله ئې هم ښه معقولې خبرې کړيدي � دَ ناول په پلاټ، کردار نګارۍ، منظرنګارۍ او طرزبيان ئې مفصله وينا کړېده او څه چې ئې پکار وو هغه ئې ليکلي دي -

دَ دغه ناول نه علاوه ئې په کتاب کې افضل شوق سره خپله يو مرکه دَ "افضل شوق .. دَ پوښتنو(تپوسونو) په رڼا کې" په عنوان شامله کړيده � بل ئې چې ځيني نقادانو په شوق صاحب څه ليکونه کړيدي .. دَ هغې څه برخې ئې دَ " افضل شوق .. دَ نقادانو په نظر کې" هم په کتاب کې اخستلي ده � دغسې ئې دَ شوق فهمۍ حق ښه په نره ادا کړی دی -

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپله مرکه کې حسینه ګل دَ شوق صاحب نه تپوس کوي � تپوس او دَ شوق جواب په دریمه پوښتنه صفحه .. کې راغلی دی -

سوال .. حسینه ګل ،

دا ته کوم لیکل کوې .. دا کوم أسلوب چې تا خپل کړی دی � په دې خو پښتانه دَ سره هډو پوهېږي نه؟

جواب .. افضل شوق

په ادب کې چې ما کوم أسلوب خپل کړېدی .. دا دَ نن دَ وخت دَ حالاتو عېن مطابق دی او که زه دَ وخت په رفتار او دَ زماني په حالاتو دَ پوهې شعور لرم نو زما دَ لیك دا موجوده معیار به دَ صبا نقاد ضرور مني -

خو حسینه ګل دَ صبا نقاد ته هیڅ هم پرې نښود او دَ صباني نقاد کار ئې هم آسان کړو -

حسینه ګل دَ افضل شوق شپږ وانړه کتابونه لکه چې ښه هضم کړیدي او دَ هغې نه پسته ئې پرې لیك کړی وي � دَ کتاب دَ هضمولو په حقله یو انګرېز دانشور فرانسس بیکن (١٥٦١ � ١٦٢٦) مشهوره مقوله ده چې ،

Some books are to be tasted,others to be swallowed And some few to be chewed and digested

"ځنې کتابونه دَ څکلو وي .. ځینې په یو غړپ دَ مرۍ نه دَ تېرَولو وي خو څه لږ شان داسې هم وي چې شخوند پرې او وهلی شي او هضم کړی شي "

نو که دَ افضل شوق کتابونه دَ هضمولو جوګه دي خو هله چې ړومبی دَ حسینه ګل کتاب باندې ښه شخوند او وهلی شي .. او هضم ئې کړی شي -

حسینه ګل په ځائی وائي چې دَ افضل شوق په کتابونو دَ مونالیزا پُراسراره ښکلا خوره ده .. او زه وایم چې دَ " ګل" دَ دې کتاب په فضا دَ ګل دَ روح او ذهن دَ خوشبو چپې خورې دي � هغه دَ ګل په ژبه هم خبرې کولی شي � خو زړه ورتیا ئې هم ځان ته " څه" وائي � هغه دَ شاعرۍ او قلمکارۍ نه علاوه .. دَ پېښور دَ رېډیو سټېشن یوه تکړه براډکاسټره ، دَ نوښهره دَ تحصیل کونسلره او سرګرمه سوشل ورکره هم ده � او په ټولو ډګرونو دَ خپل سنګین عزم پله نیلي (اس) سوره دَ خپلو سترو مرامونو په لور په دګړ روانه ده � دَ عبدالله جان مغموم دَ یو غزل دَ یو مصرعې په ژبه دَ معمولي ترمیم سره زه هغې (حسینه ګل) ته داسې دُعا کوم چې ،

"برکت دي ئې خدائی واچوي په تلو کې "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغسې يو بهادره فنکاره په پنجابۍ کې هم وه چې نوم ئې دی امريتاپريتم � دا په کال 1919 کې دَ پاکستان دَ پنجاب په ګوجرانواله ښهر کې په يوه علمي کورنۍ کې زېږېدلې وه � دَ پاکستان او هندوستان دَ جوړېدو نه پس دهلي ته لاړه او هلته په اکتوبر 2005 کې ئې ساه ورکړه � دَ هغې ادبي فتوحات دَ ستائينې وړ دي � په خپل ژوند کې ئې 75 کتابونه شائع کړي وو � په دې کې 24 ناولونه، 15 دَ افسانو مجموعې .. دَ شاعرۍ 23 کتابونه .. دوه 2 سرګزشتونه او نور ګڼ نثري ليکونه شامل دي � ما دَ دغې سکهنۍ دا بيان دَ هغې دَ قول په ضمن کې راواخستو چې صغير رام ناتهـ نومې مبصر دَ هغې حقله خپل ليك کې نقل کړی دی � امريتاپريتم وائي..

(What matters is not life , but the courage you bring to it)

"ژوند هله ارزښتناك شي چې ژورتيا ورسره مل شي "

نو که حسينه ګل هم داسې په زړه ورتيا مخ په وړاندې زغل جاري اوساتلو نو لکه امريتاپريتم که دَ هندوستان دَ پارليمنټ دَ ايوان بالا دَ 1986 نه دَ 1992 پورې ممبره وه نو کېدی شي چې څه وخت دَ تحصيل دَ کونسلره نه دَ پاکستان دَ سينټ ممبره شي او په ادبي فتوحاتو کې ترنه ترنه تېرې يوُسي � ماته حسينه ګل وئيلي وو چې اوس به زه دَ افسانو مجموعه او يو ناول چاپ کوم � شائيد دې پسې دَ خپلو ډرامو مجموعه هم اوليکي � بيا امکان لري چې دَ افضل شوق سرګزشت هم اوليکي � بې ځايه به نه وي که دلته دَ نوي نسل په حقله دَ سعيدګوهر يوه پېشن ګوئي راوړم .. هغه وائي ،

سعيدګوهره !! نوی نسل لري لوی امکانات

نه زه آخر يم .. نه په ما به شاعري ختمه شي

دغسې امکانات افضل شوق هم لري ، امکانات نا لوی امکانات � بيا شوق صاحب سعيدګوهر خپل اُستاد هم مني � نو بايد دَ خپل اُستاد دا الهامي پېشن ګوئي رښتونې ثابت کړي -

دَ کراچۍ په هفته واره روشن پاکستان دَ 22-29 کال 2005 په اشاعت کې دَ حسينه ګل يوه مفصله مرکه چاپ شويده � هغه وائي ،

"دَ ادب او فکر و فن دُنيا ډېره ښکلې او لازواله ده � دَ فکروفن په برکت پښتنو ما له ډېر درناوی راکړی دی "

دا وينا دَ هغې په ځای ده .. چې دَ ښاغلي قمر راهي تمغه امتياز غوندې لوړ ليکوال او آفاقي شاعر دَ هغې په حقله کوم تحسيني نظم ليکلی دی .. دَ هغې نه ثابتېږي چې پښتانه منورين دَ هغې ډېر قدر کوي-

ته څه نره پښتنه ئې او پښتو دي رومبۍ مينه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورې مينې به دې هم وي، د پښتو نه چې دې زار کړي

دَ حسينه ګل او افضل شوق دواړو په حقله دَ يو انګرېز نقاد وينا رانقل کوم چې دَ فرانس دَ شهره آّفاق دانشور ، مفکر، شاعر او تاريخ دان فرينکائيز والټير Francois Voltaire په حقله ئې ليکلې ده ، دی وائي ،

Voltaire Managed both to be in the thick of things and to survey them from the sort of Olympian Distance that Generally posterity enjoys.

"والټير دَ دې جوګه وو چې دَ ژوند دَ مصروفياتو په منځ کې دَ اولمپيا دَ غره دَ هسکو څوکو نه دَ يوناني ديومالائي ديوتاګانو هسې، دَ دومره فاصلې نه جائزه واخلي چې عام طور دَ راتلونکو نسلونو برخه وي"

دغه کمال که دَ افضل شوق په ليکونو کې موجود دی نو حسينه ګل هم داسې کار کړی دی چې دَ راتلونکي نسلونو نقادانو ته ئې لاره آّسانه کړېده � دَ دې پاسه به نور څه نه وايم .. هسې نه خدائی مه کړه دواړه دَ نظره شي � بيا رحمان بابا هم وائي چې دَ ګل په خبرو،دَ خبرو حق دَ بُلبلانو دی نو زه نه خو" ګل" يم نه "بُلبل" � بُلبل خو افضل شوق دی چې بُلبل هزار داستان دی -

دغه ځای دَ بُلبلانو دی رحمانه

دَ دلبرو په کوڅو دلاور مه شه

اياز داؤدزئی

راولپنډی.. 29 _ 12 کال 2005

)دَ شپې دولس بجې(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو څو خبري

دا کتاب ما اتفاقي بالکل نه دی لیکلی ... بلکه زما دَ دې کوشش په شا دَ ډېره وخته هاغه سوچ دی ، کوم چې ما تر څه حده خپل قلم ته او سپارلو � هسې خو په پښتو کې ښه ښه کتابونه چاپ کېګي ... خو ما دَ دې لیک دپاره صرف دَ ښاغلي افضل شوق کتابونه اوټاکلو - نو دَ دې خو يوه وجه شايد دا هم کېدلی شي چې ښاغلی شوق زه دَ ډېر وخت نه پېژنم او چې ... دَ هغه کتاب راځي نو هغه په دې مرحله کې مسلسل زما سره په رابطه کې وي � کله کله خو دا هم شوي دي چې دَ هغه دَ کتاب تهيم زما بالکل ياد شوی وي - دَ هغه دَ سفرنامو مقامات او کردارونه ، دغه رنګ په دې سفرونو کې دَ ژوند او زړه رنګ رنګ پېښې او واقعات .... دا هر څه ماته دومره خپل ښکاري لکه زما دَ ژوند دَ فکر دَ سفر هر څه وي - ځکه زه په دې نتيجه رسېدلي يم چې دَ دې واقعاتو تجسس او حقيقت زه په داسې رنګ کې خپلو هاغه لوستونکو ته اوښايم ، څوک چې دَ افضل شوق په علامتي انداز يا خو کم پوهېږي او يا دَ هغه دَ ليک طرز مشکل ګڼي - نو په دې هکله دَ ښاغلي شوق شاعري ده او که سفرنامې ... ناول دی او که دَ هغه دغه علامتي انداز ، ما دَ خپل ليک موضوع اوګرځوله�

خو يوه غټه خبره دا هم ده چې دغه هرڅه ته چې کوم معيار ده ورکړی دی نو هاغه معيار مقامي نه دی � بلکه ده دَ خپل ليک او دَ فن دپاره دَ بين الاقوامي معيار اُصول او ضابطې ټاکلي دي چې زمونږ روايت پسنده طبقه ورته ګوته نيسي - دَ ښاغلي شوق په ټولو چاپو کتابونو چې کوم اثر ما دَ يو قاری په حېثيت محسوس کړی دی ... دَ ده دغه انداز ما ته دَ موجوده ليک يو تحريک راکړو - خو زه خپل دغه کوشش خپلو لوستونکو ته مخامخ کېږدم ... هغوئ دي زما دَ دې کوشش جاج واخلي - زه خپل ځان نه خو دَ نقاد په توګه وړاندې کوم او نه باقاعده نقاده يم - خو دَ دُنيا په ژبو کې دغه رنګ ادب چې هغه دَ مقامي روايتونو په سمون نه وي او په دې حواله شايد چې دَ فن تله هم برابره نه وي ، نو دغه هرڅه ته په دې نظر کتل شايد چې تنقيدي کوشش ضرور وي ... که چرې لوستونکو زما دې کوشش ته په مينه اوکتل نو که ژوند وو ، زه به دَ نورو نومورو ليکوالو دَ فن او فکر دغه رنګ تجزيې ضرور وړاندې کوم�

زه دا خبره ډېره په ډاډ کوم چې ما کله دَ خپل دې کوشش ذکر دَ ښاغلي شوق سره اوکړو نو هغه په ډېره پراخدلۍ دا هر څه اوستائيل او ما ته يې يه ډېره سنجيدګۍ وخت په وخت مطلوبه مواد او معلومات په ډېره مينه راکول شروع کړل - په دې ليکنه کار ما په کال ۲۰۰۳ کې شروع کړی وو خو دَ ځواني مرګ ورور دَ مرګ حادثې زما فکر ګډ وډ کړو .... خو رو رو کله چې ژوند خپل معمول ته راغلو ، نو ما ړومبی په خپل نيمګړي کار ګوتې پورې کړې - او نن دا دی زه دا مسوده چاپ ته سپارم - فېصله په تاسو پرېګدم خو يوه خبره به ضرور کوم چې يو فن يا يوه فن پاره دَ تنقيد دَ مرحلو نه اووځي .... دَ کمو او خوبو جائزه واغستی شي - نو دغه رنګ دَ کمو او کمزوريانو اصلاح کېدی شي او خوبيانې نورې ښې کېدی شي. تنقيد دَ فن ضرورت دی - بايد چې هر نقاد آزادانه طور دَ يو فن پارې کمۍ او خوبۍ راوباځې چې داسې دَ اصلاح عمل جاري پاتې شي - او دَ يو اعلی معيار تعين هم اوشي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دَ هغه ټولو ملګرو شکریه ادا کوم چې په دې هکله یې زما دَ نوي کوشش لارې سمې کړې - په دې کې دَ ملګرې روښان یوسفزي او حنیف خلیل ډېره مننه کوم چې کله مې ورسره دَ دې خبرې ذکر اوکړو نو زما حوصلې ئې اوچتې کړې - دَ محترم ایاز داؤدزئي ډېره احسانمنده یم چې دَ دې کتاب دپاره ئې خپل خائسته لیک دَ دیباچې په شکل کې راپیرزؤ کړو ـــــ دَ خپل محترم پلار میان مظهر شاه کاکاخېل ډېره مینه ده چې هغوئ یه سرپرستۍ کې دَ ادب دَ نوم نه اشنا شوی یم او نن دَ خپل فن او لیک دَ سفر دَ یو نوي پړاؤ نه تېرېږم .... !! دَ ښاغلي هارون رشید خټک، دَ ملګرې عنایت الله ضیاء هم ډېره شکریه ادا کوم چې په دې لیکنه ئې زما حوصلې لکه دَ غره مضبوطې کړې دي - په تېره دَ ملګرې افضل شوق یو جهان مننه چې ما ته په کار معلومات ئې راته وخت په وخت په ډېره مینه راسپارلي دي - دَ ملګرې افضل شوق دَ خوږې ملګرې ډاکټر وهیبه سکاني هم شکریه ادا کوم چې دَ خپل مینه وال لیکونه په کتابي شکل کې په خپلو مالي وسائلو په ډېره مینه دَ چاپ دَ مرحلې نه اوباخې ... زه ئې دَ دې مسودې احسانمنده یم - دَ میان وقار علي شاه او غورځې عائشه رباب هم شکریه ... چې دَ کتاب کمپوزنګ ئې اوکړو - په آخره کې ستاسو رائې او درنو مشورو ته به سترګې په لار یم ..... بقولِ شاعر اوګوره ته ماته .... ستا نظر کې څنګه ښکارم ّ

سیده حسینه ګل

کاکا صاحب – نوښار

شلېدلی امېل

)یادګیرنه :- دا کتاب په کال ۱۹۸۷ � ۸۸ کې چاپ شوی دی(

بې تا مانده دَ ژوند په تول یم ځکه

چې ستا له جوره یم لاهو په ځان کې

لکه تازه غوندې یو مړی دَ ګور

چې ورته پورته وي لاسونه همېش

خو..ادیرو کې نه وي نخښې دَ ژوند

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(شوق)

غالباً دَ کال 1987ع یا 1988ع خبره ده .. ما نوی نوی ریډیو ته تگ راتگ شروع کړی وو � دَ ریډیو سره سره اخبار او یو څو رسالو سره مې هم ترون جوړ شوی وو � او بیا کوم کتاب چې به ادبي وو، دَ شاعرۍ وو.. هغه خو به مې دَ لېونتوب تر حده خوښولو � دَ مطالعې سره سره دَ لیك ذوق مې هم داسې دَ جنون په مقام وو چې شاعرۍ به مې په ځان راوربېدونکي محسوسوله .. خو دَ دغه وخت شاعرۍ نه خو دومره سنجیده رنگ لرلو.. او نه دَ فن په حواله داسې پخه وه چې ذکر ئې ضروري شي � البته دَ ریډیو دَ مختلفو سټېشنونو نه ادبي او ثقافتي پروگرامونه اورېده مې دَ ورځو شپو یو معمول گرځېدلی وو .. او داسې به دَ ادب دَ وجود، دَ ادب دَ اهمیت په معنو دَ پوهې جوگه شوي وم � خو خپل تخلیقي ادب به راته دَ هاغه معیار ښېخي نه ښکارېدو، کوم چې ماپه ریډیو دَ افسانې، غزل ، تکل په شکل کې اورېدو.. یا مې دَ لوست او مطالعې په وسیله پېژندو -

دَ کابل ریډیو دَ ادبي شکرو نه علاوه دَ کوئټې ریډیو انگازې به کله کله دَ هوا په څپو داسې صفا او واضحه زما سماعت ته را رسولې چې دَ دې علاقې خپل مخصوص علاقائي لهجې، ژبې به زما دننه دَ پښتو ژبې او ادب سره دَ مینې او محبت فطري ترون لا دومره مضبوط کړو چې په هر ځل ما دغه خوږو انگازو نه دَ خپل انداز دَ پاره ډېره فائده پورته کوله � داسې نه یواځې .. دَ مختلفو نشریاتي ادارو له خوا دَ خورېدونکو پښتو پروگرامونو نه به ما دَ خپل نشریاتي سفر دَ پاره دَ تربیت استفاده کوله .. بلکه زما ادبي ذوق ، شوق او تنقیدي نظر ته ئې ډېره بخښنه کوله -

ښاغلی افضل شوق به دَ کوئټې په پښتو پروگرامونو کې کله کله دَ یو کوربه په حېث او کله دَ یو شاعر مېلمه په توگه شامل وو .. خو دَ هر چا نه په ښېخي ښل انداز .. په ښېلو ښېلو خبرو� او داسې دَ دې لېوني شاعر دَ ډېرو اورېدونکو سره سره زما سره هم یوه غائبانه پېژندگلو وه � او زما ښه یاد شي ، چې ده په خپل پروگرام " امېل" کې په خپل ښائسته نظم، یا شعرونو او افسانوي یا داستاني خبرو دَ چا چا دَ ژوند څو لمحې په سکون کړې .. نو خدای خبر چې زما زړه به دا گواهي ولې ورکوله چې .. دا شاعر به په خپل فکر او شاعرۍ ډېر مخکښې ځي � او کله کله به مې گمان ته داسې هم راغله چې چرته دا شاعر یو خیالي کردار خو نه دی ؟ خو دا حقیقت دآ چې دې شاعر په خپل محنت ځان او وجود په هر چا او منلو � یعنې دَ ریډیو کوئټې دَ سټېشن هاغه پښتو پروگرام چې افضل شوق به په خپل خوږ آواز کې خورولو .... "امېل" � دغه پروگرام که یو خواته دَ ده په شهرت او مقبولیت کې بې کچه اضافه کړې ده .. نو بلخوا دَ دې پروگرام په وسیلې به دَ ده غږ او دَ ده دغه فطري لېونی انداز به دَ بلوچستان سره سره دَ پښتونخوا په گڼو علاقو .. لکه افغانستان ، پېښور، سوات او په نورو سیمو کې هم انگازې خورولې � ده به په دغه ذکر شوي پروگرام کې .. دَ خپلو لفظونو او جذبو په جادوگرۍ دَ اورېدونکو پام خپل ځان ته را اړولو � دَ ده په لیکلي شوي مسوده کې به ژوند، دَ ورځو شپو دَ معمول خبرې نه وې .. کوم چې دَ ریډیو پالیسي بللی شي ..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هر پروډيوسر او کوربه ئې سرکاري تابع وي � بلکه ده به هر پروګرام کې دَ مينې او محبت خبرې کولې .. دَ ژوند او جذبو خبرې ... ده به اورېدونکو ته دَ خپل جهان، خپل فکر او خپل ارمان خبره کوله � داسې به ښکاره کېده.. لکه چې دا وخت دئ دَ رېډيو په مائيکروفون نه وي لګيا، بلکه دَ مينې او محبت .. دَ فن او هنر دَ جذيرو نه په ډېره مينه .. په رو رو دَ خپلو خيالاتو اظهار کوي ،، يا لکه چې اورېدونکی .. خوب ويني .. دَ هغه دَ جهان ..دَ محبت او امن يوې نوي دُنيا .. دَ جذبو دَ يو ښائسته کهکشان .. دغه خبرې هم څوکه هوائي خبرې وي � خو دَ زميني حقائقو يو وېړ او پرانستی کتاب وو � شايد چې امېل ته په دومره مينه او اخلاص دَ خپل فکر او فن ، خپل آواز او انداز خوارېه ورکول ، ده دَ يو مقصد تر حده ضروري ګڼل � ده لکه چې دا هم غوښتل چې دَ رېډيو په دې خوبولو څپو دَ ده غږ ، دَ ده پيغام، دَ ده مينه او محبت تر لرې لرې خور شي � او دئ دي په هر وطن او هره سيمه کې ځانله پېژندګلو پيدا کړي � دغه وجه وه چې کله دَ ده وړومبی کتاب " شلېدلی امېل" چاپ شو ، نو دَ امېل نه تر شلېدلی امېل .. دَ ده دَ فن او فکر سفر په يو نوي دوام داره تسلسل کې داخل شو � دغه ورځو کې دَ کوئټې په يو پښتو مجلې " اولس" کې دَ شلېدلی امېل دَ چاپ کېدو خبر زما دَ پاره دَ يو لوی زېرې نه کم خو نه وو� په ذکر شوي مجله کې په دې کتاب دَ محترم رب نواز مائل يا کېدلی شي دَ ښاغلي محمود اياز ليکلې تبصرې په وړمبي ځل دَ ما سره دَ دغه ښکلې شاعرۍ دَ مئين شاعر افضل شوق داسې شخصي پېژندګلو اوکړه، چې زه ئې دَ هغه دَ چاپ شوي کتاب په لټون داسې او دومره اوکړولم چې ما به له هر ملګري دَ دې کتاب تر لاسه کولو خبرې کولې .. ولې چې دَ شوق " شلېدلی امېل" لا خو دَ پېښور په کتابخانو او دوکانونو کې نه موندل کېدو � خو بيا لږ موده پس چې کله دَ افضل شوق کتاب ماته دَ پېښور رېډيو په دفتر کې ښاغلي سهېل خټک دَ ښاغلي سردار علي په لاس راکړو... نو ما لکه چې يوه لويه او قيمتي خزانه تر لاسه کړې وي -

ورك يم له ځانه زه په تا کې دونې

دَ انتها چې انتها ده څونې

خو بيا هم زه دَ ويده بخت له جوره

ښکارم بندي دَ خپل وجود هغونې

(شوق)

هغه ورځو کې دَ تګ راتګ وسيلې دومره تېزې نه وې لکه دا نن چې دي � زما دَ کلي نه به تر نوښاره بسونه چلېدل چې خپل خپل وختونه ئې مقرر وو � دغه رنګ تر پېښوره سفر هم دَ ډېرو لانجو وو.. خو په دغه ورځ ما دَ افضل شوق دَ شلېدلی امېل سره په سفر هيڅ ستوماني نه وه محسوسه کړې � دَ بس په يو سيټ ناسته وم .. او چې دَ بس کلينډر دا آواز کولو چې نوښار راورسېدو .. نو ما هم دغه کتاب دَ اختتام تر پړاوْه رارسولی وو � دَ شاعرۍ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

انداز، ژبه او لهجه ئي دومره دَ مزي وه چي تر ډېره وخته ئي زه په خپل کشش او کېفيت کي ساتلي وم � خو بيا هم دَ ده فکري علامتي انداز زما دَ پاره دَ ابلاغ مسلې هم راپورته کړي وي .. دَ ده په علامتونو به مي دَ خپل ذهني استعداد او پوهې مطابق سوچ کولو � چي دَ دې لفظ او اشارې دلته په دې نظم يا غزل کي څه معنې لري .. او بيا چي به مې ټول نظم يا شعر يو ځل بيا اولوستلو ، نو ما به دَ دغه اشارو او علامتونو نه خپلې معنې اغستې � يعنې دغه رنګ دَ افضل شوق په حېث دَ شاعر ما سره نه يواځې هر اړخيزه فني پېژندګلو اوشوه، بلکه دَ ده علامتي انداز .. ما په ورمبي ځل دَ خپلو ليکونو دَ پاره هم دَ خوښې ميدان اوټاکلو � ولې چي هغه بېخي په خپل سټائل کي راته جديد او دَ شېريني لهجې شاعر محسوس شو � موضوعات ئې ډېر نوي او په ساده اشارتي انداز کې زړه ته لاري پرانستلې � داسي شاعري په پښتو کي په ورمبي ځل مخې ته راغلې وه � يعنې يوه ښائسته خبره .. په معماتي انداز کې کول او لوستونکي ذهن ته دَ سوچ او پرله پسې سوچ يو داسي فکري لېونتوب ورکول چې، دَ لفظونو او دَ معنو يو لوی جهان به خپله راخپرې ---

دا حقيقت دی ، چي هغه وخت په وطن کي ملکې حالات دَ مارشل لا وو � په داسي حالاتو کي دَ ادب او شاعرۍ شکل دغه رنګ ساتل دَ شاعر اديب نه يواځې مجبوري وه .. بلکه دَ حالاتو تقاضه هم وه � خو بيا هم په داسې حالاتو کي داسې شاعري کول ... دَ مزاهمتي تحريك پيدا کول .. دَ وخت ضرورت هم وو � او ښاغلي افضل شوق خپله هم دَ دې تحريك يو مزاهمتي کردار پاتې شوی دی � خو دَ ژوندی‌ کوم سباوُن دَ پاره چي دَ وخت او حالاتو توري سپينې داسې دَ شعور مئينانو شلولي دي نو هاغه سباوُن لا زمونږ دَ ژوند په سيمه ښکاره شوی نه دی � خو دَ هغې دَ پاره ژوندۍ هلې ځلې رواني دي � څو چي زمونږ نه ګېر چاپېر يو معقول سماجي او فکري نظام خپل وجود اونه ښائي ...!! دَ مثال په توګه دَ افضل شوق په دغه ورمبۍ شعري مجموعه کې " ماتې څانګې" نومې نظم دَ هاغه وخت او حالاتو داسې کوټلې عکاسي کوي ، په کوم کي چي دُنيا دَ يوې تبديلۍ نه تېرېده � چي په کي دُنيا دَ نوی نوی انقلابات رامخې ته کېدل ــــــ، انساني ژوند خپلې ټولې چارې داسې بدلولې .. چي دَ تهذيب يو نوی شکل رامخ ته کېدو � دَ يو داسې تهذيب چي دَ تهذيب نوم يا لفظ ورته اغيستل هم عجيبه غوندې ښکاري .. خو بحرحال حالات چي څنګه جوړېدل .. انساني ژوند ، نفسيات، انساني روئيې چي په کوم انداز کي ښکاره کولې نو يو تهذيبي عمل خو ضرور وو � لاکن دلته په دې سيمې کې انسان دَ آزادۍ ، خپلواکۍ ، شعور،او مخته وتلو په نومونو نور دَ خپل ذات په لور ستنېدلو او ځناوري روئيې پې داسې خپلولې � لکه افضل شوق چې يې اظهار په "دمامې" ، " څوك خپل ..څوك پرېدی " ، " سپينې مانۍ " ، " اشتهار" ، " ترانه دَ ياغي ژوند" ، " بې حسه دېوال" ، " يوه پوښتنه" ، " په خله يوه او په زړه بله" ، " تلکې" او دغه رنګه نورو نظمونو کي دَ هغه وخت حال او حالت په اشارتي اختصار او علامتي پېرائيه کې دَ تاريخ برخه جوړوي � خو دَ دې لانديني وړاندې شوي نظم علامتونو ته که تاسو ښه په غور اوګورئ نو دَ هاغه وخت دَ سياسي، سماجي او فکري حالاتو ښه انځورګري کوي..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماتې ځانګې

که څه هم

لوند دی حلق دَ ترږو زړونو

دَ باراني سترګو په اوښکو باندې

که څه هم

رونې ايښېدلې خولې

دي ګرځېدلې دَ ماڼيانو خښتې

خو بيا هم

ګورئ ، تکه سره ده څمکه

دَ ژوندانه تر ونې لاندې دلته

او هر زيارکش دَ ماتې ځانګې په چم

په پرې پرې غاړه راټالېږي مُدام

دَ قصابې دَ سره پُوسه په رنګه

چي ګوټ ګوټ وينې څينې ځاځي کښته

)شلېدلی امېل .. مخ ــ 74(

او څنګه چې دا کتاب راغلو .. نو دَ ادبي حلقو نه يې زبردست شاباشی اوګټلو او هرچا، هر فکر لرونکې ليکوال دَ دې وخت دَ دې ځوان ، ځلمي شاعر فکري محنت ته په ډېره درناوي اوکتل او دَ ده دغه هلې ځلې يې ډېرې اوستائيلې � په دې کتاب، دَ وطن دَ رېډيوګانو سره سره مختلفو بهرنو نشرياتي ادارو .. لکه بي بي سي ، وائس آّف جرمني، وائس آّف امريکا، کابل رېډيو، قاهره رېډيو .. او ماسکو هم پرې ډېرې کوټلې تبصرې او رپورټونه وړاندې کړل � داسې نه يواځې دې لوئيو عالمي ادارو .. دَ دې ځوان شاعر ډاډګيرنه اوکړه بلکه دَ ده پېژندګلو يې تر لرې لرې دَ فن مئينانو سره هم اوکړه � ماته ښه په ياد شي چې کابل رېډيو خو به په خپل معروف پروګرام " دَ شومه دم انګازې" کې وخت په وخت دَ سارا بياباني او فريده هوډ سېفي په خوږو آّوازونو کې دَ دې کتاب " شلېدلی امېل"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کله نظم او کله غزل خورولو� او داسې چرته چرته چې پښتو وئیلی ، اورېدلی او لوستلی شوه.. هلته دَ ښاغلي افضل شوق نوم او شخصیت دَ یوې درنې پېژندګلو سره موجود وو � خو بیا .. دَ دې دومره عزت او شهرت تر لاسه کولو نه پس ډېره موده دَ دې لېوني شاعر کوم بل کتاب رانغلو .. او خپله دئی هم تر ډېره وخته دَ پښتو ادب او په تېره تېره دَ پښتو دَ شعر دَ میدان نه بهر پاتې شو � هیڅ چاته دا نه وه معلومه چې هاغه تحریك کوم چې په ډېر لېونتوب او مینه راپورته شوآ وو .. آخر څه شو؟؟ دَ هر چا دپاره یې دَ یو سوالیه توري شکل اختیار کړو � خو بیا دَ یوې ډېرې اوږدې غېرحاضرۍ نه پس دَ " شلېدلی امېل" تخلیق کار شاعر په ورمبي ځل دَ یو ښائسته سفرنامه نګار په حېث دَ یوې بلې لا زواله پېژندګلو سره یو بل نا اشنا میدان ته داسې دَ خوږو سره ملګری راغلو چې پښتانه یې په حېرت کې واچولو� دا میدان که هر څو دَ ده دپاره نوی وو.. خو ده ته دَ دُنیا دَ ګڼ ملکونو سفرونو یو نوی اعتماد ورکړی وو ..او دا میدان یې هم په خپلو صلاحتونو داسې اوګټلو لکه چې دا میدان دَ ډېر وخت نه هم دَ ده جاګیر وي � دلته پښتو ادب کې چې دَ ګوتو دَ شمېر څو سفرنامې مونږ سره موجودې وې نو په هغو کې یې ځانله خپل یو ځانګړی مقام حاصل کړو �

چې شاعري وه ..نو افضل شوق دَ شاعرۍ وو � چې سفرونه یې اوکړو نو دَ سفرنامو شو � خو دَ شاعرۍ هاغه ښاپېریانې کومې چې ده په ډېره مینه او ناز پاللې او ساتلې دي .. هغه یې اوس هم دَ خپلو زړ زړې وزرو سره په فکر سیورې سیورې کېدې � دغه وجه ده چې دَ ده دغه سفرنامې هم دَ شاعرۍ په ماحول کې راپیدا شوې دي � یا کېدلې شي .. شاعرۍ دَ سفرنامو رنګ اغستی وي � خو دَ شلېدلی امېل نه لرې به نه ځو � چې کومهَ افضل شوق دَ نظمونو او غزلونو ورمبۍ مجموعه ده

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شلېدلى امېل

دَ غزلونو نه دَ شعرونو انتخاب........

دي خبرې كي هيڅ شك نيشته چې په شلېدلى امېل كې دَ افضل شوق شهرت دَ غزلونو په مقابله كې دَ مختصرو نظمونو دَ وجې نه شوى دى .. خو دَ ده دَ غزل او په غزل كې دَ نوې رنگ او خوند نه انكار ادبي نا انصافي گڼلى شي � ولې چې دَ دې شاعر دا لاندېني څو درځنه اشعار ځان كې نوې نوې موضوعات او شعري خوند داسې رانغاړلى لري چې قاري ورنه خوند اغستلى شي �

فقط مې ته زړه ته بيا ځې او راځې

مقصد چې زه دَ ژوندانه غواړمه

لا خو مې بخت دى ستا په وار باندې تور سپې څټلى

لا خو بيا ته زما نصيبه يې ،، چې په لاس نه راځې

لا خو زه ړوند يم سترگې هسې ټپوم درپسې

لا خو بيا ته خيالي وړانگه يې چې په لاس نه راځې

كه اوخېښمه سمندر په لپو

پاتې به ترې وي ارو دَ ژوند لا

دَ يار سترگې په ما سرې وي خداى خبر چې مُدام څله

دا يې خوى دَ ماشومتوب دى كه هسكون دى نه پوهېږم

چې بې تا نه رښتيا كېږي په سهار لا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دَ خوب هغه منظر يم نو هم ښه يم

مازېِ دَ يار دَ موسولو په نيت

ټوکه په ځان کول څه ټوکه نه ده

دلته ژوندون هم بې قراره دَ قرار په لټون

سم له انسان سره کوي په سرو اورونو مزل

غم دي اشنا که خوشحالياني نه پرېږدي وَ څنگ ته

زه چې سوب ستا دَ خندا يمه .. لا نور څه غواړې ؟

څوك په اوښکو،څوك په مينه ،څوك دَ خپل وجود په وينه

بل کړي هرڅوك څراغونه، چې دَ شپې تياري خورې شي

پلو غونډي به پاته شي سرې سرې تر شا په لار

ژوند دَ تمنا تر منزل نه شي رسولی څوك

مازېِ يو بل خطا باسو دَ دروغو په خبرو

گني غله يُو مونږ له اصله دَ رښتيا په معامله کې

دوې لمحې مې هم بې غمه نه پرېږدي تنده او لوږه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما په ځان پسې پسې تل ځغلوي تنده او لوږه

پام دې غلط په شاعرۍ کړم ځنګه
قسم په خدای ډېره یادېږې راته

زه هم دَ ژوند دَ لاسه په وجو د لکه یو زخم
په خوږو کې راګیر یم لوبوم خُوږمنې څړکې

په مورنۍ ژبه که شولې ګونګۍ
شمله دې څوك مني پښتونه ! وایه

مینه خو پرېږده،اقرار پرېږده چې په ترخ کتو هم
خوله خوله شي دَ اشنا یخه واورینه څېره

که نصیب نه وی دَ ماښیانو ملنګ
کیږدۍ به څیرې وی سل ځایه څله ؟

ګوره!! چې زما په غم غمجنه نه شې
ګنې ، په ځان به لګوې منګولې

ستا دَ نصیب کرښې له ما ژغېږي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چا او چا به پټوې منګولې

دَ ورځې شپې تر وصال، شوقه په لار کې دَ عشق
شېبه شېبه دَ بېلتون ، په کچ اوړېده ده څوني ؟؟

زياته خو ورك شومه له ځانه زه هم
لا به ستا سترګې څو ترڅو غواړمه؟

بيرته راغبرګه شي زما چيغه له هر لوري دَ غره
دا خپل احساس چې دَ ژوندون په تول مانده اوګڼم

دَ خپل ترڼو حسرتونو دَ يو ګوټ تسکين دپاره
زړه په لاس کې ګرځومه کله چېرې کله چېرې

په پښو کې ستا ړدمه زړګی له خياله
که دېوالو خواته ټولېږي سيوري

خدای دې را اوباسه په فال دَ مينې
چې په تندې دې کېږدم خال دَ مينې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ځل مې لا نصيب کړه په ساړه ژوند کې خالقه

هغه رنګه سور اور، هغسې تاوْ ، هغه سکروټه

ترې سراب يمه دَ ژوند، ما کې اوسېږي تنده

څومره چې زړه اوبه کوم، دومره يادېږي تنده

اورسېدمه وَ معراج ته دَ عشق

که رسوائي په تندي خال شوه راته؟

په ښار کې دَ سپين پوستو هر يو موم غوندې سړی

کوګل کې ګرځوي تر کاڼي کلك دَ غوښې زړه

شپه که سهارلري ، سهار جوړ کړه باداره په ما

زه هم له ستورو سره ويښ سپينې سپېدې لټوم

خوله خوله شو وَ سره لمر ته انسان

لا به آسمان ګوره ژړېږي کله ؟؟

دَ ښاغلي افضل شوق دَ پورته ذکر شوْ شعرونو په حواله چې دَ هغه دَ شاعرۍ دَ غزل برخې ته ګورو .. نو په شلېدلی امېل کې چې هغه څومره هم غزلې ليکلې دي .. هغه په فني اعتبار دومره دَ خوند او مزې دي چې په هر ځل ترينه بنده يو نوی خوند اخلي � که اوکتلی شي نو ښاغلی شوق په بنيادي توګه خو چې څومره شهرت په نظم کې لري او دَ نظم شاعر ورته وئيلی شي ..خو هغه دَ "شلېدلی امېل" دَ غزلو نه دا خبره ثابته کړې ده چې هغه يو کامياب

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل ليکونکی شاعر هم دی � لاکن څنگه؟؟ زما دَ دې خبرې په دليل کې به مونږ دَ هغه دَ پورته ذکر شوْ شعرونو يو مختصره شانتې تنقيدي جائزه وړاندې کړو او دا به اوګورو چې دَ آزاد او وړوکې نظم دغه معروف شاعر افضل شوق واقعي دَ غزل ښه شاعر هم دی ..که نه ؟؟ دَ پورتني منتخبو اشعارو په رڼا کې يو لوستونکی دَ لوستلو نه پس دا فېصله فوراً کولی شو ، چې دَ افضل شوق په غزليه شاعرۍ کې دَ هغه لب و لهجه چې څومره علاقائيت لري .. هومره پښتني رنګ او خوږلت هم په کې ليدلی شي � ژبه يې نه يواځې پسته ، خوږه او رواني لري .. بلکه په قندهاري تورو يې شېرينه کړې هم ده � يعني دَ هغه ټول شعرونه ، دَ هغه دَ مخصوص پښتني نظر هغه نښې نښانې دي ، چې ځان کې دننه پښتني ژوند په رواجي او ثقافتي حوالو قاري مخې ته داسې په هنر ږدي � چې لکه هر څه چې سترګو ته ښکاره وي � دَ افضل شوق په غزل کې فکر په ساده ټکو کې بيان شوی دی.. خو دغه سادګۍ بنده په سوچ کولو مجبوره کوي � ولې چې دَ هغه په شعرونو کې بيانيه انداز دَ نوْ موضوعاتو سره غاړه غړی کېږي � او هر شعر يې په تمثيلي انداز کې اشکال دَ لوستونکي په ذهن کې داسې زېږوي .. لکه هغه چې خپله هرڅه په خپلو سترګو ګوري � او دا هغه هنر دی ، چې نه يواځې يو انسان .. دَ يو عام انسان نه مخصوص کوي .. بلکه يو داسې فنکار ورنه جوړوي چې که هغه شاعري کوي نو هم دَ نورو عامو شاعرانو نه په نوي او بدل انداز کې يې کوي � او دا هنر ښاغلي شوق لاس ته کړی دی � هغه يو شاعر دی .. بلکه ډېر ښه شاعر دی � خو په شعر ليکلو کې دَ روايت پسندۍ او تنګ نظرۍ نه ډېه کوي ..هم ځکه خو دَ پښتنو شاعرانو نه يې لار بېله کړې ده � او هر څه ته په انساني نظر ګوري � شوق دَ اولې ورځې نه تر اوسه پورې په نامعلومو لارو روان شاعر دی � دَ هغه په فکري سفر کې که ستړياګانې ليدلی شي نو هيلې هم لري � او دا په ادب کې هغه ځيزونه دي چې افضل شوق نه ښه او ځانګړی ليکوال او شاعر جوړوي �

دَ شوق غزلو ته چې پام اوکړو ،نو دَ هغه په اشعارو کې په معاشرتي نا انصافيانو باندې په سواليه انداز کې ګوزارونه داسې په هنري طريقه شوي دي چې لوستونکي په ځواب لټولو مجبوره کوي � افضل شوق خبرې په اشارو کې کوي .. خو دغه اشارې په شعري علامتي پېرائيه کې اختتام ته رسوي � کله کله دا شاعر دَ انتها نه دَ ابتداً په لور لوستونکي بوتلل غواړي ..ولې چې دَ هغه دَ افکارو نه سبق آموزه قيصې مخې ته شايد په دې را وړي ، چې هغه دَ پرون په آئينو کې دَ نن جائزه اخلي � نو ځکه خو هغه دَ نن له مروجه انساني روئيو نه مايوس ښکاري � شکوه، شکايت او بدو ته په نره بد وئيل او رښتيا رابرسېره کول دَ شوق په شاعرانه روئيو کې هغه هنري او موضوعاتي بڼې دي، چې هغه پرې پېژندلی خو شي � لاکن ستائيلی ځکه نه شي چې دَ هغه په شاعرۍ کې سندرې او ترانې نه .. بلکه په انساني حال او حالت باندې ليکلي معاشرتي مرثيې په ماتمي انداز کې موجودې دي �

دَ افضل شوق په غزليه شاعرۍ کې دا لا ندېنۍ محاورې دَ هغه شعري افکارو ته په اشارتي انداز بيانيه لب ولهجه داسې په هنر ورکوي چې دَ علاقائيت نه دَ آفاقيت په لور يُون په کې ليدلی شي � راشئ چې هغه پښتني نوې او زړې محاورې اوګورو چې شوق صاحب په خپلو پورته ذکر شوْ اشعارو کې رانغاړلې دي � دَ مثال په توګه لکه.. "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخت تور سپي ځېل" ، " په لاس نه راتلل" ،" سمندر په لپو ځيښل" ، " دَ اروا تنده ماتول" ، " سترګې سرې کېدل" ، " ټوکه په ځان کول" ، " دَ زړه ور ټکول" ،" ګونګی ګڼل" ، " په سرو اورونو مزل کول" ، " ځنګ ته نه پرېښول" ، " دَ خندا سوب جوړېدل" ، " پلو غوندې شاته پاته کېدل" ، " ژوند دَ تمنا تر منزل رسول" ، " زړه په لاس کې ګرځول" ، " دوې لمحې بې غمه نه کېدل" ، " په ځان پسې ځغلول" ، " پام غلطلول" ، " په خوږو کې راګېرېدل" ، " ځړکې لوبول" ،" په ژبې ګونګی کېدل" ، " په پښو کې زړه ړدل" ، " ترخ کتل" ، " خوله خوله کېدل" ، " په غم غمجن کېدل"، " دَ لاس کرښې غړېدل" ، " منګولې پټول" ، " له ځانه ورکېدل"، " سترګې غوښتل"، "دَ چيغې راغبرګېدل" ، " په تول مانده کېدل" ، " په أمېد پائېدل" ، " په فال را وتل" ، " په تندې خال ړدل" ، " دَ ژوند سراب کېدل" ، " زړه اوبول" ، " زړه له اوږې ورکول" ، " ظلم غندل" ، " دَ عشق معراج ته رسېدل" ، " رسوائې په تندې خال کېدل" ، " تر کاڼې کلك زړه کوګل کې ګرځول" ، " دَ دروغو حوصلې ورکول" ، " سپينې سپېدې لټول" ، " زړه په خلوص وينځل" ، " دَآسمان ژړېدل" او داسې نورې زړې او نوې محاورې شايد چې ديو بل پښتو شاعر په شاعرۍ کې راغلې وې � دَ شوق دَ غزلو لوستلو پس داسې ښکارې لکه هغه چې دَ هر فکر اظهار په محاوراتي انداز کې کولو هنر خپل شعرې مسلك جوړ کړی وي � نو ځکه دا وئيلی شو، چې افضل شوق صاحب په دې حواله نه يواځې منفرد دی بلکه داسې انداز يې دَ خپل شعرې اظهار ذريعه هم ګڼلی ده �

دَ افضل شوق شاعرۍ په ځان کې ثقافتي حوالې لري .. کوم چې دَ هغه فکر ته تقويت ورکوي � دَ هغه په شاعرۍ کې لفظي تراکيب عام فهمه دي .. خو دغه تراکيب په داسې علامتي هنري اشارو او دليلونو موضوعات ځيړي چې علاقائي مسئلې ته آفاقي رنګ په کوټلي انداز ورکوي .. او دَ دُنيا دَ هر مظلوم قام مسئله ترينه جوړوي � که يو خواته داسې لفظي جوړښت او تراکيب لکه په دې لاندېنئيو ورکړل شوْ اشعارو کې چې ځای کړل شوي دي � تاسو يې خپله کتلی شئ ." دَ شپې له سترګو زلفې ټولول"،"دَ فراق په مېچن اړل" ، " په کچ اوږده کېدل" ، " دَ أميد اسپې دَ ژوند په دښت ځغلول" ، " په سپين کاغذ دَ لفظونو ترون" ، " دَ جذبې مرئيي کېدل" ، " دَ شپې زلفې له سترګو ټولول" ، " دَ لمر وينښېدل" ، " دَ زړه ور ټکول" ،" سپرلی په وينښه هم خوب" ، " دَ ژوند دَ وسوسې وژنه" ، " کاغذې ښکلا" ، " دَ ټپې مارغه په شان ټپرېدل" ، " بې وزره تلوسې" ، " دَ رښتيا په معامله کې غل کېدل" ، " دَ اندېښنو امبار"، " دېوالو خواته دَ سيورو ټولېدل" ، " دَ شيشې نازك بنګړی"، " موسمي ډوْل ياراني " ،" دَ دروغو حوصلې لټول"، "دَ زړه خيرن وجود وينځل" ، " زړه خو شيشه دی ، په شيشې څه باور" ، " تله دي په غمجنه لار" ، " دَ وجود په وران مزار کې دَ څراغ لوګېدل " ، " بې ثمره شينکۍ ونه دَ ژوند" ، " سفر يادېږې تنده" او داسې نور نور لفظي تراکيب چې افضل شوق په خپلو غزلو کې استعمال کړي دي .. دَ هغه افکار په شعرونو کې نه يواځې پښتنې انداز واضحه کوي بلکه دَ هغه وَ شعريت ته خوږه ژبه هم بخښې � بلې خواته په لاندې ذکر شوْ شعرونو کې دا لفظي جوړښت دومره په جديد پښتني محاوراتي انداز کې شوی دی چې دَ شعرونو خوند زياتوي � راشئ چې پورته ذکر شوي لفظي تراکيب په دې لانديني اشعارو کې اوګورو چې څنګه شعرې ژبه ورکړل شوې ده؟؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولې کړه زُ لفې زما له سترګو دَ شپې

ځلنده لمره ...!! ويښېده غواړمه

زه يې دَ زړه ور ټکوم .. خو دا کنه غوندې ده

نه اوري زما دَ مينې غږ او هم ګونګی ګڼې ما

شوقه زړه ښکونکی پسرلی په ويښه هم خوب

چېري ښکلا کاغذي . .چېري ګلونه دَ هار ؟

يو وسواس دَ ژوند دی شوقه چې ما وژني

بل مرګي ژوندی ساتلی يم په وار وار

چېري به ځغلي دا انسان له ژونده

پرتې دي لور په لور امبار انديښنې

په لاس کوې ، که ماتوې يې

شوق دَ شيشې نازك بنګړی دی

کله به وي جار جار او کله نفرت

په موسمي ډوْل يارانې څه باور؟؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه یو ستړی مسافر دَ اُمېدونو دَ دشت

زه هم وَ ځانته دَ دروغو حوصلې لټوم

دا ستا خیرن وجود به په خلوص که خدای کول زه

وینځم په مینه مینه دَ اشنا توره زړګیه

لالیه !! پام کوه چې مات یې نه کړې

زړه خو شیشه دی ، په شیشې څه باور

نه لري منزل دَ ژوندانه مزل

تش په وړاندې تله دي په غمجنه لار

زما دَ وجود په وران مزار کې همېش

غمجن زړګی لکه لوګېږي څراغ

دومره مجبور یم چې غندلی نه شم ظلم دَ یار

دَ خپلې وینې دَ جذبې دَ مرئیتوب دلاسه

دَ وصال په طمه یاره! ورځې شپې زما

دَ فراق په مېچن دومره مه انه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کړي ثمر دا بې ثمره شينکۍ ونه دَ ژوند

تش په اُميد پاي هرڅيز،هره غوښتنه دَ ژوند

همېش مې سترګو وړاندې دَ تپې مارغه په شان

بې وسه تپَرېږي پرې وزرې تلوسې

تر څو به زړونو له اورې راکوي ؟

په سپين کاغذ دَ شنو لفظونو تړون

مه ځغلوه دَ ژوند په دشت دَ اُمېدونو اسپې

سترې به ځان کړې په سفر،سفر يادېږي تنده

په فني توګه دَ افضل شوق غزل چې څومره ساده او بې ساخته دې .. هومره په کې دَ غزل دَ مروجه پابنديانو نه هم زياتې پاېنديانې ساتلی شوې دي � دَ بېخې ډېرو غزلو په مصرعو کې دَ ځينو تورو دَ تکرار که دَ شوق دَ غزل خوند سپوا کوې ..نو دَ علاقائي لب و لهجې مستعملې محاورې او متلونه لکه " دَ ناز غاړې وئيل " ، " خاورې څټل " او " هوس اوچېدل " استعمال دَ هغه په شعرکې معنوي ابهام هم مخې ته راولي � په شلېدلی امېل کې افضل شوق .. غزل هم دَ خپل ځانګړې نظم په رنګه ځانته مخصوصولو په ښه نيت دَ ساخت په حواله مشکل کولو کوشش کړی دی � يعني هغه په خپلو غزلونو کې دَ فقرې هومره اوږده اوږده رديفونه ډېر په هنر تړې � او دَ ځينو غزلونو په ورو ورو مصرعو کې يې دَ دوو نه تر څلورو څلورو پورې قافيې بې دَ رديف نه داسې په اُستادی رانغاړلې دي چې دَ هغه دَ شعر هنري کمال ته اشاره کوي � که مونږ اوګورو .. نو نيم درځن ته نيزدې غزلونو کې ښاغلې شوق دَ يو رديف په ځای څو څو قافيې استعمال کړي دي .. خو زه تش دَ دوو غزلونو دا يو دوه شعرونه دَ نمونې دپاره وړاندې کوم..

چېرې دَ چا غريبي ، چېرې رسمونه دَ ښار

چېرې سترېا ستوماني، چېرې خندونه دَ لار

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې پورتني بې ردیفه شعرکې دَ "چېرې" دَ باقاعده تکرار نه علاوه دَ څلورو ردیفو اهتمام داسې شوې دی � لکه په ورمبۍ مصرعه کې "چا"،" غریبي"، رسمونه" او " ښار" هم دغه رنګه په دویمې مصرعې کې "سترپا"،" ستوماني"، "خندونه" او" لار" تړلې شوي دي او په ټول غزل کې دَ دې پابندیانو خیال ساتلی شوی دی � او یو بل غزل کې دَ ریف سره درې درې قافیې تړلې شوې دي لکه

کوڅه کوڅه دَ ژوندون ، سپېره پرته ده څونې

لمحه لمحه دَ سکون ، په ویر اخته ده څونې

روان، ساده او انداز بیان یې ډېر خوږلت او بې ساختګي لري � دئی دلته دَ غزل دَ شاعر په رنګ کې دَ انساني ژوند وَ مسئلو ته په داسې سترګه ګوري چې مسئله دَ مسئلې په معنې کې نه اخلي بلکه په ډېر معصومانه انداز او ساده طرز کې دغو مسئلو ته اشاره کوي � کله نیغ په نیغه او کله دَ یوې مبهمې علامتي اشارې په رنګ کې .. که دا اووایو چې دَ ښاغلي افضل شوق په ځینو علامتي اشارو او استعارو په شکل کې دَ هغه فکر دَ ابهام ښکار دی .. خو دَ دې باوجود هغه خپل اظهار په ډاډه او رواني کړی دی � نو ځکه دا وئیلی شوچې افضل شوق نه یواځې دَ نظم منلی شاعر دی بلکه هغه یو ډېګر ښه او بېخي ډېر ښه غزل ګو شاعر هم دی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شلېدلی امېل

دَ ځینو نظمونه تنقیدي جائزه-----

وئیلی کېږي چې افضل شوق دَ پښتو په جدید او مختصر نظم کې مېدان گټلی دی � دا خبره تر کوم حده پورې صحیح ده ؟ دَ دې ځواب دَ شوق په وړمبۍ شعري کتاب " شلېدلی امېل" کې مونږ دَ دې لاندېنو نظمونو په جائزه اغیستلو کې ښه تر لاسه کولی شو �

۱-- نعت شریف

چې دَشپې له گڼ اوربله

دَ سهار ځېره ښکاره شوه

نو دَ وازگو جوړ خدائیان هم

ټول په کوزو کوزو سترگو

په شیشه غوندې کورو کې

دَ غرور په دالان ناست ناست

په وړانگو دَ لمر شول ویلې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 73(

په دې پورته " نعت " کې ټولو نه لویه او دَ خوند خبره دا ده، چې په آزاد نظم کې داسې په اختصار او په علامتي پېرائیه کې لیکلی شوی دی � چې هیچرته هم پکې دَ سرکار دو عالم نوم نه دی ذکر شوی .. خو دَ مزې خبره دا ده .. چې دَ لوستلو نه پس یو دم دَ بنده ذهن ته دَ هغه مبارك نوم راشي � او دا هغه تجربه ده چې شوق صاحب یې اکثره په خپله شاعرۍ کې په کاروي � دا دَ هغه شعري هنر او کمال دی � شاید چې داسې په وړمبي ځل افضل شوق کړي دي � یعني داسې خو آزاد نظم پښتو میدان ته ډېر وړاندې راغلی دی او دَ ایوب صابر نه تر هاشم بابر او هاشم بابر نه یې تر افضل شوق پورې سفر کې بلا ډېر نور شاعران پیدا کړي دي � خو زه دَ دې درو شاعرانو ذکر ځکه کوم .. چې دا درې واړه ځان ځانته په اسلوب مشهوره شوي دي � دَ اوږده او ساده نثري نظم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دَ افضل شوق تر علامتي او تمثيلي نظمونو داسې اختصاري بڼې اوزېږولې چې افضل ورنه دَ افضليت تر حده شوق مشهور شو �

په اووْ ورو او غټو مصرعو کې ليکلې شوی دی پورته نظم څان کې دننه يو تاريخي داستان لري � يعني کله چې حضرت محمد صلعم دې دُنيا ته راغلو .. نو دَ هغه مثال دَ تود او روښانه لمر وو چې تيرې يې لرې کړې او دَ وازګو نه جوړ هغه ټول فرعونان او انساني خدائيان يې داسې تپس نپس کړو � چې په لاس جوړ کړل شوْ جنتونو کې اوسېدلو � نه يواځې دا .. بلکه په اشارو اشارو کې يې دَ اسلام دَ ظهور پورا قيصه هم بيان کړې ده � لکه " دَ سهار دَ څېرې راښکاره کېدل" ، " دَ وازګو جوړ خدائيان او دَ هغوئ کوز کوز کتل" ، " شيشه غونډې کورو کې اوسېدل" ، " دَ غرور په دالان ناستېدل" او " دَ لمر په وړانګو ويلېدل" هغه علامتې اشارې دي چې ښکارې نوي .. لاکن جوړې شوې په ساده پښتنې ټکو کې دي � کوم چې پښتنې رنګ او خوند لري � هم دغه رنګه شوق چې هر څومره مخې ته وتلی شاعر په بڼه کې رو رو ميدان ګټي، خو پښتو او پښتنې ثقافت هم دَ لاسه نه ورکوي .. او ورسره رشتې ډېر په هنر مضبوطې ساتي �

دا پورتنی نعتيه نظم چې په اوو غټو او وړوکو مصرعو باندې اړه لري .. کې يو ترتيب ساتل شوی دی � يعني هره مصرعه په اتهو سپلابونو مشتمل ده او دَ آهنګ، لې ، وزن او موسيقيت دَ لحاظ نه يو بل سره داسې تړلې شوې دي .. چې که قافيې او رديفونه په کې تړلې شوې وی نو دا به پابند نظم بللی شو � البته اوس هم دَ پورته ذکر شوي ترتيب له لارې دا نعتيه نظم په آزاده بڼه کې پابند نظم دی�

۲ ـ اور او اوبه

یاره ! مه پورې کوه اور

زما دَ زړه وړې نړۍ ته

ګني زما دغه لوګی به

دَ اوبو ډکه اوريځ شي

ستا په سر باندې دَ وَسې

بيا به خپلې لمبې ژغورې

دَ باران له سرو څاڅکو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ _ 76(

په دې پورته نظم کې ښاغلی افضل شوق که څو هم خپل فکر دَ نظم په چوکاټ کې ځای کړې دی ، خو دغه موضوع سائنسي حقیقت لري � ځکه خو شاعر چې په کومه رنګینه او روانه شعري پېرائیه کې په کوم هنر دا دَ یو تاثر او تاثیر نه ډك کېفیت کې تر اختتامه رسولی .. نو دَ شاعر هنر دلته دَ شاباشۍ وړ دی � یعني هغه خپل محبوب ته دَ هغه دَ ظلمونو زړا کوي .. دَ هغه ظلمونه دَ " اور" په علامتي پېرائیه کې بیانوي .. او بیا دَ دغه اور دَ لمبو نه چې کوم لوګی دَ بړاس شکل اختیاروي او دغه بړاس چې کله دَ وریځ شکل واخلي .. نو واپس به په هاغه راوربږي کوم چې دَ هغه محبوب دَ هغه سره دَ ظلمونو او ستمونو په شکل کې روا کړي دي � او هغه بل اور به پرې مړ کېږي � یعني دَ اور نه لوګی او دَ لوګي نه وریځ جوړېدل او وریځ دَ ظالم او ستمګر یاره په بل اور راورېدل داسې دَ خوند موضوع ده .. چې دَ شاعر دَ شعري حقیقت پسندۍ جواز جوړېږي او داسې ښکاره کوي لکه دا شاعر افضل شوق چې په اوتو بوتو یقین نه لري .. او په شعر کې هم حقایق وړاندې کولو په حق کې وي � محبوب ته شاعر په دې شعر کې دَ هغه دَ ظلم انجام ښئي او هغه دَ ظلم نه منع کوي � دلته په دې نطم کې دَ اظهار ژبه ساده ده .. خو فکرانګېزه او معني خېزه خیال نظم کړل شوی دی

په فني توګه دا دَ اوو وړو لوئیو مصرعو آزاد نظم دراصل په اوو اتهه سېلابېزه برابرو مصرعو باندې مشتمل معرى نظم دی �

۳ -- ژوندی مړی

سړی مړ دی دَ دننه

تش وجود دی چې ښورېږي

دَ هوا په رُخ هر کله

لکه مړی په تابوت کې

په اوږو باندې خواځُوږي

راولي خپل ادیرې ته

له پرېدې لرې ولاته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ ـ 76(

دا یو کیفیتي نظم دی او په دې نظم کې افضل شوق دَ یو داسې حالت انځورګري کوي چې هغه دَ نني انسان دَ بې حسۍ په لور اشاره کوي � شوق داسې محسوسوي چې دا ژوندي انسانان دراصل هغه لاشونه دي چې تابوتونه یې خپلوان ادیرو ته وړي � دَ شاعر اشاره دَ هغه عهد په لور ده چې امریت په کې په انساني جمهوري روئیو باندي په زور زیاتۍ داسې مسلط شوی وو� چې انسان په معاشرتي ژوند کې هم دَ معاشرې نه بېل شوی وو� هسې خلګو ساه اغیستلې او ژوند سره دَ بې زبانه ځناورو او ښارو په رنګه رښتې ساتلې � نو ځکه خو دَ شاعر لهجه دلته په دې نظم کې دَ عزت ساتلو تر حده علامتي ده � خو دَ نن قاري ورنه دَ خپل خوښې معنې اخذ کولې شي � "دَ هوا په رُخ تابوت وړلو" اشاره هغه انسانانو ته شوې ده چې ابن الوقت ورته په اُردو کې وئیلی شي .. او دا هغه خلګ وو چې دَ خپل مفاد په خاطر یې دَ آمریت ملا نوره نوره ټینګوله � هم په دې خو دَ بې حسیت دور دوره وه �

دا پورتنی دَ اوو وړو لوئیو مصرعو نظم هم اتهه سېلابیزه معری نظم دی چې رواني په کې دَ موسیقیت تر حده خپل تاثیر پرېږدي او لوستونکی ترې نه په یوه ساه تېرېدلی شي � دا وړوکی نظم دَ لفظي تراکیبو له لحاظه افسانوي جوړښت لري � یعني ټولې مصرعې یې په ساده مجلسي انداز کې لیکلې دي خو بیا هم دا نظم په یوه لوئیه نثري فقره کې ځکه نشي راغونډېدلی .. چې دلته دَ شعریت ساتلو پورا او په ډېر هنر اهتمام شوی دی � او داسې ښکاري لکه دا چې یو بې قافیو پابند نظم وي

۴ -- شپېو کې دَ هجر

غوارم

چې ستا دَ ویده عکس په تندي

دَ خپل نامه او لګومه ټیکه

خو... ،

چې نرۍ څُوکه دررېم دَ قلم

ستا غنم رنګ نقشونه تت شي دوني

چې دَ یو شنه وړوکي خال په ګمان

ستا په څېره باندې اشعار اولیکم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ _ 79(

ښاغلی افضل شوق ، شاید چې په ارادي یا غیر شعوري توګه داسې موضوعات دَ نظم په وجود کې ځایوي چې تر اوسه دغه موضوعات لا پېژندلي شوي نه دي � دَ ده اکثره موضوعات ډېر نوي دي .. په دې لحاظ داسې موضوعات مخې ته راوړل دَ هغه کوشش په پښتو جدیده شاعرۍ کې دَ نوۉ نوۉ موضوعاتو راوړل دي � چې یقیناً دَ ستائینې وړ خبره ده � پورته نظم کې هم افضل شوق دَ یو تخیل پرست شاعر په شکل کې یو داسې تصور دَ قاري مخې ته کوي چې قاري هم ورته په داد ورکولو مجبور وي � دلته دا نظم شاعر ښخي دَ خپل خیالي محبوب په خیالي تصویر داسې دَ خوند او مزې په انداز کې لیکلی دی چې دَ لوستونکي ورسره همدردۍ هم شي .. او بې اختیاره دَ نظم په تاثر او کېفیت ورته شاباشی هم اووائي � هغه دَ خپلې شاعرۍ په هر پړاۉ داسې ښکاري لکه دَ یو خیالي جانان دَ یو خیالي تصویر سره راروان دی � دغه تصویر هغه په خپله نامه کول غواړي .. دَ هغه په تندي خپل خال لګول غواړي .. خو کله چې هغه دا هڅه کوي ..نو حالات دَ هغه دَ محبوب خیالي تصویر هم هغه ته پاتې نه کړي � او داسې په دغه خیالي تصویر دَ شعرونو دَ لیکلو یو نوی سفر په ډېر لیونتوب شروع کړي � دَ دې نظم تهیم هم دومره نوی او دَ خوند دی چې په دې کې دَ لفظونو تسلسل او دَ جذبې صداقت یو ډېر آفاقیت پیدا کړی دی�

په تکنیکي لحاظ دا اتهه مصریزه نظم چې په آزاده پیرائیه کې لیکلی شوی دی .. دراصل په شپږو یولس سېلابیزه برابرو مصرعو داسې اړه لري_ ،

غواړم چې ستا دَ ویده عکس په تندي

دَ خپل نامه او لګومه ټیکه

خو چې نرۍ څوکه در وړم دَ قلم

ستا غنم رنګ نقشونه تت شي دوني

چې دَ یو شنه وروکي خال په ګمان

ستا په څېره باندې اشعار اولیکم

۵ -- سل څېرې

ستا په کاڼو به غمازه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما دَ زړه وړه ایندارہ

کړچې کړچې شي منمه

خو دا یاد لره ناپوهه

که مات شوی هر توکری

وَ ایندرې ته مونېږي

نو کوربه مې دَ زړګي هم

سل ځېرې شي زېړولی

)شلېدلی امېل .. مخ _ 79(

سل ځېرې ... نومې نظم کې هم ښاغلي افضل شوق چې یوه ساده ، آسانه او معمولي خبره په غېر معمولي انداز کې کوي نو هغه دلته دَ کتو ده � هغه په دې نظم کې وَ یو رقیب یو غماز ته خومره په خوند دا خبره کوي .. چې که دا ستا په کاڼو که څما دَ زړه آئینه ماته شي .. نو ستا څه خیال دی .. ؟ په دې کې به زما دَ محبوب څېرې ته څه تاوان ورکړي؟ نا بالکل نه .. بلکه دَ دغه ماتې آئینې هره ماته زره به سل نوري څېرې پیدا کړي � شاعر په دې نظم کې دَ نازك خیالی ، دَ رواني او سادګۍ په انتها لیدلی شي � او په کوم اختصار چې دَ ښائسته لفظونو او مناسبو علامتي اشارو په وسیله یو خیال ، په کوم فکر او انداز کې تر اختتامه رسوي .. نو هغه قاري دَ ځان سره لاس نیولی بیائي .. او په کوم خوند او هنر چې دغه خیال دَ قاري ذهن ته رسوي .. نو هلته قاري په خپل خیال هم دَ هاغه " هنداري" زړي زړي وجود ته ځیر شي � چې په کې دَ شاعر دَ محبوب ځلېږي � په پښتو او اُردو شاعرۍ کې دَ آئینې او ماتې آئینې تراکیب پېژندل شوي او راوړل شوي دي .. خو ښاغلي افضل شوق په خپل انداز دغه ترکیب په کوم نوي او دَ کېفیت نه ډك انداز کې استعمال کړی دی نو هغه واقعي چې دَ محسوسېدو دی .. او دَ احساس او جذبې نه داسې ډکه شاعري ، نېغ په نېغه دَ انسان په زړه کې ځای جوړوي او ویدې جذبې یې را ویښوي � او که اوکتلی شي نو دَ شوق په شاعرۍ کې دَ سلو شمېره په ورمبي ځل په دې وړوکي نظم کې لیدلی شي � او دغه دَ آئینې سل ټوټې هغه مخ کې دَ سلو یار هم مشهوره کوي �

دا دَ اتهو آزادو مصرعو نظم که څه هم په اتهه سېلابېزو برابرو برابرو مصرعو باندې مشتمل دی .. خو مونږ یې په څلورو شپاړس سېلابېزه مصرعو کې داسې هم لیکلی شو�

ستا په کاڼو به غمازه زما دَ زړه وړه ایندارہ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړچې کړچې شي منمه ، خو دا یاد لره ناپوهه

که مات شوی هر توکری وَ ایندرې ته مونېږي

نو کوربه مې دَ زړګي هم سل څېرې شي زېږولی

٦ ــ تسلیمې جذبې

اوس به لا ما بېرغ په لاس

په غال غال

دَ پښتنې میني په نوم اخیسته

ستا دَ زړه مځکه په خپل واک کې ګله

چې مړامو سترګو دې دَ ما له مخه

په خوبولو

او په مړو مړو کتو

زما دَ زړګي ټولې غښتلې جذبې

دَ بې همته عسکرانو غوندې

یوه یوه ځانته تسلیمه کړله

)شلېدلی امېل .. مخ ـ 80(

دَ دې نظم لوستلو پس داسې دَ بنده په ذهن کې راځي چې دَ آمریت په دور کې دَ شاعر افضل شوق په قلم لیکلی شوی دا نظم هم دَ هغه دور تر اثر دلا ندې یو ښه روماني فکر لا هم په ښائسته رنګ کې سر ته رسوي � او قاري ته دَ خپلې میني قیصه دَ هغه آمرانه دور په حواله څېړي � دا دَ یو زمانه شناس او ژورنظره شاعر خاصه کېدلی شي او په دې اړه شوق ځان دَ خپل عهد عکاس ښرګندوي .. او په خپل دې نظم کې وائي ، چې هغه ښنګه دَ خپلې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فتح ببړغ دَ سترګو دَ جنګ پس دَ یار په زړه کې ښخولو هڅه اوکړه .. او دَ یار په زړه یې قبضه کولو کوشش اوکړو ، نو دَ هغه دَ محبوب مړامو سترګو په خوبولي انداز دَ هغه په عسکري جذبو داسې ګوزارونه اوکړو، چې دَ مات شوْ عسکرانو په رنګه یې دَ هغه دَ خلوص او جذبو ټول عسکري قوت خپل ځان ته تسلیم کړو � او هغه یې مرئیی کړو�

شاعر په دې نظم کې دَ یو داسې میدان جنګ نقشه په اختصار کې وړاندې کړې ده چې دَ مرګ ژوبلې او وسلې په ځای په کې جذبې، خلوص ، دَ سترګو خُماراو ښېتنې مینه په کار راوړل شوې ده � او دَ خوند او مزې خبره لا دا هم ده .. چې دلته په دې میدان جنګ کې دَ دوو دُښمنې قوتونو په ځای په کې دوه زړونه یو بل ته سره مخامخ شوې دي � دا تمثیلي نظم هیڅ قسم ابهام نه لري او هره خبره او اشاره واضحه ده .. خو بیا هم ورته معمولي نظم ځکه نه شو وئیلی چې په دې نظم کې دَ ځان نفي کولو په وخت شاعر دَ خپل شکست ترانه چې په څنګه فخر وائي .. دغسې مثالونه په پښتو شاعرۍ کې بیا کله هم مخې ته نه دي راغلي � ځکه خو دا رنګ او خوند افضل شوق په شاعرۍ کې نه یواځې منفرد کوي .. بلکه میدان ګټلو ته یې جوګه کوي هم ـ

دا پورته نظم چې داسې خو په لسو وړو لوئیو آزادو مصرعو باندې مشتمل نظم ښکاري .. خو دا نظم آزاد نه بلکه دَ ډېرو پابندیانو سره لیکلی شوی دی او ورته معری نظم وئیلی شو � ولې چې دا نظم دراصل په اتهو برابرو یولس سېلابېزو مصرعو باندې داسې اړه لري�

اوس به لا ما ببړغ په لاس، په غال غال

دَ ښېتنې مینې په نوم اخیسته

ستا دَ زړه مځکه په خپل واك کې ګله

چې مړامو سترګو دې دَ ما له مخه

په خوبولو او په مړو مړو کتو

زما دَ زړګي ټولې غښتلې جذبې

دَ بې همته عسکرانو غوندې

یوه یوه ځانته تسلیمه کړله

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷ــ کور کور یو مزار

لا تر څو چې

دَ نکریزو په ارمان کې

دَ پښتو ناوې

په اور سېځې لاسونه

نو تر هغه به

کور کور دَ پښتانه هم

لا په سیورو کې

دَ سرو شنو بېرغونو

ښکاره کېږي یو مزار

وَ نور عالم ته

)شلېدلی امېل .. مخ ـــ 81(

په دې پورته نقل شوي نظم کې .. یو ځل بیا دَ هاغه الميې ژړا ده.. چې پښتون قام دَ خپلې صحيح پېژندګلو او شناخت نه محرومه دی � په پښتنو کې دَ ازلي بې اتفاقۍ یو داسې تصوير یې مونږ ته راکړی دی .. چې دَ فکر وړ دی � پښتانه چې چرته هم .. په یو دور کې هم دَ یو بېرغ لاندې رانغلل .. په پارټيو ، پرو او جمبو کې داسې تقسيم دي چې دَ هغوئ ملي وحدت ته یې سخت تاوان رسولی دی � دلته په هر کور .. یو نوی بېرغ ته ښاغلی افضل شوق په څومره طنز کې دغه کور ته دَ یو مزار .. یا دَ قبر نوم ورکوي .. او دا صحيح هم ده چې جهنډې او بېرغونه خو په مزارونو لګولی شي � او کور خو دَ ژوند علامت وي .. دَ اجتماعي ژوند او دَ انسانانو تر مينځه دَ جذبو او دَ رشتو په بنياد جوړه شوی یوه مشترکه او مقدسه اداره وي � چرته چې دَ انسان تربيت کېږي � خو دَ پښتنو په کورونو دَ بېلو بېلو سياسي ډلو دَ بېرغونو لګېدل یې دَ پښتنو دَ کمزورۍ او بې اتفاقۍ یوه حواله ګڼلې ده � او په څومره غم او تکليف یې هر کور یو مزار ګڼلی دی�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فني لحاظ دا یولس مصرعیزه نظم دراصل په پنځو یولس سپلابیزه برابرو برابرو مصرعو باندې مشتمل داسې معری نظم دی�

لا تر څو چې دَ نکریزو په ارمان کې

دَ پښتو ناوې په اور سېځې لاسونه

نو تر هغه به کور کور دَ پښتانه هم

لا په سیورو کې دَ سرو شنو بېرغونو

ښکاره کېږي یو مزار وَ نور عالم ته

۸ــ بې حسه دېوال

لارې لنډېږي

ورځ په ورځ لګیا دي

دَ شنه آّسمان

او سپېرې مځکې تر منځ

خو فاصلې

پرتې هغسې دي لا

دَ زړو تر میانه

دَ غوښینو خلګو

چې ښکارې هر یو

په خپل ځای باندې ښخ

لکه

دَ ختو جوړ بې حسه دېوال

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ ـ 82(

لکه څه رنګه چې دَ نظم دَ عنوان ظاهرېږي .. هم دغه رنګه دَ بې حسۍ انځورګري په کې شوي ده � نن سبا داسې خبرې عامې کېږي � چې فاصلې دَ انسانانو تر منځه کمېږي او انسان انسان ته نیزدې کېږي � خو افضل شوق دا خبرې نن نه هم څه شل یا پنځویښت کاله آګاهو په یو داسې طنزیه انداز کې نظم کړي دي .. چې هغه اوس هم نوي خبرې ښکاري � یعني هغه وخت په نړۍ کې داسې توره شپه هم نه وه او نه انسان دومره دَ یو بل نه بېزاره وو لکه نن چې دی � خو بیا دا دَ شوق دَ زمانه شناسۍ یو لوی ثبوت دی چې ده هغه وخت هم دَ خپل سوچ او فکر له لارې دغه انسان په سباوْن کې په ځناورې روئیو داسې بوخت محسوس کړی وو � یعني هغه دَ زمیني لارو دَ لنډېدلو خبرې په دې رد کولې چې انسان څومره څومره یو بل ته نیږدې کېږي .. هومره یې دَ زړونو تر مینځه فاصلې سېوا کېږي � هم دغه رنګه خو اوشو.. او مونږ ګورو چې دَ نن انسان ته انسان وئیل هم دَ انسانیت توعین دی -

په دې نظم کې نه یواځې دَ زمیني فاصلو خبره شوي ده بلکه په داسې اشاره دَ آسمان په لور هم شوي ده چې مونږ ترې نه دَ مذهبي جنون او تش دَ ظاهري مذهب پسندۍ اشارې هم داسې تر لاسه کولی شو .. چې انسان څومره په منافقانه او شېطاني مخفي ارادو په نیت په ښکاره دَ خدای په لور او لار روان بربېښي .. هومره شیطاني او ځناورې کارونه زیات شوي دي � یعني هر څه بل ته دَ ښکاره کولو په اراده کېږي او ځانونه فرښتې ګڼي � خو داسې خبره نه ده او نه دغه انسان فرښته شو .. بلکه لا نور هم ځناور شو� نو ځکه دَ شوق اشاره دَ آسمان په لورې دَ لنډېدلو نه دَ سپوږمۍ او ستورو په لور تلل نه .. بلکه هسې ځان ته دَ فرښتې په رنګه وزرونه لګول دي � خو فرښتې ورنه کله جوړې نه شوې

په فني توګه دا دَ دولسو وړو مصرعو آزاد نظم دراصل په شپږو یولس سېلابیزو برابرو مصرعو باندې دَ خپل آهنګ او موسیقیت سره داسې دَ معرۍ په رنګه پابند نظم دی�

لارې لنډېږي ورځ په ورځ لګیا دي

دَ شنه آسمان او سپېږې مځکې تر منځ

خو فاصلې پرتې هغسې دي لا

دَ زړو تر میانه دَ غوښینو خلګو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ښكاري هر يو په خپل ځاى باندې ښخ

لكه دَ ختو جوړ بې حسه دېوال

۹ -- رسوائي

يو نوم دى چې يې وينم

ځاى په ځاى په دېوالونو

دَ خپل نوم سره ليكلى

لكه زه او زما سيورې

چې په يو بل پورې اړ يُو

خو تر شا چې لار ته ګورم

ښكاري زما پلونه يوازې

)شلېدلى امېل .. مخ _ 85(

دې پورتني نظم كې ښاغلى افضل شوق لكه دَ يو صوفي شاعر په تصوف كې ليدى شي � يعني دَ خداى پاك دَ وحدانيت، دَ هغه دَ پېژندنې او هغه سره دَ مينې يو نيم فلسفيانه تمثيلي نظم دى .. چې په كې وئيل شوي دي چې دَ خداى دَ خداي او ذات نه منكر خو نه يم .. خو خداى راته ښكاري نه � لاكن دَ خپل ذات په موجودګۍ كې هغه له خداى سره داسې تعلق جوړوي � چې چونكه هغه دَ خداى په لاس جوړ انسان دى نو ځكه له خدائيه انكار نه شي كېدلى � يعني هغه دلته له خداى سره مينه دَ جنون تر حده كولو ته جوګه ښكاري � لاكن كه دغه نظم مونږ دَ هاغه آئيډيل په توګه اوګورو .. چې افضل شوق ورپسې وطن په وطن ګرځېدو هڅه كونكى ښكاري چې دئى يې شاعر كړى هم دى .. نو خبره به نوره هم په فكري توګه ژورتيا ته اورسېږي � او دَ رسوائۍ تر حده دَ يو داسې محبوب په مينه كې دَ هر چا په خله كې راتلل به هغه مجنون څرګند كړي .. خو شوق مجنون نه دى او نه دَ هغه دَ جنون محور يواځې هغه خبره ده � چا ته چې هغه دَ خپلې رسوائۍ اصل بنياد وائي � هغه په هست او نيست كې ورګېر محبوب ته خبره په تمثيلي انداز ورکول غواړي خو چونكه محبوب يې بې وجوده دى ،، نو ځكه ورته وجود وركولو كې بلا مشكلات مخې ته راځي او په بېګا او سبا كې ورته ځان دَ سوال تر حده يواځې ښكاري!!..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې نظم کې چې ښومره خبري په ساده طريقه شوې دي .. هومره يې په فکر کې فلسفه رانغاړلې ده� يعني هغه يواځې نه هم دی او يواځې ښکاري هم � دا هغسې معمه ده چې دَ افضل شوق په شاعرۍ کې اکثره ليدلی شي � نو ځکه خو ځينې نقادان هغه ته دَ لرې سباوْن شاعر وائي � او خپله هم کله کله دا ليونی شاعر داسې خبرې اوکړي چې دَ بنده ورباندې دَ پورا ليوني گمان اوشي ،، خو هغه لېونی نه بلکه فلسفي شاعر دی .. او په خپلې دُنيا کې اوسېږي � ځانته جهان او په ځان کې جهان لټوي .. او دا نظم دَ دې خبرې دَ تصديق دپاره کافي دی�

په تکنيکي توگه دا نظم په اوو داسې مصرعو مشتمل نظم دی چې دَ اولې اووه سپلابيزې مصرعې په چپه نورې ټولې مصرعې په اتهه سپلابيزه مصرعو باندې داسې مشتمل نظم دی .. چې دَ موسيقيت دَ لحاظه په کې دَ وړمبی مصرعې يو کم سپلاب هم دَ هغه نورو پاته مصرعو سره برابر شي .. چې اتهه سپلابيزه دي � او مونږ ورته معری نظم هم وئيلی شو�

۱۰ ـ دمامې

سترگه سترگه

گنډل شوې په بنو ده

ژبه ژبه

چيچل شوې په غاښو ده

لاس او پښې هم

ماتې ځانگې دي چې ځانگې

لنډه دا چې

ور دَ کور کور دی تړلی

خو په ښار کې

دمامې دَ خپل واکی دي

)شليدلی امېل .. مخ ـ 87)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا پورتنی نظم هم په ملك کې دَ هاغه بدترینه آمرانه دور عکاسي کوي چې دَ اظهار لارې په کې بندې وې � ژبې کلکې ترلې وې ..په سترګو دَ حالاتو داسې پټۍ پرتې وې � چې دَ یوې ړندې کنې نرۍ ګمان پرې کېدو � په داسې حالاتو کله چې دَ یو حساس شاعر جذبات راولړزېدل .. نو دَ هغه دَ شعور او احساس ډك نظر په دې حالاتو داسې خپل قلم راپورته کړو � ځکه چې شاعر په داسې حالاتو غلی نه شي پاتې کېدی � او کوم حالات چې په هغه په زوره مسلط شوي وي .. دَ هغې خلاف ټول عمر په احتجاج لیدلی شي � دَ ښاغلي افضل شوق اکثره نظمونه داسې احتجاجي رنګ په شلېدلي امېل کې لري � او دا ځکه چې هغه دَ رڼاګانو رهبري کوي � دَ تیرو په ملګرتیا هاغه قوتونه شدید غندي کوم چې دَ رڼاګانو قاتلان دي � هغه په خپل وطن، خپله خاوره بې شانه ډېر مئین دی � نو دَ خپلې خاورې دپاره ، دَ یو داسې خپلواکه سباوْن آرزومند به ولې نه وي .. چې دَ هغه دَ اولس تقدیرونه بدل کړي � دَنظم په آخري مصرعه کې دَ هاغه دور دَ حالاتو په وجود یو دَ طنز تازیانه موجوده ده چې دَ ښار دَ خپلواکۍ په دمامو پورې یې خندا کړې ده � نو دغه تضاد چې حالات وي یو رنګ او نغاره یې وهلی شي بل رنګ .. یو باشعوره او سترګه ور شاعر چې پرې طنز اونه کړي .. نو آخر څه به کوي ؟؟

دا دَ لس مصرعو آزاد نظم په فني او تکنیکي توګه دراصل په پنځو دولس سېلابیزه برابرو برابرو مصرعو باندې مشتمل یو باقاعده معری نظم دی چې آهنګ، خوند او موسیقیت لري�

سترګه سترګه ګنډل شوې په بنو ده

ژبه ژبه چیچل شوې په غاښو ده

لاس او پښې هم ماتې ځانګې دي چې ځانګې

لنډه دا، چې ور دَ کور کور دی ترلی

خو په ښار کې دمامې دَ خپل واکۍ دي

۱۱ــ شلې پښې

لاري دَ احساس دي

که رګونه دي دَ وینو

چې دَ زړه له کوره اوځي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ رنځونو وَ نړۍ ته

هم په ويښه

هم له خوبه

خو چې وخت دَ مزل راشي

نو دا غبرګې پښې شي شلې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 88(

ګوره چې افضل شوق انسان څه ګڼي ؟ او څومره دَ ښو توقعات ورنه لري؟ چې ورنه زړه ماتی دی � چرته هغه خو انسان ته په هم هغه نظر نه ګوري چې ورته اشرف المخلوقات وئيلی شوی دی ؟ شايد چې هغه انسان دَ عظمت په معراج ليدلو خوب ويني .. نو هم ځکه خو په دې نظم کې افضل شوق هم هغسې دَ نن دَ انسان نه زړه ماتی ښکاري او دَ خپلو ليدلو خوبونو نه برعکس انساني څېرې هغه ته دَ زړه رنځ ورکوي � شوق صاحب په درست نظم کې يو تپوس کوي چې دَ زړه نه دَ احساس لارې ولې دَ رنځونو وَ نړۍ ته درومي؟ او بيا بيرته تپوس کوي چې دا خواخُوږي دَ خبرو نه دَ عمل په لور ولې نه � يعنې هغه دَ نن وَ انساني همدرديانو ته تش دَ خبرو تر حده دَ همدردۍ نوم ورکوي او دا ګڼي چې انسان دومره خودغرض دی چې هر ښه يې ځانته پيرزوْ شي او دَ بل په وار هسې خبرو ته جوګه ښکاري � کوم چې انساني کار نه بلکه ځناوري غرض بللی شي .. او دا غرض يو انسان دَ بل انسان نه يواځې لرې ساتي بلکه تر مينځه يې بې اعتمادۍ هم راولي�

په دې پورته نقل شوې آزاد نظم کې دَ شوق لب و لهجه چې څومره ساده او آسانه پېرائيه کې سر ته رسېدلې ده .. هومره په کې دَ خبرې نه خبرې زېږي او يو لوی موضوع يې دَ نقادانو دَ څېړنې دپاره په کې ځای کړی دی � دَ وخت دَ تقاضو له لارې دَ اختصار نه علاوه افضل شوق په خپله شاعرۍ کې کله کله بلکه هرکله تش سوالونه راپورته کوي او ځواب په لوستونکو پرېږدي � دا يو هنر دیی چې دَ يو مئسلې په حقله داسې سوالونه راوړاندې کړلی شي چې خلګ ورباندې غور او فکر اوکړي او په اجتماعي هلو ځلو يې حل پيدا کړي � خو دلته په دې نظم کې دَ شوق له خوا راپورته شوی سوال شايد چې ځواب اونه لري .. ولې چې دَ نن انسان خودغرضه دی او دا غرض کېدی شي چې کله هم ختم نه شي�

په فني توګه دا نظم په آزراده پېرائيه کې ليکلی شوی دی او مصرعې يې له څلورو نه تر اتهو سېلابونو لري .. خو بيا هم چې دَ دې نظم وَ آهنګ لی او موسيقيت ته پام اوکړو نو داسې محسوسه شي لکه دا نظم چې پابند نظم وي � دَ ډېر سوچ او فکر نه پس زه په دې نتيجه اورسېدم چې دا نظم آزاد بالکل نه .. بلکه پابند نظم دی � يعنې په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي اتهه مصرعیزه نظم کې دَ اول شپږ سپلابیزه مصرعې نه علاوه نوري اووه مصرې که مونږ په شپږو اتهو اتهو سپلابیزو مصرعو داسې را واړوْ .. نو رواني، ردهم او آهنګ به یې معری نظم ته داسې اوبرېښئي �

لاري دَ احساس دي..........

که رګونه دي دَ وینو

چې دَ زړه له کوره اوځي

دَ رنځونو وَ نړۍ ته

هم په ویښه ..... هم له خوبه

خو چې وخت دَ مزل راشي

نو دا غبرګې پښې شي شلې

۱۲ -- اوږد مزل

زما او ستا تر مابین

هغه دَ درو لویښتو وړه فاصله

دَ کمکۍ میني څوانیدو په هیله

څوني اُوږده شوه ګوره!!

چې تر یو بله رسیدو له مخه

ما او تا دواړه ګرانې

دَ لېونۍ څوانۍ تر ټاك واویښتو

)شلیدلی امیل .. مخ _ 94(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا پورتنی نظم دَ خپل بې ساخته رومانيت سره .. دَ شاعر يو داسې اّرزو ښکاري .. لکه چې حالاتو دَ هغه دغه ارمان ته په مرئ ګوتې ايښي وي .. دَ هغه او دَ هغه دَ محبوب تر مينځ يوه وړه فاصله چې هغه ورته دَ اختصار يو بې مثاله حد مقرر کړی دی.. يعني دَريو لويښتو فاصله...!! خو هر کله چې دَ رواياتو دنګ دېوالونه .. دَ حالاتو غرونه غرونه دَ دواړو په مينځ کې دا ورکوټې فاصله دومره اوږده کړې .. چې يو بل ته رسېدل نا ممکن شي � نو په داسې ستم ظريفۍ ، دَ خپل ماشوم ارمان په ورکېدو .. داسې جذبات ښکاره کول دَ شاعر مجبوري شي �

دَ دې نظم موضوع اګرچې ده خو روائتي رومانوي .. خو چې دا موضوع او خيال په کوم خوندور انداز په دې نظم کې رانغښتې شوی دی نو دَ خيال فکري قدر و قيمت يې يو په دوه کړی دی � يعني کومه خبره چې لوستونکی په حېرت کې اچوي .. هغه دا ، چې يو طرف ته مينه په اوږدې مودې کې چې ځنګه په تکليف لا خو ځوانۍ نه رسېدلې نه وي .. چې بل طرف ته دَ دريو لويښتو هومره وړه فاصله شاعر او دَ هغه محبوب زاړه هم کړې � دې خبرې نه زما مطلب دا دی چې دَ يو ښه شاعر باريك بيني ده چې دَ وړې خبرې نه لويه خبره جوړوي �

دې سره سره په دې نظم کې يو ځل بيا شوق صاحب خپل ښائسته علاقائي.. پښتني قندهاري توري داسې په هنر ځای کړي دي .. چې نظم يې دَ خپل علاقائي رنګ او لهجې يو ښائسته مثال ګڼلی شو � خو بل ښائست يې دا هم مخې ته راځي چې دَ يوسفزۍ لهجې لوستونکي هم ښه په اّسانه پرې پوهېدلی شي�

دَ افضل شوق دا آزاد او مختصر نظم دَ يوې پابندۍ دَ مخه په اوو او يولس سېلابيزه مصرعو باندي دَ ردهم برقرار ساتلو غرض داسې ليکلی شوی دی چې که معری نه دی .. خو دَ ځينو پابنديانو جوګه ضرور دی�

۱۳ــ يوه پوښتنه

که هر انسان په ژوندانه کې ځانته

لري په ژوند باندي حق

نو دا پوښتنه کوم

چې څوك دی هغه ماشوم

دَ سرې زُوی دی که يَه ؟

چې په تولنه کې نن

په تشه خېټه او په وچو شُونډو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوار او ناهیله غوندې

دَ ساتېرې او کورکیانو په ځای

له بودګانو سره

دَ یو بوده په رنګه

په امبارونو باندې

ګرځي، خوارہ لټوي

)شلېدلی امېل .. مخ ـ 95(

په ټولنه کې داسې ډېرې ناروا پېښې کېږي چې دَ یو حساس شاعر احساسات او جذبات پرې راولړزېږي � هم دا پورته نقل شوي نظم کې چې افضل شوق دیو خوار یتیم او غریب بې کوره ماشوم چې څنګه په جذباتي انداز تصویرکشي کړې ده .. هغه لوستونکی په دې خبره ضرور مجبوره کوي چې په دې نظم کې رانغښتې سوال ځواب ورکړي � لاکن څنګه ځواب ؟؟ داسې ماشومان خو په پښتنې ټولنه کې هر چرته لیدلی شي � یعني دَ سکول په عمر کې شمېر وارہ ماشومان زمونږ دَ کوڅو او بازارونو په امبارونو باندې ارومرو داسې دَ رزق په لټون کې لیدلی شي .. لکه غواګانې او مېښې یا څاروي چې لیدلی شي � ماته دَ شوق صاحب دا نظم هر هغه وخت په زړه شي چې زه کله داسې یو منظر او وینم�

دا نظم که یو طرف ته دَ نن حال او صورت حال په اړه انځورګري کوي .. نو بل طرف ته دَ ماشومانو په حقله دَ پښتنو من حیث القوم لا اُبالې او بې غمه شانتې روئیو باندې سخت ګوزار هم شوی دی � او بل واسطه یا بلا واسطه یې دَ تعلیم په ضرورت زور داسې په هنرکړی دی � چې که څه هم هیڅ یوه اشاره یې په دې اړه نه ده کړې ..خو دَ دې مسئلې حل یې یواځې او یواځې تعلیم ګڼلی دی � کوم چې دَ یو منظم نظام لاندې هغو ماشومانو ته هم ورکولی شي چې مور او پلار نه لري او یا بې کوره شوي دي � ولې چې پښتانه ټول مسلمانان دي او په اسلام کې دَ غریبانو دَ روزنې دَ ادارو دپاره دَ ماجت حجره ، مدرسه او دارالامان هغه ځایونه دي چې په دَ پورته ذکر شوْ کفالت هم کېږي � نو بیا ولې نه .. ؟؟ دا هغه اِن ډائریکټ سوال دی چې افضل شوق یې په دین اسلام مشرف پښتنو نه په دې پورته نقل شوي نظم کې په طنزیه انداز کې کوي�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فني توګه دا نظم دَ افضل شوق په یو ځو هغو آزادو نظمونو کي یو نظم دی چې په آزاده پېرائیه کي لیکلی شوی دی � مصرعې یې وړوکي او لوې دي .. خو په کې دَ خوند او مزې دا خبره ده .. چې په لوستلو کې پابند نظم ښکاري او په رواني کې بلا موسقیت هم لري �

۱۴ــ خالي ځانګو

امېلونه دي دَ کرکو

که هغځ هم

یو په یو راته پئیل

په تار دَ میني

نوم دي ځله دَ نامه لاکېږ

په جار جار

راپه غاړه کړېځ په خپل لاس

دَ زړه سره!!

چې اوس هم ګوره لا ځانګي

په سینې زما

دَ خالي ځانګو په رنګه

دَ یو کونډې

)شلېدلی امېل .. مخ ــ 102(

دَ خپل عنوان په رنګه په دې پورته نقل شوی نظم کې افضل شوق له خپل محبوب نه یوه ګیله ډېره په خوند په شاعرانه انداز کې داسې کړې ده .. چې دَ هغه دَ محبوبه دَ ستمونو او ظلمونو په لور یې دَ هغې پام دَ هغې وَ نفرتونو ته اړولي دی � او وائي .. چې ګنې که دې هسې هم مانه دَ کرکې کولو اراده کړې وه .. نو دې ولې بیا دَ خپلي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ميني تحفه دَ لاکټ په صورت کې په جار جار راکوله؟ دلته په دې نظم کې هم شوق دَ ګيلې په شکل کې يوه پوښتنه په داسې هنري انداز کوي چې محبوبه ته دَ هغې دَ غلطۍ احساس ورکوي

نظم بېخي ساده او هيڅ قسم ابهام نه لري .. خو دَ اهميت وړ په دې خبره دی چې په دې نظم کې لفظي تراکيب لکه "امېل دَ کرکو پئيل" ،" تار دَ مينې" ، "دَ نامه لاکټ"، " په سينې ځنګېدل" او "دَ کونډې خالي ځانګو" په معنوي اعتبار داسې نيم علامتي اشارې دي چې تهيم دَ رومانويت په ښائست لا نور خوندور کوي � دَ اشنا نه دَ هغه دَ بې وفائي او ستم قيصې هر شاعر کوي .. خو دلته دَ افضل شوق ګيله يو تمثيلي او علامتي پېرائيه لري چې په کې شاعرانه عشق دَ ورايه ځلېږي او دا دَ دې شاعر هغه کمال دی چې هغه په کې ځانته نوی اُسلوب او شعري خونداو هنرمخصوص کوي �

که فکر اوکړو .. نو دا خبره به مخې ته راشي چې په فني توګه دَ دې دولس مصرعو نظم جوړښت که څه هم په آزاده بنه کې شوې دی .. خو دا دراصل آزاد نظم نه بلکه پابند اومعرى نظم دی � يعني په شپږو دولس سپلابيزو مصرعو داسې مشتمل نظم دی�

امېلونه دي دَ کرکو که هغۀ هم

يو په يو راته پئيل په تار دَ مينې

نوم دي څله دَ نامه لاکټ په جار جار

راپه غاړه کړې په خپل لاس دَ زړه سره!!

چې اوس هم ګوره لا ځانګي په سينې زما

دَ خالي ځانګو په رنګه دَ يو کونډې

۱۵ـــ وام

راغزېږي زما په لورې

يو تك سور او ترکېدونکی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ سکروټې په شان بل لاس

هم په ويښه

هم دَ خوبه

خو چې زما تر مرۍ رسي

نو بانه پرې اونښتېږم

په ورو ورو سلګيانو

)شلېدلی امېل .. مخ _ 103(

دا پورتنی نظم دَ شاعر دَ يو داسې نفسياتي او ذهني کشمکش ژوندی مثال دی .. چې دَ هغه خپل ماحول دَ حالاتو، دَ خوفونو ويره ، ترهو ، او وهمونو نه اغيستی يو داسې نفسياتي کرب دی چې په اوده او ويښه يو شان دَ هغه په اعصابو خور ليدلی شي � داسې ښکاري لکه دَ شوق صاحب دا پورته نقل شوی علامتي نظم چې دَ يو ديومالائي تخليقي اثر لاندې ليکل شوی دی .. خو قيصه يې مکمله دَ مافوق الفطرت دَ نړۍ نه بېله ده .. او کردارونه په کې هم دَ الف ليلائي دَ ديبانو او عجيبه مخلوقاتو نه راغلي پېريان نه دي � بلکه دلته دَ افضل شوق په دې نظم کې تش دَ يوه لاس خبره شوي ده .. دَ هغه لاس سره تړلی جسم په کې نه دی ذکر شوی � ځکه خو دغه بل لاس دَ لمبې په شان چې ځنګه دَ شاعر تر مرۍ رسي .. نو هغه پرې خپل بانه له ويرې اوځخوي � او مخته څه اوشول .. هغه اور مړ شو او که يې دا شاعر تر مرۍ اونيولو ؟ دا هغه سوال دی .. چې په دې نظميه قيصې کې يې نه يواځې سسپنس سپوا کړی دی بلکه دا نظم يې په يو وړوکي او عام تهيم داسې آفاقيت ته نيزدې کړی دی .. چې بنده په بيا بيا لوستلو او په سوچ کولو مجبوره کوي �

دا نظم يوه داسې معمه ده چې دَ لوستونکي په ذهن کې بېل بېل حل دَ ځواب په توګه راپيدا کوي � خبره يې دَ يو وهم کړې ده .. خو دا وهم .. کوم وهم دی ؟ دَ دې سوال دلته په دې نظم کې مطلوب دی � او دَ خوند او دَ مزې خبره دا هم په کې شوې ده .. چې هغه بل او سور لاس هر ځل دَ شاعر په لور راغزېږي .. هم په ويښه .. هم دَ خوبه � يعني دا هغه ويره ده چې شاعر يې محسوسوي .. خو بيانولی يې نه شي .. ولې چې هغه دَ لاس تر شا پټه څېره نه ده ليدلی � نو ځکه ورته نوم هم نه شي ورکولی � په دې نظم کې لفظي تراکيب ډېر نوي او دَ خوند دي � او بل دا چې يو لفظ هم په دې نظم کې اضافي نه ښکاري او په اختصار کې ډېر معنوي اشکال لري �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا دَ اتهو مصرعو وړوکی نظم چې ښکاري خو آزاد .. لاکن دراصل آزاد نه بلکه بېخي پابند او دَ اوو مصرعو اتهه سېلابېزه داسې ښکلی معری نظم دی�

راغزېږي زما په لورې

یو تك سور اوترکېدونکی

دَ سکروټې په شان بل لاس

هم په ویښه هم دَ خوبه

خو چې زما تر مری رسي

نو بانه پرې اونښتېږم

په وړو وړو سلګیانو

۱٦ ــ دَ خپله لاسه

بخت په ما پورې ګرم نه دی

نه وختونو یم ترټلی

ما خو خپله دَ خپل لاسه

دَ ماشوم زړګي په خوښه

په صله دَ خوږې مینې

په اثر دَ مړامو سترګو

دَ سکون ډك ډك جامونه

چپه کړي دي دَ کسته

)شلېدلی امېل .. مخ ـ 104(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ افضل شوق دَ حقيقت پسندۍ نه مونږ په دې پورته رقم شوي نظم کې ډېره ښه اندازه لګولی شو .. یعني هغه خپلې غلطي ته هم غلطي وائي او مني يې � څنګه چې دَ هغه په شخصيت کې دا يو پهلو ډېر ستائيلی شي .. نو هم دغه رنګه هغه په دې نظم کې په ښکاره او وازه خله دا خبره کوي چې دَ مينې سزاوار هغه خپله دی .. ولې چې هم هغه خو دَ خپل ماشوم زړه په خوښه دې اور ته ور دانګلي وو � که څه هم خبره معمولي او وړوکې ده .. خو افضل شوق دَ دې وړوکي خبرې نه لويه خبره دَ يو نه ختم کېدونکي دردمني قيصې په رنګه ډېر په رومانوي شعريت کې کوي�

يو طرف ته که په دې نظم کې افضل شوق دَ نورو شاعرانو برعکس داسې تراکيب لکه " دَ بخت نه ګرمېدل" او " وختونو ترټل" په دې نظم کې راولي .. نو بل طرف ته داسې علامتي لفظي اشارې هم دَ پښتني محاورو سره اوږه په اوږه دَ شعري ضرورت دَ مخې په کار راولي .. لکه " دَ ماشوم زړګي په خوښه کول " ، " دَ يو چا په خواخُوږۍ کې" ، " په صله دَ خوږې مينې" ، " په اثر دَ مړامو سترګو" او " دَ سکون ډك ډك جامونه چپه کول" .. چې په خپل خپل ځای دَ دې نظم ضرورت ګڼلی شي � دا هغه هنر دی چې افضل شوق يې په آزاده شاعرۍ کې لا هم داسې په کمال استعمالوي .. چې اکثره پښتو شاعران يې په غزلو او پابندو نظمونو کې هم نه شي کولی � او دلته شايد چې زه دا خبره اوکړم .. چې شاعري دومره ګران کار دی .. څومره چې يې شوق په خپله شاعرۍ کې ثابتوي �

دا نظم چې ښکاري خو آزاد نظم .. لاکن چې ورته په غور اوکتلی شي نو دا نظم په فني جوړښت کې پابندياني لري او په نهو مصرعو کې نوشته شوی نظم دراصل دَ څلور لوئيو شپاړس سېلابيزه برابرو برابرو مصرعو معرى او پابند نظم دی � تاسو يې خپله هم کتلی شي�

بخت په ما پورې ګرم نه دی نه وختونو يم ترټلی

ما خو خپله دَ خپل لاسه دَ ماشوم زړګي په خوښه

په صله دَ خوږې مينې په اثر دَ مړامو سترګو

دَ سکون ډك ډك جامونه چپه کړي دي دَ کسته

۱۷ـــ بېلېدل ګران دي

چې دَ اشنا دَ هېرولو په نيت

په واښ دَ صبر ځان ترمه څوني

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او لا يې عکس عکس پرېمنځل غواړمه

دَ خپلو سترګو له ايندارو څخه

دوني مې زړه شکوي ترياڼې ورته

او راښخېږي له اوله هم زيات

لکه په څوزو پېچل شوي ورېښم

چې خلاسوي يې څنګه څنګه په پام

هغوني دوئ په کې اړکېږي نور نور

)شلېدلی امېل .. مخ _ 105(

څنګه چې مينه په ګرانه کېږي .. هم دغه رنګه دَ مينې پالنه او دَ مينې نه توبه اوباسل هم ګران کار دی � دَ افضل شوق په دې پورته نقل شوي نظم کې هغه چې په کوم دليل دَ مينې په دام نور نور ورګېرېږي .. هغه داسې دی لکه څوک چې په اغزو پېچل شوي ورېښم دَ رابېلولو کوشش کوي � کوم چې اول خو په ممکناتو کې نه وي .. اوکه وي هم نو خلاس شوي ورېښم دَ هيڅ کار نه وي � داسې مثال دَ يو مضبوطې مينې په حق کې ډېر لوی او ښه دليل دی � او دلته شوق صاحب دا هم څرګندول غواړي چې هغه په هوائي خبرو يقين نه کوي او حقائق دَ حقائقو په رنګ کې ښودل او چېړل غواړي � نو ځکه خو دَ شوق دَ شاعرۍ په حقله وئيلی شي چې هغه په سائنس باندې ثابته شاعرۍ کوي .. او هغه خپله هم په اوتو بوتو يقين کم لري � خبره سوچه او نېغ په نېغه کوي�

دا نظم چې څومره په اختصار په مغربي پيرائيه کې ليکلی شوی دی .. هومره زياتې په دې نظم کې پښتنې محاورې ځای کړل شوي دي � کومې چې دَ نظم ښائسته زياتوي او تهيم ته يې اوږې ورکوي � لکه " دَ صبر په واښ ځان تړل" ، دَ سترګو له ايندارو عکس پرېمنځل" ، " دَ زړه ترياڼې شکول" ، " له اوله زيات راښخېدل" ، " په څوزانوکې پېچل شوي ورېښم خلاسول" او " په څوزانو کې ورېښم اړکېدل" هغه لفظي ترکيبونه دي چې شوق صاحب په ډېر هنر دَ پښتو دَ بېلابېلو محاورو نه رابېل کړي دي � او په دې نظم کې يې ورله داسې ځای پيدا کړی دی چې هره خبره هم دَ دې مختصر نظم خبره ښکاري �

دا دَ نهو مصرعو وړوکی نظم چې ښکاري يو آزاد او نثري نظم .. لاکن دَ شوق دَ نورو نظمونو په شان دا نظم هم پابند نظم دی او هره مصرعه يې په اتهو داسې سېلابونو باندې مشتمله ده چې تر خپلو يې آهنګ، رواني او موسيقيت داسې په خوند برقرار ساتلی دی چې يوه ساه کې هم لوستلی شي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٨ ـ ژوندۍ اديره

دا خوګنه اديره ده

چا وئيل چې ښاريه ده؟

دلته دي ټوله قبرونه

نه بازار شته ، نه کورونه

مړ احساس دی .. مړې مړې سترګې

مړې جذبې ، مړه ضميرونه

هر سړی دی کفن کښونکی

ځکه ژوند په کې ساه اخلي

هم په هر ګام دي ولاړې

فرښتې دَ مرګ خارمړې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 117(

په پورتني نظم کې خو ښکاره په ملك کې دَ مارشل لا دَ آمرانه دور واضحه تصوير ليدی شي � خو يو ځل بيا په علامتي انداز کې .. خپل ماحول يوه ژوندۍ اديره ګڼي � باوجود دَ دې چې دَ ملك باداران په ډېر فخر سره دَ وطن نظام .. يو آزاده ښاريه ګڼي � خو دَ شاعر په خيال چې په دې آزاده ښاريه کې انسان ځومره دَ ساتنګۍ ښکار دی نو دغه هرڅه هغه مرګ ګڼي � او داسې دا ښاريه دَ ژوندو خلقواديره هم..!! په دې ښاريه کې ورته هر ضمير مړ، هر احساس قتل .. او هره سترګه ړنده ښکاري � دې سره .. شوق دَ ځانه ګېرچاپېره دَ نفسانفسۍ يو داسې دوران هم ګوري چې دَ انسان لاسونه دَ انسان په وينو سره دي .. هم هر سړی دَ بل دَ وينو تږی ...!! دغه خودغرضۍ ته يې " دَ کفن کښونکی" سره تشبهه ورکړې � او دَ دې نه دَ اولس دَ حالاتو .. دَ هغوئ دَ بدترۍ.. خودغرضۍ يو احساس دَ ورايه ليدی شي � خو دَ نظم په تسلسل کې يوه خبره په دې اشاره ختموي چې دلته دا حال ځکه دی چې دَ هر چا لاس خپې ترلي شوي دي .. ژبې او خلې ګنډلي شوي دي � که په دې حالاتو ځوك اظهار کوي نو دَ فوځ سپاهيانو ته دَ مرګ دَ فرښتې نوم ورکوي � په مجموعي توګه دا نظم هم لکه دَ دې قسمه ، دَ نورو ډېرو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونو خپل يو تاثير لري � دَ تشبهاتو يو پرله پسې لړۍ او علامتي محاوراتي اشارو امېل دی چې دَ هغې نه دَ افضل شوق دَ يو رښتوني او لېوني شاعرکېدو او دَ هغه دَ لړزېدلو احساس څرگندونه کېږي �

دا مزاهمتي نظم چې داسې خو په لسو وړوکو او لوئيو مصرعو باندې مشتمل آزاد نظم ښکاري .. خو چې ورته غور اوکړلی شي نو دا آزاد نظم به تش دَ پنځو شپاړس سېلابيزه لوئيو مصرعو يو داسې پابند نظم ثابت شي .. چې په کې موسيقيت برقرار ساتلی شوی دی � خپله يې اوگورئ �

دا خو گنه اديره ده .... چا وئيل چې ښاريه ده ؟

دلته دي ټوله قبرونه نه بازار شته ، نه کورونه

مړاحساس دی مړې مړې سترگې مړې جذبې،مړه ضميرونه

هر سړی دی کفن کښونکی څکه ژوند په کې ساه اخلي

هم په هر گام دي ولاړې فرښتې دَ مرگ خارمړي

۱۹ -- دي آئرن ايج

دَ پرون ټوله خوبونه

ټول سوچونه

ټول خيالونه

نن رښتيا دَ ژوندانه شول

اربې له حرکته

دَ ايټم له برکته

خو مرگی .. هغه مرگی دی

چې دَ "جين بم" په وسواس يې

دَ روبوټ غوندې انسان هم

په خپل غم دی لا نيولی

)شلېدلی امېل .. مخ _ 124(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شلمي صدۍ په آخري دهائیانو کې چې سائنس په کوم رفتار ترقي کړي ده او انساني ژوند چې یې څومره له آسائشونو سره مخامخ کړی دی ..هومره دَ افضل شوق په قول په دې پورتني رقم شوي نظم کې دې سائنسي ترقۍ دَ انساني اقدارو او اخلاقیاتو ته تاوان رسولی دی او انسان دَ انسان دَ وینو تږی شوی دی � ځکه خو یې ویرې سپوا شوي دي � هر انسان خپل ژوند په ویرو کې تېروي � سکون دَ ژوند نه داسې کوچ کړی دی چې هیڅا ته دَ خپل ځان او ساه ساتلو نه علاوه بل فکر نیشته � مرګونه دومره آسان او عام شوي دي چې هر سړی دَ مرګ دَ فرښتو نه ځان ساتلو هڅې کوي � او بل طرف ته دا دعوې کېږي چې انسان آسمانونو ته اوختلو او هر څه یې په ممکناتو کې راویستلو .. خو دې هر څه نه علاوه یې هم دغه انسان دَ مرګ دَ ویرې نه بچ نه کړو او ویره دَ " جین بم" په سائنسي اصطلاح دَ انسان دَ مرګ فرښته ثابتېږي ورځ په ورځ � په کار خو دا وو .. چې دې سائنسي انسان " روبوټ" ته دَ مرګ ویره نه وی .. خو شوق صاحب دَ دې سائنسي انسان مرګ " ایټم بم" او دَ هغه نه هم خطرناك " جین بم" ګڼي او دا سوال په ذهنونو کې راپورته کوي چې په دې دومره سائنسي انقلابي ترقۍ کې په کار خو نه وه دا دَ مرګ ویره .. خو حقائق دَ شوق صاحب خبره رښتیا کوي � یعني کله چې انسان آسمانونو ته ختلی دی او هر څه یې ممکن کړي دي .. دَ هغه وخت نه انساني روئیې ځناوري شوي دي او انسان دَ انسانیت نه بېزاره شوی دی � دغه نظم دَ لوستونکي په ذهن کې بلا ډېر سوالونه راپورته کوي او دَ داسې شاعرۍ ضرورت هم شته �

دا نظم چې په خپل اصل حالت کې په لسو ورو او لوئیو مصرعو مشتمل نظم ښکاري .. دراصل په اووْ اتهه سپلابیزه پابندو مصرعو باندې اړه لري � چې ورته معری نظم هم وئیلی شو �

دَ پرون ټوله خوبونه

ټول سوچونه ټول خیالونه

نن رښتیا دَ ژوندانه شول

اربې له حرکته دَ اېټم له برکته

خو مرګی .. هغه مرګی دی

چې دَ "جین بم" په وسواس یې

دَ روبوټ غوندې انسان هم

۲۰ ــ یوه خطا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کشکې زه ړومبی خبر وی

فقط دومره

هوکه دومره

چې یو ورځ به زه او زړه هم

سم سره له آرزوګانو

دَ دې خپلو سرو سرو اوښکو

په سیلاب کې اوبهیږو

لکه ختې

لکه شګې

او لا خړ کچه کورونه

نو به نه وی ور ګډ شوی

کله هم داسې په مینه

زه دَ مینې وَ دریاب ته

لا دَ هغو ښکلو سترګو

دَ خُمار ډکو چینو ته

چې تر ننه یې نشو کې

لامبوزن لامبوزن ښکارم

)شلېدلی امېل .. مخ _ 128(

دَ افضل شوق په دې پورتني نظم کې دَ هغه دَ مینې په باب یو شاعرانه ښپېماني ذکر شوي ده .. چې هغه په ډېره سادګۍ او بې ساختګۍ نظم کړي ده � ځما په خیال په دَ شوق صاحب په وړمبي " شلېدلی امېل" نومي کتاب کې دا نظم په هغو یو څو نظمونو کې یو دی چې ښپېماني په کې په داسې شاعرانه رومانوي انداز کې شوي ده چې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ هنري کمال نه يې انکار ادبي نا انصافي ده � څومره په اختصار او رواني چې شاعر خپله ښېېماني په دې نظم کې ځايوي .. هغه دَ ستائينې وړ ده � داسې ښکاري لکه افضل شوق چې خپله دَ ميني قيصه يو ډېر نيږدې ملګري ته کوي � او دا سې ورته واي .. چې ګني هغه نه وو خبر چې يوه ورځ به هغه دَ خپلو ارمانونو، حسرتونو او خوبونو نه برعکس دَ محبوب په ستمونو او ظلمونو داسې په ژړا سرکېږي .. چې هر څه به يې دَ اوښکو په سېند کې اوبهېږي او هغه به يواځې پاتې شي

دَ محبوب دَ ستمګرې ميني نه دَ افضل شوق په دې نظم کې دَ قيصې نه علاوه چې کوم څيز لوستونکی متاثره کوي .. هغه دي لفظي تراکيب ، علامتي استعارې او اشارې لکه " دَ ښکلو سترګو دَ خُمار په ډکو چينو کې لامبوزن کېدل" او " دَ سرو اوښکو په سېلاب کې بهېدل " � نه يواځې دا .. بلکه په دې نظم کې تکراري انداز دَ قيصګۍ دَ تهيم اهميت څکه زياتوي ..چې په کې دَ احتجاج په ځای دَ ډېرې عاجزۍ نه کار اخيستل شوی دی � کوم نه چې دَ شاعر عدم تشددانه روئيه دَ ورايه نه څرګندېږي � يعني شوق صاحب دَ زور زياتی خلاف او دَ خبرو دَ لارې دَ مسئلو حل کولو په حق کې مشهور انسان او دَ پستې او خوږې ژبې شاعر دی � هغه خبرې سوچه کوي .. خو په مهذبه او ادبي لب و لهجه کې �

دا پورتنی نظم چې په " شلېدلی امېل" کې په اولس ورو او لوئيو مصرعو کې ترلې چاپ شوی دی .. خو دراصل دا نظم څما دَ فکرې استعداد دَ مخې تش په اتهو داسې مصرعو .. چې په کې اووه مصرعې شپاړس سېلابيزه دي .. خو ورستۍ يوه وړوکې مصرعه اتهه سېلابونه لري � تاسو يې هم کتلی شئ �

کشکې زه ږومبی خبر وی فقط دومره، هوکه دومره

چې يو ورځ به زه او زړه هم سم سره له اّرزوګانو

دَ دې خپلو سرو سرو اوښکو په سېلاب کې اوبهېږو

لکه ختې .. لکه شګې او لا خړ کچه کورونه

نو به نه وی ور ګډ شوی کله هم داسې په مينه

زه دَ مينې وَ درياب ته .... لا دَ هغو ښکلو سترګو

دَ خُمار ډکو چينو ته چې تر ننه يې نشو کې

لامبوزن لامبوزن ښکارم...................................

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۱ ـ عقیده زما دَ مینې

چې له خدائیه که بل چاته

اجازه دَ سجدې وی

نو به ما وی لګولی

خپل تندی وَ هغه یار ته

چې هم خپله تل ولاړ وي

وَ بُتانو ته دَ خاورو

لاس تړلی لاس تړلی

دَ اغراضو په مندر کې

)شلېدلی امېل .. مخ ـ 129(

په دې پورته نقل شوي نظم کې شاعر ډېر په بیباقۍ دا خبره کوي .. که دَ خدائیه بغېر بل چاته سر ټیټول روا وی نو هغه (شاعر) به خپل محبوب سر ته ټیټ کړی وو � خو هغه محبوب چې دَ مادي ژوند دَ آسائشونو طلب ګار او لالچي ښکاري .. دَ خودغرضۍ تر حده.. لکه هندو په ښکاره دَ خاورې جوړو بُتونو یعنې آسائشو ته سجده ریز وي �

په دې نظم کې " دَ اغراضو مندر" لفظي ترکیبي اصطلاح په ځان کې بلا معنې لري ، کوم چې دَ شاعر دَ ژوند او فکر او نازك خیالۍ دلیل دی � دا او هم دغسې فکري ژورتیاګانې دَ افضل شوق په ساده پښتنې شاعرانه او نظمیه اظهار کې ځای په ځای لیدلی شي � په دې نظم کې هم شاعر دَ خپل صداقت ثبوت په ډېره بې ساختګۍ وړاندې کوي .. کوم چې دَ ده مینه نه یواځې بې غرضه بلکه دَ عبادت یعنې (پوجا) کولو تر حده مخلصه ښکاري � خو اشنا یې په روئیو او خویونو هندو دی .. چې په جذبو او رشتو کم او په مادي څیزونو کې لکه سوداګر ورګېر وي �

که مونږ دَ دې نظم فني او تکنیکي اړخ ته په ځیر شو نو دا اتهه مصرعیزه نظم به په اتهو برابرو برابرو سېلابونو مشتمل یو معری نظم اوګڼو .. خو زما په اندازه که دغه نظم په څلورو شپاړس سېلابیزو مصرعو باندې داسې وړاندې کړی شي ..نو به نور هم واضحه شي�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې له خدائیه که بل چاته اجازه دَ سجدې وی

نو به ما وی لګولی خپل تندی وَ هغه یار ته

چې هم خپله تل ولاړ وي وَ بُتانو ته دَ خاورو

لاس تړلی لاس تړلی دَ اغراضو په مندرکې

۲۲ -- پښتو

هغه څوك ده؟

دَ چا لُور ده؟

دَ چا وینه ، دَ چا خور ده؟

چې په سرو سرو اوښکو ژاړي

سرببره ، درپدره

دَ ژوندون لارو کوڅو کې

په مخ لُوڅه

په پښو لُوڅه

په زړو خیرو جامو کې

سرګردانه .. پرېشانه

په وجود ستړي ستومانه

له خپل ځانه بې خبره

له جهانه بې خبره

دَ بې رحمه وخت په لاس کې

لیونۍ سپېځلې غوندې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېغلتوب بائيلي ، زړېږي

په فرياد فرياد ژغېږي

چې اې خلګو

ړندو خلګو!!

ماته اوګورئ ..زه څوك يم؟

دَ چا لُور او دَ چا خور يم؟

زما په سر پړونی نشته

زما لاسونه بې بنګړيو

زما غوږونه بې والئيو

آّخر ولې.. داسې ولې؟

يَه دَ وخت زامنو ولې؟

زه بې وسه بې آّسرې نن

زه بې کوره بې پړدې نن

دَ خپلوانو په لټون تل

دَ مراد کچکول په لاس کې

دَ سوالګيرې په شان ګرځم

زه سوالګيره

زه سوالګيره؟

سترګې رونې کړئ اې خلګو

دَ غفلت دَ تيارو خلګو!!

ما هم اوپېژنی خلګو!

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دَ دنګو غرونو لُور یم

زه پښتو یم .. پښتنه یم

)شلېدلی امېل .. مخ _ 136(

دا پورته نقل شوی نظم دَ افضل شوق واحد اوږد نظم دی چې دَ ده په آزاده شاعرۍ کې په ریکارډ باندې راغلی دی � او دا هغه نظم هم دی چې افضل شوق دَ غزل دَ شاعر سره سره دَ نظم شاعر مشهوره شو � دا نظم به دَ کابل رېډیو نه اکثره نشر کېدو او دې نظم دومره عوامي شهرت پیدا کړی وو ، چې اوس هم په ډېر کېسټونو کې موجود دی � خو یو ځل ما چې دَ افضل شوق دَ دې نظم دَ عوامي شهرت په اړه دَ هغه نه تپوس اوکړو .. نو هغه تش اوموسېدو او مخته یې شاید چې په دې هیڅ نه اووئیلو .. چې هغه هرکله خوعوامي تېستې ته دَ شاعر او شاعرۍ قتل وئیلو� نو ځکه دَ هغه خاموشي او بیا په داسې جذباتي انداز نور اوږدو نظمونو نه لاس اخیستل .. دَ هغه داسې خاموش اعلان دی چې هغه به بیا کله هم ترانې نه لیکي او نه به دَ خلقو دَ جذباتو سره داسې په غېر معیاري توګه لوبې کوي �

دَ افضل شوق دَ معیار جنون په خپل ځای صحیح دی .. خو په دې پورتني نظم کې هغه یو داسې المیې په لور اشاره کړې ده .. چې ورنه په پښتني معاشره کې انکار نه شي کېدی � هغه دلته " پښتو" تش دَژبې په حواله نه ده زېر بحث راوړې .. بلکه پښتو یې دَ پښتنې په توګه په تشبهاتي انداز او درست پښتني کلتور یې په کې رانغښتی دی او بلا ډېر سوالونه یې دَ ځواب په هیله رابرسېره کړي دي � په دې نظم کې شوق صاحب چې څومره په ساده تورو او خبرو کې غږېدلی دی .. هم هغسې یې پښتو ، پښتون ، پښتنه او پښتني کلتور باندې ګوزارزنه په داسې جذباتي انداز کړي دي چې دَ لوستونکي اودې جذبې را اولړزوي � هغه دلته بېخي زیات ډائریکټ شوی دی او پښتنو ته یې آئینې ښودلې دي �.. په کوم کې چې دَ هغو څېرې انساني نه .. بلکې دَ بې حسۍ تر حده خودغرضه او ځناورې څېرې ورته داسې ښودلې شوي دي � چې هغوئ محسوسې کړي دي .. هم ځکه خو یې دا نظم په زړونو لیکلی دی � په دې نظم کې هم افضل شوق یو نوی انداز مخې ته راوړی دی .. او پښتو یې .. هم دَ هغې په خپلې ژبې کې غږولې ده .. او داسې محسوسېږي .. لکه دا چې شوق صاحب نه .. بلکه پښتو په خپله دَ فریاد خبرې کوي � او شوق په دې نظم کې هسې دَ یو راوي په توګه لیدلی شي � داسې راوي .. چې هغه هر څه په خپلو سترګو ویني هم.. او محسوسوي یې هم � دا دَ هغه شاعرانه کمال دی � او دا زما یقین دی ، چې که هغه ترانې او مرثیې لیکلی نو ده نه به هیڅا میدان نه وو ګټلی � خو هغه ګوره ولې دَ دې عوامي شهرت نه کناره کشي ته ترجیح ورکوي � شاید چې په دې هغه لویې شاعر جوړېدل غواړي؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا اوږد نظم .. چې په يو کم ځلوېښت ورو او لوئيو مصرعو آزاد نظم دراصل په اولس مصرعو .. چې هره مصرعه شپاړس سېلابيزه ده .. باندې مشتمل يو پابند معرى نظم دى � چې افضل شوق په ډېر هنر دَ نظم آهنګ او موسيقيت ساتلو په غرض په وړوکو لوئيو مصرعو دومره اوږد کړى دى .. چې دَ طويل نظم ګمان پرې کېږي .. خو طويل نه دى � تاسو يې خپله هم اوګورئ �

هغه څوك ده؟ دَ چا لُور ده؟ دَ چا وينه ، دَ چا خور ده؟

چې په سرو سرو اوښکو ژاړي سرببره ، درپدره

دَ ژوندون لارو کوڅو کې په مخ لُوڅه ، په پښو لُوڅه

په زړو څېرو جامو کې سرګردانه پرېشانه

په وجود سترې ستومانه له خپل ځانه بې خبره

جهانه بې خبره دَ بې رحمه وخت په لاس کې

لېونۍ سپېځلې غوندې پېغلتوب بائيلې ، زړېږي

په فرياد فرياد ژغېږي چې اې خلګو .... رڼدو خلګو!!

ما ته اوګورئ زه څوك يم؟ دَ چا لُور او دَ چا خور يم؟

زما په سر پړونى نشته ..... زما لاسونه بې بنګړئيو

زما غوږونه بې والئيو ، آخر ولې .... داسې ولې؟

يَه دَ وخت زامنو ولې ؟ زه بې وسه بې آسرې نن

زه بې کوره بې پردې نن دَ خپلوانو په لټون تل

دَ مراد کچکول په لاس کې دَ سوالګيرې په شان ګرځم

زه سوالګيره زه سوالګيره؟ سترګې روڼې کړئ اې خلګو

دَ غفلت دَ تيارو خلګو!! ما هم اوپېژنئ خلګو!!

زه دَ دنګو غرونو لُور يم ، زه پښتو يم .... پښتنه يم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۳ ـ دَ رڼا ملګري

ته دَ رڼا سره سم ځغلې

دَ ماښام په لورې

او زه دې سيورې دَ وجود يم

تا سره سره ځم

خو دَ بېل بېل فطرت له جوره

ما او تا هم مدام

چې ځوني دواړه ليدل کېږو

ځنګ په ځنګ دَ ورځې

دغوني ورك شو دَ يو بله

په کوڅو کې دَ شپې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 140(

پورتنی نظم دَ افضل شوق دَ خپل مخصوصې فکري روئيې يو جذباتي مثال دی ..خو ليکلی شوی په داسې علامتې پېرائيه کې دی .. چې شعريت او معنويت ترې نه دَ ورايه دَ شاعر هنري کمال ته اشاره کوي � په دې نظم کې هغه دَ خپل محبوب تصور خپل سيورى ګڼي .. چې دَ ده سره سره ځي .. خو بيا په ډېره عجيبه انداز کې دَ خپل وجود سيورى دَ خپل طبعې او فطرت تر مخه دَ ځانه بېل ګڼي � او دا ځکه چې سيورى خو دَ رڼا ملګرى وي .. او چې کله هم رڼا دَ خپل اختتام تر سفره اورسي نودَ وجود سره دغه سيورى خپله ملګرتيا پرېږدي � دلته شاعر دَ خپل محبوب وجود يو داسې سيورى ګڼي .. چې کُل وقتي نه وي .. وختي وي �

دَ دې نظم سادګي او بې ساختګي ، په ډېر هنر دَ شاعر دغه ګيله او غم ډېر په فکري پېرائيه کې ښکاره کوي � دَ دې نظم په معنې او مفهوم که مونږ لږ سوچ اوکړو .. نو په انساني ژوند، رشتو او جذبو کې چې دَ خودغرضۍ کوم رنګ ليدلی شي ، نو هغې ته شاعر په ډېر هنر اشاره کوي � چې ملګري دَ ښو لحظو وي .. خو دَ غم دَ لحظو مئينان ببخي په نېشت حساب دي � دغه رنګه دوران او دَ خلقو دغسې روئيې هاغه وخت هم وي چې کله شاعر دا نظم ليکلو .. او نن هم دغسې ماحول مونږ وينو ګورو � نو دَ نن دور دَ کومو حالاتو خبره چې شاعر نن نه اولس اتهلس

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

كاله آګاهو کړي ده .. په هاغه وخت کې دَ مستقبل حالاتو ته اشاره وه � او ښه شاعر اديب په راتلونکو تبديليانو هر وخت نظر لري �

په تکنيکي او فني لحاظ دغه دَ لس ورو او لوئيو مصرعو آزاد نظم په اصل کې په پنځو داسې مصرعو باندې مشتمل دی .. چې هره مصرعه يې پنځلس سېلابونه لري او په خپلو کې دا ټولې مصرعې دَ يو داسې خوارِه آهنګ او موسيقيت نه ډکې دي .. چې دا نظم آزاد نه .. بلکه پابند او معرى ښکاره کوي � کتلی يې شئ �

ته دَ رڼا سره سم ځغلې دَ ماښام په لورې

او زه دې سيورې دَ وجود يم تا سره سره ځم

خو دَ بېل بېل فطرت له جوره ما او تا هم مدام

چې ښوني دواړه ليدل کېږو ښنګ په ښنګ دَ ورځې

دغوني ورك شو دَ يو بله په کوڅو کې دَ شپې

۲۴ ـ ـ دَ طلب تنده

چې دَ سوچ هر يو نيلی مې

دَ اُميد له هر ګودره

دَ جانان په طلب سترِی

او ناهيله غوندې بيرته

دَ ماښام خواته راغبرګ شي

نو په اوښکو يې دَ سترګو

اوبومه تنده داسې

لکه زه چې يې له ورکو

ټوله ټوله ورځ غوښتمه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شلېدلی امېل .. مخ ــ 141(

دا پورتنی نظم په داسې افسانوي او رومانوي انداز کې ليکل شوی دی .. چې شاعر په کې يواځې شاعر نه .. بلکې يو افسانه نګار هم ښکاري � او دا رنګ او خوند دَ شوق په شاعرۍ کې اکثره ليدلی شي � دَ عنوان په رنګه په دې نظم کې شاعر دَ خپل آئيډيل محبوب دَ لټون يو داسې انتهائي شکل وړاندې کړی دی .. چې ناکامي او مايوسي کې هم دَ مينې طلب .. هم هغسې په زړه کې ژوندی لري � لکه مجنون چې به ليلا پسې ګرځېدو .. او چې به يې ليلا نه کړه مونده نو به يې په خپل ځان او هر چرته کې ليلا ليدله � دا جنونې کېفيت دلته شوق په ډېرو ساده تورو کې نظم کړی دی � خو په معنوي اعتبار دَ دې نظم دَ تهيم نه انکار ځکه نشي کېدی .. چې په تصوف کې هم دغسې خو کېږي .. يعني دَ خدای پاك په مينه کې صوفي چې کله انتها ته اورسېږي نو دَ منصور غوندې په ځان کې خدای لټوي � لاکن دلته خبره څه بېل شانتې ده .. ولې چې کله شوق صاحب ستړی او نا اُمېده دَ لټون له شوي سفر نه را واپس شي ..نو دَ خپلو " اُمېدونوو آّس" په خپلو اوښکو اوبه کوي .. او داسې تسکين محسوس کړي لکه دَ دې آّس .. چې شاعر ورته په علاقائي لهجه کې " نيلی" وائي .. تنده هم په ده ماته شوې وي �

په دې نظم کې لفظي جوړښت او خبرې دومره نوې او خوږې دي .. چې اجنبيت په کې نه محسوسېږي � ولې چې دَ شاعر طرزبيان خالص پښتني دی � نو ځکه معنوي ابهام مخې ته نه راځي او درست نظم ښه په آسانه دَ لوستونکي په ذهن کې قيصه سرته اورسوي � بل دا خبره هم اهمه ده .. چې که يو طرف ته " دَ سوچ نيلی " ، " دَ اُميد ګودر" رنګه اصطلاحات په خپل دې نظم کې شامل کړي دي .. نو بل طرف ته " په طلب ستړی" ، " تنده په اوښکو اوبول" او " له ورکو غوښتل" هغه نوې پښتنې محاورې دي .. چې نن سبا عامې استعمالېږي � دَ افضل شوق په رنګه يو ښه شاعر په خپل تخليقي عمل کې ژبې ته نوې نوې توري او محاورې هم ورکوي .. او داسې ژبه مخې ته وده کوي �

دا نظم چې په ظاهره په نهو اتهه سېلابيزه مصرعو کې ليکلی شوی يو پابند نظم دی .. خو دَ خوند او مزې خبره دا ده .. چې دَ دې نظم ټولې مصرعې که مونږ يو بل سره .. هم په دغه ترتيب اوتړو نو دا به يوه مختصره افسانه ښکاره شي � او تاسو دَ شوق په نظمونو کې داسې اړخ هم ليدلی شئ .. يعني دَ هغه په نظمونو نه يواځې دَ شعر تنده ماتېږي بلکه دَ افسانې ، ډرامې او نثري ادبي ټوټو خوند هم په کې ليدلی او محسوسېدلی شي � پورتنی نظم دَ دې خبرې دَ مثال په اړه په يوه فقره کې دلته وړاندې کوم �

"چې دَ سوچ هر يو نيلی مې دَ اُميد له هر ګودره دَ جانان په طلب ستړی او ناهيله غوندې بيرته دَ ماښام خواته راغبرګ شي نو په اوښکو يې دَ سترګو اوبومه تنده داسې لکه زه چې يې له ورکو ټوله ټوله ورځ غوښتمه "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۵ ـ ـ تلکې

که تښتېده غواړې څوك

له خپله ژونده چېرې

نو به په کومه تښتې؟

چېرې به مخه کوې؟

ځکه چې ښکارې هر لور

دېوال دېوال رسمونه

غونډۍ غونډۍ خنډونه

دریاب دریاب غمونه

او لا قدم په قدم

ولاړې دي تلکې

)شلېدلی امېل .. مخ _ 143(

افضل شوق په شلېدلی امېل نومې وړمبۍ شعرې مجموعې کې دَ هغه دور نه ساتنګی ښکارې او حالات دَ انسانې ژوند کولو جوګه نه ګڼې .. هم په دې خو هغه دَ یو زخم په شان دَ دړدونو سره مخامخ دی .. او ژوند دَ مسئلو کور ګڼې � په دې پورته نقل شوې نظم کې هم شوق صاحب دَ آمرانه نظام او ژوند په لور داسې اشاره کوې .. چې دَ دې ساتنګې ژوند نه به انسان چرته تښتې .. لارې خو نشته دَ فرار.. ولې چې ناروا رسمونه دېوال په شان ولاړ دي .. دَ سړې لاره نیسې او خپلې مرضې ته یې نه پرېږدې � نه یواځې دا .. بلکه خنډونه لکه غرونه او غمونه له سېندونه لارې دَ انسانانو تر مینځه تړې او دَ بنده خله خندا او خوشحالۍ ته نه جوړېږې � او دې ټولو نه علاوه انسانانو هم یو بل ته تلکې جوړې کړې دي او په دې کوشش کې ښکارې چې بل انسان په کې ګرفتار کړې � په دې نظم کې دَ هغه دور.. چې ژوند په کې ساه په آسانه نه شو اغیستلی .. خو دَ شوق صاحب دَ جرات دا علامتې او هنرې مظاهره به هغه ته دَ مزاهمتې شاعرانو په قطار کې دَ اورېدلو ځای ضرور ورکوې � او هغه چې دَ رښتیا لیکلو او وئیلو کومې خبرې په دعوې سره کوې .. هغه یې په " شلېدلی امېل" کې په لفظې عمل په ډېره نره ښکاره کړې هم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي � یعني هغه دَ ځینو شاعرانو په رنګه دَ مصلحت نه کار کله هم نه دی اغیستی او هر څه يې په نېغه تر لوستونکو پوري رسولي دي �

"دېوال دېوال رسمونه" ، " غونډۍ غونډۍ خنډونه" او " درياب درياب غمونه" هغه علامتي اشارې دي چې نوي اصطلاحات ورته وئيلی شي او دې نه علاوه په دغو تکراري لفظي تراکيبو کې دَ نوي پښتني محاورو خوند او مزه هم پټه محسوسېدلی شي�

دا پورتنی دَ لسو مصرعو آزاد نظم .. چې هره مصرعه يې اووه سپلابونه لري .. دراصل دَ پنځو څورلس سپلابيزه مصرعو يو داسې پابنده نظم دی چې صوتي اثرات او شعري آهنګ په کې دَ پابندي شاعرۍ ليدلی او محسوسېدلی شي � تاسو يې هم لوستلی شئ�

که تښتېده غواړې څوك له خپله ژونده چېري

نو به په کومه تښتي؟ چېري به مخه کوي؟

ځکه چې ښکاري هر لور دېوال دېوال رسمونه

غونډۍ غونډۍ خنډونه ، درياب درياب غمونه

او لا قدم په قدم ولاړې دي تلکې

"دَ شلېدلی امېل" دَ ځينو نظمونو فني او فکري جائزه مې تاسو ته وړاندې کړه .. دَ دې ټولو نظمونو شکل که څه هم دَ نثري، آزادې شاعرۍ په حواله مونږ ته دغسې ښکاري ..خو دَ دې په فني او تکنيکي اړخونو چې نظر اچوو .. نو دَ ښاغلي افضل شوق نظمونه معرى دي .. چې دَ ردهم ، موسيقۍ، روانۍ، آهنګ او صوتي اثر دَ مخه په ورو او غټو مصرعو کې داسې په خواږه انداز او ښائست ګنډلي شوي وي چې دَ آزاد نظم شکل يې اغيستی دی � که څه هم دَ سپلابونو او بحرونو دَ مخه دَ افضل شوق نظمونه غزليه خوند او رنګ لري .. خو غزل ورته ځکه نه شو وئيلی چې رديف او قافيې نه لري � په نظمونو کې دَ بحرونو، سپلابونو اوآهنګ ، ردهم او موسيقۍ خيال ساتل نه يواځې افضل شوق په خپل رنګ او اُسلوب کې ځانګړی کوي .. خو بل طرف ته دَ هغه شاعرانه، تمثيلي او افسانوي رومانوي مزاج هم ښکاره کوي � دَ هغه هر نظم په وړوکي داستان باندې مشتمل دی � لاکن دغه داستانونه دَ هغه دَ مشاهدې او ليدلو زميني حقائقو عکاسي کوي او دَ هغه دغه تمثيلي انداز په ساده علاقائي .. او ادبي لهجې کې دَ ډېر اوچت او ژور فکر ادراك هم لري � په دې خو دَ هغه په فکر کې ابهام لوستونکی دَ څه وخت دپاره تېر و بېر

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي � خو په بل نظر دغه ابهام دَ لوستونکي په ذهن کې قسم قسم سوالونه راپورته کړي � زما په خیال چې یو ډېر شه شاعر دپاره هم دغسې انداز خپلول پکار دی � دَ افضل شوق دا نظمونه چې په " شلېدلی امېل" کې په کال 19987 او 88 ع کې چاپ شوي دي نه هم کېدلی شي چې مخکې لیکلی شوي دي � یعنې دَ اندازې مطابق دا دَ ده دَ کچه ځوانۍ دَ دور چې قریباً پنځویښت یا دېرش کاله پخوا لیکلی شوي دي � نو په هاغه وخت کې دغه انداز ساتل .. دې څیز دئ منفرد کړی دی او دَ یو نوي جدید نظم گو شاعر په توگه یې په دُنیا پېژندلی دی �

په آخره کې که دا خبره اونه کړم نودا به ادبي خیانت وي .. چې دَ افضل شوق درسته شاعري دَ خپلې بې ساختگۍ ، روانۍ، سادگۍ دَ مخه دَ هغه دَ ریښتونو جذبو پوره پوره عکاسي کوي � او که چا افضل شوق دَ خپل ذات او وجود په حواله په خپلو دغسې جذبو پېژندلی وي .. نو دَ هغه دَ شاعرۍ نه به انساني افضل شوق خامخا پېژني � یعنې که دَ سلو شاعرانو په فهرست کې دَ افضل شوق شاعري بغېر دَ هغه دَ نوم نه شامله کړی شي .. نو دَ هغه دَ شاعري رنگ به بېخي دَ ټولو نه بدل او منفرد وي .. او دا شاعري به دَ ورایه دَ افضل شوق دَ نوم پېژندگلو کوي�

خاوري

حسینه گل

نوښار پښتونخوا _ 18فروري 2002ع

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه ګامه مزل

)یادګیرنه :- دا کتاب په کال ۱۹۹٦ کې چاپ نه وتی دی(

یوه سفرنامه .. دَ سبا دپاره دَ یو تاریخي دستاویز حېثیت لري � ځکه نو سفرنامې په دغه حواله دَ خصوصي اهمیت وړ دي � پښتو ادب کې هم دَ سفرنامو روایت ډېر دَ پخوا نه را روان دی � دَ خوشحال بابا نه را په دې خوا چې چا هم دغه صنف ته توجه کړې ده .. نو دا خو صحیح ده چې دَ خپلو سفرونو روداونه او رپورټونه یې لیکلي دي .. خو دَ یو صنف په توګه په دې مد کې هاغه کار په صحیح معنو کې ډېر کم مونږ ته شوی ښکاري .. چې دَ پښتو دَ نثري ادب څه سنړه سترګه پرې اوشي � بیا دَ ګوتو دَ شمېر څو پښتو لیکوالو چې دَ خپل وس او استعداد مطابق دې میدان کې څومره کار اوکړو .. نو هم دغه یو څو سفرنامې دي چې مونږ یې دَ حوالې په توګه په داسې موقع یادوو� دَ میان اکبر شاه " دَ آزادۍ تلاش".. یوه داسې نه هېرېدونکې سفرنامه ده چې .. دَ سفرنامو په تاریخ کې یې خپل یو نوم او مقام ګټلی دی � دغه رنګ دَ خدائې بخښلې سیده قانته بېګم " زما سفر" ، دَ حمزه بابا " دَ حجاز په لور" داسې سفرنامې دي چې مونږ یې خصوصي ذکر کولی شو � ولې په پښتو نثري ادب کې ښاغلی طاهر آفریدي دی چې دَ خپلو سفرونو حال یې دَ مختلفو سفرنامو په شکل کې دَ پښتو ادب جولۍ ته پېرزوَ کړې دی � طاهر آفریدي هم دَ خپل ساده باده انداز تحریر تر مخه دغه صنف ته دَ خپل هنر ، سفري مشاهدو .. او دَ ملکونو دَ اولس او ژوند ژواک ، تاریخ، کلتور په حقله دَ کوټلو معلوماتو وړاندې کولو کې یې دَ قاري دلچسپي هم په نظر کې ساتلې ده � او دَ لوستونکو نه یې شاباشی هم اغیستی دی � خو په دې دور کې یوه سفرنامه داسې هم راغله چې دَ دغه ټولو چاپو سفرنامو نه یې خپل ځان په دې قطار کې په وړمبي نمبر اودرولو .. او هغه سفرنامه وه .. دَ ښاغلي افضل شوق " اووه ګامه مزل" � په یوه سفرنامه کې دَ اوو ملکونو دَ مختلفو سفرونو حال احوال په وړمبي ځل یو داسې جداګانه انداز کې مخې ته راوړل .. چې دَ عوامي طبقې او طبعیت نه یو خواته .. دَ یوې تعلیم یافته ، روشن فکره، ترقي پسنده او ځواني طبقې ورته ډېر په روڼ تندي هرکلی اووی �

په دې سفرنامه کې په وړمبي ځل داسې حقائق او داسې جدید اُسلوب رامخې ته شو چې دَ سفرنامو هاغه زوړ او مخلی اُسلوب یې په ورستو پرېښودو .. او داسې ښاغلي افضل شوق دَ یو منفرد سفرنامه نګار په حېثیت هم خپله یوه پېژندګلو اوکړه � شوق صاحب بنیادي طور یو شاعر دی .. او شاعر چې دغه رنګ جهان ګرد شي، نو دَ هغه دَ ګرځېدو .. ورکېدو .. راښکاره کېدو اداګانې به هم ډېرې شاعرانه وي � دغه وجه ده چې په دې سفرنامه کې لیکوال خپل ځان دَ دُنیا په هېوادونو کله دَ یو ملنګ شاعر، کله دَ یو باچا ښاپېرې په شکل کې دَ خپلو مشاهدو کچکول او خزانې هېواد په هېواد ګرځوي .. او بیا یې دَ اوو ګامه مزل په شکل کې په خپلو پښتنو پیرزوَ کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په يوه سفرنامه کې دَ اوو ملکونو دَ اولسونو په حقله معلومات .. او مشاهدې راغونډول يوه دَ حېرانتيا خبره ده � خو ډېره دَ حېرانتيا ورته په دې اړه نه شو وئيلی چې نن سبا خو په يو وړوکي ملك دَ څو څو رپورتاژونو ليکلو رواج هم عام شوی دی .. سره دَ دې چې دَ هاغه ملك يا وطن نه څه دومره ښه تاريخ مونږ ته ښکاري ، نو تش دَ ډوډۍ خوړل يا دَ چائيو څښکل هم دَ سفرنامې دپاره ضروري ګڼي .. !! يو تاريخي جبر دا هم دی چې پښتانه ليکوال په يو داسې وړوکي ملك کې چې مونږ ورته دَ پاکستان يو وړکوټی کلی وئيلی شو ، دلته رابللی هم څکه شي چې دَ پاکستان دَ ورځې په مناسبت په کې مشاعره يا کلتوري تقريبات اوشي .. او ورستو دَ دغه مشاعرو او تقريباتو دَ سترګو ليدلی حال او دَ غوږونو اورېدلی حال په کې بيا په کتابي شکل کې خوندي کړلی شي � او بيا دغه داستاني رپورټونه هر څو که څوك دَ خپلې بې سوادۍ په وجه دَ سفرنامې په نوم يادوي ، خو دراصل دا دَ سفرنامو په شمېره کې نه راځي � ولې چې په سفرنامه کې دَ مشاهدو، معلوماتو سره سره دَ خپلو اندروني احساساتو، جذباتو او دَ زميني حقائقو په شکل کې څېړنې هم شاملې وي � کومې چې مونږ ته دَ افضل شوق په سفرنامو کې په نظر راځي � څکه خو يو ليکوال او کالم نګار ښاغلي مصور فريشي دَ افضل شوق دَ سفرنامو په حقله په مختصرو ټکو کې ډېره ښه خبره کړې ده چې ګڼې " پښتانه سفرنامه نګاران دي .. دَ افضل شوق نه دَ سفرنامې ليکلو چل ايزده کړي " او زه هم دَ يو بل ستر ليکوال او شاعر سعيد ګوهر دغه په ريکارډ باندې رقم کړې خبره منم چې ګڼې" اووه ګامه مزل .. دَ پښتو وړمبۍ مکمله او داسې بهترينه سفرنامه ده چې دَ اُردو دَ شاهکارو سفرنامو سره څنګ وهي" � او بلکه زه داسې هم وايم چې دَ مستنصرحسېن تارړ اُردو سفرنامې چې په يو معيار هم دَ ښاغلي افضل شوق دَ سفرنامو نه اوچتې په دې نه دي چې دَ مستنصر حسېن تارړ په سفرنامو کې مصنوعيت دَ ابلاغ مسئله او لفاظي دَ نه منلو تر حده شوي ده � هم څکه خو دَ هغه دَ سفرنامو په حقله اُردو نقادان وائي .. چې هغه سفرنامې په ائيرپورټ يا دَ هوټلونو په کمرو او لابيانو کې ليکلې دي � او په دې خبرې کې منطقي جواز دا مخې ته راوړل کېږي .. چې مستنصر حسېن تارړ هر ملك ته دَ پاکستاني راهنماګانو سره دَ يو سرکاري رپوټر ، يو کالم نګار يا دَ ملك په بېلابېلو سرکاري وفودو کې شامل دَ يو غړي په حېثيت دَ يو څو ورځو دپاره تللی دی � نو لازمي خبره ده .. چې په داسې حال کې به هغه ډېر محدود سېلونه کړي وي � خو بلې خواته دَ افضل شوق په سفرنامو کې بې ساختګي دَ ورايه داسې څرګندوي چې هغه په خپلو سفرونو کې ورك شوی دی � دئې چې کوم ځای ته هم رسېدلی دی .. نو هاغه ځای کې يې دَ خپلې موجودګۍ ثبوت پوره پوره ورکړی دی � او بله خبره دا هم چې دَ افضل شوق دَ سفرنامو ګواهي دَ هغه درسته شاعري هم کوي � او دا خبره حقيقت ده چې شعر کله هم دَ خارج نه دَ متاثره کېدو نه بغير نشي ليکلی- خو المیه دا ده چې مستنصر حسېن تارړ څکه لوی سفرنامه نګار شو .. چې هغه دَ حکومتي ژبې ليکوال دی او شوق دَ خوارې پښتو � اوس غواړم چې دَ افضل شوق دَ وړمبۍ سفرنامې " اووه ګامه مزل" .. دَ هر ګام تنقيدي جاج واخلم �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق وړمبی ګام

دا وړمبی ګام چې افضل شوق په ځوانه ځوانۍ کې په وړمبي ځل دَ جنوري کال 1992 کې دَ ملا ئشیا په هېواد کې چې هغه ورته " دَ سهېلي لمر ختیځي اېشیا زړه " هم وائي کې کېښودو � دَ یو سرکاري دورې په لړ کې دا وړمبی سفر دَ افضل شوق دَ سفرنامو یو آغاز اوګرځېدو .. او دَ ده ستورې هم په ګردش کې راغلو � دَ دې وړمبي قدم نه واخلې .. دَ نن تر ورستیو قدمونو پورې افضل شوق په سفرونو سر یادېږي � که دا اووایم چې دَ سفرنامه نګار په حېث دَ هغه دَ پېژندګلو وړمبی حواله دَ دې سفرنامې یعنې " اووه ګامه مزل" دا وړمبی باب چې مونږ ورته دَ دې مضمون په حواله وړمبی ګام وائیو .. نو بې ځایه به نه وي � په دې ګام کې دَ سرکاري مصروفیاتو علاوه دَ کوالا لمپور دَ ورځې او شپې ژوند په باب دَ افضل شوق ډرامائي .. حېرانونکي او شاعرانه خبرې که قاري په لوستلو مجبوره کوي .. نو بلې خواته په دې باب کې دَ " مهپش وري" نومې انډین پېغلې سره جذباتي او شاعرانه ترون ډېر په افسانوي او رومانوي پېرائیه کې داسې په خوند او طریقه شوی دی چې دَ قاري ګمان په سفرنامه نګار باندې که څه هم دَ یو عیاش شخص کېږي .. خو.. په دې درست باب کې داسې یوه خبره هم نیشته چې هغه دې په غېراخلاقي یا غېرانساني لب و لهجه کې بیان شوې وي � یا دې ترینه حېوانیت څرګندېږي � خو دَ دې باوجود هم پښتنو قدامت پسندو او نا لوستو ځینو نقادانو دَ لوستلو په ځای دَ بل نه دَ اورېدلو خبرو په رڼا کې لکه دَ ډنډورې ، بلا فتوې هم لګولې دي � دلته زه دَ یوې ښځې نقادې په حېث دې خبرې ته حېرانه شم چې په دې باب کې دي څه ؟ .. او خلقو ترینه جوړ کړې څه دي ؟ شاید چې په وړمبي ځل یو داسې لیکنه په ډېره جدیده او آفاقي پېرائیه کې دَ پښتنو لوستونکو مخې ته راغلې وه .. چې هغې لیکنې هضم کېدو کې ډېر وخت اغیستلو سره سره دَ ځینو روایت پسندو هاضمې خرابي هم کړې � او یا شاید چې دَ دې باب په ورستۍ پېره کې په ډرامائي انداز " شټ دې ډور پلیز" دَ ځینو لوستونکو په ذهن کې مغالطې پیدا کړې دي �

په دې باب کې دَ افضل شوق دَ انډین استقبالي پېغلې سره دَ تعلق جوړولو معصومانه طلب چې هغه څومره کړاوْنو سره مخامخ کوي .. نو هم دغسې دَ دې هوټل یوه آپرېټره په خپل خواږه آواز کې هغه ځانته دَ متوجه کولو کوشش کوي � خو ورسره لیدل کتل نه کوي � او دَ وخت سره سره چې افضل شوق دَ هوټل خوږ آوازې آّپرېټرې او دَ دې هوټل دَ استقبالي پېغلې مهپش وري تر میانځه څومره په افسانوي انداز کې قیصه مخې ته وړي .. هغه لوستونکې په بیا بیا په لوستلو څکه مجبوره کوي .. چې په دې حقیقي پېښې کې رومانیت انتهائي په خوږې پېرائیه کې تر سره شوی دی � او دا هغه وړکوټې افسانه ده چې افضل شوق یې په پښتنې دُنیا کې دَ یو ډېر لوئی او حقیقت پسند سفرنامه نګار په حېثیت مشهوره کړو � ولې چې دَ دې افسانې اصل خوند هاغه ډرامائي نتیجه ده چې دا پورتنۍ دواړه پېغلې چې په ظاهره دوې بېلې بېلې پېغلې ښکارې ..خو دوې نه دي .. بلکه یوه پېغله ده .. چې کله دَ آواز په ذریعه هغه ځانته متوجه کوي او کله دَ څهرې په نقش و نګار � او دا انکشاف هغه وخت کېږي .. چې په ورستۍ ورځ افضل شوق له دې هوټل نه کوچ کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې وروستۍ ګام کې دَ ملا ئشيا دَ دارالحکومت نه علاوه ترينګانو سټېټ، کاوْنټن سټېټ ، پيهانګ، بېنټانګ او کرک رياستونو نه علاوه چې دَ ريږ سې دَ سمندر صفا او ښائسته ساحلونو ، دَ آسيان پارك وړمبي سپل ، دَ هندو ټيمپل نه متاثره کېدو سره سره دَ هغه تاريخي حېثيت په باب دلا ئل ... او دَ مسلمانانو له خوا دَ خپلو زړو آثارو دَ نه ساتلو روئيو او خاصکر دَ پښتنو په حواله دَ خپلو تاريخي آثارو کې دَ دلچسپۍ نه اخيستلو په اړه دَ مايوسۍ يو تريخ احساس هغه څيزونه او خبري دي .. چې افضل شوق په ډېر هنر او کمال داسې په خوند او په مزه مزه قلمبند کړي دي .. چې دَ هغه دغه اُسلوب ډېر خوښ کړلی شو � ولې چې دَ هغه په تحرير کې داسې محسوس کړلی شو لکه هغه چې يواځې په سفر نه وو تللی .. بلکه پښتون قام يې هم ځان سره په دې غرض اوړی وو چې دوئ لږ پوهـ شي .. او په دې اورسي چې دُنيا چرته روانه ده ، او دوئ چرته روان دي ؟؟

په دې باب کې دا ورستۍ پيره (چې په صفحه نمبر 30 باندې موجوده ده) په دې وړاندې کوم چې زما دَ پورتنئيو خبرو تصديق اوشي�

"چې څنګه مې دروازه خلاسه کړه ، نو څه ګورم چې دَ آپرېټري په ځای دَ هوټل دَ لابي انډين جينۍ مخامخ راته ولاړه ده .. نه هېلو ، نه هائی .. يو دم مې دَ خلې نه ورته اووتو...

-ته .... ؟؟

دې دَ ځواب په ځای په کارېډور کې يوې بلې خواته اوکتو او په ځرپې خونې ته رادننه شوه .. بيا ساه کېدلې دَ کرسۍ په خوا وره غله � بس چې کېنسته ، نو يې فقط دومره اووئيل..

- Shut the door please

او په ما خوله ځکه را ايله شوه چې دا هغه غږ وو چې هره شپه ما په ټېليفون باندې اورېدو "

په دې وړمبي باب کې دَ سفرنامه نګار دَ ملا ئشيا دَ ملك په اړه دا لاندېنۍ خبري که مخې ته کښېږدو ، نو دَ دې ملك دَ خلقو اجتماعي روئيو نه به خبر شو هغه روئيې څه دي .. راشئ چې دَ افضل شوق په دې رقم شوو خبرو کې يې مطالعه کړو.

"دَ خبرو تر حده اسلام خو په هر اسلامي هېواد کې شته ، ګوا په مسلمانان او يا دَ شپې او ورځې دَ پرله پسې لمونځونو دپاره جوګه په موسلو ولاړ مسلمانان .... چې په عملي ژوند کې دَ انسانيت په اړه تول مانده لري � نو او به وايم چې که دَ سوچه مسلماني کردار او بې ساري اخلاق خبره منځ ته راځي ، نو دَ ملا ئشيا دَ سپېڅلو خلقو مثال نه ورکول دَ حقيقت نه سترګې اړول دي � مګر دا بېله خبره ده چې دَ دې ځای دَ خلقو زړې رواجي جامې ځوکه ځوکه خپل مشرقي طرز بائيلي او مغربي انداز خپلوي .. لګيا دی "

)شوق - اووه ګامه مزل " مخ - 9(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق دوم گام

دَ افضل شوق دا گام دَ ملائشيا نه دَ سنګاپور په لور چې هغه ورته " دَ مونکي ګاډ جنت " هم وائي اوچت شوی دی � په دې سفر کې دَ افضل شوق سره ملګری ډاکټر کنول چې په ډېرو حوالو يې په دې باب کې يو خوش اخلاقه او سپين زړی ځوان ښودلی دی .. دَ سنګاپور په لور دَ هغه سره موسکاګانې اوړې دې � دا سفر دَ سنګاپور په جهاز کې تر سنګاپور ښار .. چې ځانته ملك هم دی ... چې څنګه اورسي نو په سنګاپور ائيرپورټ باندې دَ هغه دَ سپين پوست لرلو دَ سوبه په هغه باندې دَ پاکستاني دَ نه کېدو شك په لړ کې مکالمې ډېرې خوندورې او دَ سسپنس نه ډکې دې � په سنګاپور کې سرنګون روډ چې ورته لټل انډيا هم وئيل کېږي په يو ګيسټ هاوْس او خواوشا ته هندي، چائينيز او سنګاپوري کلتور په خپل امتزاج کې دَ هغه په ذهن کې سوالونه نه يواځې راپورته کوي بلکه ځوابونو ته يې دَ رسېدو کوشش هم کوي�

دَ دې ښار سينټوزا نومې غټ پارك او هلته دَ وړوکې رېل سروس، انډر واټر ورلډ او ځينو نورو ځايونو سېل دَ هندو يار ډاکټر کنول سره په شريکه په مکالماتي انداز کې ډېر په خوند بيانوي � دلته هم افضل شوق نه يواځې شاعر بلکه افسانه نګار هم ليدلی شي � چې يوې ورې واقعې ته په دومره سنجيدګي او ادراکي انداز کتنه کوي � لکه دَ مثال په توګه دَ لېډي بوائی په ليدو او دَ هاغه موقعې په مناسبت دَ افضل شوق په ذهن کې راپارېدونکې سوالونه او دَ ډاکټر کنول سره مکالمه چې په " اووه ګامه مزل" کې په صفحه نمبر 36 باندې ليکلی ده .. دَ هېرولو وړ نه ده � نو ځکه زه غواړم چې هغه مکالمه تاسو ته دلته نقل کړم �

-"چرته دَ دې جينۍ کور ته خو مې نه وړې ، چې دَ سرنګون روډ نه دا دَ مخه او مونږ ورپسې يُو؟

ډاکټر اوخندل او اوس به يې لا څه وئيلو، چې جينۍ بيا شاته اوکتلو او اوموسېده � دَ ډاکټر ځواب په خله کې پاتې شو او وائي..

-خان .. خيال رکهنا . يه لڑکې مجهې اچهې نهين لګتې

ما وئيل..

-فکر مه کوه ، دومره لا هم کمزوره نه يم ، چې هر چاته به زړه په لاس کې ږدم

ما چې څنګه دا خبره کوله ، نو جينۍ دَ يو دوکان په تره پرتې کرسۍ کې ناست ځوان ته لاس پورته کړو، وئيل يې ..

-هائې...

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ دي هائی څه وو، چې دَ پښو دلاندي مې ځمکه اوخته � ما او ډاکټر يو بل ته داسې اوکتو، لکه دواړه چې ښه ډېر مزېداره بې وقوفان جوړ کړل شوي وو� او په دې خبره کې څه شك هم نه وو پاتې شوی .. ولې چې هغه جينۍ، جينۍ نه بلکه Lady Boy وو "

سنګاپور ته افضل شوق په دويم ځل په کال 1994 کې دَ تهائي لېنډ نه دَ رېل ګاډی په اوږد سفر بيا راځي � دې ځل هغه يواځې وي � نو ځکه يې په سېل کې ډېرې تېروتنې په اخلاقي دائره کې دننه دننه په ډېر هنر کړې دي � بلکه دَ نوي کال دَ لمانځلو په وخت دَ شپې دولس بجې خواته دَ هغه يو کلب ته ورتګ، په هغه کلب کې دئ يوې بدرنګې سنګاپورې پېغلې سره دَ نه غوښتلو باوجود هم مجبورې شريکول دَ افضل شوق کردار داغداره کوي نه � ولې چې دَ هغې جينۍ ناسته دَ خبرو تر حده په ترقي يافته ټولنه کې دَ حېرانتيا يا غېر اخلاقي خبره نه ده ..!! خو دَ دې باوجود هم په دې باب کې ځينې داسې علامتې اشارې موجودې دي چې هغه دَ پښتون قاري په ذهن کې که کاږه واږه سوچونه نه راولي.. نو هم ګوتې پرې اوچتېدی شي � خو دلته به افضل شوق معاف کړو � ځکه چې " دَ ښائسته جينۍ يو عيب .. نه عيب " ګڼلی شي �

دا پورتنۍ خبرې چې ما دَ خپل فکري ادراك مطابق وړاندې کړې دي � په دې باب دَ يو لوستونکې تنده ماتېږي نه � نو ځکه زه په دې اړه دَ افضل شوق په قلم دا ليکلې شوې خبرې دَ مثال په توګه وړاندې کولی شو .. کومې چې يو قاري په سوچ کولو باندې يوې فېصلې ته رسولی شي �

"دا منم .. چې دَ نړۍ دَ ځينې هېوادونو خلقو له موږ نه دَ ژوند لوبه په هره معنا او هر ډګر کې ګټلې ده � خو ناشوده دا، چې سمندرونه يې هم زموږ تر يوازينې سمندر، صفا، شنه او مست دي .. او بدبُوي هم نه ورنه ولاړېږي � چرته زموږ او دَ دوئ دَ سمندري مخلوقاتو ترميانځه خو هم ..؟"

)شوق -" اووه ګامه مزل" مخ - 159(

دَ سنګاپور په باب دَ نورو معلوماتو په حقله موږ دَ افضل شوق دغه حتمې سېلاني تاثر لوستلی شو .. چې ده دَ سنګاپور په سېل کې په خپلې دې سفرنامې کې رقم کړی دی � راشئ چې يې اولولو �

"دَ انسان عظمت دَ قانون احترام او دَ ژوند په اړه دَ پرمختګ څومره اخلاصمنه جذبه چې دَ سنګاپور په خلقو کې شته داسې مثال ما بل هېچرته نه خو اوليدواو نه مې دَ چا نه واورېدو� نو ځکه دَ دې فائن سټي په باره کې په باور سره وايم چې دَ ځمکې په سر دَ داسې جنت جوړونه يا خو دَ مونکې ګاډ کرشمه کېدلی شي او يا دلته مېښته دَ مونکي وزمه انسانانو دَ پرله پسې زيار نتيجه..ګنې انسانانو خو موږ هم يُو،چې دَ لاسو خيرې نشو صفا کولی"

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ - 31(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق دریم گام

دَ افضل شوق دا دریم گام دَ تهائي لیندۍ په ښار بنکاك ، چې هغه ورته " دَ تهائیانو کرانگ تهیپ " هم وائي کېښودلی شوی دی � دې ښار ته په رسېدو او دَ ښار په لور په جهاز کې سفري وسوسې ، وهمونه ، فکرونه او اندېښنې چې افضل شوق دَ پرېشانیانو او ذهني کوفت سره مخامخ کوي .. نو هغه داسې گڼي لکه هغه چې دَ یو اُوږي آدم خوره اژدها په خلې کې ور کوزېږي � خو چې څنگه هغه بنکاك ته رسي � نو دَ تهائي کلتور، ژوند او دَ شپې په رڼاگانو کې دَ خپل سیورې نه هم داسې محرومه شي چې بیا ځان ورته هم په لاسو نه ورځي � هم په دې خو اکثرو نقادانو دَ افضل شوق دَ تهائي لیندۍ په دې ورمبې سپل ، بلکه بیا بیا ورتگ په سبب گوتې اوچتې کړې دي � او داسې تبصرې یې هم په محفلونو کې شوې دي .. چې دَ افضل شوق تگ تهائي لیندۍ ته دَ ذاتي اغراضو دَ تسکین نه سېوا بل هیڅ نه وي � خو چې کله ما دَ افضل شوق تهائي لیندۍ ته دریې واړه سپلونه چې هغه " دَ تهائیانو په کرانگ تهیپ کې " نه علاوه " هلته .. چرته چې لمر دَ شپې راخېږي" او " خوب مې لیدو .. خو ویده نه وم" بابونو کې یې نه یواځې په شاعرانه او افسانوي انداز دَ سپل حال او واقعات رقم شوي دي .. بلکه په قدم قدم افضل شوق دَ یوې نوې ډرامې دَ یو اهم کردار په توگه "رول" داسې په بې ساختگۍ لوبولی دی چې ځای په ځای دَ خپل ذات ، شخصیت او نوم یې نفي هم کړې ده � یعنې هغه دَ تهائیانو دَ کلچر پوره پوره احاطه په دې پورتنو درو واړو بابونو کې داسې آزادانه او منصفانه انداز کې کړې ده چې که څه هم ځان دَ هرې موقعې گواه یا راوي ثابتوي .. خو دَ هاغه موقعې برخه هم گرځېدلی دی � نو څکه دَ تهائي لیندۍ دَ تفصیلي مشاهدې کولو ورسته لیکي ، چې..

"منم .. چې چرته ښځې خپل مخته آزادي پرېښول شوې دي ، هلته په نرینهٔ باندې دَ ژوند بار (په معاشي توگه) کم شوی دی � خو دغې آزادۍ دَ کور تقدس او دَ خوشحالي کورنۍ تصور دَ

میانځه اوړی دی � گوا نرو نر دَ دی پاتې شوی او ښځه ، ښځه نه .. ولې چې دواړه په خپلو کې اول خو رشتې ساتلو ته تیار نه دي او که دي هم، نو ترون یې په داسې نازك سپنسي شوی وي � چې شلېده یې گرسره وخت نه غواړي � او بل دا چې چرته دَ ښځې دَ ژوند اختیار دَ سړیانو په لاس کې دی � هلته نه یوازې ښځې ته په درنه سترگه کتل شوي دي بلکه سړیانو هم قدر موندلی دی"

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ � 139(

دَ پورته ذکر شوؤ خبرو نه دَ افضل شوق مطلب دا نه دی چې .. هغه دَ ښځو دَ آزادۍ خلاف دی � بلکه هغه ښځه .. ښځه هم لیدل غواړي � داسې نه لکه تهائي ښځه ، چې دَ هغه په قول هغه .. تش دَ پیسو مشین هومره حېقیت

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري � دا هغه نقطه ده، چې افضل شوق حقيقت پسند څرګندوي � ولې چې هغه هر ې معاملې ته په دې سفرنامې کې ګوتې نيولې دي .

په ورمبي ځل دَ افضل شوق غلطياني فطري ځکه دي چې هغه په ورمبي ځل يو داسې ماحول سره اشنا شوی وو � نو هم په دې هغه دَ خپل پښتني صداقت نه کار اغيستی دی او مصلحت يې شاته غورځولی دی � دغه خو زما په خيال دَ يو ريښتونی اديب ادبي انصاف کېدلی شي � چې هغه څه ويني يا څه اوري يا پرې څه تېرېږي .. هغه ټول هم هاغسې په اخلاقي پېرائيه کې اوليکي .. لکه څنګه چې افضل شوق په هنر دا کار سر ته رسولی دی ..!! هغه دَ يو چا خبره.. چې " کلب کې دَ جمات خبرې او په ډسکو کې دَ ادب خبرې غېر فطري دي " ځکه خو افضل شوق دَ ستائينې وړ دی � او دَ هغه هم دغه صداقت او ريښتوني انداز ته داد ورکول په کار دی � دا هم هاغه بابونه دي چې افضل شوق په ورمبي ځل مصلحت ته دَ منافقت نوم ځکه ورکوي � چې هغه پوهی وو، چې دَ هغه وَ دې رښتياوْ ته به نالوستي نقادان ضرور ګوتې نيسي � او داسې او هم شو � يعنې څوك چې هم په پښتو کې څومره نالوستی اديب يا نقاد وو .. هغه په هغسې شدت دَ افضل شوق دې انداز غندنه اوکړه � خو چونکه دلائل دَ هيچا سره نه وو .. نو ځکه دَ دې باوجود هم دَ افضل شوق دې سفرنامې ميدان اوګټلو � او اوس داسې محسوسېږي .. چې لکه دا سفرنامه ورځ په ورځ نوره نوره مشهوره کېږي � وجه يې تش دا ده ، چې څمونږ نقادان هم اوس رو رو دَ آفاقي ادب او دَ هغې دَ تقاضو سره بلدېږي � نو ځکه هغوئ دَ افضل شوق دې کاوش ته سلامې کېږي � ولې چې يو خو افضل شوق دَ علاقايت او مقاميت نه بالاتر ليدی شي او بل هغه دَ خوشحال بابا په لاره روان يو رښتونی شاعر او ليکوال دی � داسې ځکه وايم .. ولې چې څوك به داسې وي ، چې هغه به خپله کردار کشي کوي .. بغېر دَ افضل شوق ، چې خپلو ادبي فن پارو ته يې حقيقي رنګ ورکولو په نيت خپل ځان او ذات په وار وار لوګی کړی دی � ولې يوازې هغه؟ دَ دې ځواب کېدلی شي چې افضل شوق خپله هم ورنه کړې چې هغه ځان ته دَ قام سترګې ، دَ قام ضمير، دَ قام زړه .. غوږونه، لاسونه او لاسونه وائي .. چې شاعر دی او ورسره ليکوال هم!!..

دَ "يوپا" نومې تهائي جينی سره دَ هغه جذباتي ترون چې دَ افضل شوق په بنې کې هغه دَ خپل مړه مېړه څېره ګوري .. يو داسې افسانوي قيصه ميانځ ته راولي ، چې لوستونکي يې په لوستلو حېران پاتې شي � ولې چې دا قيصه چې څنګه دَ پښتني او انساني جذبې په تول تللې شوې ده .. هغه شايد چې دَ افضل شوق دَ نوم نه بېله شي � ولې چې افضل شوق دَ " يوپا" سره مينه فقط دَ انساني همدردۍ په بنياد کوي .. نه چې دَ هوس دپاره � په پورتنو درې واړه بابونو کې بلا ډېرې خبرې شته � خو زه دا يو څو خبرې دَ تهائي لېنډ په حواله قارئينو ته دَ راپيدا شوْ سوالونو په ځواب کې اوليکم �

"چرته چې لمر دَ شپې راخېږي .. نو حقه خبر ده چې هلته به خلق دَ ورځې دَ رڼاګانو نه نه يوازې بې خبره وي بلکه دَ کار او زيار نه به هم تنګ وي � هو.. دا دَ هغې پټايا بيچ خبرې دي چې ځانته دَ شپې دَ ژوند په اړه په درستې نړۍ کې ساری نه لري � دلته دَ ښځو راج دی .. نران شته په کې ، مګر دَ ښځو تر واك دلاندې � دا بېله خبره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده چي ظلم بیرته هم نران ورباندې کوي او هغه هم دَ ښځو په خپله خوښه � هم ځکه خو دَ نړۍ دَ هر هېواد نه ډک ډک جهازونه، که څه هم خالي کېږي په بنکاك کې .. خو مخه یې دَ خلقو دَ پتایا بیچ په لور وي"

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ - 125(

اوس که مونږ اوګورو ، نو په پورته لیکلی شوؤ تجزیاتي خبرو کې کومه داسې خبره میانځ ته راغلې ده .. چې هغه اخلاقي حدونه کراس کوي � زما په خیال چې په دې کې افضل شوق چې څه لیکلي دي .. هم دغه رنګ شهرت تهائي لېنډ لري هم � په دې خو دَ مشر ادیب سعدالدین شپون په حواله یوه خبره مشهوره ده � چې هغه نه یو چا په بلوچستان پشین کې یا پېښور کې دَ پشین یو ادیب پوښتنه کړې وه ، چې شپون صاحب !! دا افضل شوق څه لیکي په سفرنامو کې ؟ نو هغه ورته په ځواب کې وئیلي وو .. چې دغه رنګ به یې لیکلو او بیا یې ورته وئیلو، چې تاسو افضل شوق تهائي لېنډ ، سنګاپور یا یورپ ته لېږئ .. او حال ورنه دَ پشین او لورالائي اخلئ � او واقعي هم دغسې روئیې ځمونږ په تنقید کې هر چرته لیدلی شي � یعنې خبرې به دَ اسمانونو کوي ، خو خبر به دَ خپل کلي دَ حال نه هم نه وي � دَ افضل شوق دَ دې دریم متنازعه ګام دَ مزید وضاحت دپاره دَ هغه دَ طرف نه لیکلې شوې دا لاندېنۍ پېره وړاندې کوم �

"که څوك انسان تر ځناوره هم په بد او لړلي حال کې لیدل غواړي ، نو هغه دې په خپل ژوند کې یو ځل خامخا تهائي لېنډ ته په چکر شي � خپله به یې په سترګو اووینې ، چې دَ عظمت په جامه کې پټ انسان چې کله خپلې مخې ته اېله کړلی شي، نو دئې څومره په اخلاقي توګه اولوېږي � خبره دا نه ده، چې ګوندې دَ دې هېواد خلق په ښو او بدو نه پوهېږي.. بلکه زه فکر کوم چې دا هر څه دلته دَ کسته کېږي � څوك يې کوي ؟ څله یې کوي؟ او دَ چا په ضد یې کوي؟ دَ دې خبرو ځوابونه به هغه وخت مخې ته راشي ، چې کله دغه تهائي هېواد دَ نیمې نړۍ دَ خلقو دپاره دَ مرګ دَ فرښتې پرته دَ اول یا دویم نمبر بادار حېثیت اوموومي "

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ _ 49(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق څلورم ګام

په دې باب کې سفرنامه نګار خپل څلورم ګام په ایران کې اینښودی دی � چې ورته افضل شوق ښکلی هېواد وائي او په دې یقین یې دَ خپل درست سفر سر ته رسولی دی چې ګڼي " هلته سترګې غړېږي"� په ایران کې دَ افضل شوق دَ زمیني سفر دَ سترِیاوْ حال او دَ جمعه خان کاکړ سره دَ ملګرتیا کولو او هغه سره بېلو شوخو لهجو کې مکالمه نګاري وړاندې کول په ډېرادبي هنر کې شوي دي � په ایران کې دَ افضل شوق دلچسپي او دَ هغه ځای دَ خلقو دَ روئیو، خوئیونو، عادتونو نه دا اخذ کوي چې که څه هم په ایران کې اسلامي انقلاب دی .. دَ ښځي په تصویر وړلو او ځان سره ساتلو باندې هم بندېز دی ، خو بیا هم خلق دَ شاه په حق کې زیات ښکاري � نو ځکه خو شوق اُمید څرګندوي چې کېدلی شي .. ډېر ژر دَ نوي دور مسته او شوخه هوا راوالوځي او ایران بیرته دَ شاه په څولۍ کې واچوي � کله ؟؟ او څنګه ؟؟ دا سوالونه ځواب طلب ضرور دي � خو که مونږ لږ غور او فکر اوکړو.. نو ځوابونه به دَ افضل شوق په علامتي خبرو کې هم په دغه باب کې موجود پیدا کړو � خو زه چې دَ هغه په دې خبرې پوهه شوي یم .. هغه دا ، چې هغه دَ ایران مستقبل هم دَ افغانستان په رنګ دَ امریکې په څولۍ کېویني ګوري � ولې چې افضل شوق دَ نورو خلقو دَ رائیو اغیستلو علاوه یو ځای کې دَ یو داسې ایراني عسکر سره هم خبرې کوي.. کوم چې دَ خپل هېواد او نظام نه تنګ ښکاري � اوس چې دَ وطن محافظ هم دَ وطن ښه نه غواړي .. نو انجام دَ هغه وطن به یقیناً چې دَ افضل شوق په دې پورتني سپلاني بصارت کې لیدی شي � ولې چې هم دغه رنګه خبره هغه دَ افغانستان دَ مستقبل او خاصکر دَ آثارو چې په کې دَ بامیان دَ بُت ورانولو توقع هم شامله وه .. په باب هم څه اووه یا اتهه کاله آګاهو په دې سفرنامې کې کړې وه .. کومه چې ثابته هم شوه � او پښتون وطن دَ تاریخ هغه یوازیناَ بُت هم دَ منځه لاړو � دې نه انکار نه شي کېدلی چې .. دَ یو مطالعاتي تجزیه نګار نه دَ یوه سپلاني تجزیه ډېره کارآمده ده � ولې چې یو سیاح چې کومه خبره کوي .. هغه دَ حقائقو او مشاهدو په رڼا کې کوي � هم ځکه خو هغه تجزیه دَ سبا دپاره تاریخي حېثیت لري � لکه نن چې دَ کوبلا ئي خان یا کولمبس یا ابن بتوطه په لارو باندې دَ قومونو دَ تاریخ تصدیق رابرسېره کېږي �

دَ ایران په سفر کې که افضل شوق دَ اوسني ایراني رواجي کلتور په باب څه تنقید کړی دی او په دې ملك کې " دَ لنډي مودې دَ شرعي واده " یې نه یواځې غندنه کړې ده بلکه دا عمل یې دَ تهائي لېنډ دَ " لېډي هوم " سره هم مقائصه کړی دی � کوم چې ایران پرستو نقادانو دَ خپل عزت مسئله اوګڼله او هغه یې ښه اوغندلو � خو هغه له خپلې خبرې نه تر شا نه شو � او وائي ... چې ما څه محسوس کړي دي ،، هغه مې وړاندې کړي دي � اوس که یې ستائیئ او که یې غندئ � نه تش دا .. بلکه بل خوا ته دَ لیدلي خوب عبرتناکه مناظر چې څنګه په علامتي پیرائیه کې قلمبند کوي � هغه دئ یو ښه لیکوال ثابتوي � ولې چې دَ اسلام موضوع ډېره حساسه ده او تنقید وړباندې هیڅ یو مسلمان او پښتون نه شي برداشت کولی � او افضل شوق هاغه لیکوال دی چې دَ خوب په بې تعبیره اشارو کې یې دَ ایران اوسنی اسلامي انقلاب په ډېر ښائسته انداز غندلی دی � خو بیا هم یو نقاد افضل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوق ته ګوته په دې نښې نيولې .. چې هغه خو يو خوب بيان کړی دی � او په خوب کې خو هر څه ليدلی شي � راشئ چې دا يو څو خبرې دَ هاغه خوب په تنقيدي نظر اوګورو چې په صفحه نمبر 81 کې رقم شوي دي

-"نو لاس ترلی يې يو ميدان ته راويستم � په ميدان کې بېځي زيات خلق په تورو جامو کې ناست وو ، او ټولو ماته کتلو � زړه ته يو دم دا خبره راغله، چې بس اوس مې په پهانسۍ ته مې خېژوي-

خبره چې تر دې ځايه اورسېده ، نو کاکړ لکه ديغ شوی چې وي .. راته وائي ،

-او بيا يې پهانسۍ ته او خېژولې .. هان .. دغسې وو ، که نه ؟؟

ما وئيل..

-نه .. هلته په ميدان باندې نه خو دَ پهانسۍ انتظام وو او نه دَ سر قلم کولو دپاره تخته او ساتول � بلکه په سټېج باندې دَ درولو سم دستي يې زما لاسونه خلاس کړو � دومره خوشحاله وم ،چې پوښتنه مه کوه � مګر دا خوشحالي مې سر ته نه اورسېده ، ولې چې....

ما به خبره مخته کوله، چې جمعه خان راباندې غږ اوکړو..

-ښه ښه .. وايه

ما په خوب کې ورته وئيل..

-مخته به څه نا څه خامخا وو.. بس که تا نه وی را غږولی "

اوس دې پورتنۍ مکالمې ته که لږ په ځير شو .. نو دا به منو، چې افضل شوق په علامتي پېرائيه کې دَ واقعاتو اظهار ډېر په هنر کولو فن لري � دلته په خوب کې چې هغه کومې خبرې کړې دي .. هغه خبرې که په ويښه اوشي ، نو نقادان به ورپسې داسې اولګېږي، چې هغه به ورته ځان خلاس نه کړي � نور په ايران کې څه دي ؟ دَ افضل شوق په دې لاندېنۍ خبرو کې يې ليدلی شئ�

"په ايران کې اسلام هم شته او اسلامي قانون هم � لاکن ګوره چې خلق ورنه دَ فرار لارې څله غواړي؟ چرته دَ تاريخي سېکولر ايران دَ ميانځه تګ خو بې وخت نه وو شوی � او يا کېدلی شي ، چې خلق يې تر اوسه په ذهني توګه دې نظام منلو او قبلولو ته تيار نه وي � هرڅه هرڅه، خو دَ سېلاني دپاره دَ سترګو وړاندې ښکاره ايران په هره اړه ساری نه لري � په ښکاره دَ ژوند کولو طرز دلته په هره معنا کې مغربي وزمه دی ، خو رښتيا خبره دا ، چې دی نه � ولې چې مغربي تقاضې لا سمې نه پوره کوي "

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ � 69(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق پنځم گام

افضل شوق خپل پنځم گام په کال 1993کې دَ " جمال په درشل کې" ایښی دی � او دغه دَ ښائستونواو دَ جمال درشل .. هغه وَ ترکي ته وائي � دَ ایران نه دَ ترکي په لور دَ سېل کولو په وخت هغه یواځې نه دی � بلکه جمعه خان کاکړ او یو بل نوید پنجابی هم دَ خپلې پېغلې (منگېتره) سره دَ شوق ملگري یاد شوي دي � کله چې هغوئ ټول په بس کې دَ ایران دَ بارډر بازرگان نه دَ ترکي دَ باډري ښار ارض روم په لور پېښنه اوکړي .. نو په بس کې دَ ناستو ایرانیانو دَ طرف نه دَ خوشحالۍ دَ بېخي زیات اظهار نه افضل شوق داسې تاثر واخلي .. لکه هغوئ چې واقعي آزاد شوي دي .. لکه دَ قفس دروازه چې خلاصه شي او ټول مارغان ترینه والوځي � هم ځکه خو دَ خوشحالۍ داسې بې ساخته اظهار شوق صاحب دَ ایرانیانو په خپل هېواد کې دَ ساه تنگۍ سره منسوب کړو او ایران ته یې " دَ سرو زرو دَ قفس " نوم ورکړی دی � او دا هیله یې څرگنده کړې ده .. چې یو بل انقلاب په ایران کې راتلونکی دی � ولې چې په دې بس کې یو هم داسې ایرانی دې وخت خاموشه نه ویني .. بلکه دَ هر یوه په لاس کې بوتل ویني او هر یو گډېدېږي � او په گډا کې دَ خپل هېواد دَ اخوندانو په باب په خپلې ژبې کې څه نا څه هم داسې دَ کورس په انداز کې وائي لکه کنځلې چې ورته کوي �

په دې باب کې افضل شوق دَ ترکي خلقو او ژوند ته آزاد وائي .. په اگره نومې ښار کې یخه شپه ، دَ ترک عسکرانو او کردانو تر میانځه دَ جنگ دَ وجې دَ لارې بندېدل ، انقره سره تړلې خبرې ، باسفورس برېج او ځینې تاریخي حقائقو ، لکه Anatolian Civilization او دَ Perge City سره منسوب زاړه آثارو په باب ډېرې خوندورې خبرې موجودې دي � خو دَ استنبول ښار چې ورته دَ یورپ دروازه هم وائي .. کې دَ افضل شوق چکرونه په لالېلې نومې ښائسته بازار کې .. او له دې بازار سره تړلې یوه قیصه په علامتي پېرائیه کې دَ لو ستونکي په ذهن کې ډېر سوالونه راپورته کولی شي � دلته دَ شهزادگیانو دَ جذیرې سېل، سرکې جې،کراکوي،گرینډ بازار، میوزیم، ترک حمام، شین جمات نه علاوه نیم درځن نور جماتونو سېل سره سره افضل شوق دَ خپلو ملگرو سره په "پولي ټورز" کې مصروف او خندنی لیدلی شي � یعنې په دې باب کې چې څومره زیات معلومات موجود دي .. هم دومره زیاتې خنداگانې او تېروتنې او قیصې هم په علامتي انداز کې موجودې دي ، چې دَ لوستونکي دَ ادبي ذوق او شوق پوره کولو سره سره دَ هغه تفریحي خوند هم سېوا کولی شي � ماته په دې باب کې دَ سفرنامه نگار دَ بیان ژبه ډېره زیاته ادبي ښکاري � یعني خبرې یې ډېرې کړې دي .. خو په داسې مبهم اشارتي انداز کې چې یو عام یا نا لوستی قاري پرې نه شي پوهېدلی � دا دَ افضل شوق ادبي هنر دی .. چې هغه نوي نوي تجربې هم کوي او دا کوشش هم ، چې مونږ دې دَ هغه انداز خپل هم کړو � داسې اداگانې دَ شوق په شعر او نثر دواړو کې موجودې دي �

افضل شوق که یو طرف ته ترکیان لالچیان او په پیسو ډېر زیات مئین یادوي .. نو بلې خواته هغوئ له پښتنو سره مقائصه کوي هم او وائي .. چې دا خلق دَ پښتنو په رنگ دنگ دي او په روئیو کې هم پښتنې خوږلت او

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرختګي لري � ځکه افضل شوق دَ دې خلقو په باب خپله مینه په وار وار رقم کړې ده � دَ ساسیلا سره ترلی خوب او خیال او بیا دَ جمعه خان مداخلت داسې قیصه ده چې ډرامائۍ انداز لري او دغه رنګه قیصې په دې سفرنامې کې دَ کرکېچنو موقعو او واقعاتو دَ وضاحت کولو په نیت ډېرې زیاتې لیدلی شي � او داسې په ورمبي ځل په پښتو نثر کې مخې ته راغلي دي � لکه دا لاندېنۍ مکالمه .. چې په کې دَ ترکي دَ بې لګامه آزادۍ یو تاثر لیدی شي�

-"نوم دې څه دی ؟

-ساسیلا .. دې وئیل

-ښه نوم دی .. مسلمانه یې ؟

دې وئیل..

-هو ماشاالله

-واده دې کړی دی ، که نه ؟

په ډېره عاجزۍ مې ورنه پوښتنه اوکړه � دا یو وار چپ شوه او بیا وائي..

-یَه .. مګر زه فرېنډ لرم

دا خبره یې داسې اوکړه لکه دلته چې په مېړه او بوائی فرېنډ کې جینکیاني توپیر نه کوي"

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ � 95(

هسې خو په دې پورته لیکلی شوي مکالمې کې هیڅ داسې خبره نشته چې ابهام پیدا کوي .. او بلکه ډېره واضحه ده .. خو په کې دَ ترکي دَ پېغلو دَ نننۍ روئیې نه لوستونکي په ډېر هنر خبروي � او داسې ښکاره کوي لکه ترک کلچرچې بېخي زیات مغربي انداز لري � نور په دې باب کې څه دي � مونږ دَ افضل شوق دَ دې لاندېنۍ رائۍ نه اندازه کولی شو �

"چې تاریخ او غوره تاریخي آثارو ته اوکتلی شي نو ترک دَ یو مارشل قوم په حېثیت په نړۍ باندې ځان منلی وو� مګر دَ دې قام دَ نن معاشي بدحالي او دَ پیسو سره بې کچه مینه دَ دوئ تاریخي حېثیت ګوره چې څله شکمن غونډې کړې ؟ ولې چې دَ ترکیانو دولت پرستي سړی په دې وئیلو مجبوره کوي چې (دَ دې هېواد خلق دَ اتا ترک سره مینه په دې وجه کوي، چې په کرنسي نوټ " لیرا" باندې یې تصویر دی) دَ پاکستان او مسلمانانو سره مینه په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ځای لاکن دلته دَ اتا ترك دَ غوره شوي قانون پابندي كولو سره بل داسې مثالي اسلامي خاصيتونه مې تر سترګو نه شو ، چې دَ نوشته كولو وړ مې ګڼلي وی � هو، كه څه هم دَ دُنيا په سر دلته ماجتان بېخي زيات دي"

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ - 85(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق شپږم گام

دا باب په جنت الثاني سري لنکا کې اغستلی شوی هاغه شپږم گام دی چې افضل شوق دَ " جنت څخه لري جنت تر عنوان دلاندې رقم کړی سفري حال دی � دَ دې باب په شروع کې" دَ پرونۍ ښهرې په لټون " نظم کې هغه دوباره " په لټون ستا دَ ښهرې" کې چاپ کړی دی لیکل دَ قاري په ذهن کې بلا سوالونه رابرسېره کوي � بلکه افضل شوق چې واقعي په دې زمیني جنت کې هاغه څه لټولو کوشش کوي چې هغه په ټول عمر کې په خوبونو، خیالونو، فکرونو، سوچونو کې دَ ځان سره لکه دَ همځولي ساتلی او لوئی کړی دی � خو بیا چې څومره افضل شوق په دې باب کې دَ علاقائي ښائست نه متاثره ښکاري .. نو هومره دَ دې ځای دَ خلقو په حواله زړه ماتی دی � یعنې هغه په ذهن کې دا سوالونه پورته کوي چې که دا جنت ثاني دی او حضرت آدم علیه اسلام هم په دغه هېواد کې په " آدمز پیك" نامې دَ غره دَ څوکې په سر راکوز کړی دی .. نو بیا خو مونږ دَ دې تورو تورو.. نرو نرو او سخا سري لنکنو نه زېږېدلي مخلوقات یُو .. کوم چې هغه لاجوابه کوي � لاکن بلې خواته دَ حضرت آدم علیه السلام دَ ښپې پل په لیدلو هغه په دې یقین باندې ټینگ هم ښکاري چې واقعي دا پل دَ حضرت آدم علیه السلام کېدلی شي � او ثبوت کې دا وائي چې چونکه په تاریخ کې حضرت آدم علیه السلام شپېته (60) فټه اوږد یاد شوی دی � او دا انساني پل چې دَ غره په سر جوړ دی .. هم پوره پنځه فُټه ، څلور انچه اوږد او دوه نیم فُټه پلن دی � او په دې کې منطقي دلیل دَ افضل شوق صداقت په دې هم رامخې ته کوي چې هر انسان دَ خپل پل په حساب لس، یولس یا دولس پلونو قدرې وي � دَ افضل شوق دا دلیل دَ هغه دا سفرنامه دَ سري لنکا په لور صحیح محقق څرگندوي � په سري لنکا کې دَ خلقو دَ رنگ، خوند او ژوند نه بېزاره افضل شوق دَ سري لنکنو دَ ټولو نه لوئی ښار کولمبو په باب داسې هم لیکي�

"لکه دا چې دَ بل ملك نه دَ پاکستان یو ښار وي � هغه رنگه دوکانونه او مات مات روډونه .. خو توپیر که تر میانځه وو، نو تش دا چې خلق یې تك تور وو او بل دَ جامو په اړه یې ښځې او نران واړه انگرېز وزمه هم وو � تر څه وخته پورې یو روډ بل روډ پیاده اوگرځېدو ... دلته بله عجبه که سترگو وړاندې کتو ته نه راغله، خو دَ حېرت وړ خبره دا وه.. چې دَ بس اډې خوا و شا دَ لاټرۍ دَ ټکټانو دَ خرڅلاوْ کاروبار دومره تود وو� چې په کتو ور څخه دَ دې ځای دَ خلقو دَ معاشي بدحالۍ او لالچ اندازه ښه لگېدلی شوه ، چې زما په خیال .. څوك په لاټریانو یا جوارۍ خپل قسمت گوري .. نو پوهـ شه ، چې لا خو یې کار دلاسه نه کېږي او یا بیا صلاحتونه نه لري"

)شوق " اووه گامه مزل " مخ � 115)

نه یواځې دا .. بلکه دَ نیگامبو بیچ چرته چې افضل شوق په یو ورکوټي ریسټ هاوْس کې له خپلو پاکستاني ملگرو جمعه خان کاکړ، نصیب ترین او محمدرضا ترین علاوه انگلش دوست جان هوگر او دَ هغه ښځو ملگرو سره استوگن

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو .. په اړه هم ډېري دلچسپي قيصي او لطيفي په دې سفرنامې کې دَ لوستونکي زړه او روح خوشحاله کوي � لاکن دلته زه دَ افضل شوق دَ سري لنکا او سري لنکنو په اړه حتمي رائی وړاندې کول ضروري ګڼم �

"دا خو به او منم ، چې سري لنکا دَ سيمې دَ ښائست په توګه په نړۍ کې ساری نه لري � هم ځکه خو خدائی پاك حضرت آدم عليه السلام دَ جنت نه په دې جنت وزمه ځمکه کښته کړو � دَ دې ثبوت دَ ده جوړ پنځه فُټه ځلور انچه اوږد او دوه نيم فُټه پلن پل دی .. چې تر اوسه دلته دَ آدمزپيك نامې غره په څوکې باندې وجود لري � مګر دَ سري لنکنو وَ بُت پرستۍ او تر ټاك اوېښتې غرضي ژوند ته چې پام اوکړم .. نو دا سوال په مزغو کې راشي ، چې دَ نړۍ دَ نورو هېوادونو خلق دَ دوئ په رنګ او خوئيو ځله نه دي؟ که څه هم په دې خاوري باندې زمونږ جدابجد او لمړنئيو انسانانو ژوند کړی دی "

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ - 109(

دَ شوق اووم ګام

دا باب " له ښکلا څخه تر ښکلا پوري " دَ انډونيشيا په باب د .. چرته چې افضل شوق خپل اووم ګام اېښی دی � اوکوم چې دَ مسلمانانو ورمبی لوئی هېواد دی � دَ دې هېواد په حقله ليکلي شوؤ خبرو کې دَ توري بيچ خبري ځکه ډېري او خوندوري دي � چې دلته هم افضل شوق دَ ځينو داسې دلچسپو واقعاتو او حالاتو سره تېرېږي چې يو لوستونکی تربنه خوند اغيستی شي � يعني افضل شوق دَ انډونيشيا دَ توري بيچ په لور سفر له سنګاپور نه په کشتۍ کې کړی دی � دَ دې بحري سفرچې ځومره خوندور دی � هغسې دَ توري بيچ دَ علاقو په حقله هم ډېري موثري خبري په دې باب کې لو ستلو ته موجودي دي � په دې سفر کې دَ انګلش لېډي سارا سره دَ هغه هېلو هائی او لږ ډېر رومانوي او معنوي تعلق نه علاوه څو مکالمې ډېري بامعنې او خوندوري دي �

سارا چې ځانته دَ يو چېريټي هوم انچارج يا نمائنده وائي .. په دې بحري سفر کې دَ افضل شوق دَ يواځيني حېثيت نه فائده اغستلو په حقله چې ځومره کوششونه کوي .. هغه دَ افضل شوق په ذهن کې دَ هغې او دَ هغې دَ قام په اړه ځيني منفي سوچونه رابرسېره کوي � او ځواب ته په کوشش کې ښکاري � خو هغه سارا دَ خپلو مکرجنو او فرېبي اداګانو په دام کې دَ هغه دَ راګېرولو پوره پوره کوشش کوي � کوم چې تاسو په توري ساحل سمندر باندې دَ هغه او سارا تر مېانځه په دې لاندېنۍ مکالمه کې لوستلی او سوچ کولی شئ�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"ځکه خو مې جوړه جوړه خلقو ته دَ حسرت په نظر کتلو او دَ ایکړۍ احساس راباندې غمېدلو � لاکن آ څه وائي ، چې (بنده حېرانه .. خدائی مهربانه) ګوا، کله چې دَ اوبو څخه دَ یو سایه وان په خوا روان شوم، نو زما دَ څنګه تېرېدونکې فرنګۍ غږ راباندې اوکړو..

-هېلو مسټر

او ما چې ځواب وربیا کړو، نو دې ځان رانیږدې کړو..

-بخښنه غواړم .. هغسې هم دواړه دَ یوه سایه وان په لور روان یُو.. نو غواړم چې ستا سره څه خبرې اوکړم

-هو .. ولې نه . . ولې نه

او بیا مې سر تر پایه ورته اوکتلو � دا سره سپینه ښځه ، چې دَ سر په ژېړو وېښتو کې یې څه څه سپین وېښته هم شنه شوي وو.. په عمر تر ما غټه ښکاره کېده .. خو بیا هم په ښکاره کړه وړه ډېره زړه خوشحاله ونکې او درنه مونېدله � ګوره چې څه یې په زړه کې ورغلو.. چې په اوږه راتړال دَ کڅوړې غوندې خړبخون پرس څخه یې یو کتاب راویستو او وائي ..

-دا البم اوګوره

په ټګ ټګ کې چې مې څنګه پرانستلو ، نو بیا وائي..

-په دې کې دَ هغو ماشومانو تصویرونه دي چې خپل مخ او شاته هیڅوک نه لري

-ښه ښه لاکن ....

ما به اوس خبره مخته کشوله ، چې دې بیا وار لاس ته کړو..

-دا ماشومان ځمونږ په فلاحي ځانګه کې روزل کېږي

-چرته او څنګه؟

ما پوښتنه اوکړه�

خو، دې په مخ را ایله وېښتان په لاس شاته واړولو او سترګې یې په سترګو کې داسې راته واچولې .. لکه ما چې په خپل اصل مطلب پوهـ کوي"

)شوق - " اووه ګامه مزل " مخ - 162(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مخته داسې ښکاري لکه افضل شوق چې دَ هغې په " اصل مطلب" پوهې شوی هم وي .. خو دَ هغه په ذهن کې دَ انګلېنډ او چېرېتې هوم .. دوه متضاد څېزونه دَ داسې سوالونو په توګه راپورته شو.. چې دَ ځواب په لټولو کې یې دَ هغې سارا سره ملګري هم کړې ده � اوس که څه هم افضل شوق دَ یو رېښتوني محقق په حېثیت دَ سارا سره ملګری شوی دی .. خو نقادانو په دې ملګرتیا باندې هغه ته ګوتې نیولې دي � څه هم که په دې درست تعلق کې ماته هیڅ هم داسې غېر اخلاقي یوه فقره هم مخې ته نه راغله .. خو ځیني علامتې اشارې لوستونکی په سوچ کولو ضرور مجبوره کوي � لاکن دا هیڅوك نه شي ثابتولی چې ګني شوق صاحب په دې درست سېل کې یوه هم غلطه خبره کړې وي � نو ځکه زما په ذهن کې دَ خپل نقاد په حقله دا خبره ضرور سر اوچتوي .. چې هغوئ دَ دې سېلاني شاعر په اړه اعتراضات له کومه را غونډ کړې دي .. او که هسې چا څه ورته وئیلي دي .. او هغوئ منلي دي �

افضل شوق چې دَ توري بیچ په دې سېل کې کله په " بیمو" یعني ټانګه کې له ملګرو سره سېل کوي، نو دَ " ګرې لائن" ټورزم والا ګائیډ په قول دَ انډونیشیا په اړه ډېر زیات معلومات او سنسني خېزې خبرې هم ډېر په هنر په دې باب کې ځای کړې دي � لکه دَ انډونیشیا په دېرشو زرو ټاپوګانو (جزیرو) کې دَ اسلام خپرېدل او دَ هندوانو په کلچر کې دَ بې راروی قیصو نه علاوه دَ " اېریان جایا" ټاپو په اړه ځناوري انساني روئیې چې تر اوسه هم دَ رسم او رواج مهمې روئیې یادېږي � نه یواځې دا بلکه دغه خلق دَ دُښمن سرونه دَ هغوئ له وجودونو نه ځکه بېلوي او ځان سره یې محفوظ ساتي .. چې دَ هغوئ په قول بیا کله دَ هغه دُښمن روح هم نه شي دَ هغوئ دُښمن جوړېدلی � او هغه دښمنان به دَ هغوئ تابع وي ټول عمر � دا او دا سې نورې خبرې چې بیا چرته او کله هم ما په نورو کتابونو کې اونه لیدلې .. دلته دَ افضل شوق په سفرنامې کې موجودې دي � هم دغه ادبي هلې ځلې دَ هغه اهمیت دَ یو لوئی سفرنامه نګار په حېثیت زیاتوي � په دې خو زه ورته په سېل کې غرك ترك سېلاني وایم �

دَ توري بیچ او انډونیشیا په اړه دَ نورو خبرو نه علاوه افضل شوق چې کله بیرته دَ توري بیچ نه په کشتۍ کې سنګاپور ته ځي .. نو په ورستئیو لحظو کې دَ انډونیشیا په توګه داسې رائی قلمبند کوي�

"اسلام او کفر .. دَ ښکاره تضاداتو په اړه تر اوسه لا په انډونېشیا کې دَ یوه بل په ضد .. که ښکاره نه .. پټ په پټه خپل خپل منونکي روزي � ګوا دَ زرګونو ټاپوګانو په دې هېواد کې چې چرته مسلمانان په شمېر زیات مېښته دي .. هلته دَ ژوند کاروبار نه یوازې سوړ، بلکه پټ هم تر سره کېږي � بیا چې چرته دَ هندوانو او سیکولر خلګو اکثریت دی .. هلته ژوند نه یواځې دَ ژوند په رنګه دی بلکه دَ سېلانیانو دَ تفریح دیاره زړه خوښونې هم لري � مخته به ګورو چې کوم مذهب او نظریه دَ انډونېشیا ټاپوګان په خپل اثر کې اخلي ؟ هو، که څه هم ښکاري داسې لکه اسلام چې خومره په تېزۍ دا ټاپوګان په خپل اثر کې اغیستي وو � هم هغسې په تېزۍ ورڅخه خدائی په اماني وائي .. لګیا دی "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)شوق - " اووه گامه مزل " مخ - 150(

سیده حسینه گل

نوښار _ 25 مارچ کال 2004

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لټون ستا دَ څېرې

په لټون ستا دَ څېرې ـــ يوتنقيدي جائزه

) يادګيرنه :- دا کتاب په کال ۲۰۰۳ کې مارکيټ ته راغلی دی او دا شعري مجموعه په کال 2003ع کې دَ حکومت بلوچستان دَ طرف نه په صوبائي ادبي ايوارډ ستائيلی شوي ده(

شلمه صدی دَ پښتو ادب په حواله دَ رڼاګانو صدی بللی شي � ځکه چې هم دغه صدی دَ پښتو ادب هاغه روائيتي چوکاټ ته يو غېر روائيتي شکل ورکړو.. خو دَ دې بدلون مقصد دَ پښتو ادب او دَ شاعرۍ هاغه روائيتي اډاڼې ته څه کلاسيکي يا فني لحاظ سره دَ تبديلۍ خطرې منځ ته راوړل نه وو .. بلکه پښتو ادب او شاعرۍ دَ جديديت په لور خپل منزل پئيل کړو� او په دغه يُون کې پښتو ادب په يو ښېخې نوي بڼه کې دَ فن او هنر په اسمان اوځلېدو � دا هاغه دور وو چې پښتنو شاعرانو اديبانو دَ دغه جديديت دَ يو نوي او تابناکه سباوْن آغاز هم اوکړو � دلته اګرچې دَ خدای بخښلي امېر حمزه شنواري دَ غزل رنګ دَ پښتني کلاسيك سره سره دَ جديديت يو رنګ په غورځنګ خو وو .. چې بيا ورو ورو دَ پښتنو دَ ټولو سيمو شاعرانو دغه رنګ خپل هم کړو او داسې دَ حمزه بابا فکر په يو نوي انداز دَ هر پښتون اديب په هنري، فکري او تخليقي وجود سيوری سيوری شو � دې سره پښتو ادب کې دَ مقصديت او معنويت يو سماجي تحريك هم راپورته شو چې دَ پښتو ادب او شاعرۍ شکل يې ښېخې بدل کړو.. او داسې دَ انساني سماج ډېرې مسئلې پښتو ژبې او ادب په خپل وجود کې ډېرې په هنر را ونغاړلې ..!! خو دا هم حقيقت دی چې ځمونږ دَ سيمو او وطن سياسي او سماجي حالات هر وخت دَ غېر يقينۍ ښکار وي او دغه حالات چې دَ يو پښتون شاعر اديب او فنکار په فن او هنر چکونه لګول شروع کړي نو دغه ادب او آرټ به يقيناً چې دَ يو نوي سماجي شعور عکاسي کوي �

دلته دَ دغه غېر يقيني حالاتو دَ کبله دَ پښتو ادب او شاعرۍ په جديده قافله چې دَ " تجريديت" کوم يلغار راښکاره شو نو دغه رنګ دَ يو متنازعه بحث او موضوع دپاره يو نوی ميدان تيار کړو � په دې حواله چې کوم نوی او تجريدي بدلون مونږ وينو .. نو دا صحيح ده چې دلته دَ ابلاغ بې شمېره مسئلې هم راپورته شوې .. خو لوستونکی چې دَ کوم خوند او کېفيت سره هم مخ شوی دی .. نو دا هر څه خو په خپل ځای ، خو دَ لوستونکي دَ سوچ او پرله پسې سوچ کولو صلاحيت دَ يو نوي تخليقي، فکري شعور ته دوام هم بخښلی دی � دا هاغه رنګ دی چې دَ هر" قاري" دَ خپل فکري صلاحيت يو امتحان دی � شايد چې دغه نوی تجريدي رنګ اوس دَ مقبوليت په داسې يو مقام دی چې اوس دَ پښتو ژبې، ادب او په تېره تېره دَ شاعرۍ يو مجبوري او ضرورت ګرځېدلی دی � او بې شکه چې دغه رنګ دَ نوۍ نوۍ استعارو ، نوۍ نوۍ اشارو يو داسې هنري وجود پيدا کړو چې هر څوك به يې خپله مني

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

..!! دغه رنګ که څمونږ دَ پښتو په جديده افسانه ليدلی شي او که په آزاد تجريدي نظم .. خو دَ دغه رنګ خپل يو کېفيت او خپل خوند دی �

دَ پښتو ادب دَ دې نوي رنګ نه څمونږ ځوان کهول نبغ په نېغه متاثره ليدی شي � او هسې هم که اومنلی شي نو اوس لکه چې دَ ژوند په نورو چارو کې دَ بدلون ضرورت محسوسولی شي .. نو ادب به څنګه دَ دې بدلون لار نه څاري � ځکه چې دَ ادب او دَ شاعرۍ دَ کومې روائيتي بڼې سره چې مونږ اشنا يُو .. نو دغه انداز او روائيتي موضوعات اوس دَ ژوند دَ دې نوي تهذيبي عمل په څنګ ډېر وراسته او زاړه ليدی شي � ادب اوس دَ ژوند دَ نوو غوښتنو سره څنګ په څنګ تخليق کول دَ معنويت او مقصديت يوه لاره ده � په دغه هڅو او کوششونو کې چې مونږ دَ نوي ادب او شاعرۍ جاج اخلو .. نو په دې مد کې څمونږ دَ ځوان کهول هڅې دَ قدر وړ دي � دَ ښاغلي افضل شوق نوم او کار دَ چا نه پټ نه دی � دې ښاغلي دَ خپل فني او تخليقي اظهار دپاره دَ يو داسې أُسلوب ملاتړ کړی دی چې چا ورته څه اووې او چا څه .. خو دَ ده په دغه فکري او هنري رنګونو نه خو څوك سم پوهـ شوي دي .. او نه يې ترېنه انکار کړی دی � او دا ځکه چې دَ ده دغه نوی انداز دَ عام اولس دَ ذهني سطحې مطابق نه دی .. خو دَ يوې تعليم يافته او پوهې طبقې دَ يو داسې معياراو ضمانت يې ګڼلی شو، چې دَ بين الاقوامي معيار سره اوړه وهي �

افضل شوق که خپله شاعرۍ او سفرنامو کې دَ ذهني، نفسياتي ، روحاني او نفساني مسئلو ذکر کړی دی نو دا يې هم په خپل تخليقي ايجاداتو کې دَ يو نوي روايت بنياد ايښی دی � او دايې ثابت کړي دي چې هغه په مثال دَ آئينې دی او په آئينې کې هر څه په خپل اصل رنګ او بڼه ښکاري � او دا دَ يو رښتوني شاعر او اديب اخلاقي فرض هم ګرځي چې هغه دَ وخت صحيح عکاس ثابت شي � ځکه چې په انساني ټوني کې څه نه کېږي ؟.. هر څه خو کېږي � هم دغه فرض په پښتو کې دې ښاغلي شوق سرته رسولی دی � څه چې يې ليدلي کتلي .. هغه يې ليکلي دي .. خو په اخلاقي او افسانوي يا شعري شېرينه لب و لهجه کې په ډېر هنر او فن په علامتي پېرائيه کې � هغه داسې ځکه کوي چې دغه رنګه موضوعات دَ انسان او انساني ژوند او ټولنې دَ فطري روئيو ، فطري جبلتونو خاصه ګڼلی شي � دَ ده دغه موضوعات په ادب کې راځائيول دَ خپل لوستونکې ذهني او جنسي عياشۍ ته را نيږدې کول نه دي .. بلکه انساني فطرت په يو ډېر سرورناکه کېفيتونو کې په لوستونکو پېژني �

دې سپلاني شاعر چې دَ دُنيا کوم ګوټ ته ځان رسولی دی .. دَ هاغه دُنيا دَ انساني سماج .. او ټولنې په رګ رګ کې ځان ننويستی دی � او بيا چې کله هم خپلې خاورې ته راغلی دی .. نو دَ هاغه دُنيا ښه اثرات يې په ډېر مثبت انداز کې دَ خپل وطن په خاوره او اولس پيرزوْ کړي دي � دَ انصاف او ايمانداری، دَ انسانيت او بشر دوستۍ دَ جذبو په دانه دانه سندرو يې دَ خپل وطن دَ بدامنۍ، بد ديانتۍ، بې انصافۍ او کرکې ماحول که يو طرف ته غندلی هم � نو بل طرف ته يې دَ دې خلقو اندرون په ډېرو معاملو کې په مثبتې انداز ډك هم ښودلی او ستائيلی دی � يعنې هغه غېر جانبداره پاتې شوی دی او ښه ته يې ډېر ښه او بدو ته ډېر بد وئيلي دي � دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښاغلي افضل شوق په دغه کوششونو کې حيقيت دا دی چې په داسې بې حسه انساني ماحول کې دَ مقصديت او معنويت تحريك خو نه شي راپورته کېدلی .. خو دغه يو قدم دَ مقصديت دَ يوې نوې دُنياپه لور ړومبی ګام ضرور دی � دَ دې ايکي يواځې ربتوني شاعرافضل شوق ادبي مرام دَ پښتنو دَ اوده فکري شعور نه دَ رواياتو هاغه خپسه پاڅول دي .. چې دَ ده تهذيبي پېژندګلو يې دَ خپلو پنجو دلاندې کړې ده � خو دَ ده دغه ټولې هڅې او کوششونه نوي انساني ژوند او نوۍ انساني مسئلو ته په نوي انداز او يو نوي نفسياتي زاويه کتل دي � او دئی دَ خپل دغه انداز واحد يو داسې محرك دی چې دَ خپل اولس په ذهني، فکري او نفسياتي مدونو خور دی � دَ ده هر سفر دَ خپل ذات نه دَ يو داسې سفر آغاز دی چې دَ فن او هنر پړاوْنه لري .. دَ مينې او محبت ستومانۍ لري .. دَ همت او استقامت لارې لري .. دَ فکر او نظر آسمانونه لري .. دَ جذبو او احساساتو ښائستونه لري .. دَ يو نوي سوچ ، يو نوي انداز داسې فکري پېرهن دی چې دَ لفظونو ښائسته تن بدن ته دَ نوۍ نوۍ منظرونو شوخې اشارې کوي .. او انساني نظر او فطرت دَ نوۍ نوۍ کېفيتونو سره اشنا کوي .. په داسې ښائسته سفرونو کې چې دَ ده فکري او جسماني وجود دَ کومو کومو پړاوْنو نه تېر شوی دی .. ده په خپلو سفرونو کې دَ نړۍ اولس سره دَ خپل ذهني او زميني رشتو يوې يوې تهذيبي رشتې ته دوام ورکول وو � په دغه حواله دَ ده ذات او شخصيت دَ مينې او محبت استعاره ګڼل پکار دي �

ماته خو داسې ښکاري لکه چې دَ خپل پښتني سماج ډېر تضاداتو دئی په دغه سفرونو کولو مجبور کړی دی .. چې کله ده دَ خپل وجود او ذات نه دَ سفر کولو اراده کړې ده .. نو دَ دغه درد په په شا ځمونږ دَ وطن دَ سياسي او فکري نظام وجود هم په نظر راځي � او دغه سياسي او فکري نظام خلاف دَ ده ذات او وجود په احتجاج ليدی شي � خو دَ ده دا احتجاج دَ خوند او مزې په دې دی چې دَ دې نه دئی .. يو فکري او سماجي انقلاب ته لار راوباځي .. نه چې ده ته په لاس کې ټوپك ورکوي ..!! ځکه مونږ په ډاډ وئيلی شو .. چې دَ ښاغلي شوق په احتجاج کې بغاوت خو شته .. خو جبر او زور په کې نه شي ليدلی � دغه رنګه دَ ښاغلي شوق شاعری هم دَ هغه دَ مخصوص تخليقي مزاج تر مخه خپل رنګ او خوند لري �

اې دَ لالي دَ مجسم تصور

خيالي پرۍ

بادر جمالي ! وايه

ما به په ځان پسې په غرو رغو کې

لکه سيف الملوك

تر څو ځغلوې؟؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)په لټون ستا دَ ښېرې .." آخر تر څو؟ " مخ � 57)

"په لټون ستا دَ ښېرې" دَ ښاغلي افضل شوق دَ هاغه فکري پړاوْنو يو مسلسل سفر دی چې نه يواځې دَ هغه دَ وجود يو فکري اظهار دی بلکه دَ هغه دَ ژوند دَ ژوري مطالعې ، دَ محبت دَ يو ناوياته وجود دَ لټون يو داسې تخليقي کوشش دی چې په هر قدم يې دَ شاعر رومانوي فطرت دَ مختلفو ښېرو سره اشنا کړی دی� دغه ټولې ښېرې که هر څو انساني ښېرې دي خو دَ هغه فکري او تخليقي رنګ ورته دَ ښاپېرو شکلونه ورکړي دي � او که مونږ په دې حواله دَ دغه انساني ښېرو په شا دَ ښاغلي افضل شوق علامتي اپروچ ته اوګورو .. نو دَ انساني ښېرو دغه لټون او ښېرنه دَ هغه دَ دې فکري عمل نه مختلف علامتونه جوړوي � دغه علامتونه او شاعرانه استعارې هر لوستونکي ته دَ بې شمېره معنو يو جهان پرانستې � هغه په انساني ټولنه کې دَ مينې وجود او معنې دَ يو ثابت انساني وجود په شکل کې ګوري .. نه چې په يو انساني وجود کې صرف او صرف يوې وقتي جذبې په رنګ کې .. او دا ځکه چې هغه " مينه" دَ امن يوه داسې لار ګڼي چې دَ نړۍ اولس يو بل ته رانيږدې کوي � او دَ دوئ تر ميانځه مادي، لساني او نفسياتي کړلېچونه لرې کوي � افضل شوق که نورو انساني تهذيبونو ته کتنه کوي .. نوهم يې خپل پښتني تهذيب مخې ته وي � دَ دُنيا دَ ترقي يافته هېوادونو اولس او دَ هغوئ دَ سائنسي ، علمي او فکري انقلاباتو په جهان کې ورته دَ خپل پښتني قوم وجود او فکر دَ يوې داسې تتې ورې نقطې په شکل کې برېښې چې دَ هغه دَ شعور او فکر نه ډک نظر يې دَ خپلو رڼاګانو په زور دَ فراخه کولو په هڅه کې ښکارې �

خوك چې ګوري راته

وايم دا به ته يې

خوك چې خاندي راته

وايم دا به ته يې

دا به ته يې

دا به ته يې

دا به ته يې

بس په دغه رنګه

زه په " دا" او " دا" کې

په لټون ستا دَ ښېرې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ سلو يار شوم

)په لټون ستا دَ ښېرې .. " دَ سلو يار" مخ � 145(

اوس که مونږ دَ دې نظم په معنو سوچ اوکړو نو دا به څمونږ دَ فکر او سوچ امتحان شي که ښاغلی شاعر په دې قدم مونږ ستائيو او که غندو يې � دَ يو په مينه بل ته نږدې کېدل که هرجائې توب دی .. خو يو شاعر او اديب دَ دې تهمت نه مبرا دی .. څکه چې دَ هغه بل ته نږدېکت دَ يوې وقتې جسمانې عياشۍ مقصد نه وي .. بلکه په مينه او محبت يو بل ته نزدېکت دَ يوې ښې انسان دوستۍ حذبه په دوام کې ساتل وي �

دَ ښاغلې افضل شوق په شاعرۍ کې دَ ښېرې يا دَ ښېرو يو مسلسل تکرار په نظر راځي � لکه څنګه چې مخکې هم اووئيل شو چې دَ هغه دغه هڅه په بېلو بېلو موقعو يا ځايونو دَ يوې ښځې دَ وجود راوړنه نه ده .. بلکه دَ ده دغه لټون هاغه انسانې ښېره ده چې په هر لحاظ مکمله وي � اوس که هغه دَ ښځې وجود وي او که دَ نر .. يا بيا دغه ښېرې هغه که دَ نورو علامتونو .. نورو اشارو په شکل کې مخې ته راوړې .. نو دغه اپروچ ته مونږ يو علامتې کوشش وئيلی شو � چې په دغه ښېرو کې يې دَ مختلفو علامتې استعارو او اشارو نه کار اغيستی دی � څمونږ دا ډېره بدقسمتي ده چې هر څو که په پښتو ادب کې دَ تخليق په حواله زيات کار شوی دی .. (دَ معيار خبره نه کوم) خو پښتو ادب لا دَ صحيح تنقيد نه خالي دی � که دَ ګوتو په شمېر څو نقادان شته هم خو دومره سطحې دي چې په اشارو، کنائعو.. نه پوهېږي � دلته به زه هاغه ليکوال يا شاعر اديب ته هم بدقسمته اووايم چې په داسې حالاتو کې دئی په ښکلو ښکلو علامتونو کې دَ انسانې ژوند .. دَ انسان دوستۍ او بلا ډېرو انسانې او سماجې الميو خبره کوي � خو ادراک نه لري او نه پرې څان پوهه وي � او بيا بل طرف ته ښاغلی افضل شوق هم په دغسې ليکوالو کې مونږ وينو چې دَ علامت نګارۍ يو نوی انقلابي تحريك يې رامخې ته کړی دی � که چرته دا ښاغلی په بله ژبه کې وی نو ده ته به ذهني عياش نه شو وئيلی .. بلکه انسان دوست او انسانې بشر مئين وئيلی شو �

خپله زه دَ خپل څان دپاره په دې ليکنو يا دَ ښاغلې شوق دَ شاعرۍ او سفرنامو په تنقيدې جائزه اغيستلو هم دَ هاغه خطرو امکانات دَ وړاندې نه وينم چې زه ورسره دَ دې ليکنو نه پس مخ کېدی شم � مقصد مې بيا هاغه ذاتې مخالفتونه دي .. هاغه ذهني روئيې دي چې په داسې حالاتو کې دَ يو نر دپاره هم وي .. نو زه خو لا بيا په تورسرو کې راځم � خو خدای ګواه دی چې دا به دَ هر اديب او شاعر يوه ادبې او اخلاقې بې انصافي او بد دیانتي وي که هغه دَ دغسې ښو تخليقاتو دَ معيار ستائينه او ډاډګيرنه اونه کړي ..!! بل څما په خيال په دغسې کوششونو دَ پښتو ادب دپاره دَ هاغه بازاري او قصه خوانې رنګ ادب مخه هم نيولی شو � چې دَ خپلو ذاتې مفاداتو دپاره دَ پښتو ژبې او ادب شملې ته په سپك نظر ګوري � زما په خيال ضرورت دَ دې خبرې دی چې پښتو ادب په بازاري ادب خپل وجود نه شي شته کولی � که چرې مونږ دَ خپلې ژبې او ادب دَ ژوندي پاتې کېدو دپاره سوچ کوو نو داسې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادب به وړاندې راولو .. چې وخت او زمانه په خپله دَ هغې دَ معيار ټاکنه اوکړي .. او تاريخ ورته په خپلو پاڼو کې ځاى ورکړي � افضل شوق هم دَ دې سوچ لاندې ادب ته اوږې ورکوي .

افضل شوق، دَ نن دَ انساني روئيو نه مطمئين نه ښکاري او انسانان په ځناوري خويونو کې لړلي بولي .. انسانان ، که هغه دَ پښتنې بنِه لري او که دغه انسانان دَ مغربي نړۍ نه تعلق لري .. چې ځانونو ته مثالي انسانان وائي � ځکه په دې کتاب " په لټون ستا دَ ښېرې" کې دَ شلمې او يويشتمې صدۍ انسان ته غرضې او غرئيز ځناور هم په بلا ډېرو نظمونو کې وئيلي شوي دي .. خو په ډېر شعري هنر په علامتي اشارو او کنائعو کې .. لاکن په دې لاندېنې نظم " دَ نن انسان او..؟" هغه ډېر زيات ډائرېکټ شوى دى او په صفا تورو کې واې ..

"ځومره چې بد غواړې

دَ بل دپاره

هغومره ښه کوي

دَ ځان په حق کې"

دغه خاصې لرې نن

هغه انسان،

دَ چا په سر باندې پرون

چې ابليس،

له فرښتې ښخه شېطان اوختو

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ _168(

افضل شوق ، چې خپله هم دَ نن انسان دى .. دَ انسان په اړه داسې رائيې دَ انسان دښمنۍ دَ مخې نه کوي .. بلکه ځان هم دَ دې انساني جهان وګړى ګڼي او په داسې غېر انساني حرکتونو او روئيو شرمندګي کوي � هغه ، انسان دَ انسان په بنِه کې ليدلو خوب دومره سترى کړى او چيچلى دى .. چې په خبرو کې يې تراخه دَ رښتيا وئيلو تر حده ځاى شوي دي � خو بد بيا هم په هيچا ځکه نه لګي چې هغه صحيح واې .. او دَ زړه خبرې راوباسي .. ځکه خو په زړونو ښې او خوږې لګي � داسې محسوسېږي چې هغه دَ يو ښه رښتوني شاعر سره سره يو غېر جانبداره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مورخ په حېثيت په ډېر هنر او په ډېر اختصار واقعات او مشاهدات نظم کړي دي � کوم چې دَ سبا تاريخي حوالې جوړېدلی شي �

په " لټون ستا دَ خېرې" کې دَ زمانې او انساني ښو او بدو روئيو دَ خېړلو علاوه شاعر دَ لفظونو شکلي شيش محل کې هم هر وخت دَ دَ هغه ناليدلي محبوب سره دَ مينې او محبت په خوړو، پستو خبرو دَ خپل خيالي او فکري لېونتوب اظهار کوي � او دا ځکه چې دَ څه وخت دپاره هر شاعر اديب دَ فن دَ بناوټي ژوند نه دَ خلاصون لاره ګوري ، نو په داسې حالت کې دَ خپل فکر او تصور په ښکلې نشه کې دَ څه وخت دپاره لاهو شي � خو دَ يو محبوب لټون دَ لېونتوب دَ يو پرله پسې حالت او کېفيت په کړاوْنو کې شوق صاحب دَ شروع نه تر آخره ګېر ښکاري � او هغه هم يو داسې محبوب .. چې خيالي محبوب محبوب دی او په حقيقي ژوند کې يې هيڅ تصور موجود نه وي � دغه خيالي پېکر دغه شاعر او فنکار دَ خپل فن او هنر په ګوتو جوړ کړی وي �.. هغه يو داسې مثالي جانان وي چې دَ ده دَ خوښې او مرضۍ وي � او بيا دغه کېفيت دغه شاعر اديب په حقيقي ژوند کې هم په دغه رنګ څېره پسې سرګردانه ګرځي � په دې تکل کله چرته ځي .. او کله چرته � ځکه چاته ګوري او کله چاته � دَ خيال او فکر او بيا په صحيح معنو کې دَ ژوند دپاره دَ يو داسې " نا ليدلي اشنا" لټون دَ ښاغلي افضل شوق جذبه هم ده .. لکه خپله چې په دې نظم "اشنا زما څه نا اشنا غوندې دی" کې له ځان نه دَ دې لټون په اړه داسې دَ لېونو په شان تپوس کوي .. چې دَ لوستونکي په ذهن کې بلا سوالونه پورته کوي .. خو دَغه سوالونه په ځواب کې نورو سوالونو ته لارې پرانستي�

ترخو به لار

څارم دَ هغه اشنا

چې زه يې

خپله لا هم نه پېژنم

ځکه چې ما کله

ليدلې نه ده

دَ سر په سترګو

خو ساتم يې زړه کې

په مينه مينه همېشه

لکه خدای

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)لټون ستا دَ ځېرې.. مخ _46(

دَ عالمي ادبي معيار په رڼا کې

----- افضل شوق

دَ کور نه چې یو بنده دَ خپل محلت کوڅې ته اوځي .. نو هم دَ هغه په ذهن کې دَ ګاونډیانو سره دَ وخت تېرولو دپاره هغه بنده په دې مجبوره کې چې دَ هغوئ طریقې خپلې کړي � نو چرته افضل شوق ، چې دَ پېرې په رنګه یې نیمه نړۍ کې خپل وزرونه تېولي دي � لازمي ده چې هغه به هم ډېر څه دَ نړیوالو نه زده کړي وي .. هم ځکه خو دَ هغه اکثره افکار او موضوعات مونږ په ډېر سوچ او فکر کې اچوي � او مونږ ته یې هر څه عجیبه هم ښکاري .. خو چې لږ ورته په ځیر شو .. نو دا هر څه یې عجیب نه .. بلکه هغسې زاړه دي.. هغسې توري دي ، چې هر شاعر یې استعمال کې راولي .. خو دَ افضل شوق دَ وړاندې کولو طریقه نوې او نابلده په دې وجه ده � چې هغه جهان ګشته او ورك سېلاني دی� ځومره چې هغه په روایت پسندو شاعرانو، لیکوالانو او فنکارانو کې دَ اجنبیت ښکار دی.. هغسې دئی دَ پښتو دَ شمله اوچته ساتلو په غرض دَ اغیارو سره په مقابلې کې لیدلی شي � یعنې هغه دَ نورو ژبو سره اوږه په اوږه دا خواره او شاړه پښتو لیدل غواړي �

غرض دا چې ښاغلي افضل شوق دغه فکري او تخلیقي شواخون ځمونږ دَ نن انساني چاپېریال انساني روئیو ، انساني المیو په لور داسې دَ شعور نه ډکه کتنه ده .. چې دَ نن دَ انسان ژوند دَ غمونو ، فکرونو، وسوسو او سوداګانو تسلسل دَ وختونو او زمانو سره تړلی ساتي �

دَ افضل شوق په شاعرۍ کې دَ جمالیاتي شعور داسې نخښې نخښانې او نقوش لېدلی شي چې په کې دَ علاقایت نه عالمګیریت زیات دی � هغه که پښتون نه هم وی ..نو هم دَ هرې ژبې شاعر به ښکاره کېدو� هغه دَ قبائلیت ، مقامیت او دَ جهنډو په سیورې کې دَ غرضي سیاست نه بالا تر سوچ مالك دی .. هغه مینه خپل مسلك او امن خپل مشن ګڼي .. هغه انسان دَ انسانیت په تله تلل غواړي .. نه چې دَ نفرتونو دَ لارې لاروی جوړېږي � دا چې په پښتو کې لیکي .. هم پښتون دی � هغه پښتون په خلاګانو کې لیدل غواړي .. هغه پښتون دَ مخته وتو قامونو سره قدمونو سمولو په حېثیت کې ګوري �

دَ هغه ګیله هم دَ ناز ګیله ده .. دَ هغه خفګان هم دَ ناز خفګان دی � یعنې کله کله په مینه کې تراخه او کله بېلتون کې خواږه لټوي � هغه په غېر شعوري توګه دَ کائنات سره نږدېکت غواړي � نو هم ځکه خو هغه په سفرونو کې ورك سېلاني دی او شاعرۍ ته یې دَ خپلو مشاهدو رنګ په ډېر هنر او خوند ورکړی دی � ولې چې هغه په دې خبره یقین لري چې دَ خواري پښتو دَ ادبي ځېرې نه دَ مودو مودو هغه پرتې خاورې لرې کول په کار دي � چې دا ځېره دَ دُنیا دَ سترګو وړاندې سپېره سپېره ښائي � نو ځکه هغه هڅې کوي چې دَ نوي نظام او

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي زماني سره دَ پښتو دَ ادبي روئيو مطابقت پيدا کړي � او افضل شوق په زړه کې دا ويره هم لري چې .. چرته دَ پښتو دا ننني تته څېره دَ رواياتو په ګرډونو کې ورکه نه شي

دا هرڅه چې ما پورته رقم کړو .. هغه ټول څه دَ جهان ګشته انسان خاصه کېدلی شي .. نه چې دَ هغو خلقو، چې دَ شوق صاحب په قول " دَ ځان او دَ مکان قيديان دي" � نو ځکه دا دَ درست جهان په لا محدود سرحدونو کې بې وزرو مارغه افضل شوق هر شاعرانه انداز دومره دَ نورو پښتو شاعرانو نه بدل او منفرد دی .. چې ښکاري لکه هغه چې په پښتو ژبه کې جرمني ، انګرېزي ، عربي يا فرانسيسي ليکي � خو دَ خوند او دَ مزې خبره دا ده .. چې دَ هغه په ليکنو کې داسې پښتني محاورې ، استعارې او کلتوري متلونه په نووْ نووْ پيرائيو کې نغښتې رانغښتې ليدی شي چې .. لکه هغه چې يو ساده اوکليوال پښتون دی � او زما يقين دی .. چې هم دَ هغه دَ شاعرۍ دغه روح به دَ راتلونکي هر دور او هرې زمانې نه شاباشی اخلي ..!! ولې چې دَ هغه .. هم دغه جديديت او انفراديت به دَ پښتو سباوْن روښانه ساتلو جوګه کېږي �

دا خو شوې دَ ښاغلي افضل شوق دَ شاعرۍ په حواله يو سرسري نظر چې دَ دې مونږ دَ هغه دَ لوړ انساني فکر او شعور احاطه نه شو کولی .. بلکه دَ هغه دَ يو څو منتخب غزليه اشعارو او څو نظمونو په ثبوت به دَ هغه دَ فن يوه تفصيلي جائزه وړاندې کړو � چې داسې دَ فکر او نظر مئينان دَ هغه دَ فن دپاره دَ يو ښه ادبي او آفاقي معيار ټاکنه اوکړي �

لکه څنګه چې دَ دې ليك په تمهيدي بيان کې هم دَ ښاغلي افضل شوق دَ شاعرۍ ځينو آفاقي موضوعاتو ته اشاره شوې ده � او دَ هغه دَ شاعرۍ دغه موضوع .. يعنې آفاقيت، هغه دَ خپل دور دَ ډېرو ښو شاعرانو نه افضل کوي � هغه په دې چې دَ ده دَ شاعرۍ بنيادي موضوع ی" انسان" او " مينه" ده ... هغه انسان چې دَ انساني مينې ، محبت ، رواداری ، شرافت ، عزت او خلوص دَ لارې اشرف المخلوقات بلل کېږي � او دغه انساني قدرونو انسان دَ ځناورو نه بېل کړی دی � کوم انسان ؟ .. دَ کومې سيمې انسان؟ .. او په رنګ تور، سپين او که سور انسان ؟ مونږ په داډ دا وئيلاَ شو، چې يو ادب او شاعري چې کله هم دَ رنګ ، نسل ، مذهب ، علاقې او نظريې کې ورګېر شي نو آفاقيت ورنه اوتښتي � ولې چې ادب دَ " انساني ژوند عکاس" بللی شي .. داسې انساني ژوند ، چې په کې انسان په هر لحاظ انسان ښکاري �

داسې خو افضل شوق .. چې خپله هم يو ښه پښتون دی .. په پښتو کې ليکل کوي او دَ پښتنو په نوم مينه ليکي � خو دَ هغه په شاعرۍ کې دَ لامحدود مکانيت او مقاميت فکري رجحان علاوه دَ انسان دَ افضليت تنده هم محسوسېږي � هغه ځکه .. چې پښتون که هر څو پښتون شي .. نو انسان خو به وي کنه � او هم دغه خو دَ سپلاني افضل شوق اصل خوب او مرام دی � چې هغه پښتون هم دَ داسې انسانانو په قطار کې ولاړ اوګوري .. چې دَ انسانيت په معراج باندې ليدی شي � او دَ افضل شوق دا لا ندې ليکلی شوی دَ اووْ وړکوټو مصرعو مختصر نظم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

" سجده" دَ هغه دَ انسان سره مينه په آفاقي علامتي پيرائيه کې ثومره په خوند اواختصار ثرگندوي؟ راشئ چې لږ ورته په ځير شو�

خپل مې گنې

که نه گنې

خو ياره!!

ما دې دَ خيال

په هر مندر کې بُت ته

لکه هندو

تل سجده کړې ده

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ _191(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لټون ستا دَ خېرې

ـــــ دَ منتخب غزليه اشعارو كره كتنه

دَ افضل شوق په دې شعري مجموعه كې هسې خو څه پاوْكم دوه سوه وړوكي آزاد نظمونو دي .. خو شپاړس غزلې چې هره غزل يې په څلورو اشعارو مشتمل ده .. هم موجودي دي � نو راشئ چې وړمبى دَ څو غزليه شعرونو تنقيدي جائزه واخلو � او اوګورو چې دې شاعر دَ " شلېدلي امېل " تر دې بلې شعري مجموعې " په لټون ستا دَ خېرې" څومره غزل مخته بوتلى ده ..؟ او دا هم اوګورو چې دَ هغه په شعريت او فكري روئيو كې څومره بدلون راغلى دي ؟

ګمان مې نه كېږي چې موړ به مې كړي

ته په فطرت ژونده ..!! سارا يادېږې

پېلامه چې دَ امن دَ سيورى نه وي

نو دې هغه سپين مارغه په اور پسې شي

دلته اروا په ما كې ستا چې ما په ژوند پاروي

هلته له ځانه اووځم ... چې راورېږې په زړه

ګوره چې څه به كوې ته ، چې زه په نره لا هم

غم په سګرېټ غلطوم ، چې راورېږې په زړه

ستا دَ بدو په خواب كې درته جار جار وايم ځكه

دَ دروغو تر لباسه ..... ، دَ جفا مينه لا ډېره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول وجودونه محسوسېږي کاڼي

که وخت آّخر شو چې غړېږي کاڼي

څوك په غوښين وجود بې حسه دېوال

دَ چا په آه باندې ويلېږي کاڼي

که په ما دي نيمګړتياوې پوره کېږي ؟

زما وجود دې ستا وَ سترګو ته رانجه شي

شوق به تنده په خپل ژوند درماتولی

جوړ دَ خاورو کندولی وی خو چې ستا وی

تا له به تاج محل له کومه راوړم ؟

زه چې دَ تن جامې په پور جوړوم

لکه ماشوم ، زه هم دَ رېګ کورکيان

مازيګر وران کړم ، سهار نور جوړوم

دلته ځانونه له تيرو هم پېچو

هلته ملګرې دَ رڼا هم نه يُو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال که زما او ستا تر میانه راغلی دَ یوه خوائش

دا امکان لري ، چې زه دَ ځان په ځای تا اوغواړم

ګوره.. چې په خله کې یې دا ژبه څله ګونګه شي؟

ستا دَ کور درك چې زه په ښار کې له چا وَغواړم

موسکا په مینه سنجول، خطا ایستل دي دَ زړه

حقیقت دا ... ، چې دَ سرونو فیصله ده ګرانه

ځان کې په سوب دَ مسلسل سفر

تلی نشم په بله ، دومره ستړی یم

زه هم دَ پښتون په حېث پښتو لره

خپل ضمیر ته شوقه پورَوړی یم

ټوله شپه وه راته ناسته نصیبه دَ کټ وَ سر ته

خو چې څنګه بیا سهار شو زه راویښ شوم دا اوده شوه

هر سړی وچ شو په ذات کې ، دَ ساړه خلوص له جوره

دَ ژوندئیو انسانانو دُنیا نه شوه ، بُت خانه شوه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدی شي شوق هم خوشحال خان شي درته

مغل خویونه که دي نه پرېښول

خبره دا نه ده ، چي کړې به ورو چرته دَ ژوند

خبره دا ده ، چي دَ پلار ادیره چا ته پرېږدو؟

مونږ دَ خپل اور برخي لا هم شوقه په زد دَ رڼا

دَ مشالونو په سرو باندي هوا ته پرېږدو

بیا به ځان غواړي ، ځان به نه کړي پیدا

بس که یو ځل دَ چا په خوا اوختي

مونږ که دَ افضل شوق دَ دي پورته رقم شوْ غزلیه شعرونو ته په ښه غور او فکر اوګورو .. نو دا به اومنو چي دَ " شلېدلی امېل" دَ غزلو په مقابله کي که یو طرف ته یې فلسفیانه ادراك سپوا شوی دی .. خو بل طرف ته دَ هغه په غزل کي هم دَ رومانیت سوالیه او علامتي اشاري دَ شکوي او ګیلي تر حده رانغښتل شوي دي � په دې نه شوم پوهه چي شوق صاحب غزل ته ولي شا کړه او په دې شعري مجموعه کي یې دَ غزلو برخه ډېره کمه ده .. که څه هم هغه غزل هم دَ نظم په شان ښائسته لیکي � او په کي تخلیقي افکار دَ ژورتیا تر آخري حدونو دَ یو لیوني فلسفي په رنګه رسوي �

لکه ما چي مخکي داسي وئیلي وو .. چي افضل شوق چي .. نړیوال فکر لري او ځان دَ نړۍ باشنده ګڼي .. خو دا دَ نړۍ جهان ګشته شاعر چي لیك کوي نو هغه دومره په پښتني انداز کي لکه هغه چي هم ځمونږ په رنګه په یو واړه کلي کي استوګنه کوي او چرته تلی نه دی � یعني په پورتنئیو اشعارو کي دا محاورې چي خاصي پښتني دي .. داسي استعمالوي .. لکه " په ژوند پارول" ، " په زړه راورېدل" ، " جار جار وئیل" ، " دَ دروغو لباس کول " ، " نیمګړتیاوي پوره کول" ، " دَ سترګو رانجه کېدل" ، " تنده دَ ژوند ماتول" ، " په خله کي ژبه ګونګۍ کېدل " ، " خطا ایستل دَ زړه" ، " دَ سرونو فېصله کول" او داسي نوري نوري محاورې چي ځمونږ په کلي وال پښتني ژوند کي عامي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

استعمالېږي .. افضل شوق ډېر په خوند او هنر په خپلو شعرونو کې ځایوي � کوم چې دَ هغه پښتونیت او پښتون دوستي ښکاره کوي �

نه یواځې دا .. بلکه دَ شاعر په خپلو شعرونو او شاعرۍ کې نوي محاورې هم دَ پښتو په ادب داسې پیرزوْ کوي .. لکه " دَ ژوند فطرت سارا ګنېل " ، " دَ امن دَ سیوري پېلامه کېدل" ، " سپین مارغه په اور پسې کول" ، " کاڼي غړېدل" ، " بې حسه دېوال کېدل" ، " کاڼي ویلېدل" ، " دَ خاورې کنډولی کېدل" ، " جامې په پور جوړول" ، " دَ رېګ کورکیان جوړول" ، " ځان له تیارو پېچل " ، " دَ ځان په ځای بل غوښتل" ، " په ځان کې سفر کول " ، " ضمیر ته پوروړی کېدل" ، " په ذات کې دَ سرې اوچېدل " ، " کټ سرته کېنستل" ، " خوشحال خان کېدل" ، " مغل خویونه نه پرېښول" ، " دَ پلار ادیره پرېښول" او " دَ بل په خوا وتل" ، " دَ اور برخې دَ مشالونو په سرونو هوا ته پرېښودل" .. هغه نوي محاورې دي چې په علامتي پیرائیه کې افضل شوق دَ خپلو غزلیه شعرونو زینت ګرځولي دي �

دَ دې مطلب دا شو.. چې افضل شوق نه خو زړه پښتو خواره پرېږدي او نه پښتو دَ نوؤ محاورو، استعارو او دَ نړئیز سماجي او معاشرتي بدلون دَ رنګونو او نقشونو نه محرومه ساتي � داسې شاید چې هغه ځکه کوي چې .. هغه پښتون دَ سیالو قومونو سیال ګڼي .. دَ هیچا نه یې کم نه ګڼي � هم ځکه خو هغه په پښتو کې وَ پښتنو ته داسې لیکنې کوي .. چې په کې پښتون هم انسان ګڼي او چې کله هم چرته یا په یو مقام یې پښتون په تله پوره نه دی محسوس کړی .. نو یې دَ یو خبرخوا په رنګه په خوږې ژبې باندې ګیله او شکوه راغلې ده � او دا شعري ادا دَ افضل شوق په شاعرۍ کې زیاته لیدلی شي � کومه چې هغه په خپلوانو .. یعنې پښتنو نور قدرمن کوي � ولې چې پښتانه خپله چې څومره حقیقت پسنده او رښتیا خوښوي .. هغسې رښتوني خلق او خبرې هم په زړه اخلي �

دَ شوق په غزل کې نور څه دي ..؟ دا هغه سوال دی چې شاید یو کتاب خبرې یې هم ځواب نه شي � ځکه زه دومره وئیل غواړم .. چې افضل شوق دي غزل لیکي او ډېره ډېره دي لیکي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لټون ستا دَ ښېرې

ـــــ دَ ځینو نظمونو تنقیدي جائزه

لکه څنګه چې مونږ دَ " شلېدلي امېل" او " په لټون ستا دَ ښېرې " دَ غزلونو تر میانځه یو تقابلي او تنقیدي جائزه وړاندې کړې وه .. هم دغه رنګه زه غواړم چې دَ خپل استعداد دَ مخې دَ دې دواړو شعري مجموعو دَ نظمونو تر میانځه نه یواځې واضحه فرق رامخې ته کړم بلکه یوه کوټلې شانتې تنقیدي تجزیه یې هم تاسو ته وړاندې کړم �

۱ــ اتهم رنګ

ما ګڼل

چې وینم خوب

جوړه ویده یم

دا چې زه

چرته په یو منظر کې نه یم

بیا چې ښه مې ورته پام شو

نو څه ګورم؟

چې ښکلاوي وې

اووه رنګیځه ټولې

خو، دا زما

دَ وجود رنګ په کې اتهم وو

)په لټون ستا دَ ښېرې.. مخ - 44(

دَ دې نظم تهیم چې ښاغلي شوق دَ جرمني په درو کې دَ سوئټزرلېنډ په لور سفر کولو په وخت ذهن کې پوخ کړی دی ..او بیا یې ډائرې ته دَ نظم په شکل کې سپارلی دی � دواړه ذکر شوي ځایونه دَ خپل فطري او قدرتي ښائست په وجه په ټوله نړۍ کې شهرت لري �.. او شاید هم دغه وجه وي چې دَ دې ځایونو په غرقو غرقو جولو جولو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښائستونو کې چې کله دَ يو شاعر فکر ورك شي ، دَ يو شاعر نظر په دغه ښکلا ګانو کې اونښلي نو دَ هغه تخليق به هم دَ دغه ښائست ترجمان ارومرو ليدلی شي � او بيا ښاغلی افضل شوق چې دَ خپل رومانوي او شاعرانه طبعې او فطرت تر مخه دغه ننداړو ته په کوم رنګ او نظر ګوري نو دَ اتهم رنګ تخليق ، نه يواځې دَ دغه ځايونو ښائستونو ته کتل دي .. بلکه دَ دغه خواره واره رنګونه په داسې شاعرانه هنر په خپل فن کې ځايول دَ يو نوي فکري او تخليقي صلاحيت دَ ټولونه لوی ثبوت دی�

په دغه نظم کې چې ښاغلي شاعر دَ ماحول دَ منظرونو کومه نقشه په دغه ماحول کې دَ خپل ذات ، وجود او فکر په ورکېدو راښکلي ده .. نو دغه هنر ته يې شاباشې ورکول دي او بيا کومې سائنسي تجزيې چې رڼا دَ کومو رنګونو مجموعه ثابته کړې ده .. نو دَ هاغه تجزيه دَ يو حقيقت په شکل کې ځايول .. يو داسې حېرانونکی کېفيت پيدا کوي.. چې دَ نظم ټول تاثر په دغه يوه مصرعه کې دوام لري ..!! په مجموعي توګه دغه نظم دَ پښتو په جديده شاعری کې يو داسې نوی کوشش دی .. چې موضوع يې سائنس ته هم نږدې ده او هم يې سائنس دَ ذات دَ موجودګی په فکري دليل نه يواځې رد کړی هم دی .. بلکه دَ دې نظم شاعر افضل شوق دَ خپل وجود يو ناښکاره حقيقت هم په ګوته کوي �

لنډه دا ده چې په پښتو جديده شاعری کې دَ دغسې موضوعاتو راوړل.. دَ لوئيو ژبو په رنګ دَ خپلې ژبې ادب ته يو نوی لاره ورکول دي او که دغسې نظمونه په انګرېزی يا نورو لوئيو ژبو کې ترجمه شي نو داسې به دغه موضوعات په دغه لوئيو ژبو کې خپل يو مقام پيدا کړي � دې سره سره زما دا هم خيال دی چې چونکه دغه رنګ موضوعات لا په پښتو ادب کې پېژندلي شوي نه دي � نو که دَ افضل شوق دغه موضوعات يا دَ دې موضوعاتو ترجمان دغه ټول نظمونه به په انګرېزی او فرانسيسی کې داسې ښکاري لکه دَ هغوئ خپل موضوعات � ځکه چې کوم دغه رنګ نظمونه ښاغلي شوق دَ خپلو سفرونو په مختلفو پړاوْنو کې ليکي دي .. نو هغه پښتانه نه شي کېدی ..!! بلکه دا دَ ده عالمګيريت دی چې دئی په دغسې موضوعاتو ليکل کوي .. او پښتو ژبه او ادب دَ نوؤ نوؤ موضعاتو سره اشنا کوي � اوس دَ دې نظم فني اړخونو ته راځم � که څه هم دا نظم په وړو او لوئيو يولسو مصرعو کې ليك دی .. خو دغه نظم دراصل په پنځو دولس سېلابيزه برابرو مصرعو باندې داسې مشتمل دی .. لکه

ما ګڼل چې وينم خوب .. جوړه ويده يم

دا چې زه چرته په يو منظر کې نه يم

بيا چې ښه مې ورته پام شو،نو څه ګورم؟

چې ښکلاوي وې اووه رنګيځه ټولي

خو ، دا زما دَ وجود رنګ په کې اتهم وو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ ښاغلي افضل شوق دې نظم ته مونږ نثري يا آزاد نظم نه شو وئيلی � بلکه دغه نظم دَ خپلو عروضو، بحرونو او ردهم دَ يو روان تسلسل اّهنگ په حواله مونږ ورته آّزاد غزل وئيلی شو � په بنيادي توګه دا دَ جديدي شاعرۍ دَ معری نظم صنف دی .. او دَ شوق ټولو نظمونو ته که په دې نظر اوګورو، نو دَ فن په دغه پېرائيه کې ښکاري �

۲ ـــ دغه زما .. هغه دَ دوئ مجبوري

په هلو ځلو

دَ لمړي نمبر مې

په درځنو ياران په دې اوبائيلل

چې نه خو

دوئ رابېلېدل له ډلو

او نه زه

خپله دربدلی شومه

دَ اشنايانو په قطار کې ورته

)په لټون ستا دَ څېرې.. مخ - 153(

دَ انسان يو فطري کمزوري دا هم ده چې .. "په اول نمبر دې زه يم"..!! او دَ دې " اول نمبر" دَ حاصلولو دپاره انسان عجيبه عجيبه هلې ځلې کوي � ښاغلی افضل شوق چې دَ پښتو ادب او شاعرۍ په حواله خپله يوه درنه پېژندګلو لري .. خو په قطار کې شايد په دې وجه هم نه دربږي چې ځان يې اول نمبر يا بې نمبره خوښ دی � دا خبره هغه دَ مينې په معامله کې کوي .. او يار ته يې دَ اشنايانو قطار نه .. بلکه يواځې ځان خوښ دی � او که دا خبره دَ نن دَ ادبي روئيو او دَ رومبي نمبر کېدو په هلو ځلو کې اوګورو.. نو به دا دَ هغه دا خبره درسته ثابته کړي .. چې انسان که اديب يا شاعر هم شي .. خو دا فطري کمزوري به يې تله سپکه ساتي او هغه اديب يا شاعر به وروکی څرګندوي � هم ځکه خو ښاغلی شوق داسې فهرستونو او قطارونو نه ځان يو سائيډ ته کول غواړي � ځکه چې هغه ته هم داسې دَ ځان حېثيت معلوم دی لکه هرچاته چې خپله صحيح اندازه شته چې څوك چرته دی؟ او يا دا چې دغه څوك چرته پکار دی؟.. نو بيا په داسې حال کې دَ جنګ جهګړې څه ضرورت ؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته دَ دي نظم په تهيم کې هغه دَ " مقدار" نه .. بلکه دَ ښه " معيار" په حق کې واضحه خبره کوي او په دې پښتني اوسني ادب علامتي ګوزار هم کوي.. چرته چې ليکنې دَ وئيلو نه .. بلکه دَ تللو دي � او معيار نه لوېدلي ..بس هر څوك دا غواړي چې دَ کتابونو شمېره زياته کړي � ولې چې په هم دغسې مقدار خو دَ دې ژبې نقادان اديب او شاعر ته ښې نامې يا انعامونه ورکوي � او ښاغلی شوق داسې سطحي ادبي روئيو ته دَ تاريخي جبر نوم ورکوي او په داسې بازاري ادب سخت تنقيد کوي �

که څه هم قطارونه جوړول او په قطارونو کې اودرېدل دَ يو ډسپيلن عکاسي کوي .. خو افضل شوق بيا هم دَ داسې قطارونو نه ځان ځکه ژغوري چې هغه په انساني مثالي انسانيت او صلاحيتونو، فکري او تخليقي استعداد ځان دَ يوې باشعوره او لوستلي طبقې زړونو ته رسوي .. دَ فن په لاره او دَ فکر په بنياد� او دا هغه لاري دي چې شوق صاحب به دَ خپل دغه فکري جدوجهد دَ کبله دَ يو اعلی قسم معيارپه فهرست کې په ړومبي نمبر اودروي � دا به دَ وخت فېصله وي .. دا به دَ راتلونکي زمانې پرېکړه وي .. او دا به دَ معيار فتح وي�

اوس پاتې شوه .. دَ دې نظم فني، ترکيبي جوړښت .. که څه هم دلته شوق صاحب په خپل هاغه انداز کې ښکاري .. کوم چې دَ ده فن او شخصيت ته يې يوخ پېژندګلو ورکړي � خو په فکري ډول په دې نظم کې شوق ، ډېره لوئيه الميه کومه چې دَ وخت او دَ نن دَ انسان الميه ده په اتهه لنډو مصرعو کې وړاندې کوي .. چې دَ دريو درځنو نه زيات توري په کې نشته ، خو په دې اختصار کې دومره لويه خبره په ساده ژبه او وړکوټې مضمون کې بيانول، يو فني کمال دی � دَ دې نظم دغه اتهه مصرعې هم دَ يو معری نظم پنځه برابرې مصرعې دي ، چې دَ نظم دَ آهنګ برقرار ساتلو دپاره شاعر په نوي ساخت کې ماتې کړي دي � خو بيا هم دَ فکر او خيال تسلسل يې برقرار ساتلی دی � دا پورتنی اتهه مصرعيزه نظم په لاندېنو پنځو لاکن يولس سپلابيزه پابندو مصرعو مشتمل دی .. لکه

په هلو ځلو دَ لمړي نمبر مې

په درځنو ياران په دې اوبائيلل

چې نه خو دوئ رابېلېدل له ډلو

او نه زه خپله درېدلی شومه

دَ اشنايانو په قطار کې ورته

٣ ــ اشنا به اوس له ورکو چرته غواړم؟

دا چې يې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلونه دَ پښو ګار شولو

په نيمه لار کې

ګمان مې دا دى

چې لالی مې اوس کوي

لګيا دى

دَ سمندر سره سره

په پستو شګو مزل

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 45(

په کارډيف وېلز برطانيه کې په کال 1996 کې ليکلى شوي په دې نظم کې هم ښاغلى افضل شوق دَ خپل لټون .. او دَ سفرونو په يو داسې نه ستړې کېدونکي کېفيت کې ښکاري چې دَ ده دَ شخصيت، نوم او وجود يوه حواله ګرځېدلې ده � يو تلاش .. يو لټون .. او بيا دَ خپل دغه مسلسل لټون يو ستومان ، خو رومانوي احساس .. کوم چې دَ جمالياتي احساساتو ترجمان ليدى شي .. دَ يو سپلاني شاعر دَ مشاهدو دُنيا ..!! دَ هغه دَ سفرونو، مزلونو جهان .. کوم چې هغه ته دَ يو تلاش تجسس ورکړى دى .. او دغه شاعرچې دَ څه په لټون کې ښکاري نو کله کله خو دغه دَ ورکې دَ بيا بيا موندلو احساس دَ هغه په سفري شاعرۍ يا بيا شاعرانه سفرونو کې يو نوى خوند او دَ نوي لذت اضافه کوي � په دې نظم کې ده دَ خپلې علاقائي لهجې او ځينو علاقائي تورې لکه .." ګار شو" ، " ګمان" ، " پلونه" دا څه هم که دَ ده دَ مقاميت او علاقې نمائندګي کوي .. خو دَ دې نظم فکر علاقائي نه دى ، بلکه دَ يو عالمي حقيقت په دې ورته وئيلى شو چې رېګ هم يواځې هغه څيز دى چې نخښې دَ خپو په کې جوړېږي .. او بيا دَ هوا يا دَ اوبو په څپو بيرته دغه جوړې نخښې ګډې وډې شي � نو دلته دَ افضل شوق دَ محبوب ورکېده او بيا دَ خپل ورک محبوب لټون دا نظم ببخي بې ساخته کوي � خيال ډېر نوى دى � يعنې دَ ډېر لټون او ستړيا پس دَ شاعر په ذهن کې دا خبره راتلل چې .. دَ هغه ورک شوى محبوب خو چرته دَ سمندر دَ ساحل په شګو کې مزل ته نه دى جوګه شوى .. ؟ چې پلونه يې دَ خپو نه ښکاري �

دَ شوق په قلم په الجزائر سيدي فرج نومي ځاى کې يا ساحل باندې ليکل شوى دا نظم دومره ساده او واضحه معنې لرې چې هيڅ قسم ابهام په کې نشته � دَ دې نظم دَ لوستلو نه پس قاري داسې محسوسوي لکه چې په شاعر دغه نظم او دَ دې نظم فکر لکه دَ " وحې" راورېدلې وي � نو ځکه مونږ دا وئيلى شو چې په دې نظم کې دَ شاعر دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

میني او جنون کېفیت دَ انتها تر حده رسېدلی ښکاري او داسې ښکاري لکه چې دئی په ډېر صداقت خپل احساس او جذبې په نظم کې ځایوي � او که اوواېو چې افضل شوق چې کومه دعوېکوي چې هغه په فن کې دَ صداقت څومره قائل دی .. نو دغه جذبه دَ هغه دَ دې نظم او دَ ټولې شاعرۍ نه مونږ ته ظاهره لیدی شي � لکه څنګه چې پورته اوولیلی شو چې دا نظم بې پناه بې ساختګي لري .. نو په دې بنیاد دا خبره دلته ځکه تکراروم چې په دې نظم کې هم ښاغلي افضل شوق په ډېره سادګۍ دَ خپلو احساساتو څرګندونه کړې ده � لفظي تراکیب یې علاقائي دی .. خو استعارې او اشارې یې آفاقي معیار لري � دلته هم دَ لوستونکو توجه دَ دې نظم فني جوړښت ته راګرځوم � یعني دا اتهه مصرعیز نظم چې په کې یو دېرش توري دي .. هم دراصل په درېو پنځلس سېلابېزه پابندو او برابرو مصرعو باندې داسې مشتمل دی .. لکه

دا چې یې پلونه دَ پښو ګار شولو په نیمه لار کې

ګمان مې دا دی چې لالی مې اوس کوي لګیا دی

دَ سمندر سره په پستو شګو مزل

۴ ـ ـ انصاف او عصري تقاضې

دَ چا چې

خلې لړلي دي په وینو

هغوئ

سُرنا دَ سوکالۍ ژغوي

خو څوك چې

شو لوګی لوګی په امن

باداران واي

ترهه ګر هغوئ ته

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 49(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر اديب دَ ژوند او دَ دُنيا په حالا تو هر وخت نظر ساتي .. او انسان چي دَ کومو حالاتو نه په خپل ژوند او ټولنه کي تېرېږي نو په دغه حالا تو سترګي نه شي پټولی � دَ پورتني نظم نه دا اندازه هر چاته په آسانه لګېدی شي چي دَ رواني صدی آغاز چي په دُنيا کي په کوم رنګ شوی دی .. په هغه کي اشرف المخلوقات دغه انسان .. دَ انسانيت په نوم چي څنګه ځناوري روئيو سره ژوند ميدان ته رادانګلي دي.. هغه انساني تاريخ شرموي � يعني انسان چي کومو نوؤ نوؤ چېلنجونو ته مخامخ شوی دی .. نو په دي کي دَ دغه حالاتو او دَ نن دَ دور يو روښانه تصوير مونږ ته په نظر راځي � په افغانستان کي چي څه اوشو او څه په کي روان دي .. په عراق کي چي څه اوشو او نن سبا دَ کومو حالا تو نه تېرېږي او حاکمو قوتونو کوم استحصال په کوم رنګ کي روان دی .. نو په دغه حالا تو يو حساس ليکوال به ژاړي نه .. نو نور به څه کوي � کوم خلق چي دَ خپلي ژبي ، دَ خپل ثقافت ، دَ خپل تاريخ او دَ خپل مذهب ساتنه کوي .. نو په دُنيا کي اوتي قوتونه دغه امن پسنده خلقو ته ترهه ګر واي � او څوك چي لاسونه دَ انسانانو په وينو کي ککړ لري .. هغوئ امن پسند او دَ امن ټهېکه داران جوړ شوي دي � او که دَ دغه حالاتو په تناظر کي نن اوګورو .. نو په ټوله نړۍ کي دَ امن وجود مشکوك شوی دی او انسانان .. انسانان نه دي پاتي شوي � هم ځکه خو نن دلته هر ماحول او ټولنه دَ جنګ دَ خطرو نه ډکه ده � ښاغلی افضل شوق هم په دي نظم کي په ډېر اختصار دا پورتنۍ موضوع په ډېره ساده او واضحه انداز کوي � خو په يو څو لفظي تراکيبو کي يې يو شدت دَ مظلوم دَ ورستی چيغي په رنګه محسوسېږي � کوم نه چي دَ شاعر دَ زړه دَ درد احساس کېدی شي � دلته يي روئيه احتجاجي هم ده .. خو بيا هم دا شدت او جنون بد په دي نه ښکاري چي دا دَ يو شاعر دَ جذبو ژړا ده � او کله هم يو شاعر يا اديب په داسي حال چپ نه شي پاتي کېدی � ځکه چي هغه دَ وخت او حالاتو ترجمان يا انځورګر بللی شي � دَ شوق دَ دغه صداقت درد او خړيکي خړېکي احساسات هغه په دغسي احتجاج مجبوره کوي �

په فني توګه دَ افضل شوق دا نظم چي په اتهو وړو مصرعو او شپږويشت توري لري .. باندي مشتمل دی � دَ دي نظم مختصر وجود ته چي ګورو ، نو يوه لويه خبره په کي شوي ده � نو دغه لنډي وړي مصرعي خپلو کي داسي ربط او تړون لري چي دَ نظم فني اړانه نه خرابوي � او که په دي حواله دَ دي نظم نوره فني تجزيه کوؤ .. نو داسي ښکاري لکه چي دغه نظم يواځي په يوه اوږده فقره يا خبره خور دی .. خو نه ..!! دا نظم زما دَ تجزيي مطابق په څلورو يولس سېلابيزو مصرعو باندي مشتمل دی � دَ ردهم او آهنګ له سوبه په کي موسيقيت موجود دی � مطلب دا دی چي دَ افضل شوق دا نظم آزاد نه بلکه معری نظم دی .. لکه

دَ چا چي خلي لړلي دي په وينو

هغوئ سُرنا دَ سوکالۍ ژغوي

خو څوك چي شو لوګی لوګی په امن

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

باداران واي ترهه ګر هغوئ ته

۵ ـ ـ آئيډيل

ما چې کله هم دَ ژوند په ګودر باندې

کومه پېغله

ژغولې ستا په باب ده

هغې ماته سر تر پايه دي کتلي

بيا يې دومره دي فقط راته وئيلي

چې دَ خيال په نيلي سپور

اي لېونيه!!

دا جنۍ زمونږ په کلي کې نه اوسو

ښاپېرۍ زمونږ په کلي کې نه اوسي

)په لېږون ستا دَ ځېرې .. مخ - 60 (

په کوئټې کې ليکل شوي دې نظم کې هم دَ ښاغلي افضل شوق هاغه دَ لېږون احساس مونږ ته په ډېر شدت سره په نظر راځي � خو دا لېږون او تالاش په علامتي شکل کې دلته ښکاري � ځکه چې که دغه دَ يوې ځېرې يا دَ يو مخ لېږون وی ..نو شايد چې .. دا لېږون دَ انسانانو په دې جهان کې ختم شوی وی � خو دَ ښاغلي شوق لېږون دَ يوې ښاپېرۍ او جينۍ په شکل کې مونږ دَ يو علامت په توګه ګڼلی شو � ولې .. هغه چې کومه ځېره لېټوي او يا دَ خلقو نه دَ هغه ځېرې تپوس کوي نو هغه ځېره کم از کم ښکاره ځېره نه ده � بلکه دَ شاعر مطلب دلته دَ دې ځېرې نه دَ مختلفو انساني اوصافو ، روئيو، خويونو، تقاضو او انساني قدرونو سره تړلې داسې يو مثالي ځېره ده � چې هغه دَ انسانيت ځېره کېدلی شي او يا دَ داسې يو مثالي انسان ځېره .. چې دَ وخت دَ قيد نه آزاده څګېره وي � ولې چې دَ انساني ځېرې نقشونه پائيدار نه وي او نه ښاغلی افضل شوق دَ دغسې ځېرې خبره کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر په دې نظم کې چې کومه څېره کور په کور، کلي په کلي، ګودر په ګودر لټوي .. نو هغه دَ پورتنو غوښتنو په معيار موجوده نه ده � نو ځکه هغه ته خلګ لېونی واي � خو دغه لېونی دَ خپل نظم دَ فکر و خيال په ژورو کې مجنون دَ هاغه ليلا ليدلی شي چې تېرو کې ورکه ده .. اودئی يې په لټون دی�

دَ دې نظم په فني او تکنيکي اړخونو په باب به اووائيو چې په نهو ورو او لوئيو مصرعو باندې ليکلی شوی دغه نظم که څه هم دَ يوې قيصې داستاني شکل لري .. خو په دې داستان کې شاعرانه افسانوي انداز دَ ورايه ښکاري � په دې نظم کې که له پېغلو نه دَ خپلې مطلوبې جينۍ تپوس ډېر په خوند او نوی والی پيدا کوي � په دې چې داسې کله هم نه شي کېدلی چې څوك دې يوې ښکلې جينۍ نه دَ بلې جينۍ تپوس اوکړي ..!! خو دا دَ افضل شوق کمال دی چې په اکثرو نظمونو کې دئی ډېر په مکالماتي انداز کې دَ نه منونکو خبرو سره کوي � دا آزاد نظم دراصل په اوو داسې برابرو مصرعو مشتمل يو پابند نظم دی چې هره يوه مصرعه يې دولس سېلابونه لري .. لکه

ما چې کله هم دَ ژوند په ګودر باندې

کومه پېغله ژغولې ستا په باب ده

هغې ماته سر تر پايه دې کتلې

بيا يې دومره دې فقط راته وئيلې

چې دَ خيال په نيلي سپور اې لېونيه!

دا جنۍ زمونږ په کلي کې نه اوسو

ښاپېرۍ زمونږ په کلي کې نه اوسي

٦ــ بائيللی واك

تا دَ ډوډۍ دَ رانيولو په نيت

دَ پلار نيکه

په ميراث پاته ټُوره

چې دَ خپلواکه ژوند

ورستۍ نخښه وه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فقط په څو نوټونو څه خرڅه کړه؟

چې لوهارانو

دَ بادار په حکم

وَ تاته بیرته ترې بیړۍ جوړې کړې

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ � 61)

دا نظم ښاغلي افضل شوق دَ لندن نه دَ دوبۍ په لور په سفر کې په کال1996 کې لیکلی دی � په دې نظم کې چې افضل شوق دَ پښتون قوم کومې تاریخي بدنصیبۍ ته اشاره کوي .. نو په ظاهري شکل خو هغه ډېره واضحه ده � یعنې هاغه آثار چې پښتون پرې یو مارشل یادېدو لکه دَ مثال په توګه " تُوره" او دَ تُورې سره تړلي نورې وسلې � خو دَ بده مرغه په هم هاغه خپلو وختونو او اوسنو زمانو کې تربګنو، دښمنو دغه آثار دَ منځه یُوړو � او چې څه پاتې شوي وو .. نو هغه مو هم بل ته په " تحفو" کې ورکړل � زما اشاره افغانستان ته ده � کوم چې دَ وخت او زمانې دَ دغه انقلاب نه راتېر شوی دی � او په دغه انقلاب کې که یو خواته دَ لکهونوپښتو وینې بهېدلې ده � نو بل خوا ژوندو پاتو پښتنو خپل دغه پاتې تاریخي او لرغوني آثار په څو پیسو داوْ کړل � او داسې چې دَ افغان او پښتون تاریخي حېثیت دَ خپله لاسه (دَ افضل شوق دَ یو بل نظم " مارشل پښتون" چې " په لټون ستا دَ ځېرې" نامې کتاب کې په صفحه نمبر 22 باندې چاپ دآ) اوبائیلو�

که مونږ دا پورته لیکلی شوی نظم په علامتي شکل کې ګورو .. نوتشریح یې ډېره واضحه علامتې اشارې � لکه پرونی پښتني غېرت، چې نن په نیشت حساب دی .. یا پښتني ننګ، دَ کوم نه چې نننی پښتون خالي لیدلی شي.. دغه رنګ پت او مړانه هم دَ نن په پښتون کې تر لرې لرې په دوربین کې هم نه ښکارې � یعنې نه یواځې دا بلکه پښتني وجود، پښتو، پښتني کلتور او ژبه ، تهذیب او تمدن .. هر څه یې دَ لاسه ورکړې دي ..!! کوم چې نن دَ هغو اقوامو په قبضه کې ښکاري چې پرون پرې پښتنو باداري کوله، خو نن یې پښتون مرئیی دی�

دَ افضل شوق دا نظم په فني اعتبار دَ لوستلو په وخت که څه آزاد نظم ښکاري خو په دې نظم کې موجود تسلسل، رواني او ردهم لوستونکی په دې مجبور کوي چې ورته پابند یا معری نظم اووئیلی شي � او حقیقت هم دا دی چې دا په نهو مصرعو باندې اړه لرونکی نظم دراصل په اوو مصرعو مشتمل نظم دی چې هره مصرعه یې یولس سېلابیزه ده .. لکه

تا دَ ډوډۍ دَ رانیولو په نیت

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ پلار نيکه په ميراث پاته تُوره

چې دَ خپلواکه ژوند ورستۍ نخښه وه

فقط په څو نوټونو څه خرڅه کړه؟

چې لوهارانو دَ بادار په حکم

وَ تاته بيرته ترې بېړۍ جوړې کړې

۷ -- پټې څېرې

دا چې

کومه څېره زه تل لټومه

هغه سپينه تر شودو ده

او په سپين کې

دَ نقشونو دَ فطري شکلاوْ پرته

دَ ژوندون

هغه يو څو پټې څېرې دي

چې دَ روح او دَ زړه تنده

پرې ماتېږي

خو، دَ سر سترګې يې بيا هم

ليدی نه شي

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 73(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا نظم کوم چې افضل شوق په فرانس کې په کال 1996ع کې ليکلى دى کې خپل مافي الضمير په ښکاره او واضحه تورو کې په ورمبي ځل ډېر په هنر بيانوي .. او دَ شوق دَ لوستونکو په ذهنونو کې دَ هغه دَ لټون دَ ښېرې په حقله راپورته شوي ټولو سوالونو ته ځوابونه وړاندې کوي � يعنې خبره ښکاره شوه چې افضل شوق کومه ښېره لټوي هغه انساني ښېره هرګز نه ده .. هغه ښېره هاغه ښېره ده چې دَ ده په قول دَ شودو(پيو) نه سپينه ده � او ټول نقشونه يې ځان ځانته دَ ژوند ښکلاګانې لري او دا ښکلاګانې هاغه پټې ښېرې دي چې په کې انساني اقدار، انسان دَ انسان په بڼه .. لاکن په يوه پُرامنه ماحول کې ليدلى شي�

ښکګه چې دَ افضل شوق په حقله وئيلى شي چې امن دَ ده منشور او مينه دَ ده مسلك دى هم په دې نظم کې په صفا ټکو کې خپل اندرون لوستونکو ته په شعري انداز کې وړاندې کوي � زما دَ تجزيې مطابق دا نظم دَ هغه په يو ښو ساده او واضحه نظمونو کې يو ډېر ښه نظم دى ، چې ډېر ډائرېکټ او په داسې سادګۍ فکري او معنويې ژورتيا لري � چې دَ ابهام په اړه معنوي تجريدي اشکال په کې نشته�

دَ افضل شوق مطلوبې ښېرې .. بلکه يواځينۍ ښېره چې دَ هغه په شاعرۍ او په خاص توګه په نظمونو کې دَ يو تسلسل تکرار په شکل کې يې مونږ وينو .. په دې نظم کې ليدلى شي � ولې چې .. ده چې ښکګه دَ هغې ورکې ښېرې نقشونه ، رنګ او دَ خپل خواهش مطابق بڼې په درځنو نظمونو کې دَ خپل تهيم تر ژورتيا رسولي دي .. په دې نظم کې ښکاري .. خو تته تته او لا يې پېژندلى نه شو � دا دَ افضل شوق دَ شاعرۍ هغه سسپنس دى چې لوستونکي په ځان پسې پسې ګرځوي او دا دَ هغه شعري او هنري فن دى .. چې کله هم په داسې انداز په پښتو شاعرۍ کې دَ مثال په توګه دَ ده نه علاوه چرته هم نشي ليدلى � دا دَ ده شعري ځانګړتيا ده � بل طرف ته چې ګورو .. نو دَ افضل شوق دَ لټون ښېره په نننې انسان کې دَ هغه دَ خواهش مطابق نشي ليدلى � او دا ځکه چې دَ نن انسان خپل زړه او ځيګر دَ مينې او محبت دَ جذبو نه خالي کړى دى .. او دَ خودغرضۍ او نفسانفسۍ په يو داسې ماحول کې رابند دى چې هغه ته دَ انساني اقدارو مطابق انسان جوړېدلو موقعه هم نشته � هم دا سوب دى چې افضل شوق لا خو په لټون کې ښکاري او ماتى نه مني � شايد چې دَ ده توقع لا اوس هم دَ مينې او محبت دَ وجود حصول وي � دا ډېره ښه خبره ده .. چې دَ يو اُميد شمع يې روښانه کړې ده او دَ مايوسۍ نه خپل وجود لري ساتي � اوس به دَ دې نظم فني تجزيه اوکړو � دا نظم چې په يولس وړو او لوييو مصرعو باندې مشتمل ښکاري دراصل په شپږو ، دولس سپلابيزه برابرو برابرو مصرعو باندې اړه لري .... لکه

دا چې کومه ښېره زه تل لټومه

هغه سپينه تر شودو ده او په سپين کې

دَ نقشونو دَ فطري ښکلاوْ پرته

دَ ژوندون هغه يو ښو پټې ښېرې دي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دَ روح او دَ زړه تنده پرې ماتېږي

خو، دَ سر سترګې يې بيا هم ليدی نشي

٨ ـ ـ ته يې منې که نه منې..خو ياره!

ستا دَ ګمان بنده پیشو

کېدی شي

چې په تيرو کې دَ زندان

يوه ورځ

له ساه تنګۍ په تا غُوټه شي داسې

لکه زمری

چې په خپل ښکار ور دانګي

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 92(

"تنګ آمد به جنګ آمد" ..... دا نظم دَ افضل شوق دَ دې فارسۍ محاورې ډېره ښه پښتني انداز کې تشريح کوي او هغه هم په ډېر اختصار � يعنې دا حقيقت دی چې پیشو که څه هم .. بې ضرره څناور دی خو که په يو کوټه کې بنده اوساتلی شي او ډانګ ورپسې راواخستلی شي نو هغه به هم دَ خپل ژوند دَ تحفظ دپاره مزاهمتي روئيه خپله کړي � او په سړي به لکه دَ يو زمري په شان ور وَدانګي...!! دا نظم چونکه افضل شوق په کال 2002ع کې ليکلی دی .. نو زما دَ تجزيې مطابق دا هاغه دور وو چې امريکې او نورو باداري قوتونو دَ مظلومو انساني قوتونو او خاصکر اسلامي او پښتني هېوادونو چې افغانستان دَ ټولو نه ښکاره وو باندې غېر انساني ظلمونه روا کولو ، مياندې يې بورې کولې ، پيغلې يې سرتورې کولې او دَ آسمانه يې اورونه پرې ورولو .. !! نه يواځې دا بلکه دغه مظلوم انسان يې په خپلو غېرو انساني ظلمونو دَ تشدد ښکاري کولو� هغه هم په داسې څناوري انداز.. چې شايد په تاريخ کې داسې ظلمونه نه وې شوې � افضل شوق دغه الميه دَ بل سبا راتلونکې مزاهمت په لور اشاره په داسې علامتي پېرائيه کې کړې ده چې دَ امکان نه زيات حقيقت ښکاري � ولې چې هغه په دې يقين لري چې په زور او زياتۍ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندي زړونه ، ذهنونه او روحونه دَ انسانانو تر تسلط لاندي نه شي راتلی او دا امریکه چي څه کوي هغه .. دَ خپل سباوْن سره بد کوي او دَ روس تاریخي جبر او دَ هغه انجام ته اوړي ورکوي�

په فني او تکنیکي توګه دا نظم ښځي مختصر دی خو دَ دي اختصار باوجود هم افضل شوق په کي دَ داسي شعوري ادراك نه کار اغیستی دی چي دَ یو وسیع علاقي پس منظر او دَ تور تاریخ نه هیرېدونکی جبر یي مونږ ته په نظر راځي � لفظي تراکیب جوړولو کي یي دَ پښتني محاوري انداز په جدیده توګه خپل کړی دی اوساده لفظونه په کي دَ مقامیت سره سره دَ ټولي پښتونخوا نمائندګي هم کوي � او دا دَ شاعر فني کمال او شعري جمال بللی شي �

دا دَ اووْ مصرعو وړوکی نظم دراصل دَ څلورو.. دَ داسي یولس سپلابیزه مصرعو پابند نظم دی .. چي مصرعي یي تر خپلو یو اهنګ او ربط لري � خو دَ نظمیه شعري ضرورت په توګه په وړو مصرعو کي ویشل شوی دی .. هغه څلور پابنده مصرعي مونږ دلته داسي وړاندي کولی شو �

ستا دَ ګمان بنده پیشو کېدی شي

چي په تیرو کي دَ زندان یوه ورځ

له ساه تنګۍ په تا غُوټه شي داسي

لکه زمری چي په خپل ښکار ور دانګي

۹ -- جنګ

زه چي یو تر مری نیسم

دَ بل سر وي راشین شوی

چي دا بل له سره نیسم

ګورم بل وي زېړېدلی..

زما دَ ژوند په کرونده کي

غمو کر دی دومره کړی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې نه زه شوم ترې بې غمه

او نه بُوټې دَ دوئ وتلی

)په لټون ستا دَ خبرې .. مخ � 94(

خلق واړه دَ اندوه په درياب ډوب دي

کله کله له دريابه سر بلند که

دَ افضل شوق نظم هم دَ خوشحال بابا دَ پورتني شعر په رڼا کې دَ نن دَ انساني ژوند او انساني حالاتو ترجمان ليدی شي � خو په دې نظم کې ذکر شوې خبرې ، دَ فرد واحد دَ ژوند داستان هم بيانوي � يعنې په دې ژوند کې راګير يو انسان کله هم نه شي کولی چې هغه دې په يو حال وي يا دې هر وخت خوشحال وي � ولې چې په هر قدم دغه په ځان کې يواځنی انسان دَ مختلفو الميو ، حادثو ، ناکرِدو ،پيښو ، غمونو ، وسوسو . وهمونو ، ويرو ، خوفونو او دردونو سره مخ وي � افضل شوق هم دغه خبرې په دې نظم کې په ډېر هنر کوي � انداز يې ښخي زيات علامتي دی .. او په فني جوړښت کې يې هره مصرعه دَ بلې مصرعې سره په وزن او بحرونو کې برابره ده � يعني دا نظم په ځان کې که يوې خواته اتهه مصرعې دَ اتهو اتهو سېلابونه لري .. ، بل خواته دغه اتهه مصرعې دَ شعري آهنګ ، ردهم او تکنيکي ساخت دَ لارې په څلورو داسې شپاړس سېلابيزه مصرعو باندې مشتمل يو هم رديف نظم دی چې دَ دې نظم په هرې دويمې مصرعې کې رديف يو رنګ راغلی دی .. لکه " شوی" ، " زېړېدلې" ، " کړ" او " وتلی�

په دې پورتني نظم کې ځيني لفظي تراکيب لکه " غمونه تر مرۍ نيول" ، سر را شين کېدل" ، " له سره نيول" ، " دَ ژوند په کرونده کې دَ غمونو کر کول" ، "ترېنه بې غمه کېدل " او " بُوټې وتل" هاغه علامتي اشارې دي .. چې دې خو نوې جوړې شوې خو په کې پښتني کلتوري ذائقه او خوند دَ ورايه ليدی شي �

دَ افضل شوق هرکله دا کوشش وي ، چې هغه په هر نظم ، غزل يا نثري ليکنې کې داسې نوې خبرې يو بل سره اوترې .. چې معنوي ابهام نه وي په کې .. خو هغه خبرې دې دَ دې ژبې لمن له نوۀ محاورو نه ډکه هم کړي � نو ځکه دَ هغه دې شعوري زيار او هلو ځلو ته شاباشې وئيلې شم .. چې دَ فکر خورولو سره سره دَ ژبې په لمن کې دَ لُغاتو سوغات هم ور اچوي�

په فني توګه دا يو ساده او روان نثري نظم ښکاري خو نثري نه دی � ولې نه دی او پابند ولې دی ؟ نو راشئ چې اوګورو.. چې زما دَ تنقيدي نظر او تجزيې مطابق دا پورته ليکلی شوی آزاد نظم څنګه په داسې څلورو برابرو هم قافيه مصرعو کې تقسيمېدلی شي ؟ چې ورته بنده آزاد نظم نه .. بلکه باقاعده يو پابند نظم اووئيلی شي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه چې يو تر مرى نيسم دَ بل سر وي راشين شوى

چې دا بل له سره نيسم ، گورم بل وي زېړ ړېدلى

زما دَ ژوند په کرونده کې غمو کر دى دومره کړى

چې نه زه شوم ترې بې غمه او نه بُوټ دَ دوئ وتلى

۱۰ـ ځوك په حق او ځوك ناحقه؟

چا چې

په حقه پورته کړى وو غږ

او په مرمۍ مرمۍ يې ليك وو الله

هغه عسکر

نن دَ غزا په جنون

ځيگر دَ چا ..چا چې پژي

لگيا دى

هغه هم پور

په نوم دَ خداى پرېکوي

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ - 113(

دا نظم ښاغلي افضل شوق دَ افغانستان دَ نام نهاد جهادي انقلاب په پس منظر کې ليکلى دى � که څه هم دا نظم ببخي مختصر دى خو په دې نظم کې استعمال شوي علامتي اشاره دَ افغانستان دَ تېرو ځلورويشت .. پنځه ويشت کلن جنگ چې دَ ورور او ورور تر ميانځه دَ اسلامي جهاد په نوم کېدو .. پوره پوره داستان دَ لوستونکي په ذهن کې تازه کوي ..!! او حقيقت هم دا دى چې په دغه وطن کې دَ اسلام ، خداى ، رسول ، کتاب او انصاف په نامه کومې کومې ځناورې او غېر انساني لوبې دَ پښتنو تر ميانځه او نه شوې ..؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوق هم دغه واي .. چې کومه ګولۍ دَ الله په نامه دَ ټوپك نه دَ يو پښتون مسلمان دَ لاسه راوتلي ده .. هغه ګولۍ دَ هاغه بل پښتون مسلمان په سينه کې ورننوتي ده ، چې هم خدای، رسول ، کتاب او پښتو منونکی دی � يعنې دا نام نهاد جهاد دَ افضل شوق دَ دې نظم په پس منظر کې جهاد نه .. دَ دووْ ناپوهه وروڼو او تربورانو تر ميانځه دَ اختيار، واك او دَ اقتدار دَ حصول جنګ وو .. يا دَ يو بل باداري قوت په اشارو دَ پيسو په اُجرت يې دغه جنګ دَ خدای په پاك نوم روا کولو کوشش کړی دی � خو په نتيجه کې يې نه يواځې مخ توري شوي دي په کې .. بلکه دَ بل په لاسونو کې يې دَ شادوګانو په رنګه شې ډېري بازۍ هم کړي دي � يعنې که يوې خواته پښتون دَ طالب په بڼه غازي يادېدو .. نو بلې خواته مړ مُلا شهيد بللی شوی دی � که څه هم حقيقت دا دی چې دواړه په غلطه لار وو او دواړو ايمان او پښتو بائيلله �

افضل شوق په دې نظم کې دَ دې تور تاريخ.. په نهو وړوکو مصرعو کې داسې په هنر خوندي ساتلی دی چې سبا که لوستونکي دَ افغانستان دَ تفصيلي تاريخ په ځای دغه نظم .. او په دې نظم کې جوړ شوي لفظي تراکيب او علامتي اشارې مخې ته کېدي نو دَ هاغه خونړي دور نه به خبر شي او دَ پښتنو تر ميانځ جنوني ، نام نهاد او غېر انساي جهاد ته به حېران پاتې شي �

دَ افضل شوق دا نهه مصرعيزه وړوکی نظم چې ښکاري آّزاد .. خو دَ لوستلو ورستو لوستونکي ته دا خبره په ګوته کوي چې او واي .. دا نظم دَ نهو مصرعو آّزاد نظم نه .. بلکه دَ پنځو ، يولس سېلابيزه مصرعو داسې پابندي نظم دی .. لکه

چا چې په حقه پورته کړی وو غږ

او په مرمۍ مرمۍ يې ليك وو الله

هغه عسکر نن دَ غزا په جنون

ځيګر دَ چا .. چا چې پڅ لګيا دی

هغه هم پور په نوم دَ خدای پرېکوي

۱۱ـــ جهاد في سبيل الله

په وينو زما

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

که تنده ته دَ جهاد

وَ سرِولو ته چمتو ښکارې ، نو

دَ خپل ساتُول را اخيستلو ړومبی

بس فقط دغه

يو ورستی خواهش مې

ته راپوره کړه .. مجاهده وروه!!

چې کله ما

په سره کفن کې ګور ته

دَ ميراث خور په حېثيت ورسپارې

نو ګوره ګوره

چې په لمسه دَ بل

دَ خپلې کُونډې او تورسرې روېندار

لاسونه بيا سره په نکريزو نه کړې

ګنې ،

دا زما او ستا شريکه وينه

شريك مذهب

او هم شريکه پښتو

به تا غازي او ما شهيد نه مني

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 97(

يو ځل بيا افضل شوق دَ افغاني جهاد په لور دَ لوستونکو توجه په يو بل تهيم او نظر وړاندې کوي او دَ خپل ضمير په وړاندې دَ دې غېر انساني دور او پښتنې ځناورې روئيو ته ګوته داسې په شاعراه او افسانوي توګه نيسي .. چې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوستونکي سترګي په ژړا باندي مجبوره کوي � کله چي هم زه دا نظم لولم .. نو زما حالت غبر شي او دَ شوق صاحب دَ دي مختصر المیاتي نظم هره مصرعه په زړه نشتر څکه محسوس کړم .. چي په دي نظم کي یوې داسې ځناوري ربنتیا ته اشاره شوي ده .. چي انساني تاریخ به یي کله هم هېره نه کړي � هغه ربنتیا ، دَ پښتنو تر میانځ دَ ویني دَ هغي لوبي سره اړه لري چي په کي هغوئ په قسم قسم نومونو خپلي تندي ماتي کړي دي � نو څکه خو شوق دَ حساس شاعر په رنګه په دي دور کي لیکلي شوو ښېخي زیاتو نظمونو کي پښتون غندلی دی�

دي پورته لیکلی شوی نظم ته مونږ په ډرامائي انداز کي په یو داسې افسانې باندي مشتمل ادبي شاهکار وئیلی شو .. چي دَ افضل شوق نه دَ شاعر نه علاوه ډرامه نګار او افسانه نګار هم جوړوي � ولي چي .. دَ غازیتوب او شهادت وَ افغاني مروجه جهادي اصطلاحاتو ته چي هغه په ډرامائي انداز کوم رنګ ورکوي .. هغه ادبي رنګ .. په ځان کي المیاتي افسانه او تمثیلي شعریت لري � قیصه دَ دوه نیمو عشرو .. په یو څو ورو مصرعو کي سرته داسې په هنر او خوند رسول شاید چي دَ افضل شوق داسې کمال دی چي ورنه انکار ادبي منافقت ګڼلی شي � افضل شوق څنګه خپل وصیحت دَ ساه ورکولو په وخت خپل ورو ته کوي ..؟ دغه سوال شاید چي ځواب اونه لري .. خو دا خبره په یقین سره وئیلی شم چي یو داسې انسان، چي دَ غوښي نه نه .. بلکه دَ کاڼو نه جوړ وي.. هم موم کېدی شي که لږ دي خبري ته ځیر شي �

دا نظم چي هیڅ قسم معنوي ابهام نه لري .. ساده دی ، خو دَ خپل تکراري او جذباتي لب و لهجې دَ وجي دَ شاعر دَ انساني احساس او پښتونیت حدونه دومره پراخوي چي په هغه باندي دَ کېدلی شي چي یو مخصوص فکر لرونکي نقادان دَ هغه دغه شعري زیار ته داسې درانه ټکي ورکولو کي ناکام شي .. چي دا نظم یي په صحیح معنو کي حقدار دی � خو زه ورته دومره لوی او بامعني نظم وایم .. چي شاید په داسې ټکو کي هیڅا هم تر اوسه دَ افغانستان دَ نام نهاد جهادي دور عکاسي داسې نه وي کړي .. لکه په دي پورتني نظم کي چي افضل شوق ډېره په اختصار او مدلل انداز کي کړي ده�

دا نظم چي .. په خپل اصل حالت کي په نولس وړو او لوئیو مصرعو کي .. په آزاده پیرائیه کي لیکلی ښکاري .. ته لږ په غور که اوګورو ، نو دا نظم به مونږ دَ نولس نه .. بلکه دَ دیارلس داسې برابرو برابرو مصرعو پابند نظم اوګڼو چي هره مصرعه یي یولس سېلابیزه ده .. راشئ چي یي اولولو �

په وینو زما که تنده ته دَ جهاد

وَ سرولو ته چمتو ښکاري ، نو

دَ خپل ساتُول را اخیستلو رومبی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بس فقط دغه یو ورستی خواهش مې

ته راپوره کړه ... مجاهده وروه!!

چې کله ما په سره کفن کې ګور ته

دَ میراث خور په حېثیت ورسپارې

نو ګوره ګوره چې په لمسه دَ بل

دَ خپلې کُونډې او تورسرې ورېندار

لاسونه بیا سره په نکریزو نه کړې

ګنې ، دا زما او ستا شریکه وینه

شریك مذهب او هم شریکه پښتو

به تا غازي او ما شهید نه مني

۱۲ـــ دَ امن دَ ناوې په واده کې

دغه خوب وو

که په سمه دَ ارمان زما

تصور وو

زما په ذهن راغونډ شوی ؟

چې سندرې ناشناس په انګرېزۍ کې

که وئیلې دَ موزارټ په موسیقۍ کې

نو ، ګوګوش په پښتو ژبه

او هلتېن هم

له کلثوم سره په ګډه په روسۍ کې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَ سندرو ته وو داسې جوړېدلي ،

چې عربۍ پېغلو کولو اتڼونه

تُرکو والز

او جاپانیو بولیرو رقص

که چینۍ جوني په تال دَ هند وې مستي

پښتنې هم ګډېدلې په بېلي ډانس

هن ، تر دې چې

دَ نړۍ درست شاعرانو

هم دَ خپل خپل خوب او خیال په سمه غېږې

ډکولې په راڼیانو په ټېنګو څه ؟

چا په فاکس

چا ، چا پولکا او فلېمنکو کې ،

حقه دا ، دَ عالم په دې محفل کې

جارېدلو انسانان له یوه بله

هیڅ توپیر نه وو تر منځه

ټول خپلوان وو

که څه هم حقیقت دا ،

چې دُښمنان وو

خو ، بس هسې مې اَرزو دَ سوکالۍ نن

په دې زړه کې په شدت احساسوله

ځکه ما دَ امن ناوې ودوله

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 123(

دا دَ افضل شوق په ځينو هغو شاهکارو نظمونو کې يو نظم دی چې ډېر زيات شهرت يې حاصل کړی دی او دَ هغه کتاب " په لټون ستا دَ ښېرې" دَ چاپېدو پس دَ شاعر او کتاب په باب چې چا هم څه ليکلي دي .. هغه دَ دې نظم حواله ضرور ورکړې ده � يعنې دَ دې نظم دَ لوستلو ورستو افضل شوق دَ يو امن پرسته شاعر په توګه يو نوم او حواله ګرځېدلی دی � ځکه چې هغه چې کومې ښېرې يا کوم خوبونه او يا څومره ارمانونه دَ انساني امن ، سوکالۍ او خوشحالۍ ، يا مينه محبت او شفقت دَ حصول په حقله ليدلي دي.. هغه ټول څه دَ شلمې صدۍ په آخري عشره او دَ يويشتمې صدۍ دَ آغاز په کلونو کې دَ دغه انسانانو دَ لاسه داسې درې ورې شولو.. چې دغه امن پرست او مينه ناك شاعر يې په ژړا او فرياد سر کړو� دَ ده شاعري لا څه .. چې دا نظم يې دَ نرئيز بړاس او دَ خوبونو دَ تعبير جوړولو دَ خواهش په حواله مخې ته راغلو -

په دې نظم کې افضل شوق يو محفل دَ خياله راغونډ کړی دی او په دې محفل کې يې دَ دې نړۍ ټول مشهوره شاعران، مشهوره موسيقاران، نامتو سندرغاړې داسې راغونډ کړې او تر خپلو يې په بېلو بېلو ځينو عالمي مشهوره رقصونو کې په ګډاګانو کې داسې مست دَ خپل تصور دَ مخې ښکاره کوي � چې هغه دَ يو خوب نه علاوه حقيقت نشي کېدلی � ولې چې شوق په دې نظم کې دَ فکري الوت دَ وجې په ناشناس باندې دَ انګرېزۍ سندرې واي .. چې ممکن نه ده او هغه هم دَ موزارټ په موسيقۍ کې ، چې دَ يورپ يو کلاسيکي موسيقار دی � هم دغه رنګه شوق دَ خپل خوائش دَ لارې په ايرانۍ فارسي باني سندرغاړې مادام ګوګوش باندې دَ پښتو سندره ، په امريکائي انګلسي سندرغاړې هېلنن او عربۍ اُم کلثوم باندې په ګډه دَ روسۍ سندره وئيل يوه خارج الامکان خبره ده � خو دا ليدلی خوب چې شاعر يې نظم کوي .. انسانانو نه په صحيح توګه او صحيح بڼه کې هغه انسانان جوړول مطلوب دي چې اشرف المخلوقات ياد شوي دي �

په دې نظم کې دَ خوند او مزې خبره خو لا دا هم ده .. چې دَ افضل شوق په دې نظم کې که عربۍ پېغلې پښتنې اتڼونه کوي يا چينۍ جينکۍ دَ هند په تال رقصېږي .. نو بل طرف ته پښتنې په بېلې ډانس کولو کې .. چې دراصل عربي کلتوري رقص دی ..يادوي � او دَ خپل پراخ نظر او انساني سوچ ښودنه کوي � نه تش دا.. بلکه په دې نظم کې شوق صاحب دَ بېلو بېلو ژبو شاعران هم دَ هغوئ دَ خوښو محبوباګانو سره په بېلو نړئيزو رقصونو کې رقصولي دي � چې يو پښتون او مشرقي انسان که يې په خوب کې لا هم تصور ګناه ګڼي .. نو مغرب يې خپل توعين ګڼي او کله هم نه غواړي چې هغوئ دې دَ مشرق سره په ګډه داسې خوشحالياني اوکړي �

زما دَ پورتنو خبرو نه مطلب دا ده دی چې ګڼې افضل شوق غېر فطري يا غېر حقيقي خبرې کړې دي .. بلکه دا دَ ده فني هنر او شعوري کمال دی چې دومره اوچت آفاقي سوچ يې په پښتو کې نظم کړو � يعنې شوق په انسانانو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې توپير نه مني او هغه دا يقين لري چې انسانان که اوغواړي نو تر خپلو انساني رشتو په سوب خپلوان کېدی شي � خو دَ شوق دَ قوله انسانان دَ يو بل دُښمنان دي � او دا کله هم ممکن نه دي � خو طمه يې بيا بيا کوي � دا نظم که په پښتو کې نه .. په انګلش يا بلې مغربي ژبې کې وړاندي شوی وی .. نو نن به يې دَ شاعر نوم دَ آسمان په ستورو کې ليك وی � خو داسې ناممکن ځکه ده .. چې دَ دې نظم شاعر پښتون دی او پښتانه کله هم فکري هنر ته په درانه نظر نه ګوري�

دَ فني جوړښت په حواله دا نظم تمثيلي انداز لري چې قيصه ورسره په افسانوي انداز کې قلمبنده شوي ده � په دې نظم کې دَ ژور فکر سره سره دَ بېلو بېلو ژبو ، ثقافتي اړخونه رابرسېره شوي دي � دا نظم په علامتي شکل کې مونږ يو مختصر منظوم داستان ګڼلی شو � دا نظم چې په دېرشو مصرعو مشتمل آزاد نظم ليکلی شکاري .. په اصل کې دَ دوويشت (22) مصرعو دولس سېلابيزه پابند .. لاکن آزاد قافيه او بې رديفه معری نظم دی � مونږ يې په پابند شکل کې داسې لوستلی شو

دغه خوب وو ، که په سمه دَ ارمان زما

تصور وو زما په ذهن راغونډ شوی ؟

چې سندرې ناشناس په انګرېزی کې

که وئيلې دَ موزارټ په موسيقی کې

نو ، ګوګوش په پښتو ژبه او هلتېن هم

له کلثوم سره په ګډه په روسی کې

وَ سندرو ته وو داسې جوړېدلي،

چې عربی پېغلو کولو اتڼونه

تُرکو والز او جاپانيو بوليرو رقص

که چينی جوني په تال دَ هند وې مستي

پښتنې هم ګډېدلې په ببلي ډانس

هن ، تر دې چې دَ نړی درست شاعرانو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دَخپل خپل خوب اوخیال په سمه غېږې

ډکولې په راښیانو په ټېنګو څه ؟

چا په فاکس،چا چا پولکا اوفلېمنکوکې،

حقه دا ، چې دَ عالم په دې محفل کې

جارېدلو انسانان له یوه بله

هیڅ توپیر نه وو تر منځه،ټول خپلوان وو

که څه هم حقیقت دا ، چې دُښمنان وو

خو ، بس هسې مې آرزو دَ سوکالۍ نن

په دې زړه کې په شدت احساسوله

ځکه ما دَ امن ناوې ودوله

۱۳ ـ دَ انساني فطرت په سمه

چې له دې ځمکې څخه

پاس تر شنه آسمانه پورې

بیا له سپوږمۍ څخه هم

رك تر هرهر ستوري بېلي

دَ سرې او شنې په شان

که پرانستل شوې لارې لاهم،

خو دا نړۍ

او په نړۍ باندې مېښنه خلق به

دَ رنګ او نسل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

یا مذهب او دَ وطن په نامه

دغسې ښکارې

وېښل شوي غرضي کرکو کې ،

هم به یې وې ولاړ

تر میانځه دېوالونه .. ځکه

چې چرته اونه داړې دغه ځناور

خپلو کې

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ - 126(

په دې نظم کې داسې ښکارې لکه شاعر افضل شوق دَ خپلو معروضي حالاتو، واقعاتو او پېښو نه نه یواځې خبر دی .. بلکه دغه انسان چې په انسانانو کې افضل دی هم دَ دغو ترقیاتو په مېچن کې دلولې شوی وي � شاعر دا یقین لري چې که انسان دَ نن دَ ترقۍ نه هم زیاته ترقي اوکړي او دَ ستوري نه بل ستوري ته لاړي دَ بودۍ ټال کړي .. خو بیا به هم دَ دې ځمکې دَ خاورین ضمیر نه نه اوځي � یعني دَ خپل غرض دَ لاسه به انساني اقدارو ته تاوان رسوي � او تر خپلو به یې دَ زړونو تر میانځه فاصلې جوړې وي � او څنګه چې په مخ دَ ځمکې نن سبا دَ انسانانو تر میانځه دَ رنګ، نسل ، ژبې ، مذهب کرښې موجودې دي .. او ورسره ورسره دَ نفرت او کرکې ځناورې روئیږي او خویونه دَ مینې او محبت وجود او جذبو ته تاوان رسوي � نو دَ دې نه بدتر حال به یې په نوره ترقۍ کې هم وي �

افضل شوق په خپل دې پورتنې نظم کې دَ ترقۍ مخالفت نه کوي .. بلکه هغه دا خبره کوي چې سائنسي ترقي چې انسان څومره دَ آسائشونو سره مخامخ کړی دی .. دومره انسان دَ انسانیت په ضد کارونو ته ملا تړلې ده � ولې چې دا ترقي انسان هضم کړې نه ده او نه یې شکر وربandې اوباسلې دی � نو ځکه شاعر دغه ترقۍ دَ انساني اقدارو قتل ګڼي او په فکري اشاره کې دَ پرون پسماندګې دَ نن دَ ترقۍ په مقابله کې غوره ګڼي � یعني انسان په انساني او فطري خول کې انسان او په نورو جامو کې ځناور برېښي � داسې ځکه چې انسان په فطرت خودغرضه دی او آسائش موندلو ورسته خپل اصلیت هېروي �

که څه هم په دې نظم کې شاعر دَ خپل عالمګیر کېدل دعوه په ښکاره نه ده کړې خو داسې څرګندېږي لکه هغه چې انسان په کرښو کې وېښلی شوی ځناور ګڼي او وای چې ، انسان که واقعي انسان وی نو هغه به دَ یوبل سره دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوبل دَ غم او خوشحالۍ ملګری وو� خو افسوس دا چې داسې هیچرته په دې انساني معاشره کې نه شي لیدلی � او که مونږ اوګورو ، نو واقعي هم دغسې قیصه ده او دَ دُنیا حالات ورځ په ورځ خرابېږي او انسان دَ انسان نه بېزاره کېږي � دا انساني نه .. بلکه ځناوري خصوصیت دی � چې ځان ځانته ژوند کوي �

دَ فکر دَ لحاظه دا نظم هم په خپله معنا کې علاقائي ، قبائلي ،او مذهبي او نسلي رنګ نه لري .. بلکه یو آفاقي انساني مثبت سوچ او تعمیري تصور مخې ته کوي ، کوم چې خپل صداقت په یو وخت کې هم نشي پاتېدلی � او لازمي خبره ده چې دغې بدو انساني روئیو نه ته په داسې صداقت ګوته نیول او په هغې تنقید کول او دَ هغې غندنه کول .. دا په اصل کې دَ شاعر او ادیب یوه سماجي ذمه واري هم وي او مونږ وئیلی شو چې افضل شوق خپلې دغه ذمه واریاني نه یواځې پېژني .. بلکه دَ هغو دَ ادا کولو وس او چاره هم کوي �

په فني توګه په اسلام آباد کې په کال 2002 کې لیکلی شوی دا نظم هم .. چې په کې شپاړس لنډې او اوږدې مصرعې ترِلي شوي دي .. خو په اصل کې دا اتهه مصرعیز نظم دی چې په شپاړس سېلابیزه مصرعو باندې مشتمل آزاد نه .. بلکه داسې پابند او معری نظم دی .. لکه

چې له دې ځمکې څخه پاس تر شنه آسمانه پورې

بیا له سپوږمۍ څخه هم رك تر هرهر ستورې بېلې

دَ سرې او شنې په شان که پرانستل شوې لارې لاهم

خو دا نرۍ او په نرۍ باندې مېښنه خلق به

دَ رنګ او نسل یا مذهب او دَ وطن په نامه

دغسې ښکارې وېښل شوې غرضې کرکو کې

هم به یې وې ولاړ تر میانځه دېوالونه .. ځکه

چې چرته او نه دارِې دغه ځناور خپلو کې

۱۴ـ۔ دَ پرونۍ ښېرې په لټون

هغه هنداره

زما دَ سوچ هنداره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه هنداره

زما دَ خوب هنداره

چې يو ښېره يې په ما تل ليدله

داسې ښېره

داسې ژوند وزمه ښېره

چې هم مې خپله وه

هم خپله نه وه

ځکه خو ما به په هنداره باندې

دَ تجسس او دَ حسرت منګولې

په مينه مينه لګولې مدام

په دغه نيت

چې زه يې اوپېژنم

لا يې دَ ځان په باب څه اوغږوم،

خو، دَ نصيب لکه چې نه وه خوښه

چې يوه ورځ

هغه وره هنداره

زما له لاسو ناڅاپه اولوېدله

او دَ طلب هغه ماشومه ښېره

په سل توکرو ځله اووېښل شوه،

بس له هغې ورځې تر ننه پورې

زه په لټون دَ هغه ښکلې ښېرې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرې جينۍ ته زړه په لاس کې ږدمه

او لا ، دَ سترګو په کچکول کې ځينې

په ماته خله خېرات دَ مينې غواړم

ځکه چې ښوك په رنګ مونېږې ورته

دَ چا په سترګو کې هغه سترګې دي

ښوك په تندي

او ښوك په زنه هغه

ښوك په شونډانو

ښوك په پوزه هغه

)په لېمون ستا دَ ښېرې .. مخ � 129(

دا نظم ښاغلي افضل شوق چې په كال 1988 کې ليکلی دی او دا هاغه دور وو زما دَ مطالعې تر مخه .. کوم کې چې تر دې نظم لږه موده مخ کې دَ شوق صاحب ړومبۍ شعري مجموعه " شلېدلی امېل" منظرعام ته راغلې وه � خو که دغه ذکر شوې شعري مجموعه مونږ په غور اوګورو، نو په دې کې دَ " سل ښېرې" نومې نظم چې په کال1979ع کې په ريکارډ راغلی دی .. کې دَ سل ښېرو دَ زېږېدلو دَ امکان نه علاوه داسې يو بل نظم مخې ته نه راځي .. چې دَ " ښېرو لېمون" رنګه خبرې دې په کې شوې وي � لاکن دَ دې نظم " دَ پرونۍ ښېرې په لېمون " دَ ليکلو پس دَ ښېرو يو مسلسل تکرار او هغه هم دَ سلو ښېرو .. په وار وار په ډېرو نظمونو کې مونږ ته په نظر راځي � لکه " په لېمون ستا دَ ښېرې" (په ټائټل چاپ) دَ سلو يار نظم نومې نظم کې هم دَ سلو ښېرو ذکر شته خو شته .. بلکه په ټائټل باندې دَ دې نظم ورکول هم دا څرګندوي چې هغه دَ سلو ښېرو په لېمون دی او يا دا سل ښېرې هغه ليدلي او بيا يې شاته پرېښې دي � يا بيا شوق صاحب دَ دغو سلو ښېر يار دی لکه په دې کتاب کې چاپ يو پېش لفظ کې ورته ښاغي اکرام الله ګران ده ته " دَ سلو يار" وئيلی دی � خو خبره دا نه ده .. که مونږ دَ پورته ذکر شوي نظم په غور مطالعه کړو نو دَ افضل شوق دَ ژوند او دَ ښېرو دَ لېمون داستان به دَ يوې ښېرې سره تعلق اولري � ولې چې دئ په دې داستاني نظم کې کوم ته چې زه دَ افضل شوق دَ ژوند اصل او حقيقي داستان وايم .. کې دئ په ښکاره ټکو کې ليکي چې دَ ده دَ طلب ماشومه ښېره چې ده به په هنداره (آئينه) کې هر وخت ليدله � خو هغې ښېرې به خبرې نه کولې او افضل شوق غوښتل چې دغه ښېره خبرې اوکړي .. او يا دئ ورسره خبرې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوکړي � ولې چې دئ او هغه ښېره يو بل ته اجنبيان وو او ده دغه اجنبيت ختمول غوښتل � هم په دغه تجسس او کشمکش کې هاغه آئينه چې دغه ښېره .. ګونګۍ ښېره په نقش وه په ځمکه باندې را اولوېده او دړې وړې او زرې زرې شوه .. او هرې زرې کې دَ هغې ښېرې يو نيم نقش ښکاره پاتې شو .. او شوق هغه زرې راټولې کړې او بېرته يې هغه ښېره ترېنه جوړول شروع کړو. خو ښېره داسې ګډه وډه شوه چې بيادَ شاعر په قول له هغې ورځې تر ننه پورې دَ هغې ماتې ګونګۍ ښېرې په لټون دئ هرې پېغلې ته ځکه ګورې چې دَ ده دَ فکرې ښېرې دَ يو نا يو نقش سره سمون هم لرې او دئ يې دغه رنګه دَ ورکې ښېرې يو يو نقش راغونډوې او دَ طلب هغه ورکه ښېره ترېنه جوړوې .. چې په سلو نورو اجنبي ښېرو وېشل شوې ده.

دا نظم دَ افضل شوق په ژوند کې سټرياګاني او مزلونه هم ليکې. که مونږ اوګورو ، نو دَ دې نظم دَ چاپېدو پس شوق سپلاني شاعر هم مشهوره شوی دی. په دې درست کتاب " په لټون ستا دَ ښېرې" کې تر ټولو چې کوم څيز زيات زېربحث راغلی دی .. هغه ښېره يا ښېرې دي او دَ دغو ښېرو لټون په کې په نوؤ حوالو ببخې زيات ليدلی شي. خو دا دَ شاعر شعري کمال دی چې په هر ځل يې دې ښېرې او لټون ته نوی داستان او فکري تکل غوره کړی .. او دَ نوې موضوعاتو سره يې خپل دغه جنوني لټون مخې ته بوتلی دی � خو بيا چې مونږ دَ شاعر وَ همت ته په ځير شو .. نو په هغه کې پښتنه وينه او مينه دئ شکست ته نه پرېږدې او آخر هم په کال 2002 ع کې په دې کتاب کې په صفحه نمبر 142 او 143 باندې چاپ شوې نظم " دَ ژوندون ښېره " کې افضل شوق دا اقرار کوې چې هغه دَ ليدلو سلو ښېرو په رهنمائي کې دَ يوې ښېرې په تکميلولو کې بری اوموندو � لاکن دلته دا خبره بيرته وضاحت طلب ده .. چې کومه ښېره؟ آيا دا هغه ښېره وه .. چې ده په کال 1997ع کې دَ ډاکټر وهيبه سکاني په نوم په مصر کې خپله کړه او که دا ښېره بله ښېره وه ؟ لا خو هيڅوک په دې اړه هيڅ ځکه نشي وئيلی چې دَ دې شاعر په نظمونو کې دَ ښېرو دَ لټون ذکر دَ دې ذکر شوې نظم " دَ ژوندون ښېره " نه پس هم په ځينو نورو نظمونو کې راغلی دی � او خپله شوق صاحب هم دَ دې خبرې په وضاحت کې اکثره په اشارو کې خبرې کوې او خبرې په خندا کې يوې بلې خواته بوځي � خو اوس خبره شوې هم يم چې دَ افضل شوق په ژوند ليکلی ناول هم چاپ ته تيار دی .. ماته يقين دی چې دا رښتونی شاعر به په دې خپله قيصه کې دا معمه سرته اورسوي او ټکې په ټکې به هرڅه او وائي � زه به کوشش کوم چې دا ناول مسوده تر لاسه کړم او دا سوال هم ځواب ته اورسوم �

بلې خواته په دې دوؤ نظمونو يعنې " پرونۍ ښېرې په لټون " او په" دَ ژوندون ښېره " کې چې څومره خبرې په سادګۍ شوې دي .. هغسې په کې دَ فکر ژورتيا موجوده ده او دَ افضل شوق دا ښېرې .. انساني ښېرې که څه هم نه دي .. خو په انساني شکلونو کې او هغه هم دَ ښځو په حېثيتونو کې دراصله يواځې انساني ښېرې نه .. بلکه هغه علامتي ، تشبهاتي ، اشارتي ښېرې دي چې يواځينی انسان په سلو حوالو انسان او فقط انسان جوړوي � دَ افضل شوق سل ښېرې هم په فکري حوالو يو داسې تصور رامخې ته کوې چې افضل شوق دِ هر چا دوست دی .. دَ هرچا سره مينه کوي (دَ هرجائي توب ترحده) ..ولې چې هغه ځان انسان ګڼي او دا دَ انسانيت تقاضه هم ده � يعنې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینه یو ښه انسان له یوه انسان سره نه .. دَ انسانیت سره کوي � خو دَ افضل شوق دغه یاران فقط ښځي ولې دي ؟ دَ دې سوال ځواب زما دَ فکر مطابق دا کېدل شي چې چونکه شوق شاعر دی او شاعري دَ ښځو سره دَ خبرو نوم دی�

په فني توګه " دَ پرونۍ ځېرې په لټون" نومې نظم په دوه دېرشو (32) ورو او لوئیو مصرعو باندې مشتمل ښکاري .. خو چې ښه ورباندې غور اوکړلی شي .. نو دا دَ 32 مصرعو دا آزاد نظم دَ دوه ویشت 22 مصرعو معرى نظم داسې مخې ته راشي .. لکه

هغه هنداره ... زما دَ سوچ هنداره

هغه هنداره ... زما دَ خوب هنداره

چې یو ځېره یې په ما تل لیدله

داسې ځېره .. داسې ژوند وزمه ځېره

چې هم مې خپله وه ...... هم خپله نه وه

ځکه خو ما به په هنداره باندې

دَ تجسس او دَ حسرت منګولې

په مینه مینه لګولې مدام

په دغه نیت ، چې زه یې اوپېژنم

لا یې دَ ځان په باب څه اوغږوم ،

خو ، دَ نصیب لکه چې نه وه خوښه

چې یوه ورځ ..... هغه وره هنداره

زما له لاسو ناڅاپه او لوېدله

او دَ طلب هغه ماشومه ځېره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سل توکرو ځله اووېښل شوه،

بس له هغې ورځې تر ننه پورې

زه په لټون دَ هغه ښکلي څېرې

هرې جینۍ ته زړه په لاس کې ږدمه

او لا ، دَ سترګو په کچکول کې ځینې

په ماته خله خېرات دَ مینې غواړم

ځکه چې ښوك په رنګ مونېږي ورته

دَ چا په سترګو کې هغه سترګې دي

ښوك په تندي او ښوك په زنه هغه

ښوك په شونډانو.. ښوك په پوزه هغه

۱۵ــ دَ زُوی په سر باندي سودا ته جوړېدلیه پلاره!

ښه خو به دا وي

چې دَ لاسه یې مړی خپه کړې

په وخت دَ زوکړې

دَ هغه زُوی

چې سبا یې تربور

هغسې هم

په غال کې ستا

او ستا دَ ورور دَ شملې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ککړ په وينو

څواني مرګه مړی بيرته تاته

که په زړو اوړو در ړدي

نو په تا غر نړوي

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 138(

په دې نظم کې ښاغلي افضل شوق دَ معاصرو حالاتو خاصکر دَ پښتنو دَ هاغه دونيم لسيزو کلونو جهادچې هغوئ په افغانستان کې دَ اسلام په نامه دَ سرونو په سودا کاروباري کړی وو � او دَ بې شمېره پښتنو وينې په کې بې ګنا توی شوې او عجيبه دا ده چې تر اوسه پورې انجام ته نه دی رسېدلی .. په دې چې دواړه دَ يو پښتني هډ او وجود اندامونه دي � پښتون که وژلی شي نو هم دَ پښتون رور دلاسه ، او که يې وژني نو هم يې رور وژني � او ضد دَدواړو په خپل خپل ځای سرته نه رسي � شاعر افضل شوق دلته يو پښتون پلار ته چې کوم نصيحت کوي � څه هم که غېر فطري رنګ لري .. خو بيا هم په کې دَ شاعر دغه خبرې رد کېدلی نه شي چې هغه واي .. دَ اولې ورځې دَ نوي پيدا شوي بچي دَ مرګ غم تر هاغه غمه کم وي چې ځواني مرګ شي � او هغه هم دَ تربور دلاسه � دغه نظم کې هم په ډېر ښکلي تمثيلي انداز کې په يوه ډېره علامتي پېرائيه کې دَ پښتون دَ ماحول دغه جهادي غافلانه روئيو ته کتلي شوي دي � يو پښتون پلار ته دَ خپل زُوی پيدا شوي ماشوم دَ وژلو .. نه مُراد مونږ په ابتدا کې دَ ماشوم په لاس کې دَ ټوپك ، طمانچې ، بم او بارود دَ ورکولو په ځای دَ قلم او کتاب دَ ورکوني شعور ورپه ګوته کولی شو � بلې خواته ، دَ دې علامتي اشارې نه يوه نوې معنا داسې هم اغيستلی شو چې دَ بدو جرړه دَ اولې ورځې نه ايستل پکار دي � نه چې دغه بد بيا دَ خوربدو.. لوئېدو دَ عمل نه تېرېږي .. نو نور بد او بدی پيدا کوي � لکه څنګه چې په افغانستان کې تاريخ دَ دې خبرې ګواه دی

دغه نظم په فني توګه چې څومره په ساده رنګ کې بيان شوی دی .. دغسې دغه نظم دَ نن دَ حالا تو يعني په عالمي کچ چې دهشت ګردی يا ترهه ګری کومه نعره مونږ اورو .. هغه هم دغه رنګه ورو ورو دَ څو صدو نه دَ دې حالا تو پخوا يو سفر وو ، چې نن يې ټوله دُنيا دَ خوف او ويرې سره مخ کړې دي � نه يواځې دا بلکه په دې حالاتو کې انتهاپسندي مونږ ته په عروج ليدی شي �

دَ افضل شوق دا نظم چې " په لټون ستا دَ ښېرې" کې په 138 باندې چاپ دی په راولپنډۍ کې په کال 2001ع کې ليکلی شوی .. په دولسو ورو لوئيو مصرعو کې ليکلی دا نظم دراصل دَ شپاړس سېلابيزه پنځو غټو برابرو برابرو مصرعو باندې مشتمل دی .. لکه چې ..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه خو به دا وي چې دَ لاسه يې مرۍ خپه کړې

په وخت دَ زوکړې دَ هغه زُوی چې سبا يې تربور

هغسې هم په غال کې ستا او ستا دَ ورور دَ شملې

ککړ په وينو ځواني مرګه مړی بيرته تا ته

که په زړو اوړو در ړدي نو په تا غر نړوي

١٦ـ ـ دَ ژوند سوال .. ځواب هم سوال

هرڅه هرڅه دی

خو بيا هم

دغه ژوندون خارمړی

دی هاغه سوال

چې په ځواب کې لا

بلا سوالونه

زېږوي څه چې

مونږ هم تل په امتحان کې ساتي

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ � 141(

په دې نظم کې ښاغلي افضل شوق دَ ژوند فلسفې او معنې ته په خپل منفرد انداز کې کتلي دي � ژوند چې تر اوسه پورې يې لا صحيح معنا چا هم نه ده وړاندې کړې .. يا داسې هم وئيلی شي چې دَ ژوند په فلسفه لا هم هيڅوك هم نه دي رسېدلي � ژوند يوه داسې هوائي مرغۍ ده چې لاندې دَ ځمکې نه ورته ګورې نو چاته ښنګه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاري او چاته ځنګه � لکه افضل شوق چې دغه نظم کې دَ ژوند فلسفې ته کومه اشاره کوي .. نو هغهَ يو داسې سوال رابرسېره کېده دي چې ځواب يې هم په سوال پورته کوي او دا خبره هم دغسې ده � ولې چې تجسس ، حېراني ، دَ خواهشاتو تکميل .. منډې ترړې او هوس او لا لچ په اصل کې دَ ژوند بېلې بېلې غرضي لارې دي .. چې تکميل ته رسېده غواړي � خو دَ بده مرغه انسان په خپل ژوند کې په يوه لاره هم په خپله خوښه دَ ژوند دغه لارې سر ته نه دي رسولي � او هر يو په نيمه لار کې دَ بېلو بېلو امتحانونو او ازمېښتونو سره مخامخ شي � يعنې انسان په ژوند کې دَ ژوند سره اوږه په اوږه تګ دَ خپلو خواهشاتو تکميل خو ګڼې خو دغه خواهشاتو ته رسېده يې ممکن کړې نه دي �

سوال ځنګه په ځواب کې سوال زېږوي ؟ دا هغه فلسفه ده چې په شاعرانه ټکو کې دَ افضل شوق په دې نظم کې ورته ژوند وئيلی شوی دی � څومره چې دا خبره لوستونکي په سوچ کې مبتلا کوي .. هم دغه رنګه په دې نظم کې دغه يوه محاوره يعنې " په امتحان کې اچول" په دې نظم کې موجود ابهام ته آسانې معنې ورکوي �

په فني جوړښت او رغونه دا نظم يوه ساده او وړه خبره ښکاري چې دَ لوستلو سره دَ انسان په ذهن کې واضحه شي .. خو فکري ژورتيا يې دومره زياته ده چې انسان دَ ژوند په فلسفه او معنې ورګېر کړي � زما مراد دا دی چې دا نظم يواځې دَ پښتو نظم نه دی � که ترجمه کړی شي نو دَ معياري ادب يوه معتبره حواله به اوګرځي � په دې کوشش او داسې نورو نوو موضوعاتو په ښه توګه خبرلو او چېرلو افضل شوق ته يواځې دَ پښتو شاعر نه وايم ولې چې دغه قسم نوي او معياري موضوعات زمونږ دې شاعر دَ علاقائي او قبيلوي اثر نه لرې ساتلي دي.. او دا دَ ده فني کمال او فکر لوئيوالی دی .

په تپازه نومې ساحلي ښار الجزائر کې ليکلی شوی دا نظم په اتهو وړو غټو مصرعو باندې مشتمل ښکاري خو په اصل کې تش په دريو ، پنځلس سېلابيزه برابرو برابرو مصرعو کې راغونډ شوی دی .. لکه

هرڅه هرڅه دی ، خو بيا هم دغه ژوندون خارمړی

دی هاغه سوال ،چې په ځواب کې لا بلا سوالونه

زېږوي څه چې .. مونږ هم تل په امتحان کې ساتي

۱۷ــ دَ شملې صدۍ په نوم چې نن مونږ....

په وړو وړو خبرو

که سرونه په لاسو ږدو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو، کاسو کې دَ سرونو

خو.. سرې وينې هم څيښو مونږ

غرض دا ، چې که مونږ څه هم

انسانانو ته مونږېږو

خو، په پته په فطرت کې

له هر څه پرته

والله چې

سرې خوره حېوانان يُو

)په لټون ستا دَ ښيرې .. مخ � 146(

دلته په دې نظم کې افضل شوق وَ يو داسې ځناوګې روئيې ته ګوته نيسې چې نن سبا يې انسانان او خاصکر پښتانه په ډېر وياړ او فخر خپلوي � يعنې په معمولي خبرو چې ځومره دَ پښتنو شمله کوزېږي .. هغه رنګه بل طرف ته په ډېرو لوئيو معاملو هغوئ چپ هم شايد چې په دې خبره پاتې دي � چې په کې هغسې توان توفيق باقي نه دی پاته شوی � دَ نورو قومونو سره دَ سيلانۍ او مقابلې کولو په وخت نن هغه مېړنی پښتون .. چې پرون يې ترانې نورو وئيلې .. هم عاجزه پاتې شوی دی � خو دغه بل ته عاجزه پښتون تر خپلو يو بل ته تر پرونه هم نور غښتلی برېښي � او په خپل علاقائي سوچ ژوند کولو ته داسې جوګه شوی دی چې افضل شوق يې ژړا په خپل دې نظم کې په ډېره پښتني جذبه او پښتني احساس ژړوي � هغه پښتون په ناحقو لارو روان ګوري او غواړې چې پښتون دې هم دَ هغو اقوامو سره اوږه په اوږه مخې ته روان شي چې نن يې دَ هغوئ دَ آقا حېثيت تر لاسه کړی دی �

دا نظم معنوي ابهام نه لري او نه په کې داسې کړکېچنې خبرې شوې دي چې دَ لوستونکي په ذهن کې مغالطې پيدا کړي � دلته موضوع علاقائي او خالصه پښتني ده خو شاعر په انساني حوالو دا کوشش کړی دی چې پښتون ته آئينه ور ښکاره کې � په دې نيت نه .. چې ګنې پښتون انسان نه دی .. بلکه په دې نيك نيتۍ چې پښتون دَ هيڅا نه کم نه دی � نو بيا څه وجه ده چې دا قوم تر خپلو دَ خپلوۍ احساس نه لري او نور عالم ته خپله بڼه ځناوري ښودي ؟ دا هغه تپوس دی چې افضل شوق يې په دې نظم کې دَ ځواب په طمه رامخې ته کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې نظم کې لفظي تراکيب لکه " سرونه په لاسو کې ږدل" ، " دَ سر په کاسو کې وينې څښېل" ، " انسانانو ته مونږدل" ، " سږي خوره انسانان کېدل " محاورتي انداز لري او په دې نظم کې دَ شاعر جذباتيت دَ يو پښتون په شان ښکاري خو په دې جذباتيت کې يې غېر ضروري اجتجاج نه کار نه دی اغيستی � ځکه خو دَ نظم شعريت دَ موضوع په لحاظ دَ منلو دی � هم دغه خو دَ دې شاعر افضل شوق تر ټولو لويه خوبي ده چې هغه آفاقي موضوعاتو ته هم علاقائي او پښتني قومي ژبه ورکوي � کومه چې پښتنو ته اپيل کوي � مونږ دا وئيلی شو چې شوق صاحب په فطرت او اصليت پښتون دی .. خو په مزاج امن پرست انسان او مينه کونکی مجنون دی � خبره يې صفا .. خو په کې احتجاج نه ښکاري � هغه سوالونه رابرسېره کوي ، لکه دلته په دې نظم کې چې په علامتي اشارو کې زمونږ راهنمائي کوي�

دا دَ لسو ورو لوئيو مصرعو نظم چې په آزاده بڼه کې ليکلی ښکاري .. له اصله په اتهه سېلابيزه نهو مصرعو باندې مشتمل نظم دی .. خو مونږ يې په څلورنيمو داسې مصرعو کې هم تقسيمولی شو.. چې په کوم کې څلور مصرعې شپاړس سېلابيزه مصرعې دي او يو آخري مصرعه يې اتهه سېلابيزه ده .. لکه

په ورو ورو خبرو که سرونه په لاسو ږدو

نو،کاسوکې دَ سرونوخو سرې وينې هم څښو مونږ

غرض دا ، چې که مونږ څه هم انسانانو ته مونېږو

خو، په پټه په فطرت کې له هر څه پرته والله چې

سږي خوره حېوانان يُو..................................

۱۸ ـ دَ فرعون سره دَ شوي قول په سمه

دا کېدی شي

چې په ورځ دَ حساب دغه

دَ رښتيا په تول پوره وتلي خلق

دَ انصاف په جوارۍ کې دوزخونه

اوګټي په دې خبره ، چې بې صبرو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ خالق دَ يو جنت په سر

ځان ځانله

دَ دروغو جنتونه دومره جوړ کړل

چې اوس حُورې په کې

باړ دَ جنتي ژوند

ماتولو ته جوګه ښکاري هر لوري

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 154(

دا پورتنی نظم افضل شوق په کال 1996ع کې دَ يو وړوکي يورپي ملك مناکو په مونټې کارلو نومې ښار کې ليکلی دی چې ذکر يې په سفرنامه کې هم راغلی دی � په دې نظم کې شاعر افضل شوق دَ يورپي ماحول په تناظر کې خپل شاعرانه کېفيت ډېر په ښکلي انداز کې ښکاره کړی دی او وائي چې .. دا دَ مغرب خلق چې دَ نن په آسائشونو او عياشيانو باندې نازېږي دَ خپل ځان دپاره دَ خدای دَ جنت په رنګه نوي نوي جنتونه داسې جوړ کړي دي چې په کې يورپي پېغلې دَ جنت دَ حُورو په رنګ کې زړونو ته سرور بخښي .. او هم په دغه نظم کې شاعر دا هم وائي چې کېدلی شي چې دَ يورپئينو يا دَ ترقي يافته خلقو دَ عياشۍ او په آسائشونو باندې ايمان دَ هغوئ دپاره دَ دوزخ ذريعه په دې اوګرځي چې هغوئ دَ خدای دَ جوړ کړي شوي جنت په مقابله کې دا هر څه کوي�

دَ افضل شوق دغه نظم داسې څرګندوي چې هغه يورپ .. خاصکر دَ مونټې کارلو دَ شپې ژوند دَ يو منظوم روداد په شکل کې مخې ته ږدي � خو خبره دا نه ده � خبره ساده ده .. لاکن په دې کې فکري ژورتيا انسان په دې باندې سوچ کولو ته پاروي چې دا ژوند يواځې دَ عياشۍ اډه، يا آسائشونو دپاره نه دی .. بلکه دَ هغوئ وظيفه په ځمکه باندې دَ خدای دَ نائب په توګه انساني روئيې او ښه خوئيونه خپرول ده � دَ ايکې يو خدای پېژندل دي � دَ انساني ژوند دَ اخلاقي افدارو ساتنه ده .. چې هغه کله هم په کلبونو، جواخانو، شراب خانو نشي ممکن کېدلی � دَ افضل شوق دا مثبت او تعميري فکر که څه هم دَ اروپا يا ببخي ترقي يافته څو بې لارو اقوامو يواځې غندل نه دی .. خو په کې انسان ته دَ انسان په رنګه پاتې کېدل هم دَ هغه مرام يا مقصد دی �

په دې نظم کې شاعر دَ فرعون دَ جنت سره دَ يورپ دَ شپې ژوند او دَ عياشۍ دَ تشبهيه هاغسې فکري حواله رقم کوي چې دَ اسلامي تاريخ په پاڼو کې دَ فرعون په اړه خوندي ده � يعني خدائی پاك هغه فرعون چا چې په ځمکه دَ جنت جوړولو .. هغه دَ جنت خاوند نه کړو .. بلکه هغه ته يې دوزخ په نوم داسې اوليکلو چې مسلمانان ترينه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبرت او سبق اخلي ..!! دَ افضل شوق دغه خبره په يو بل سوچ دَ انسان په انساني زوال باندي ګوزار هم ګڼلی شو .. کوم چې دَ دې انسانانو دَ دې فرعوني روئيو په وجه مخې ته راغلی دی�

په يولس ورو او لوئيو مصرعو ليکلی شوی دا نظم که په غور اولوستلی شي نو هر لوستونکی به زما دَ تجزيې سره اتفاق اوکړي .. يعني دا نظم په اوږدو اتهو داسې مصرعو باندي مشتمل دی چې هره مصرعه يې په دولس برابرو برابرو سپلابونو اړه لري .. لکه

دا کېدی شي چې په ورځ دَ حساب دغه

دَ رښتيا په تول پوره وتلي خلق

دَ انصاف په جوارۍ کې دوزخونه

اوګټي په دې خبره ، چې بې صبرو

دَ خالق دَ يو جنت په سر ځان ځانله

دَ دروغو جنتونه دومره جوړ کړل

چې اوس حُورې په کې باړ دَ جنتي ژوند

ماتولو ته جوګه ښکاري هر لوري

۱۹ -- دَ فرعون لوُر

"دَ جلال او دَ جمال توان به مې شوقه!

وايه .. څنګه ته راوړې په خوار غوښين زړه؟

زه يم لُور دَ فرعونانو

او په ما کې

دَ هغو دَ ويني جوش او ولولې لا

په غورځنګ لکه څپې دَ رود نيل دي"

تنا وزمه دا خبري يې لا څه چې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په موسکا يې برېښناګانې پړکولې

په خندا يې تندرونه غورځولو

هم کړو کتو يې لا دَ نظر غشي

دَ زړليانو په حساب را تاوْولو،

حقه دا،چې دَ ځوانۍ زور او له کبره

دَ لمبې په شان دَ اور به وشېدله

ځنګېدله .. غوړېدله

هن تر دې چې

غوړېده به لکه مار، خو

ماره نه وه

هو، دَ مار تر سيورې لاندې دغه پېغله

بله څوك هم نه

هغه قلوپطره وه،

چې په روح راورېدله له پېړيانو

او په ما يې دَ عمرونو واټنونه

دَ وصال وَ دې ساعت ته وو سر کړي،

ځکه ما کې هم سيزر کړو سر راپورته

په ليدو دَ هغې ورکې ملائيکې

او دَ ميني عسکري جذبې مې واړه

دَ هغې په فولادي زړه شوې ورماتې

او بې غاله چې راماته شوه په عجز

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه يې هم په حاکم ځان،

ځانته مرئیی کړم

او دَ عشق دَ تقاضو په سمه دواړو

یو ځل بیرته

فرعوني تاریخ ژوندی کړو

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ � 155(

دا تفصیلي نظم چې افضل شوق په قاهره (مصر) کې په کال 1997ع لیکلی دی .. داسې ښکاره کوي ، لکه هغه چې دَ خپل هاغه واده قیصه کوي چې ما یې مخ کې هم ذکر کړی دی � یعنې دَ هاغه " ښېرې" چې " سلو ښېرو" یې راهنمائي کړې ده � بلکه په دې نظم کې خپله هم شاعر افضل شوق داسې خبره کوي چې هغه دَ جولیس سیزر .. چې دَ روم بادشاه وو په مصر باندې قبضه کړې وه � او قلوپطره یې رانېۍ کړې وه � نو شوق هم دلته دَ هاغه تاریخي حوالې په رڼا کې خپلې دې تکمیل شوې ښېرې ته قلوپطره او ځان ته جولیس سیزر وائې�

دا نظم یوه منظومه قیصه ده چې راوي یې خپله افضل شوق دی � په دې قیصې کې دَ جلال او جمال په حواله چې کوم تراکیب مخې ته راوړي .. هغه دَ لوستونکي په ذهن کې بې شمېره سوالونه پیدا کوي .. لکه دَ تنا ګانو په شان خبرې کول.. په خندا تندرونه غورځول .. کتلو ته دَ نظر غشې غورځول وئیل .. غشې دَ ړلیانو په حساب غورځول ..دَ لمبې په شان وشېدل.. دَ مار غوندې ځنګېدل او غزېدل او دَ مار تر سیورې لاندې اوسېدل داسې استعارې او اشارې دي چې .. نه یواځې دَ فرعوني تاریخ عکاسي کوي .. بلکه دَ لوستونکي ذهن یو دم دَ هغې فرعوني مصرۍ قلوپطره په لور وړي .. چې په خپل جمال کې چې څومره مشهوره وه .. هم هغسې یې دَ جلال قیصې هم دَ مصر تاریخ ګواه کوي � بل طرف ته دَ روم دَ هغې زړې زمانې بادشاه جولیس سیزر په تاریخي حوالو دَ دې اوسنۍ قلوپطره په وړاندې دَ افضل شوق مخامخ کېدل .. او دَ هغه دَ سیزر په بڼه کې راپورته کېدل .. دَ هغه دَ مینې عسکري جذبې راپارېدل او دَ قلوپطره په فولادي زړه حمله آّور کېدل .. هم بیا دغه پښتون جولیس سیزر په مینې کې دَ هغې مرئیی کېدل واقعي هم وَ فرعوني تاریخ ته ژوند ورکولو قیصه ژوندۍ کوي � ولې چې دَ جولیس سیزر او دَ قلوپطره مینه یو تاریخي حقیقت دی � کوم چې افضل شوق سر دوباره را ژوندی کړی دی �

په فرعوني داستان کې خپلې مینې ته چې شوق صاحب دَ رومانوي حقیقت څنګه رنګ ورکوي .. هغه که یو طرف ته منفي اثر پرېږدي .. نو بل طرف ته افضل شوق دَ تاریخ حواله دَ ځان سره په دې منسوب کوي چې دَ هغه دغه مینه هم دَ فرعونانو په ځمکه کې پیدا شوې او هغه ته سپارل شوې ده � نو څکه هغه خپل ځان او خپله مینه دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرعوني تاريخ يو تسلسل گنړي � په دې کې شك هم نيشته چې مينه که پرون وه .. که نن ده او يا سبا وي .. هم دغسې رنگ به لري�

دا نظم په فني جوړښت يوه تمثيلي قيصه ده .. خو دې سره سره په فکري لحاظ لوستونکي فرعوني تاريخ لوستلو ته مجبوره کوي � دا نظم په درې ديرش مصرعو کې ليکلی اوږد نظم دی .. خو په اصل کې اوويشت داسې برابرو مصرعو مشتمل دی چې هره مصرعه يې دولس سپلابيزه ده .. لکه

"دَ جلال او دَ جمال توان به مې شوقه!

وايه .. څنگه ته راوړې په خوار غوښين زړه؟

زه يم لوُر دَ فرعونانو ، او په ما کې

دَ هغو دَ ويني جوش او ولولې لا

په غورځنگ لکه څپې گ دَ رود نيل دي"

تنا وزمه دا خبري يې لا څه چې

په موسکا يې بريښناگانې پرکولې

په خندا يې تندرونه غورځولو

هم کړو کتو يې لا دَ نظر غشي

دَ ړليانو په حساب را تاوْولو،

حقه دا ، چې دَ ځوانۍ زور او له کبره

دَ لمبې په شان دَ اور به وشېدله

ځنگېدله .... غوړېدله ، هن تر دې چې

غوړېده به لکه مار ، خو ماره نه وه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو، دَ مار تر سیورې لاندې دغه پېغله

بله څوك هم نه ، هغه قلوپطره وه،

چې په روح راورېدله له پېړیانو

او په ما يې دَ عمرونو واټنونه

دَ وصال وَ دې ساعت ته وو سر کړي،

ځکه ما کې هم سیزر کړو سر راپورته

په لیدو دَ هغې ورکې ملائیکې

او دَ مینې عسکري جذبې مې واړه

دَ هغې په فولادي زړه شوې ورماتې

او بې غاله چې راماته شوه په عجز

زه يې هم په حاکم ځان ، ځانته مرئیی کړم

او دَ عشق دَ تقاضو په سمه دواړو

یو ځل بیرته فرعوني تاریخ ژوندی کړو

۲۰ ـ دَ لمر ، سپوږمۍ، ځمکې مجرم گلیلئیو

کلیسا دَ جهالت دَ زماني چې

تور په تا ځنگه تپلو

هم هغسې

دَ دې وخت عادلان هم په پټو سترگو

ما مجرم ځکه گڼې

چې رڼا خورمه ،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

رڼا اغوندم او اوسم په رڼا کې

لکه ورځ

چې وي روښانه په لمر باندې..

او یا هغه شپه

چې روڼه په څراغ وي

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 160(

دَ افضل شوق دا نظم چې تهیم یې په اټلي کې دَ سپل کولو په وخت په فلورینس نومي ښار کې هغه وخت غوره کړی دی .. چې هغه دَ سېنټ کروس په چرچ کې دَ سر ګلېلئیو تابوت وزمه قبر مخې ته ولاړ دی � دَ ګلېلئیو په حقله داسې وئیلی کېږي چې هغه په خپل وخت کې چې په ورمبي ځل دا خبره " چې لمر دَ ځمکې خواوشا نه .. بلکه ځمکه دَ لمر خواوشا ګرځي" .. نو دَ هغه دور دَ کلیسا پادریانو هغه دَ خدای او دَ هغه دَ قدرت یا فطرت خلاف اوګڼلو او هغه یې دَ حقیقت په ضد مجرم په دې ثابت کړو .. چې هغوئ په دې خبرې یقین وو ، چې لمر دَ ځمکې خواوشا ګرځي � یعنې سهار راښکاره شي او بیا ماښام ډوب شي � څه هم که دا خبره بیا ماهرین فلکیاتو او سائنسدانانو غلطه ثابته کړه او سر ګلېلئیو یې په خپلې دعوې کې رښتونی اوګرځولو .. خو ګلېلئیو اوستائیلی څکه نه شو چې هغه دَ ژوند نه لاسونه اغیستي وو�

دَ سرګلېلئیو دَ داسې رښتیا په تناظر کې افضل شوق هم دا وئیل غواړي چې هغه چې کومې خبرې کوي یا کوم افکار وړاندې کول غواړي .. هغه دَ نني دور دَ منلو څکه نه دي چې دَ نن انسان .. خاصکر پښتون له دغه حقیقتونو سره بلد نه دی او نه یې کله پېژندلي دي � هم په دې خو دَ ده خبرې دَ ګناه او ثواب په تله کې په پټو سترګو تلل کېږي � او هغه ته دَ پښتو او پښتنو دُښمن کېدلی شي چې په دې خبره وئیل کېږي چې هغه صفا او نېغ په نېغه خبرې کوي .. او پښتون په نننې دور کې دَ هر قام نه نه یواځې پاتې ګڼي .. بلکه پښتون په څناورې خوئیونو او روئیو کې هم لېدلی ګورې � کله کله خو دغه افضل شوق چې امن یې خوب او مینه یې ژوند دی .. خپله هم دَ پښتنو دَ بدې او کمې ورځې په کتلو ډېر زیات جذباتي شي او په خبرو کې یې شدت رامخې ته شوی وي � خو بیا هم دې شدت ته په اخلاقي پېرائیه کې لفظي جامې اغوستلې شوې دي .

په دې نظم کې دَ افضل شوق دغه دعوه چې ګڼې هغه حق ته ګوته نیسي .. هم څکه خو مجرم ګڼلی شي .. که مونږ دَ هغه دَ شاعرۍ په رڼا کې اوګورو، نو دا خبره به منو .. چې هغه کومې خبرې په نوي استعارو ، تشبهیاتو، محاورو ، اشارو ، کنائعو او موضوعاتو لاندې کوي .. هغه خبرې دومره نوي او نابلده وي .. چې ما اکثره دَ ملګرو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دَ دې شاعر په باب اوربېدلي دي .. چې دا افضل شوق دَ کومې دُنيا خبري کوي ؟ او يا .. هغه ولې دَ پښتو او پښتنې کلتوري روئيو او اوصافو برعکس دي ؟ .. نه يواځې دا .. بلکه افضل شوق ته په داسې نوۇ خبرو کولو مغرب پرسته هم وئيلی کېږي � څه هم که داسې هيڅ خبره دَ دې شاعر په شاعرانه روئيه يا ليکنو کې په نظر نه شي راتلی � البته دَ هغه نوي موضوعاتي ادب څه مشکلات پيدا کړي ضرور دي .. خو دا دَ شوق قصور نه ..بلکه دَ دې علاقائي ، قبائلي ، بازاري او ساده نقادانو قصور دی .. چې هغوئ ښه او بد ته په خپلو سترګو ګوري � کله هم خواوشا کې نه ګوري .. چې دُنيا په کومه روانه ده او هغوئ پښتون چرته بوځي � هم ځکه خو دا او داسې نور معروضي حالات دَ افضل شوق او پښتنو تر مينځه لاري ترِي �

په دې پورتني نظم کې دَ شپې او ورځې په مناسبت دَ خپرو ترِون چې خومره دَ شوق دعوه صحيح ثابتوي ،، هغسې داسې ځيني لفظي او جديد محاوراتي تراکيب لکه " تور تپل" ، " رڼا خوړل" ، " رڼا اغوستل" ، " په رڼا کې اوسېدل" دَ افضل شوق ادب او شعري زيار ته آفاقي رنګ ورکوي .. کوم چې دَ دې دور دَ پښتو ليکونکو نه بېخي بېل او بدل ښکاري � هم دغه هغه خبره ده چې افضل شوق پرې ځانته داسې مجرم وائي لکه سر ګلېلئيو .. چې يو وخت به دَ ده دغه تجريديت او دَ جدت په حوالو روا شوی جرم دَ پښتو او پښتنو قانون جوړېږي�

دا نظم چې دَ يولس ورِو او لوئيو مصرعو آزاد نظم ښکاري .. دراصل په اوو داسې مصرعو باندې مشتمل دی .. چې هره مصرعه يې دولس سپلابيزه ده او نظم باقاعده يو مصری نظم دی .. لکه

کليسا دَ جهالت دَ زمانې چې

تور په تا خنګه تپلو هم هغسې

دَ دې وخت عادلان هم په پټو سترګو

ما مجرم ځکه ګڼي چې رڼا خورمه،

رڼا اغوندم او اوسم په رڼا کې

لکه ورځ چې وي روښانه په لمر باندې

او يا هغه شپه چې رونړه په څراغ وي

۲۱ ـــ دَ نن انسان او......

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"څومره چې بد غواړي

دَ بل دپاره

هغومره ښه کوي

دَ ځان په حق کي"

دغه خاصې لړي نن

هغه انسان،

دَ چا په سر باندې پرون..

چې ابليس

له فرښتې څخه شيطان اوختو

)په لټون ستا دَ خېرې .. مخ � 168(

په راولپنډۍ کې ليکل شوی دَ افضل شوق دا نظم دَ نن دَ انساني رويو، انساني اقدارو، اخلاقياتو يو داسې منظر وړاندې کوي .. چې انسان يې په ولقه کې ښکاري � که اوکتلی شي نو نن دَ هر چا دا کوشش وي چې دَ خپلې لړي غوندې ګټې دپاره دَ بل انسان بلا ډېر نقصان اوکړي � او دا هاغه رويئې دي چې په انساني ماحول کې دَ غرض او لالچونو بوزغلي لا نور کړي ـــــ دَ دې بوزغلو نه چې کوم بوټي په وده وده کې زرغونېږي نو هغه په دغه ماحول کې لا دَ نفرت او غرض دَ داسې تنورو اونو په شکل کې خورېږي چې په سيورې کې يې دغه جذبې نورې ځوانېږي � نو په دې نظم کې دَ نن دَ دې روا شوې انساني ماحول که يو روڼ تصوير موجود دی � نو بل خوا دَ انسان په انساني مرتبه او درجه يو داسې تازيانه هم ده � کوم چې انسان دَ خپله لاسه خپلې مرتبې او درجې ته يو نه سرکېدونکی تاوان په شکل کې ورکړی دی � يعنې په دې نظم کې يو فکر دی .. يو سوال دی ... ابليس چې يوه لوئيه فرښته وه ، خو شېطان په دې شو چې انسان ته يې سجده اونه کړه .. او انسان، انسان په دې شو چې اشرف المحلوقات او دَ خدای دَ دُښمن " شېطان " دُښمن اوګرځېدو � لاکن دَ افضل شوق دا سوال چې انسان دا اشرفيت څه شو؟

دا نظم په فکري لحاظ څومره دَ اعلی معيار دی .. هم دغسې دَ دې نظم فني هئيت په ساده او روانو وړو او غټو مصرعو باندې داسې په خوند او هنر رامخې ته کړی دی چې دَ موسيقيت ، غنائيت، او آهنګ له رويه هم خپل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوږلت لري � دا نظم هيڅ ابهام او مشکل نه لري .. او په خپلو معنو کې دومره روان ، ساده او واضحه دی چې لوستونکی پرې ډېر په آسانه پوهېږي � خو په دې نظم کې تر لوئيه خبره دَ افضل شوق هاغه " پټ سوال" دی چې انسان ، انسان نه دی پاتی شوی � دغه رنگ دا نظم هم دَ افضل شوق دَ نورو نظمونو په رنگ که يوې خواته په نهو وړو او اوږدو مصرعو مشتمل دی .. خو په اصل کې دا په پنځو داسې غټو مصرعو پورې اړه لري .. چې هره مصرعه دَ بلې مصرعې سره برابره ده او يولس سپلابونه لري .. لکه

"ځومره چې بد غواړي دَ بل دپاره

هغومره شه کوي دَ ځان په حق کې"

دغه خاصې لري نن هغه انسان ،

دَ چا په سر باندې پرون .. چې ابليس

له فرښتې ځخه شېطان اوختو

۲۲ـ دَ هر گور وَ سرته شنه شول نور سرونه

دَ چا په لمسه

چې په بېلو بېلو بڼو

تر پرونه پورې تا رېبل سرونه

او پئيل دې ترې وَ چاته امپلونه

هم هغو سوداگرانو برايه شپه

ستا دَ سر سودا هم اوکړه .. مخته تېر شول

خو، ستا سر شو له خطرو په امان ځکه

چې شپه تېره شوه،

سهار شو ستا له بخته

او دَ غرو له څوکو لمر څه راښکاره شو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دَ ګڼو ادیرو په دې هېواد کې

یو ځل بیا دَ ژوندانه په تاندو هیلو

دَ هر ګور وَ سرته شنه شول نور سرونه

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 173(

په کال 2002 کې په اسلام آّباد کې لیکلی شوي دا نظم کې افضل شوق دَ افغانستان دَ حالاتو او خونړي تاریخ او دَ جنګي دور په تناظر کې لیکلی دی � کوم چې دَ دغه حالاتو یو واضح تصویر هر قاري ته مخې ته کوي � په افغانستان کې چې دَ خپلو دَ لاسه دَ چا چا په لمسه په کوم کوم دور کې څه څه شوي دي ..نو دغه واقعاتو او تاریخي المیو ته چې په دې نظم کې په کوم نظر کتلي شوي دي .. نو هغه پښتون افغان په درد او وژنه دَ یو پښتون لیکوال یوه داسې ویرژنه سانده ده چې دَ خپل وجود په مرینه وئیلی شي� نو دَ دغه دوه نیم لسیز کلن ناروا خونړي انقلاب نه پس چې په افغانستان کې کوم دور اوس شروع شوی دی .. دَ دې دور نه زمونږ دې شاعر ډېر توقعات تړلي دي � او خدای دې اوکړي چې په اصلي معنو کې دا دور دَ افغان اولس ، افغان ملت او خاورې دپاره دَ رڼا او دَ شعور یو تابناکه دور ثابت شي � او یقیناً چې دغه هیله او دغه اُمید دَ هر پښتون وګړي دَ زړه هیله ده � دا نظم که لږ شانتې ابهام لري او تر څه حده په مشکل پیرائیه کې لیکلی شوی دی .. خو دَ دې دَ بیان انداز ډېر افسانویت لري .. او چې لږ هم ورته قاري په غور سره دَ دې علامتونو تنې بودۍ ته پام اوکړي .. نو خپلې معنې او مقصد خپله واضحه کوي �

افغانستان ته دَ ادیرو هېواد وئیل .. که څه هم دَ افغانستان په لور یوه واضحه اشاره ده .. خو په دې نظم کې دَ ټولو نه دَ خوند خبره دَ دې نظم آّفاقي فکري تسلسل دی .. کوم چې ښاغلي افضل شوق په ډېر هنر برقرار ساتلی دی � داسې خو دَ افغانستان په حقله ځمونږ ګڼو شاعرانو وخت په وخت بې شمېره نظمونه لیکلي دي .. کومو ته چې دَ افغانستان ترانې هم وئیلی شو � خو هغه تاثر یا تاریخي جبر ته اشاره داسې په افساندي انداز کې نه ده شوې لکه په دې نظم کې چې هیڅ قسم دَ ترانې کیفیت نه لرلو پرته هم په زړه کې دَ هغه دور او دَ دې نوي دور تقابلي اشارتې مقابله په داسې هنري انداز او دلیل وړاندې کوي � چې نقاد ترېنه سترګې نه شي اړولی � ولې چې په دې نظم کې یو فکري او قومي حقیقت ته په کې په ډېر معیاري انداز کې کتنه شوې ده �

"دَ چا په لمسه" ، " سرونه رېبل" ، " دَ سرونو امېلونه پئیل" ، " دَ سر سودا کول" ، " سر له خطرو نه په امان کېدل" ، " دَ ګڼو ادیرو هېواد" ، " دَ ژوند تاندې هیلې" او " دَ ګور وَ سر ته سرونه راشنه کېدل" هغه محاوراتي لفظي تراکیب دي چې په علامتي اشارو کې دې وړوکې نظم ته دَ یو تاریخي حقیقت شکل ورکوي � او دَ مزې خبره دا هم ده

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په دې پورته محاورو کې پښتنې خوند او تاثر دَ ورایه ښکاري � یعني افضل شوق چې که یو طرف ته آفاقیت په نظمونو کې رانغاړي .. خو بل طرف ته دَ هغه ژبه پښتنې رنګ او خوند لري � په دې نظم کې دَ فن په حواله شاعر په مختلفو علامتونو، اشارو ، کنائعو او شعري تلمیحاتو کې خپل مقصد په ډېر هنر وړاندې کړې دی �

دا نظم چې په ظاهره په دیارلسو وړو او اوږدو مصرعو باندې مشتمل ښکاري خو په اصل کې په یولس داسې مصرعو مشتمل نظم دی .. چې دَ دویمې مصرعې نه تر آخري مصرعې په برابرو دولس سپلابیزه مصرعو اړه لرونکی معرى نظم دی .. جبکه ړومبۍ مصرعه یې دیارلس سپلابیزه ده چې دَ نظم هئیت ته هیڅ نقصان نه رسوي .. لکه تاسو یې خپله هم لوستلی شئ �

دَ چا په لمسه چې په بېلو بېلو بنو

تر پرونه پورې تا رېبل سرونه

او پئیل دې ترې وَ چاته امېلونه

هم هغو سوداګرانو برایه شپه

ستا دَ سرسودا هم اوکړه .. مخته تېر شول

خو، ستا سر شو له خطرو په امان ځکه

چې شپه تېره شوه، سهار شو ستا له بخته

او دَ غرو له څُوکو لمر څه راښکاره شو

چې دَ ګنهو ادیرو په دې هېواد کې

یو ځل بیا دَ ژوندانه په تاندو هیلو

دَ هر ګور وَ سر ته شنه شول نور سرونه

۲۳ ـ زړه چاوْدي سانحه

(دَ ډاکټر نجیب په ناروا وژلو)

مړ به شم زه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو زما به هېره نشي

دا واقعه

او سانحه زړه چاوْدي

چې ګاونډيانو مو آّخر هم لوبه

دَ خپل وحشت چې رسوله سرته

نو په ښادۍ کې يې

په ځای دَ پسونو

دَ پښتني دود او دستور په چپه

کړو راځوړند هاغه سپين ګيرى مشر

څوك چې دَ امن پيامبر يادېدو

چا چې دَ دوئ تر ميانځه صلح غوښته

)په لټون ستا دَ څبرې .. مخ - 174(

په کوئټې کې ليکلی دا نظم هم افضل شوق دَ يو داسې تاريخي الميې تر مخه ليکلی دی چې مثال يې نه خو په انساني تاريخ کې چرته ليدلی شي او نه پښتني تاريخ داسې واقعه په خپلې صفا لمن کې لري � خو دا حقيقت دی چې .. پښتنو دَ خپلو بادارانو په حکم او دَ ډالرونو په لا لچ کې دَ يو داسې انسان نه يواځې خپل يو محسن سپين ګيرى مشر تر مرۍ نيولی دی .. بلکه دَ هغه دَ لاش سره يې يو داسې غېر انساني سلوك هم کړی دی .. چې کله به هم انسانيت او اسلام دَ هغوئ دغه ناروا ظلم نه کړي معاف � دَ افغانستان دَ مشر ډاکټر نجيب الله او دَ هغه دَ لاش سره په ناروا سلوك دَ ګوټ ګوټ نه شاعرانو خپل ليکل اوکړل او دغه عمل يې دَ انسانيت او پښتو په تندي باندي تور داغ اوګڼلو � لاکن په دې ناروا پېښه باندې دَ افضل شوق دې پورتني نظم خصوصيت په دې وجه پيدا کړو چې هغه دا نظم په يو داسې پښتني فکر او آّفاقي او انساني سوچ مخې ته کړی دی .. چې انسان او خاصکر پښتانه په سوچ باندې مجبور کړي � او دَ هغو په ذهن کې دا سوال را اُوچت کړي .. چې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"داسې هم چرته ممکن کېدلی شي چې يو قوت چې په بل قوت يا قوم غالب راشي .. نو هغه دي دَ مقبوضه قوم يا پارټۍ مشر په چوك داسې په ورځو ورځو را اوځړول شي او دَ هغه لاش دي بې عزته کړلی شي .. لکه په افغانستان کې چې دَ خدای په لار ياد شوي دَ حق او انصاف عسکرانو دَ يو مسلمان پښتون ډاکټر نجيب الله خلاف اوکړو؟

دا سوال ځکه دَ هر مسلمان په ذهن کې راپورته کېږي .. چې پښتانه هم مسلمانان دي � او دَ مسلمانانو دَ " فتح مکه" تاريخ مخې ته دې .. چې په کې دَ حضرت محمد صلعم دَ طرف نه تاريخي معافي دَ انسانيت په درست تاريخ کې يو لوئی مثال يادېږي � کومه چې دَ خدای دَ دُښمنانو دپاره وه .. او بل طرف ته په افغانستان کې چې غالب مسلمانانو په مغلوبو مسلمانانو کوم غېر انساني ظلم روا کړو ..نو دَ مقدس دين اسلام په نامه دې ځناورې عمل کونکو دَ وجې نن پښتنو ته په انساني نظر نه شي کتلی � يعني دې ناروا حرکت چې پښتو او پښتنو وَ تشخص او پښتني ملي رواياتو ته څومره تاوان رسولی دی .. دَ هغه مثال بيا کله تاريخ نه دی وړاندي کړی�

افضل شوق هم په دې نظم کې دَ ډاکټر نجيب دَ لاش توهين په علامتي پيرائيه کې په ډېر آّفاقي انداز کې ځکه کوې چې هغه نه پکې افغانستان ياد کړی دی .. او نه يې دَ ډاکټر نجيب نوم � خو اشارې او کنائعې يې دَ هغه زړه چاوْدې سانحې په لور اشاره کوي � په دې نظم کې يوه لوئيه تاريخي واقعه په لنډو ټکو کې داسې وړاندې کوي چې دَ شاعر فني ګمان ، فهم او هنر يې ګڼلی شي � هم دغه خوبي دَ دې شاعر په زياتو نظمونو کې په نظر راځي � مطلب دا چې په دې نظم کې شاعر په ډېر غېر جانبدار انداز کې يوه تاريخي الميه دَ شکوې او ګيلې په توګه وړاندې کوي � دا دولس مصرعيز نظم دراصل په نهو.. يولس سپلابيزه برابرو مصرعو اړه لري .. لکه

مړ به شم زه ، خو زما به هېره نشي

دا واقعه او سانحه زړه چاوْدې

چې ګاونډيانو مو آّخر هم لوبه

دَ خپل وحشت چې رسوله سرته

نو په ښادۍ کې يې په ځای دَ پسونو

دَ پښتني دود او دستور په چپه

کړو راځوړند هاغه سپين ګيری مشر

څوك چې دَ امن پيامبر يادېدو

چا چې دَ دوئ تر ميانځه صلح غوښته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴ ـ ـ ژوند او زه

یو تجسس دی

پاروي ما

په پلټنو باندې

بل اضطراب دی ځاره چاوْدی

دَ پرهار په رنګه

چې ما په څړکو کې دَ درد

که بې قراره ساتي

خو لا هم زه یم

چې ټالی وهمه ژوند ته مدام

او ځمه ځمه

خپل هیلو سره وړاندې ځمه

)په لټون ستا دَ خبرې .. مخ - 183(

"په لټون ستا دَ خبرې" کې دَ افضل شوق دا پورتنی مختصر نظم ما ځکه دَ تنقید دپاره منتخب کړی دی � چې په دې کې هغه په یو بیل انداز او فکري ادراک کې لیدلی شي � شاعر دا نظم هغه وخت لیکلی دی .. چې کله هغه په کشتۍ کې دَ لندن دَ ډوْر نومي سي پورټ نه دَ ډنکارټ سي پورټ فرانس په لور په کال 1996 کې سمندري سفر کولو .. دَ کوم ذکر چې هغه په خپلې سفرنامې " مزل په واوْرو باندې" کې هم کړی دی � مطلب دا .. چې په دې نظم کې هغه خپل یو کیفیاتي تاثر وړاندې کوي .. یا خپله فطري او شخصي څېړنه کوي � او خپلو سېلانې روئیو ته ګوته نیسي � کوم چې هغه ته دَ " تجسس" دَ وجې نه ورپېښېږي � او دا تجسس هغه .. لکه یو ماشوم په دې خبره یا قصد باندې پاروي .. چې هغه نور لټون یا پلټون او کړي � کوم چې دَ افضل شوق دَ شخصیت یوه اهمه برخه ګڼلې شو � خو دلته دَ شوق په پلټنو کې دَ هغه جذبې ماشومي نه .. بلکه ډېرې ژورې لیدی شي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

� او بل طرف ته هغه دا هم وائي .. چې هغه مضطرب هم وي .. او دغه " اضطراب " هغه دَ يو پرهار په رنګه له دردونو سره مخامخ کوي هم ... او دا دردونه ..هغه داسې بې قراره ساتي .. چې هغه دَ ژوند کولو نه زړه ماتی کوي .. خو يوه " هيله " داسې څيز دی چې هغه ته دَ ژوند چلونه ښائي�

مونږ که دَ دې نظم ښه ژوره مطالعه اوکړو ، نو دا منطق به اومنو چې يو تجسس .. دَ انسان سره هر وخت ملګری وي او دغه تجسس انسان ته شعور ورکوي .. پوهه ورکوي � کوم چې اکثره وخت انسان دَ خپلو مشاهدو او غلطيانو نه اخذ کوي � يعنې دا غلطيانې او مشاهدې رو رو.. انسان په ځان او جهان پوهی کوي � دې نه علاوه دَ شوق صاحب دا خبره چې اضطراب يا غمونه .. چې انسان مرګ حاله کوي .. هم يې دَ ژوند نه په فرار کولو مجبوره کوي � خو.. دَ افضل شوق دريمه خبره چې هغه په دې نظم کې دَ سوال په رنګه کې راپورته کړې ده .. هغې کې هم شك نيشته � په دې چې دغه احساس .. يعنې " هيله" يا " هيلې" .. چې دَ انسان نه دَ ژوند کولو لالچې جوړوي �

دَ خپل ذات په حواله دَ افضل شوق په دې نظم کې دَ هغه نظر دَ يو داسې منفردې نظريې په لور اشاره ده � چې شاعر يې فکري ادراك په ډېر شاعرانه هنر او مفکرانه طرز داسې کړی دی� چې په کې دَ انسان او ژوند تر ميانځه رشته په يو دليل واضحه کړې ده � داسې خو" تجسس،اضطراب او هيله" واضحه معنې لري .. خو دا درې واړه څيزونه دلته په داسې منطقي ترتيب لکه په دې نظم کې چې ځای کړل شوي دي .. شايد چې افضل شوق په ړومبي ځل دَ خپلو مشاهدو په رڼا کې په دغه رنګه ترتيب وړاندې کړي دي � په دې خبرې کې شك هم نيشته � چې ژوند سره رشته ساتل دَ يوې مجبورۍ دَ لارې نه کېږي او دا مجبوري دَ انسان دَ وس نه وتې مجبوري وي � خو بيا ولې انسان په ژوند کولو مجبوره کېږي � هغه کوم عوامل دي چې انسان ژوندی ساتي ؟ دَ افضل شوق په دې نظم کې دَ دې " پټ سوال " دپاره په علامتي دليل چې کومه اشاره هغه په روستيئو څو مصرعو کې کوي .. هغه دَ لوستونکي په ذهن کې نور سوالونه هم راپاسوي�

دا پورتنی نظم .. چې دَ يولس وړو او اوږدو مصرعو يو آزاد نظم ښکاري .. خو چې ورته په غور اوکتلی شي ، نو دغه نظم به په پنځو داسې اوږدو برابرو برابرو مصرعو مشتمل نظم دی .. چې هره مصرعه يې پنځلس سېلابيزه ده .. تاسو يې هم لوستلی شئ�

يو تجسس دی پاروي ما په پلټنو باندې

بل اضطراب دی ځاره چاوْدی دَ پرهار په رنګه

چې ما په څرکو کې دَ درد که بې قراره ساتي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو لا هم زه یم چې ټالۍ وهمه ژوند ته مدام

او ځمه ځمه خپل هیلو سره وړاندې ځمه

۲۵ــ سپين بېرغ

دا چې ځان

زه په هر رنګ کې رنګومه

که څه هم حسن پرسته يم

خو غواړم

اووه واړه رنګونه

سره يو کړم

او په زد

دَ خوني کښو تورتمونو

سپين بېرغ

دَ سوکالۍ ورخڅه جوړ کړم

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ - 187(

په دې نظم کې يو ځل بيا دَ شاعر " اپروچ" سائنسي هم دی او په دې کې دَ هغه حسن پرستي هم مخې ته راځي � يعنې افضل شوق چې په کوم انداز دَ " اوو رنګونو" خبره دَ ځان سره تړي .. هغه خبره دَ دې نظم تهيم هغه وخت جوړېږي چې دئی په يورپ کې دَ سپل کولو په وخت دَ بلجيم نه دَ هالېنډ په لور سفر کوي � که مونږ دَ افضل شوق دا نظم دَ هغه دَ سفرنامو په تناظر يا سفري حال کې اوګورو.. نو خبره به دَ هغه دَ حسن پرسګتۍ په لور لاړه شي � خو داسې کول دَ يو نقاد نا اهلي او ادبي منافقت ګڼلی شي .. او زه دا نظم دَ دې نظم په خبرو او مصرعو يا علامتي اشارو په رڼا کې ځېړل غواړم � او دَ لوستونکو توجه په دې لور را اړوم چې په دې نظم کې دَ شاعر لخوا واضحه اشاره ده .. چې هغه په هر رنګ کې دلچسپي لري .. بلکه هر رنګ ليدل هم غواړي .. او هر رنګ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې رنګېدل هم غواړي � لکه څنګه چې هغه په عام ژوند کې هم ښکاري او دا مسلسل لټون هم دَ دې شاعر دَ هر رنګیزه شخصیت عکاسي کوي � خو، هغه دا دعوه هم لري .. چې هغه دا ټول رنګونه په یو بل کې ګډول غواړي او دَ دې ټولو رنګونو نه یو رنګ .. چې سپین رنګ دی .. جوړول غواړي � او دَ خپل مشن پوره کول غواړي چې هغه " مینه او امن " بللی شي � په کوم باندې چې افضل شوق پېژندلی شي ..هم ځکه خو سپلاني یادېږي او دَ خپل مشن سرته رسولو دپاره متحرك ښکاري �

دلته دا هم وایم .. چې په هر رنګ کې دَ رنګېدلو مطلب رنګ رلیاني هم نه دی . بلکه دَ یو حقیقت پسند او رښتوني شاعر دَ خلې نه داسې راوتل .. دَ هغه شاعر مطلب دَ ښائسته کائنات سره رشته ساتلو نه دی ، کوم چې رو رو دَ دې رنګونو دَ خالق په لوړیو تخلیق کار بوخې � او افضل شوق هم دلته په دې خپل نظم کې هم دغه مطلب لري � یعني دَ ده مقصد دَ امن ببرغ جوړول دی � او دا ببرغ سپین رنګ لري .. او په دې هر څوك خبر دی ، چې سپین رنګ دَ اوو رنګونو نه جوړېږي � دا دَ افضل شوق اصل کمال دی چې دَ ټولو اعتراض کونکو ځواب په څومره ښائسته او مدلل انداز ورکوي �

دا نظم ډېر ساده ، روان ، عام فهمه او په ظاهره که څه هم دَ نثري نظم یوه ټوټه ښکاري .. خو دا نظم په فني لحاظ دَ نظم ټولې تقاضې پوره کوي � او یوه فکري ژورتیا ځان کې داسې رانغاړلې لري � چې لوستونکی په سوچ کې اچوي � دَ دې نظم شعریت ، موسیقیت او آهنګ په خپل ځای مهم ښکاري � ولې چې دا لس مصرعیز نظم په اصل کې په پنځه داسې مصرعو اړه لري .. چې هره مصرعه یې دَ بلې مصرعې سره برابره ده او دولس دولس سپلابونه لري .. لکه

دا چې ځان زه په هر رنګ کې رنګومه

که څه هم حسن پرسته یم خو غواړم

چې اووه واړه رنګونه سره یو کړم

او په زد دَ خوني کښو تورتمونو

سپین ببرغ دَ سوکالۍ ورځخه جوړ کړم

۲٦ ـ شك دَ ایمان زیان دی

نه زه هندو

او نه ته بُت دَ کانې ،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه مي وصال دَ تقاضو په چپه

کله دی کړی

پوجا پاټ او اشنان

خو.. ستا دَ مينې تهمتونو داسې

زه په جهان

لکه کافر مشهور کړم

چې اوس که هر څو سُولومه تندی

خلق کوي

زما په ايمان باندې شك

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ � 199(

افضل شوق په دې نظم کې په ښکاره جملو کې ليکي چې نه هغه هندو دی او نه دَ هغه محبوب دَ کاڼي بُت � خو دَ دې باوجود هم دَ افضل شوق مينې ته خلق دَ شك په نظر ګوري او دئی کافر ګڼې � دا ساده مصرعې هيڅ ابهام نه لري .. خو دومره آسانه هم نه دی چې هر څوك دې پرې پوهی شي � ولې چې په دې کې دَ افضل شوق محبوب انسان دی .. دَ رنګ ،نسل ، مذهب ، ژبې ، علاقائي او هېوادي سرحدونو نه وتی په خپل ذات کې لا محدوده انسان � يعني يو داسې انسان چې ورته خدای پاك افضليت په ټولو مخلوقاتو ورکړی دی � خو له داسې انسان سره افضل شوق چې مينه کوي .. نو دَ ذات پات او يا په وړو وړو دائرو کې ورګېر نور انسانان ده ته بې لارې انسان وائي � څه هم که ده يو داسې کار نه دی کړی چې هغه دې پرې انسانيت دښمن يا دَ شېطان په لارو ياد شي � هغه خپل محبوب دَ هر قسمه دائرو نه آزاد او تش په انساني شکل يا فطري روئيو کې ليدلی غواړې � هم ځکه خو هغه په دې قصور نيولی شوی دی�

په دې نظم کې افضل شوق په اشارتي انداز دَ نن دَ انساني جانبدارانه روئيې ښودنه داسې کوي .. چې دَ نن انسان په پټو سترګو او بې تحقيقه خبرو باندې يقين کوي � دا نه ګوري چې کومه خبره هغه کوي .. هغه خبره هم هغسې ده که نه ؟ دا عجيبه خبره افضل شوق په دې دليل وړاندې کوي � چې هغه هيڅا دَ خپل اشنا سره په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوچا پاټ او اشنان کولو باندي نه دی لیدلی .. نو بیا دئی کافر ښنگه شو او د ده اشنا دَ کاڼي بُت ؟ دا هاغه سوال دی چې افضل شوق دَ دې نظم موضوع گرځولی دی � یعنې دَ دې نظم نه دا مطلب اغیستی شو چې انسان په هر حال کې دَ قدر وړ او عزتمن او محترم وي � خو دَ دې مطلب دا هیڅ کله نه .. چې هغه دې دَ اّسرو په بنیاد ژوند تېروي �

دَ دې نظم فني جوړښت دَ خپلو استعارو، لفظي تراکیبو او جدیدو محاورو لکه " په جهان کافر مشهوره کېدل" او ځینو علامتي اشارو لکه " نه زه هندو او نه ته بُت دَ کاڼي" او " پوچاپاټ او اشنان کول" .. چې نظم ته دَ قیصې رنگ او تمثیلي اشکال ورکوي � او لوستونکي په دې سوچ کولو مجبوره کوي .. چې هغه دَ افضل شوق په دې دلیل دَ فکر ژوري اولټوي�

دا دَ یولس لوئیو او وړو مصرعو اّزاد نظم .. دراصل دَ اووْ داسې برابرو برابرو مصرعو یو پابند نظم دی ، چې هره مصرعه یې ځان کې دننه یولس یولس سپلابونه لري .. تاسو یې خپله هم لوستلی شئ �

نه زه هندو او نه ته بُت دَ کاڼي،

نه مې وصال دَ تقاضو په چپه

کله دی کړی پوجا پاټ او اشنان

خو .. ستا دَ مینې تهمتونو داسې

زه په جهان لکه کافر مشهور کړم

چې اوس که هر څو سُولومه تندی

خلق کوي زما په ایمان باندې شك

۲۷ ـ ـ قتل

ما وئیل

چې کښېنه هله

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وار ږومبی که له قاتله

داسې نه چې تر تا راشي

او تا مړ کړي بې اجله

ځکه زما دَ سترګو وړاندې

ورځ په شپې کې شوه بدله

او راپورته شوم له وامه

نه یوه شوه او نه بله

وارخطا دَ مرګ له سامه

ما چاړه راواخیستله

اوس به ما لا نوره نوره

دَ هغه سینه څیرله

چې ګړنجی مې تر غوږو شو

شیشه غوټه ماته شوله

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 209(

افضل شوق هغه شاعر او مفکر دی چې هر څه په نېغه وائي � او دا دَ هغه په حقله مشهوره خبره ده � په دې نظم کې هغه دَ خپل ذات او اندرون نفي داسې په هنر او کمال کوي � چې دَ ذات په حواله انساني ټولنې او انسان باندې ګوتې پورته کوي � او دا وئیل غواړي چې دَ نن انسان هسې دَ ښېرې نه انسان ښکاري � ګنې انسان په اندرون کې څه بل څه دی � په دې نظم کې هغه یو قیصه کوي چې یوه ورځ په خلاسو سترګویو سیورې یا ښېره ګورې او دا ګڼې چې دا ښېره یا سیورې .. بل هیڅ نه .. بلکه دَ هغه اصل قاتل دی � ځوك چې دَ ده دَ قتل په غرض تر هغه پورې ځان رسوي � نو ځکه هغه راپورته شي او چاړه را اوباسي .. او په هغه سړي باندې دَ چړې وارونه اوکړي � او غواړي چې دَ هغه قاتل ځیګر نور نور او څیرې .. خو آخر دا پته دا اولګي چې هغه په قاتل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوزارونه نه کول بلکه ده په هغې آئينې باندې چاړې ورسمې کړې وې .. چې په کوم کې دَ دې شاعر خپله څېره ليدی شوه�

دَ دې نظم تهيم دومره نوی او په عجيبه فکر باندې مشتمل دی چې يو ناپوهه نقاد دَ افضل شوق دې ذاتي تخيلا تي قيصې ته دَ حقيقت رنګ ورکولی شي او دَ دې قيصې دَ وجې هغه نقاد يا دَ نن ړوند منصف وَ افضل شوق ته بدسيرته هم وئيلی شي � ولې چې هغوئ په دليل کې دا وئيلی شي .. چې شوق صاحب په خپلې دې قيصې کې دَ خپل ذات په حواله ځانته ځناور وائي .. نو ځکه دئ ځناور دی � خو دغه فکر .. چې بيا يو ادب شناس يا دَ نوي دور په ځناوري روئيو او حرکتونو خبر زمانه شناس عادل ته دَ افضل شوق دغه جرم چې هغه يې په خپلې خلې باندې تصديق کوي وړاندې کړلی شي ..نو زما يقين دی چې دې لېوني شاعر ته به باضميره او حق پرست انسان اووائي �

په دې نظم کې افضل شوق دَ انسانيت ګرېوان دَ انسانانو په لاس کې تيګی تيګی ګوري او دَ ځناوري انسان دَ " رول ماډل" په توګه خپل دغه مثالي کردار هغه ته دَ رښتوني انسان داسې څېره ورکوي چې دَ هغه په خبرو اعتبار کېدلی شي

دا دَ څورلسو مصرعو آزاد نظم .. دَ تنقيدي جائزې اغيستلو ورسته به لوستونکې دا اومني .. چې دَ آزادو نه .. بلکه دا نظم دراصل دَ تش اوزْ پابندو .. بلکه باقاعده قافيه بندو مصرعو داسې نظم دی چې هره مصرعه په کې شپاړس سپلابونه ځان کې رانغاړلې لري .. لکه

ما وئيل چې کښېنه هله ، وار ړومبی که له قاتله

داسې نه چې تر تا راشي او تا مړ کړي بې اجله

ځکه زما دَ سترګو وړاندې ورځ په شپې کې شوه بدله

او راپورته شوم له وامه .... نه يوه شوه او نه بله

وار خطا دَ مرګ له سامه .... ما چاړه راواخيستله

اوس به ما لا نوره نوره ..... دَ هغه سينه څيرله

چې ګرنجی مې تر غوړو شو شيشه غوټه ماته شوله

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۸ ـ ـ لکه لېوان چې په رمه ورګډ شي

عجبه دا نه،

چې انسان ستورو سپوږمۍ ته ختېږي

عجبه دا ده..

چې دَ پت، ښېګړي، تُوري ، وفا

ځېښتنو هم

ګورئ .. په زد دَ رڼا

وَ یویشتمي انساني پېړۍ ته

په سرو لاسونو

او په سرو سرو داړو

داسې په نره

او ویاړمنو سترګو

په جهادي نارو ور وَدانګلو

لکه لېوان

چې په رمه ورګډ شي

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ � 218(

دا خبره به دَ دې عصر لو ستونکي هم اومني .. چې دَ شلمې صدۍ سائنسدانانو چې څنګه په ویاړ یویشتمي صدۍ ته دَ سائنسي انقلاباتو لار په خوشحالۍ اوږدوله .. او دا نوي صدۍ یې دَ انسان دَ ناممکنو آسائشونو دَ پوره کولو صدۍ هم ګڼله .. خو دَ دې برعکس دَ نړۍ زیاترو شاعرانو او مفکرانو دې نوي صدۍ ته دَ انسان او انسانیت په تابوت کې دَ آخري مېخ ټومبلو نوم ورکولو � او هم دغه رنګه اوشولو .. یعنې دَ شلمې صدۍ جدید ترین او ښائسته انسان یوشتمي صدۍ ته داسې په ځناورې روئیو او خویونو او حرکتونو ور اودانګلو لکه .. دغه حېوانیت چې هم دَ انسان اصل شېوه او کار دی � په دې وجه خو ځناورانو ځنګلونه انسانانو ته پرېښودل او دَ ښارونو کنټرول یې لاس

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته کول شروع کړو � ځکه خو پښتانه هم په دې ځناورې کار او روزګار کې دَ هيچا نه شاته پاتې نه شو .. بلکه په وينو ځکلو راځکلو کې ښه مېړني دېوان ياد شول �

په کال 2001 کې ليکلی شوی دا نظم افضل شوق لخوا دَ يويشتمې صدۍ په راتلو کې په ريکارډ راغلی هغه ږومبی نظم وو .. چې نن دَ يو حقيقت په رنګ ځمونږ مخې ته پروت دی � او بل دا خبره غور طلبه هم ده .. چې په کوم انداز شوق صاحب يويشتمه صدۍ غندلې ده ..هم هغسې دَ ده په شعري يا نثري ريکارډ کې دَ شلمې صدۍ په اړه هم يو داسې نظم په ريکارډ نه دی راغلی چې دئی ترې مطمئين ښکاره شوی وي � يعنې دا شاعر دَ سائنسي ترقۍ ترشا يو داسې خوني جنګويني .. چې په هغه کې به انسانان دَ يو بل سره دَ وينو لوبه کوي � نو ځکه په کوئټې کې په کال 1991يا 92 کې .. چې ما په ږومبي ځل دَ افضل شوق سره په ملاقات کې دَ هغه دَ امن دَ پرله پسې خبرو اورېدلو پس چې کله دَ هغه نه دا تپوس اوکړو، يعنې

" -شوقه !! دا انسانان ولې بيرته دَ ځنګل په لور روان دي ؟"

نو هغه يو دم په ځواب کې له مانه سوال اوکړو او وئيل يې..

" -حسينه !! ته اول دا راته اوويه .. چې انسان دَ ځنګل نه راوتی کله وو .. چې ته يې ځنګل ته بوځې؟ "

دا خبره څه هم که هغه وخت ما هسې يو فلمي ډائيلاګ اوګڼلو .. خو دغه ډائيلاګ .. تش ډائيلاګ نه .. بلکه دَ افضل شوق هغه تهيم وو .. چې لس کاله پس دَ يوويشتمې پېړۍ په آغاز کې دَ پښتنو په حواله داسې نظم شو � چې نن ورته مونږ تاريخي حقيقت هم وئيلی شو� ځکه چې پښتنو واقعي هم دې نوي صدۍ ته دَ لېوانو په بڼو کې دَ رڼا په ضد دانګلي دي .. لکه شوق صاحب چې يې دَ دې نظم په ورستئيو مصرعو کې وضاحت کوي �

دا پورتنی نظم چې دی خو آزاد .. لاکن دا خورلس وړې او اوږدې مصرعې مونږ په اتهو داسې مصرعو کې تقسيم کولی شو .. چې په هغو کې آهنګ ، لې او موسيقيت موجود ليدی شي � يعنې ږومبۍ دوې مصرعې دَ پنځلس سپلابونو او نورې شپږ مصرعې يولس سپلابيزه ترتيب کړلی شي نو دَ دې پورتني نظم شکل به داسې پابندي اوموندي .. لکه

عجبه دا نه، چې انسان ستورو سپوږمۍ ته خېژي

عجبه دا ده .... چې دَ پت ، ښېګړي ، تُوري ، وفا

ښېښتنو هم ګورئ .... په زد دَ رڼا.......................

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَ یویشتمي انساني پېړۍ ته........................

په سرو لاسونو او په سرو سرو داړو................

داسې په نره او ویاړمنو سترګو........................

په جهادي نارو ور وَدانګلو..........................

لکه لېوان چې په رمه ورګډ شي........................

۲۹ ــ مجرم

زه چې ګورمه

هر لوري

راچاپېر دي دېوالونه

دریابونه

هسك هسك غرونه

او یا غم او وسوسې دي

چې زما په خوا و شا کې

اتڼونه کوي .. غورځي

دائرو غوندې راترځي ،

خو، سربېره لا دَ دې هم

په قصور دَ خپلواکۍ زه

نیول شوی یم

مجرم یم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)په لټون ستا دَ خبرې .. مخ - 220(

دا نظم هم ښاغلي افضل شوق ، دَ نن دَ حالاتو ، دَ انسان دَ بې وسۍ .. بې کسۍ اوتنهائي په تناظر کې ليکلی دی � او دا حقيقت هم دی چې دَ نن انسان په مختلفووهمونو، فکرونو ، طبقاتي کشمکش، نفسياتي رنځونو ، اقتصادي ناهمواريانو په ولقه کې راګېر دی � او هغه هم دَ يو داسې روائتي او شخصي نظام دلا ندې چې انسان په کې هډو انسان نه ښکاري � نو بيا دَ انسان دَ آزادۍ او خودمختارۍ قيصه دَ کوم ځای نه شروع کېږي؟

دَ افضل شوق دا نظم که په سياسي او سماجي حواله اوګورو .. نو دَ دې دور او دَ دې هېواد چې افضل شوق يې يو غړی دی .. باندې يو تنقيد هم دی � داسې تنقيد .. چې په نووْ نووْ لفظي تراکيبو او استعارو او اشارو خپلې معنې نوري نوري پراخوي � ولې چې په دې نظم کې هم دغه لفظي جوړښت خو دی .. چې نظم ته دَ شعريت نه علاوه دَ يوې سياسي الميې رنګ هم سپاري � دغه ترون دَ لفظونو تر ميانځه داسې جديدې محاورې هم مخې ته راوړي � لکه .." دېوالونه راچاپېرېدل" ، " دريابونه چاپېرېدل" ، " غرونه چاپېرېدل" ، " دَ غم او وسوسو اتېونه" ، " دائرو غوندې ترځېدل" او " په قصور دَ خپلواکۍ مجرم کېدل" .. چې په معنوي اعتبار فکر ته وسعت ورسپاري �

دا نظم په فکري لحاظ چې څومره ژورتيا لري ..هم هغسې ذومعنې اشارې دَ دې نظم آفاقيت په علامتي اشارو کې برقرار ساتي � څه هم که لږ ابهام لري .. خو يو لوستلی قاري ترېنه دَ خپل مطلب معنې اغيستلی شي � په فني توګه دا څورلس مصرعيز نظم چې ښکاري خو آزاد .. لاکن آزاد نه دی � بلکه دا نظم په پنځو داسې مصرعو باندې هم په ښپاړس ښپاړس برابرو سېلابونو کې تقسيمېدلی شي چې ورته بنده پابند يا معرى نظم وئيلی شي � تاسو يې خپله هم اولولئ �

زه چې ګورمه هر لوري ، راچاپېر دي دېوالونه

دريابونه هسك هسك غرونه اوياغم او وسوسې دي

چې زما په خوا و شا کې اتېونه کوي ..... غورځي

دائرو غوندې راترځي ، خو .... سربېره لا دَ دې هم

په قصور دَ خپلواکۍ زه نيول شوی يم .. مجرم يم

۳۰ ـــ مونا ليزا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا موسکا ګوره چې څله؟

پاروي په دې ګمان ما

چې هم ته هغه جينۍ يې

چې مې تل دَ خوب او خيال په

ټاپوګانو لټوله

او يا لئيو نارڼو يم خپله

چې دَ څو پيريانو ورسته

قسمت بيا راويستم تاته ،

خوبس .. دغه المیه ده

چې دعوه کولی نه شم

زه په تا باندې اوس څکه

چې دا زما څويم جنم دی

او ته يې په خپله بڼه

موسکنۍ غوندې هغسې

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 227(

هسې خو افضل شوق خپل ځان دَ هر قسم انساني فرقو او تفريقاتو نا بالاتر يو انسان ګڼلې � هم څکه خو هغه دَ انسان په رنګه دَ انسان خبره کوي � خو دلته په دې پورته نظم کې .. چې افضل شوق په پېرس (فرانس) کې ليکلی دی .. کې داسې څرګنديږي چې هغه نه يواځې هر اړخيزه انسان دی بلکه کله کله خو دَ وخت او زمانې دَ قيد نه هم ځان آزاد ګڼي � هغه يقين لري چې وختونه انسان نه .. بلکه انسان وختونه خپل شاته پرېږدي � څه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم که داسې په ظاهره ممکن خو نه دي ... خو دَ ده په خبرې کې يو دليل هغه وخت حقيقي ښه اوزبړوي .. چې کله دئ دَ مونالیزا دَ هغه اوريجنل تصوير په وړاندې ولاړ دی .. چې درې نيم يا څلور سوه کاله اَگاهو په فرانس کې لئيو نارډو نومي يو اَرټسټ جوړ کړی وو�

افضل شوق په خپل دې نظم کې مونالیزا نه پوښتنه کوي او وائي .. چرته دغه خو هم هغه جینۍ نه ده .. چې ده ته په خوبونو او خيالونو کې هر وخت راځي ؟ خو بيا چې هغه په فريم کې بنده مونالیزا هيڅ ځواب نه ورکوي او چپه دَ خپل خاموش فطرت دَ وجې پاتې شي .. نو شوق صاحب ورته ښه په نېغه کتلو پس دا خيال زړه کې راوړي چې خاموشي نيم اقرار دی .. او يا کېدی شي .. هم دئ خپله دَ دې شاهکار تصوير مصور لئيونارډو وي .. چې قسمت يو ځل بيا دَ هغې سره ملاوْ کړی وي � خو بيا چې دَ مونالیزا وَ غاوري موسکا ته ځير شي .. نو په مات زړه دَ هغې سره خپل ملاقات يوه الميه اوگڼي او داسې محسوس کړي لکه دئ چې څو څو ځله دې دُنيا ته راغلی وي .. خو مونا ليزا دئ په دې نه پېژني چې دَ هغې رنگ ، شکل او موسکا هم هغسې زړَه او دَ وختونو په قيد کې بنديوانه پاتې شوي وي � هم ځکه دئ خپلې مونالیزا ته دَ يو عام سپلاني په رنگه دَ محرومۍ دَ يو سترې احساس سره ولاړ او يوه داسې قلبي او روحاني رشته جوړولو کې جوگه ښکاري چې هغه اجنبي مونا ليزا په ډېرو حوالو خپلول غواړي �

په دې نظم کې دَ افضل شوق دَ مودو مودو تلاش هغه پېکر دَ مونالیزا په شکل کې څرگندېدل دَ هغه دَ اَئيډيل يو داسې فکري دليل دی .. چې نقادان دَ شوق شخصيت په دې هنري کمال کې لټولی شي � چونکه مونالیزا يو اَرټسټ په خپل لاس جوړه کړې ليلا ده .. نو ځکه دَ افضل شوق لخوا په حېثيت دَ يو لفظي تخليق کار په هغې تصويري جینۍ باندې دعوه .. دَ اَرټ ستائينه او په اَرټ کې جماليات لټول دي � خبره يې ساده په دې نظم کې کړې ده خو دَ وخت دَ قيد نه اَزادي دَ دې شاعر هغه هنري او فکري کمال دی .. چې هغه پرې پېژندلی شي�

دا اَزاد نظم چې په کتاب کې په څورلس وړو او اوږدو مصرعو کې تړلی ښکاري .. خو له اصله دغه نظم په اوو داسې اوږدو مصرعو مشتمل دی چې هره مصرعه يې شپاړس سپلابونه لري او دې ته يو پابند يا ښه معرى نظم هم ورته وئيلی شو � راځئ ، چې اوگورو .. داسې هم دی که نه�

ستا موسکا گوره چې ځله؟ پاروي په دې گمان ما

چې هم ته هغه جنۍيې چې مې تل دَخوب اوخيال په

ټاپوگانو لټوله ... او يا ...... لئيو نارډو يم خپله

چې دَ څو پېړيانو ورسته قسمت بيا راويستم تاته،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوبس .... دغه المیه ده ، چې دعوه کولی نه شم

زه په تا باندې اوس ځکه چې دازما ځویم جنم دی

او ته یې په خپله بڼه موسکنۍ غوندې هغسې

۳۱ ـ ـ واوره .. تاته وایم!

دا چې زه درته ژغېږم

ته دَ لاس ورغوي ځله؟

ګیروې په نرۍ ګوتو

او په نېغه ورته ګورې

لکه جوړه، چې لیکې څه

او یا کرښې ورانوې ته

هرڅه هرڅه

خو بیا هم زه

نه رسېږم تر مطلبه

ستا دَ زړه تر پټ طلبه

که څه هم کلونه تېر شول

که څه هم عمرونه تېر شول

خو، یو ته یې .. چې لا چپ یې

او بل زه یم ، چې غږېږم

لا غږېږم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا غرېږم

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ � 233(

په دې نظم کې افضل شوق دَ يو داسې مينې عکاسي او انځورګري کړې ده .. چې هغه پښتنه مينه ده� ولې چې پښتنې پېغلې حياناکې مشهورې دي � هغوئ .. څه هم که يو چا سره مينه کوي خو دَ مينې اظهار يې خلې نه اورېدی نه شي � هم افضل شوق دَ هغې پښتنې پېغلې دَ ستر او حيا قيصه په دې نظم کې په هنري او شعري پېرائيه کې کړې دی .. او په دغه نظم کې هغه لفظي تصوير کشي داسې کړې ده لکه بنده چې يو فلمي سين ګوري � هم دغه وجه ده .. چې يو ښه شاعر دَ لفظونو انځورګر بللی شي � په دې اړه افضل شوق دَ هيڅا نه کم مصور نه دی � دَ هغه تصويرونه خبره کوي .. هغه کاڼو ته ژبې او لفظونو ته څېرې ورکولو کې مهارت لري�

په دې نظم کې هم موږ دا يو څو لفظي تراکيب لکه " دَ لاس ورغوي ګيرول" ، " دَ لاس دَ ورغوي کرښو ته په نېغه کتل" ، " دَ لاس کرښې ورانول" ، " تر مطلبه رسېدل" او " دَ زړه پټ طلب ته رسېدل" داسې محاورې ګڼلی شو .. چې دَ پښتو لمن پرې پراخېدلی شي � دَ شاعر دغه شعري ادا زما خوښه ده .. چې هغه په خپل هر تخليق کې ځينې داسې نوي توري، محاورې او لفظي تراکيب ترې .. چې هغه دَ تجريديت باوجود هم پښتنې مزاج سره آمېزش کوي � او بل دا .. چې دَ افضل شوق په شاعرۍ کې سادګې دَ هغه فکري ابهام ګڼلی شي � خو دغه ابهام محاوراتي ابهام دی .. چې لوستونکي ته دَ سوچ لارې پرانستې �

دا نظم چې هسې خو په شپاړس مصرعو باندې مشتمل دی � لاکن ورته آزاد نظم ځکه نشو وئيلی .. چې په دې کې آهنګ او موسيقيت باقاعده تر نظر لاندې ساتلی شوی دی � او دا نظم موږ په اوو .. شپاړس سېلابيزه برابرو برابرو مصرعو داسې اړولی شو .. لکه

دا چې زه درته غرېږم ته دَ لاس ورغوي څله؟

ګيروې په نرۍ ګوتو او په نېغه ورته ګورې

لکه جوړه چې ليکې څه او يا کرښې ورانوې ته

هرڅه هرڅه خو بيا هم زه ، نه رسېږم تر مطلبه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا دَ زړه تر پټ طلبه که څه هم کلونه تېر شول

که څه هم عمرونه تېر شول خو،یو ته یې چې لا چپ یې

او بل زه یم ، چې غږېږم .... لا غږېږم ... لا غږېږم

۳۲ ـ ـ وسوسه

ما یې زړه ته لاره اوکړه

هم یې سترګو کې مېښته شوم

خو، چې څنګ ته یې ورتلمه

لا به نور نور ورځکېدمه

چې ناڅاپه مې ورپام شو،

نو خولې شولې راماتې

پښې مې ځای په ځای شوې شلې

په وجود کې مات رامات شوم

او له ډاره دَ مرګي زه

په هیڅ هم نه پوهېدمه

چې ، په کومه اوتښتمه

شاته بند دَ خوني ور وو

دواړه اړخ مې دېوالونه

او همت مې کوې نه شو

دَ " یوپا" په لوري ځکه

چې یې خلې کې کوکېدلې

دَ غاښو په ځای سکروټې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او له پوزي یې اورونه

غورځول اژدها غوندې

)په لټون ستا دَ ځېرې .. مخ - 234(

دلته په دې نظم کې افضل شوق دَ شاعر سپلاني په توګه نه یواځې خپل ځان ځرګندوي .. بلکه دَ تهائي لېنډ دَ پتایا بیچ نومې ځای په اړه یوه خپله داسې قیصه لوستونکو مخې ته ږدي چې .. هغوئ ترېنه دَ تهائي کلتوري کمزورۍ یا دَ تهائیانو دَ وجودونو په سودا ماده پرستۍ تر حده غېر فطري روئیو ته ګوتې نیولی شي � په تهائي کلچر کې دَ اژدها تصور یو مقدسه زېرى ګڼلى شي � خو دغه اژدها ځموږ په ذهنونو کې دَ یو داسې تباهۍ نخښه راپیدا کوي .. چې مونږ ورنه نفرت یا کرکه کوو � او افضل شوق هم دَ دې پښتني یا مشرقي سوچ دَ مخې دَ " یوپا" سره په یوه بنده کوټه کې ځان تصویر کوي � خو څومره چې دَ هغې تهائي پېغلې دَ طرف نه خواهشات رابرسېره کېږي .. هغسې شاعر ورنه وېرېږي او تښتي � ولې چې دَ هغه په ذهن کې یو خطره ده .. او هغه خطره .. دَ دې هېواد سره تړلي لعنتي او وباهي امراض دي .. چې شوق صاحب دَ هغې پېغلې نه تښتېدل غواړي .

دا نظم یو تمثیلي شکل لري .. او هیڅ قسم پېچدګي نه لري او نه په کې دَ خبرو جوړښت تجریدیت لري � لاکن په دې ساده نظم کې افضل شوق دَ تهائي لېنډ بې لګامه آزادي ، دَ ښځو بې راه روي او دَ هغه هېواد دَ خلقو غلامانه ذهنیت او غېر فطري خواهشات ډېر په شعریت کې غندلي دي � کوم چې لوستونکي ته دَ شعري خوند او ښایست علاوه هغه ته یو سبق هم ورکوي � دَ شاعر په سپلاني مشاهدو کې دغه مشاهده .. څه هم که مقصدیت لري خو کېدلى شي چې دَ نقادانو دَ قلمونو څوکې پرې اوغړېږي .. یا اوپسخېږي � ولې چې دَ نن په تنقیدي عدل کې دَ ګناه یا خطا تورى هم دَ خلې نه ایستل یا لیکل ګناه او خطا ګڼلى شي � نو ځکه دا شاعر چې .. هیڅ یوه اخلاقي خطا یې په دې نظم کې نه ده کړې .. خو دا دَ ښځې نه تښتېدل هم شاید چې دَ ننګ او غېرت په حواله نننى پښتني جرم اوګڼلى شي �

په فني او تکنیکي لحاظ دغه ساده نظم ځان کې بلا ډېرې جدیدې محاورې دَ لفظي تراکیبو او علامتي اشارو په معنوي غرض رانغاړلي شوي دي � کومې چې دَ پښتو په فائدې تمامېږي � لکه .." زړه ته لاره کول" ، " سترګو کې مېښته کېدل" ، " ورځکېدل" ، " خولې راماتېدل" ، " پېښې ځای په ځای اوچېدل" ، " په وجود کې ماتېدل راماتېدل" ،" شاته دَ خوني ور بندېدل" ، " دواړه اړخه دېوالونه درېدل" ، " په خلې کې دَ غاښونو په ځای سکروټې کوکېدل" او " له پوزې اورونه غورځول - "

په تهائي لېنډ کې لیکلی شوی دا پورتنی نظم چې په نولس مصرعو باندې مشتمل دی .. خو آزاد نظم نه دی � ولې چې دَ دې نظم هره مصرعه په اتهه سپلابونو باندې اده لري او دا معری نظم دی�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۳ ـ ـ ونې نشته

زما هم زړه غواړي

چې لږ دمه شم

دَ يوې ګڼې ونې يخ سيوري ته

خو ظلم دا.. چې

دَ دې ژوند په دښت کې

تر لرې لرې پورې

ونې نشته

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 237(

په لوړالا ئي کې دا پورته ليکلی شوی نظم دَ افضل شوق په ځينو هغو نظمونو کې يو نظم دی چې په کې خبره په نثري انداز کې داسې شوې ده .. چې ښکاري خو معمولي خبره .. خو چې لږ لوستونکي ورته ځير شي نو دغه ساده نثري نظم .. دَ يو داسې مکمل نظم په توګه مخې ته راشي ... چې دَ شعري پابنديانو سره په کې فکري ژورتيا دَ يو نه منونکې کمال تر حده هنري ښائست راوړاندې کړي � دلته دَ دې نظم دَ عنوان په شان شاعر دَ خپلې ستړيا يو داسې حال وئيلو ته په اشارو کې جوګه ښکاري .. چې هغه دئی دوې لمحې آرّام ته هم نه پرېږدي � او داسې محسوسېږي لکه هغه چې دَ تودو لمرونو لاندې دَ ګرځېدلو او په تېکنو غرمو کې دَ اوسېدو توان توفيق نه لري � او غواړي چې لږ دمه شي او بيا دَ نوي سره دَ لټون دَ مسلسل کړاوْنو سره مخامخ شي .

په دې نظم کې افضل شوق که يو طرف ته ځان دَ جنون تر حده په خپلې مينې کې مجنون څرګندوي .. او دَ پېرې په شان ستړيا ته .. ستړيا نه وائي او هر وخت دَ خپل اشنا په لټون کې ګرځي .. نو بل طرفته دغه پېرى او مجنون خپل ځان انسان هم ګڼې اوغواړي چې .. دَ نوي سفر دَ جاري ساتلو دَ مخه لره ستړيا په يخ سيوري کې دَ يو داسې ګڼې اونې دلاندې وسا کړي. خو درخته هيجرته نه وي. دَ دې علامتي اشارې مطلب دا دی .. چې افضل شوق ژوند يو داسې سپېره صحرا ګڼې .. او وَ خواهشاتو ته دَ داسې سرابونو نوم ورکوي چې هغه انسان دهوکه کوي .. خو بيا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دغه انسان دَ دغو سرابجنو خواهشاتو پسې پسې منډې ترنډې کوي او دا هيله هغه ته .. دَ ژوند کولو چل سره سره په کړکېچنو لارو باندې تلل هم ښائي .

نه يواځې دا پورتنۍ خبرې .. بلکه په داسې رنګه نظمونو کې هر لوستونکی ځان ځانته معنې او مطلبونه را کاږي � او دا دَ دې نظم عالمګيريت بللی شي � کوم چې دَ افضل شوق په شاعرۍ کې ټولو نه لوئيه خوبي او خاصه ده � چې هغه په ډېرو ساده خبرو کې فکري ژورتياګانې داسې په هنري شعري پېرائيو کې رانغاړي .. چې دَ مشر سليم راز دا رائی دَ ده په باب بالکل صحيح ثابته شي � چې هغه په خپل مضمون کې .. په هم دغه کتاب " په لټون ستا دَ څېرې" کې په صفحه نمبر 17باندې ليکي..

"زمونږ دې شاعر(افضل شوق) حقائق ليدلي او تسليم کړي هم دي خو لهجه او رويه يې بې حده شاعرانه ده � احساس او شعور يې دَ فلسفي دی خو نظر او ژبه يې دَ شاعر ده "

دَ سليم راز صاحب دا رائی دَ افضل شوق په دې نظم " ونې نيشته" باندې پوره پوره څکه اوځي ... چې دلته هم خبرې په ساده لهجې کې شوي دي .. خو مفهوم يې فلسفې زېږوي � او بل دا دليل .. چې افضل شوق په نثري رنګه نظمونو کې هم شعريت په ذهن کې لري � دَ مثال په توګه .. اوس که مونږ دَ دې نظم په فني جوړښت نظر واچوؤ .. نو دا خبره به هم واضحه شي چې دا نظم .. نه خو آزاد دی او نه نثري .. بلکه يو پابند او معرى نظم دی � خو، چې که مونږ يې داسې په څلورو، يولس سېلابيزه مصرعو کې اوليکو .. لکه

زما هم زړه غواړي چې لږ دمه شم

دَ يوې ګڼې ونې يخ سيورې ته

خو ظلم دا.. چې دَ دې ژوند په دښت کې

تر لرې لرې پورې ونې نشته

۳۴ ـ ـ هسپانی سترګې

سترګې يې څه وې؟

وې دَ زهرو پيالې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

باڼه لړم لړم ،

ککو کې ماران..

هم ځکه ما به زړه له سوخته کله

چې دَ بڼو غشي ور اوتاوْول

نو هرې پېغلې هسپانۍ به راته

په موسکنۍ اشارو اووئیلو

"مه گوره مونږ ته

گنې ته به هم بیا

دَ ښکلاگانو دَ خُمار په اثر

دَ پکاسو په پلونو اوکړې مزل"

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 245(

دا پورته رقم شوی نظم چې افضل شوق په کال 1996 کې دَ سپېن په ښار بارسلونا کې لیکلی دی .. هم علامتي نظم دی � او تر هغو پورې ځوك نشي پرې پوهېدلی .. چې دَ سپېن خلگو دَ خدوخال ، رنگ او روئیو یا دَ دې هېواد دَ ښار یاد شوي بارسلونا په باب ښه پته نه وي ورته � او پکاسو چې دَ یو ښېخي ستر او مصورۍ دَ عالمي تاریخ یو مشهوره فنکار په توگه پېژندلی شي .. دَ بیك گراونډ په اړه هم لوستونکي ته لږ ډېر معلومات لرل په کار دي � ولې چې په دې نظم کې هم خبرې خو ډېرې ساده دي � لاکن معامله هغسې دَ علامتي اشارو او فلسفیانه تهیم ده .. چې یو لوستلی قاري ترېنه ډېر خوند اغیستلی شي .

په دې نظم کې افضل شوق یو ځل بیا دَ آرټ رشتې له جمالیاتو سره تړلو ته جوگه ښکاري � هغه دا یقین لري چې شاعر هم دَ یو مصور په رنگه خیزونو ته رنگونه او بڼې ورکولی شي � لکه پکاسو چې دَ سپېن په تاریخ کې ځانته یو نوم دَ دې مصورۍ په اړه پیدا کړو .. نو وجه یې دَ دې ځای دَ ښکلو خلقو او قدرتي حسن دَ اظهار وه � چې افضل شوق یې په دې نظم کې نه یواځې ستائینه کوي بلکه ځان دَ پکاسو په لاره روان شوی لاروی هم په ناوئیلو اشارو کې گڼې � او په دې خبرې کې هم شك نیشته .. چې دَ افضل شوق په شاعرۍ کې دَ هغه دغه سفرونه او مزلونه لوی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

رول ادا کوي او هغه دَ پښتو شاعرانو او قلمکارانو نه په اُسلوب کې ښېلوي هم � هم څکه خو مونږ دې لېوني شاعر او سفرنامه نگار ته يو داسې مصور هم وئيلی شو .. چې هغه تش عکسونه کاږي راکاږي نه بلکه هغه تصويرونو ته ژبې هم ورکوي � او غږوي يې هم � خو المیه دا ده چې دَ لفظونو دَ دې پښتون مصور په شاهکارونو او دَ هغو ښاهکارونو په خبرو.. لا خو زياتره پښتانه نه پوهېږي � هم څکه خو دَ دې شاهکارونو شاته ولاړ مصور او تخليق کار هم لا خو سواليه نشان پاتې دی�

دا نظم چې په دولس وړو او اوږدو مصرعو کې ترلی شوی آزاد نظم ښکاري .. دراصل آزاد نه بلکه دَ نهو داسې برابرو مصرعو نظم دی چې هره مصرعه يې يولس سېلابونه لري � راشئ چې او يې لولو �

سترگې يې څه وې؟ وې دَ زهروپيالې

بانړه لړم لړم ، ککو کې ماران.....

هم څکه ما به زړه له سوخته کله

چې دَ بنيو غشي ور اوتاوْول

نو هرې پېغلې هسپانۍ به راته

په موسکنۍ اشارو اووئيلو

"مه گوره مونږ ته گنې ته به هم بيا

دَ ښکلاگانو دَ خُمار په اثر

دَ پکاسو په پلونو اوکړې مزل"

۳۵ ـ ـ يو مې يار .. خو سل يې بڼې

څوك چې

هرڅه هرڅه ليدل غواړي

په سترگو باندې،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوئ به څه پېژني؟

زما هغه جانان

چې زه يې ،

له نهه نيوي بېلو نومونو پرته هم

لا زړه کې ،

ساتمه هيله دَ وصال

خو، دَ سلمې بڼې

)په لټون ستا دَ ښېرې .. مخ - 254(

افضل شوق دَ خپلې مستې، شوخې شاعرۍ په حواله دَ سلو يار مشهور دی .. او زيات تر نقادان ورته هرجائي ، حسن پرست او ګوره چې لا نور څه څه القابات ورکوي خو دَ هغه په شاعرۍ کې دا ورستی نظم دَ هغه ټولو راپورته شوو سوالونو داسې په هنر او دليل جواب ورکوي چې مخکې دَ هيچا په ذهن کې دَ هغه په حقله هيڅ قسم شك او غلط فهمي نه شي پاتې کېدی � هغه وائي .. چې دَ الله تعالی نهه نيوي (99) شکلونه په کائنات کې ليدل دي بلکه حمد و ثناه هم وائي � خو سلمه بڼه دَ هغه وصال شايد چې دئی دَ سلو حقيقي يار ښرګند کړي � هو خدائی دي اوکړي چې هم دغسې اوشي � ولې چې ما دَ هغه دَ ټولې شاعرۍ دَ مطالعې وروستو خپل هر سوال دَ افضل شوق په دې نظم کې تر جوابه داسې اورسولو چې زه اوس په ډاډه وئيلآ شم چې هغه اصلاً يو صوفي .. خو په جديد انداز يو ملنګ ، خوش لباس شخص او شاعر دی � يعنې هغه هم يو حسن خوښونکآ شاعر دی .. خو دا شاعر دَ باطن په سترګو حسن ته ګوري � لاکن چونکه مونږ په هر ښکاره کېدونکې څيز باندې يقين لرو � نو ځکه دَ هغه لفظي تراکيبو، علامتې مروجه اشارو او مستعمل تلميحاتو او تلازمو ته هم هاغسې معنې ورکوو چې کومې رواج لري � خو دغه شاعر افضل شوق دَ رواياتو باغي شاعر دی � نو په کار دي چې مونږ دَ ده شاعرۍ ته په نوو نوو زاويو اوګورو .. هاغه زاويې څه کېدلی شي؟ دا به دَ هر وخت نقادان دَ ده په شاعرۍ کې لټوي .

په کائنات کې دَ الله تعالی دَ نهه نيوي ښېرو ليدلو ورسته دَ سلمې ښېرې دَ ليدلو خبره که څه هم لږ ابهام پيدا کوي خو زه دَ يو نقاد په حيث دا خبره قياس کولی شم چې افضل شوق .. چې تر اوسه لا ده (شاعر) هغه آئيډيله ښېره نه ده لټولې چې په لټون کې يې دَ پېرې غونډې ګرځي .. شايد چې دَ الله پاك هغه ناښکاره بڼه وي چې ديدار

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

به يې په آخرت کې په جنت کې جنتيان کوي � يعنې دَ خداى اصل څېره ، چې له نهه نيوي څېرو نه به دَ هغه څېرې سلو ته رسوي � په دې نظم کې دَ افضل شوق داسې صوفيانه فلسفه لوستونکي ته په ذهن کې بلا سوالونه زېږولى شي .. خو زما يقين دى چې هر سوال به يې هم دَ لوئى خداى پاك په عظمت تمامېږي �

دا نظم چې په لسو وړو او لوئيو مصرعو کې تقسيم ښکاري خو له اصله په څلورو ، پنځلس سيلابيزو اوږدو او برابرو داسې مصرعو باندې مشتمل دى .. لکه

څوك چې هرڅه هرڅه ليدل غواړي په سترګو باندې،

هغوئ به څه پېژني؟ زما هغه جانان چې زه يې ،

له نه نيوي بېلو نومونو پرته هم لا زړه کې ،

ساتمه هيله دَ وصال ..... خو ، دَ سلمې بڼې

نور به دَ دې کتاب دَ څېښتن په حقله څه وايم .. هغه خو اوس هم دَ خپل دې نظم " خيالي بڼه " په شان مسلسل سفرونو کې داسې ورك ياديږي .. لکه هغه (شوق) چې ځان تکميلول غواړي .. او دا تکميل کېدى شي چې هغه کله هم په خپل ژوند کې او نه کړى شي � ولې چې ژوند خو هم دَ افضل شوق په قول يوه داسې صحرا ده .. چې دئى په کې دَ يو بل طرف نه چورلکونه خوري � هم ځکه خو دا دَ نا ليدلي ليلا پښتون مجنون وائي .. چې

ستا دَ لټون

په مست جنون کې اشنا!

دَ مسلسل سفر له جوره زه هم

لکه پېرى

اوس په نامه يادېږم

او بڼه زما هم

څه خيالي غوندې شوه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)په لټون ستا دَ ښېرې ..." خیالي بڼه " .. مخ � 110(

حسینه ګل

نوښار .. اکتوبر کال 2003

مزل په واؤرو باندې

شوق ـــ دَ سفرونو په آئینه کې

) مزل په واؤرو باندې ــ دَ لمر دَ کلي په لور(

دا دواړه کتابونه ... چې په دولسو دولسو بابونو مشتمل دي � او دَ څوارلسو یورپي ملکونو بشمول دَ دوئ .. دَ سېل ذکر په کې په یو نوي انداز کې په یو ډېر خوندور ماحول کې شوی دی � او ما چې کله دغه دواړو کتابونه او لوستل نو دَ هغه دَ دې دواړو کتابونو دَ هر یو باب تفصیلي تنقیدي جائزه نه لیکل به یقیناً چې زما یوه خپله ادبي بد دیانتي وه .. او بل به دَ افضل شوق دَ دې کوشش او زیار نه هم سترګې اړول وو � کومه چې یوه بله ادبي بې انصافي ګڼم � او زما دا یقین دی چې دغه دواړه کتابونه چې څوك په دغه رنګ تنقیدي نظر اولولي .. نو هغوئ به څه نا څه لیك ته خامخا پاروي � دَ افضل شوق هاغه خپل کړی روایت په دې کتابونو کې هم په نظر راځي � دَ هغه دا کوشش وي چې هر ځل خپل ځان دَ فن مینه والو ته په یوه نوي بڼه کې ښکاره کړي � په دې دواړو کتابونو کې دَ هغه دَ ٙ لیك انداز ماته دا احساس راکړو .. لکه زه چې په پښتو کې انګرېزي لولم � او یقیناً چې دا هغه یوبل نوی روایت خپل کړی دی .. یو مغربي روایت په پښتني رنګ او شکل کې!!..

دَ ښاغلي افضل شوق نه دغسې توقعات لرل خو زمونږ کار دی � خو دلته دَ بده مرغه ځینې خطرې او خدشات هم ماته اشاره کوي او هغه دا چې یو وار بیا هاغه قدامت پسنده طبقې چې خپل ځان او وجود په قومونو ، ژبو، قبیلو،علاقو، ټوپکو، تمانچو کې ګېر ګڼي .. هغوئ به دَ افضل شوق دغه نوي اپروچ ته یو ځل بیا په کوم نظر ګوري .. او یا آیا هاغه نظر به دَ دې کتابونو نه دَ څه اغیستو هنر لري هم او که نه ؟؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته زه دا وضاحت کوم .. چې دا دواړه کتابونه" مزل په واورو باندې" او " دَ لمر دَ کلي په لور" په يوه اوږد سفر باندې مشتمل دي � نو راشئ چې وړمبی دَ سفرنامې " مزل په واور باندې" هر يوه باب جائزه واخلو� په دې دواړو کتابونو کې افضل شوق دَ سفري حالونو او نورو معلوماتو وړاندې کولو سره سره دوې عمراني مطالعې هم دَ انګلش دَ ژبې او يورپي ژوند په اړه تفصيلاً وړاندې کړي دي � او دې نه علاوه يې دَ هر ځای په حواله په کې تصويرونه هم دَ عکسي يُون تر عنوان لاندې چاپ کړي دي .. چې لوستونکي دَ هر هېواد او دَ هغه ځای دَ څيزونو او خلګو په اړه ترېنه په ذهن کې يو عکسي نقشه هم جوړولی شي .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړمبۍ برخه----

مزل په واؤرو باندې

)يادگيرنه :- دا کتاب په کال ۲۰۰۴ کې چاپ شوی دی(

دَ يورپ دَ سفرونو دپاره داسې عنوان کتاب ته ټاکل .. که يو طرف ته يقيناً دا څرگندوي چې هلته ډېره زياته يخني ده ، خو بلخوا دَ لوستونکي په ذهن کې هم دا خبره دَ سوال په شکل کې راپورته کېږي � چې چرته دې پورتني عنوان نه افضل شوق دا معنې خو نه اخلي .. چې په دې براعظم کې دَ ژوند کولو طرز .. انساني روئيې او خوئيونه هم څه دغه شانتې دي ؟؟ دَ دې سوال دَ ځواب لټولو په نيت راشئ چې دَ پښتون سپلاني سره دَ هغه دَ سفري پړاوْنو په لور په گډه سفر اوکړو او دَ دې کتاب دغه دولس واړه بابونه په تنقيدي نظر اولولو �

۱ـ دَ بادار دَ کور په لورې

په دې باب کې افضل شوق چې دَ خپل ليک آغاز " چرته غلط جهاز ته خو نه راوختم؟ په ځواب کې دَ دوزخې حورو طوفانې دورې په رڼا کې دا خبرې په ډېر خوند قلم بند کوي..

"مذهبونه ، رواجونه او انساني قدرونه که څه هم دَ يو ځناور وزمه انسان څخه ټولنيز انسان جوړوي .. خو له اصله دا انسان تر اوسه پورې لا تش په شعوري توگه له ځناورانو څخه بېل شوی دی ___ گوا دَ حاجتونو په وار که ځناور نه هم دی .. خو ځناور وزمه حتمای دی"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 16(

دلته که ښاغلی شوق دَ عربو دَ جهاز دَ دننه ماحول يوه نظاره په ډېر خوندور او شاعرانه انداز کې غندي ، نو بلخوا يو بل سوال هم دَ خپل ذات او هېواد په باب راپورته کوي .. لکه

-"ته څوك يې ؟ او له کومه راغلی يې؟

-شوق زما نوم دی او زه پاکستانی يم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ تور سري انگرېزي دَ پوښتنې په ځواب کې چې ما ځنگه دومره اوويلو، نو هغه اودرېده او سرتر پايه راکتلو ورستو يې اوويئيلو..

-ته پاکستانى يې ... ؟"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 33(

په دې مکالمې کې شوق که څه هم خبره واضحه کړې نه ده .. خو دَ قاري په ذهن کې دا خامخا راځي چې .. زمونږ قومي شناخت او وجود دواړه دَ بهر دُنيا دَپاره دَ خوف ، وېرې .. يو علامه گرځېدلې ده � يعنې په " سواليه پاکستان" باندې شوق صاحب هم چې ځنگه بيا دَ هغې بوډهۍ فېرنگۍ مخې ته کچه کېږې .. دې نه هغه دَ خپل هېواد په حواله ځان که وړکوټې محسوس کړی نه هم دی .. خو هغه حېران شوی او ځان کې ننه ننه مات شوی رامات شوی ضرور دی �

پورتنئيو دواړو پوښتنو په ځواب کې که افضل شوق يوې خواته دَ يورپ په حقله ادراکي نظر خپل کړو .. نو بلخوا يې په " هائيډ پارک " لندن کې هم څه چې وئيلي دي � که څه هم هغه يې ښکاره کړې نه دي .. خو داسې ښکاري لکه هغه چې خپل زړه ښه سپك کړی دی .. ځکه خو په اشاره کې خپله وائي..

"حقه خبره ده چې دَ دې موقعې څخه فائده اخيستلو کې ما هم خپل ځان دَ غازيانو په قطار کې درولو په نيت دَ اخلاقياتو په دائره کې دَ انسانانو تر مينځه دَ وحشي روئيو په ضد څه خو اوويئل � لاکن هيچا هم واورېدلو ځکه نه ... چې زه له ځان ځان سره بونېدم"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 36(

بد رد وئيل هم دَ اخلاقياتو په دائره کې دَ يو اعلى ظرف نشاندهي کوي .. او په دې خبره کې شك نيشته چې دلته ده خپل ځان اعلى ظرفه ځرگند کړی دی �

په دې باب کې له کراچۍ نه تر دوبۍ او بيا لندن پورې دَ سفر حالونو سره سره دَ لندن په اړه ډېر معلومات ، انکشافات ، او سفري مشاهدې لوستونکي دَ ځان سره ملگري مخ مخ ته په وړلو مجبوره کوي � کومه خبره چې په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي باب کې غورطلبه ده .. هغه دَ افضل شوق هغه رائيې ده ، چې ده دَ فېرنګيانو په اړه رقم کړي ده .. تاسو يې هم لوستلی شئ�

"که څه هم تر اوسه مونږ دا خلق خپل باداران ګڼو او ډېر په درنه سترګه ورته ګورو � خو حقه خبره دا چې دوئ له مونږ څخه کرکه کوي او داکرکه دَ هغوئ په خمير کې ده � او دَ دي خلقو په حقله هوشياران هم وائي .. چې روايت پسندي او کينه دَ انګلسيانو خاصه بلل کېږي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 34(

۲ـ چرته چې دَ لمر لا يخ کېږي

په دي باب کې هم .. لکه څنګه دَ عنوان نه څرګنده ده ... افضل شوق دَ بيلجئيم هېواد او دَ دي هېواد ستر ښار برسلز په حقله دغه رنګ رائيې لري � او په خپلې سفرنامې کې ليکي چې...

"هو.. منم چې دَ شرافت په مقابله کې بدمعاشي په کې دَ نه برابر ده خو بدمستيانې په کې ليدل کېدلی شي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 56(

دلته هم ښاغلی شوق په ډېرو اشارو کې دَ دي ښار دَ استوګنو او دَ ښاريې دَ ژوند او روئيو په حقله خپل نظر په ډېر ښکلي انداز کې څرګندوي � خو بلې خواته دَ بل په ژوبه (ګائيډ) داسې هم دَ دي هېواد په اړه ليکي ..

"وئيل کېږي چې يو ځل دَ اولمپك دَ لوبو څخه راغلی سوئمنګ ټيم وَ لوبوغاړو ته باچا انعام په دي خبره ورکړو چې هغوئ په اوبو کې ډوب نه شول"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 59(

دلته دَ بلجميانو دَ ناراستۍ ، سستۍ او ناخوښۍ خواته هم افضل شوق په ډېر مزاحيه انداز اشاروه کوي � دَ دي باوجود په دي مزاح کې هم دَ هغه يو مقصد دی چې هغه دَ بلجئيم خلق دُنيا ته څرګند کړي � او هم دغه رنګ دَ يو ځای دَ خلقو ښه او بد خويونه او روئيې په خپل انداز کې په معلوماتي رنګ کې بل ته رسول دَ سفرنامې دَ ليك مقصد هم دی �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې باب کې دَ معلوماتو سره سره ځيني داسې اشارې هم مخې ته راځي ، چې دَ قاري په ذهن کې دَ بلجئيم په حقله راپورته شوي سوالونه ځواب ته رسولی شي � لکه په دې لاندېنۍ مکالمې کې چې هغه په اشارتي انداز واضحه کړې دي �

"او بيا دَ څه خاموشۍ ورسته واي..

-تاسو خبر ياست ، چې په اروپا کې دَ برطانيې په څېر چې ټرېفك يې په کيڼ لاس چلېږي .. نور هېوادونه خپل ښی لاس په کاروي او ولې؟

هغې به لا نور څه هم وئيلو، چې يو غږ راغلو..

-هو هو.. په دې چې دَ انګليسانو زور په نورو پاته نه شو

ځواب څه وو، چې په بس کې دَ خندا او غژبوژې سره سم هر يوه شاته کتلو � ولې چې دا بل هيڅوك نه .. هغه فلپائني ځوان روناله وو�

-هو،کېدلی شي، لاکن دَ دې هېواد خلګ خو يې لا اوس هم مني لاکن" ....

)مزل په واورو باندې .. مخ � 59(

دلته خبره په " لاکن" باندې سر ته رسول داسې څرګندوي لکه بلجئيم چې دَ ګاونډي فرانس په مقابله کې انګلېنډ ته زيات اهميت ورکوي � وجه يې څه ده ؟ دَ دې په اړه په دې باب کې بلا خبرې موجودې دي .. چې دَ لوستلو ورستو مخې ته راتلی شي�

۳ـ تودو ماښامونو سوړ ښار

په دې باب کې سيلاني افضل شوق دَ هالېنډ دَ سېل سره سره دَ دې ملك دَ غټ ښار ايمسټرډم ښار خاصکر دَشپې او دَ ورځې ژوند ته دَ سړو او تودو رواجي خصلتونو په لور اشاري کړې دي � نو بل خواته يې دَ هغوئ دَ خوئيونو، عادتونو او قانوني " ناروا" رواجونو ته ګوته هم په ښه انداز نيولې ده � په دې باب کې شوق چې هر څو دَ پرون دَ ولندېزيانو په حقله يو احترام لري ... خو دَ نن دَ ولندېزيانو په حواله هم داسې په بې سانتګۍ ليکي..

"لنډه دا چې کله هغې داخبرې کولې نو په دې ښار باندې مې دَ اروپا دَ تهائي لېنډ پيدا شوی شك وار په وار ځکه يقيني کېدلو.. چې امريکې غوندې يو انتهائي ماډرني ټولنې کس چې يې لا هم په آزادۍ باندې دَ حېرانۍ اظهار کوي .. نو هغه به څومره آزادې وي؟ "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)مزل په واورو باندې .. مخ � 80(

منم چې افضل شوق په دې باب کې ډېرې آزادې خبرې کړې دي .. خو په دې پورتنۍ پېرائیه کې دَ تهائي لېنډ سره مثال ورکول دَ هالېنډ غندنه ده � نه یواځې دا خبرې .. بلکه په هم دغه ښار کې چې دَ یو هوټل په کمره کې درسته شپه خوب نه کولو په کېفیت چې په خپل بیان کې کوم ډرامائي انداز ده خپل کړی دی � هغه دَ ستائینې وړ دی � او په کار هم ده چې دغسې کېفیتونه په دغسې خوندور انداز کې قاري ته رسول .. دا دَ سفرنامې دَ لوست خوند پیدا کوي � افضل شوق دَ هالېنډ دَ خلقو دَ روئیو په باب یو بل ځای لیکي چې ..

-"وئیل کېږي ، چې دَ هالېنډ خلق (ولندېزیان) نه یواځې په خپل ژوند او حېثیت غره دي � بلکه هغوئ دا هم وائي ، چې ګوندې..

"خدای مونږ ته ځمکه راکړه او مونږ ورباندې هالېنډ جوړ کړو او بل دَ دې خلقو په مخونو هر کله دَ غصې آثار برېښي � ولې چې دا خلق په " زه " او " زه " کولو کې لوئی نوم لري "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 70(

دې نه علاوه افضل شوق په دې سفر کې دَ ولندېزیانو ښېرې او په ښېرو باندې دَ راغونډې شوې ګونځې که له پښتنو سره ترې ، خو پښتانه نه ورته وائي � نو بلخواته دَ هغوئ دَ ژبې صوتي اثر هم پښتو ته نیږدې نیږدې ګڼي .. خو پښتو ځکه نه ورته وائي .. چې هغه دَ ولندېزیانو ځینې رواجي عادتونه غېر انساني ګڼي � لکه په دې هېواد کې دَ ځناورې تندې ماتولو ته په قانوني توګه دَ سوشل ورك نوم یا حېثیت ورکول او نشې په قانوني توګه جائز ګڼل .. دَ دې خلقو هغه ځانګړی غرور دی چې ورته په اخلاقیاتو کې بې حیائي وئیلی شي � او داسې هر څه .. که هغه ښه دي ، نو په ښو ټکو په دې سفرنامې کې رقم شوي دي او که بد دي .. نو بدو ته بد هم په ډېره اخلاقي پېرائیه کې وئیلی شوي دي � او دا دَ افضل شوق په ادبي لیکنو کې حقیقت پسندانه دلیل ګڼلی شي�

۴ ـ دَ هټلر دَ پلونو خاورې مې رانجه کړو

په دې باب کې دَ عنوان نه برېښي چې افضل شوق دَ هټلر شخصیت ، دَ هغه بهادرۍ ته څومره دَ احترام په نظر ګوري .. او جرمني ته تګ دَ ځان دَپاره یو اعزاز ګڼي � او دلته دا ګورې چې دَ هټلر آثار ، آیا دَ هغه په اولاد کې چرته په نظر راځي او که نه ..؟ په دې حقله دئی په دې باب کې په واضحه ټکو کې لیکي�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"په تاريخ کې په درنو ټکو لمانځل شوي جرمنيانو ته که څه هم په نړۍ کې اوس هم په ډېره درنه سترګه کتل کېږي � خو ما يې په نرانو او ښځو کې داسې هيڅ يوه خبره نه اوليده چې له خپل تاريخي عظمت سره يې سمون خوړلو � ولې چې دا خلق هم لکه پښتانه اوس پيسه هر څه ګڼي او ورته ګڼېږي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 109)

په دې باب کې افضل شوق په خپل نظر پښتون او جرمن مارشل قومونه ګڼي .. خو له دواړو مايوسه هم دی � چې دواړه دَ خپل فوم لوئی عظمت دومره مقدم نه ګڼي څومره چې پيسه ګڼي�

دلته دَ جرمني په سېل کې دَ افضل شوق رومانوي طبعيت ښودنه څه زياته شوي ده � خو بيا يې هم خپل شوخ انداز او دَ لټون هڅه دلاسه نه ده ورکړې � لکه په دې لاندېنۍ مکالمه کې چې هغه ليکي..

-"دا شوق چې هر شي ته ډېر په غور ګوري نو ....

-هو.. داسې محسوسېږي لکه هغه شی چې په زړه کې نقش کول غواړي

داني چې څنګه دَ کائيکو خبره پوره کړه نو ونېسا هم په پسخوندي موسکا کې وائي

-هغه ځکه چې رائټر دی او شاعر هم...

په " شاعر" باندې زور ورکولو ورسته ما وار داسې لاس ته کړو..

-هر هغه شئی چې ماته اپيل کوي ، زه يې انجوائی کولو سره سره ستائل هم غواړم"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 112(

يقيني خبره ده چې دلته هم افضل شوق دَ خپلې شاعرانه فطري مجبورۍ دَ وجې خپل شاعرانه ذوق څرګند کړی دی .. بلکه دَ خپل لټون انتها ښکاره کولو علاوه هم مونږ ته دا راڅرګندوي چې هغه هر څيز ته په څومره غور او فکر ګوري � او دَ شوق ، په جرمني کې دغه رنګه رومانويت کېدلی شي چې دَ هغه قصور نه .. بلکه دَ جرمني دَ شاعرانه ماحول اثر وي � لکه په دې سېل کې چې ورته ګائيډ ميرنا داسې وائي..

"جرمنيان هم دَ کتاب دَ مطالعې دغوني شوق لري لکه انګلسيان � لاکن شوقه ! ته خبر يې چې جرمني ته دَ شاعرانو او ليکوالانو هېواد هم وئيل کېږي � او دلته دې خلقو ته ډېر په درنه سترګه کتل کېږي � چې دَ جرمنيانو له قوله ..شاعران او ليکوالان ذهنونو ته تر ټولو ښه تفريح ورسپاري او له دې خلقو څخه تحريکونه زېږونه کوي"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)مزل په واورو باندې .. مخ � 106(

۵ ـ دَ خوب په رښتونو ناؤ کې

په دې باب کې ښاغلی افضل شوق دَ سوئټزرلېنډ سېل په خپل خوندور انداز کې ليکلی دی � زيات معلومات يې دَ " گائيډ" په څله وړاندې کړي دي � خو خپل نظر او فکر يې هم لوستونکو ته دَ يو زيرك ليکوال .. او تکړه سېلاني په رنگ کې ښکاره کړی دی � په دې باب کې هغه خپل فکري کوشش ته دَ سوئټزرلېنډ په اړه داسې ضروري ټکي راغونډوي لکه..

"که څه هم زمونږ دَ هېواد په برخه دَ خلاسو شيطانانو په شمېر دلته کم شيطانان خوشي کړل شوي دي .. خو شيبطان هر ځای شيطان وي � هو.. دَ هرڅه پرته هم دَ کرکې وړ گڼل کېږي � او بل دا چې دَ خدائی په دې دُنيا کې که څه هم هغه دَ ځمکې په سره جوړ سوئټزرلېنډ دی .. ښه او بد خلق لري"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 123(

په دې باب کې ښاغلی افضل شوق دَ سوئټزرلېنډ دَ خورو ورو ښائستونو نه متاثره خو ښکاري .. خو دَ خلقو دَ روئيو ، خوئيونو او ښو او بدو نه خوابدی هم ليدی شي . په دې باب کې دَ يوې امريکنې پېغلې ونيسا سره دَ هغه رومانوي تعلق داسې په هنر، ډرامائي او افسانوي انداز کې ذکر شوی دی .. چې ښکاره خبره په کې يوه هم په نظر نه راځي . او دغه دَ حېرانتيا او سسپنس نه ډك تعلق، دَ يو ښکلي حېرانتيا هاغه ليوني کېفيات ټول دَ لوستونکو ملگري کوي چې ښاغلي شوق يې منظرکشي کړې ده . په دې لنډ غونډې سېل کې دَ ليکوال فکري مشاهده او جذباتي زيرکتيا ډېره دَ قدر وړ ده . دَ جرمني ، آسټريا ، اټلي او فرانس تر مينځه موجود هېواد سوئټزرلېنډ دَ اولس په حقله يو ځای ليکي..

"جرمن سوئس په طبعيت کې اضطراب لري .. آسټرين سوئس ټوکيال طبعيته او موسيقي خوښوي� دغه رنگه فرنچ سوئس نخرې بازه او فېشنيان دي � لاکن اطالوي سوئس څه غونډې زيات مذهب پرسته او قدامت پسنده يادېږي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 140(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته دَ ليکوال مقصد دا دی ، چې سوئټزرلېنډ په دې پورته ذکر شوۀ څلورو واړو ملکونو په ميانځ کې دَ يو " سېنډوېچ" حېثيت لري � او دَ دغه څلورو واړو ملکونو نه متاثره دی � خپل سوئس کلاسيکي بڼې نه لري � او زما په خيال دغه تجزيه افضل شوق دَ يو کامياب سفرنامه نګار په صف کې دروي � چې دَ دې خلقو په حقله دومره ډېر معلومات به هم لري ، او دَ معلوماتو دَ بيانولو .. يو خپل حېرانونکی انداز هم �

٦ ـ دَ ژوند په خوندونو کې تمام هېواد

په دې باب کې دَ آسټريا دَ غريزي سيمې ، دَ درو، واورينو غرونو او دَ نورو ځنګلي او قدرتي ښکلا ګانوچې کوم ذکر شوی دی .. نو هغه په خپل ځای يو خاص اهميت لري � چونکه ښاغلی ليکوال هم دَ يوې ښائسته غګريزې علاقې سره تعلق لري � نو په دغه باب کې دَ قدرتي مناظرو نه هاغه خوند اغيستل او قاري ته هو بهو هاغه تصوير مخې ته کول .. دَ افضل شوق دَ هنر يوه لاره ده ..!! دې مکالمې نه تاسو دَ سپلاني ليکوال په حقله قاري دَ هغه دَ خوشحالی او مستی نه اندازه کولی شي .

-"دا شوق او روني چې سره يو ځای شي نو هلته غم نه .. خنداګانې وي

-او مستيانې هم...

دَ ميرنا خبره پرېکولو ورسته زړې لورې په خپل تېره غږ کې چې داسې اوويلو ، نو ميرنا وائې..

-هو، دا شوق خو چې دَ ورځې وخت دَ خبرو نه لري .. دَ شپې اودېږي لا نه ...

-څنګه به اودېږي ؟؟ خوب ته چې يې خلق نه پرېږدي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 160(

په دې باب کې دَ ليکوال دَ سفر دَ کار.. دَ هغې دَ لوازماتو، دَ خپلو مشاهداتي او مطالعاتي مصروفياتو دَ لاسه دومره ناوزګاره ليدی شي ... که ټوله ورځ په دغه هر څه تېروي � نو دَ شپې دَ خوب دَپاره هم وخت نه لري � دې مطلب دا مخې ته راځي .. چې افضل شوق دَ اروپا په سېل کې دَ سټريا نه خوند اغيستلو سره سره وخت ضائع کړی نه دی � او دلته که مونږ بيا بيا دَ افضل شوق دَ سفري شواخون ، محنت او پرله پسې دَ زيار خبره کوۀ .. نو پورتنۍ پېره يا مکالمه هم مونږ دَ هغه دغه مصروفيات په ګوته کوي � افضل شوق هر څو که دَ دُنيا په هر ګوټ کې دَ هاغه ځايونو په ښکلاګانو کې ورك شي � خو دَ خپل هېواد او سيمې نه پرېکړی کله هم نه دی � هغه هر

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای یا موقعې ته خپل قوم ځان سره ګنډلی وړي او ورته هغه موقعه احساسولو کوشش هم کوي � کوم چې هغه دَ خپل قوم یا هېواد سفیر څرګندوي � لکه په دې لاندېنۍ پېره کې چې لیکي�

"داسې واوره که څمونږ په هېواد کې ورېدلی نو دا تګ راتګ به نه وی .. بلکه په درست ژمې کې به خلق دننه په کورونو کې ناست وی"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 165(

نه یوازې دا .. بلکه افضل شوق دَ آسټریا په واورینو درو او غرونو کې په مختلفو موقعو دَ خوند اغیستلو خبرې ډېرې په خوند کوي او دا هغه ورمبی ملك دی چې هره نظاره یې دَ افضل شوق زړه او روح تخنولی دی � دې نه ښکارې چې هغه واوره زیاته خوښوي � هم ځکه خو دَ واورین موسم دَ شاعرانه اثر دَ مخې هغه لړ شانتې دَ امریکنې پېغلې ونیسا په حواله دَ تخیلاتي رومانویت داسې په مزه مزه ښکار شوی هم دی لکه..

"او وه هم دغسې خبره ..ګوا هغې زما په لور کتلو او سترګې چې مې څنګه ورسره څلور شوې � نو داسې یې په برګو سترګې په ما کې راښخې کړې .. لکه هغه چې راته وائې..

-شوقه! ته واقعي چې په خپل ضد کې پښتون اووتې � ګنې دَ لوی بادار دَ لُور په حبث خو ما غوښتلو چې ځان ته دې مرئیی کړم

او بیا یې په نرۍ موسکا کې له سترګو وېښته داسې شاته اوځنډېلو .. لکه هغې چې زما دَ سترګو په وړاندې نه .. بلکه دَ دې شاعرانه موسم له سوبه ماته خوړلې وي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 165(

۷ ـ دَ موزارټ په موسیقي کې مسروره ګلدرې

په دې باب کې دَ وخت دَ یو عظیم موسیقار په باب نه یواځې ښې درنې خبرې شته بلکه دا سیمه یې دَ هغه دَ موسیقي په سرونو کې مسروره ښکاره کړې ده. دې سره سره افضل شوق دَ " موزارټ په موسیقي کې" دَ عنوان لاندې نظم کې ځکه لیکلو چې خپل ځان موزارټ اوګنې اودَ آسټریا دَ درو، ویانا ښار.. او خاصکر دَ سپلز برګ خواو شا ته ښکلې نظارې او خواره واره ښائستونه دَ هغه په رنګه محسوس کړې او خوندونه ترېنه واخلې. هم په دې باب کې افضل شوق داسې څرګند کړې دي لکه چې اَّسټرین په ګلونو، رنګونو او په موسیقۍ ورك مئین خلق دي. یو بل ځای شوق دَ آسټرینو په باب لیکي .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"که څه هم دلته دَ ښځو جامې څه ګنې دي .. خو شوخيانې هم څه کمې نه لري .. چې موقعه په لاس ورشي ،نو دلاسه يې نه ورکوي"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 191(

په آسټريا کې چې چرته هم افضل شوق تللی دی .. دَ هاغه ځاى او خلقو يې يو رُخي مطالعه نه ده کړي .. بلکه غېر جانبدار انداز کې يې په دواړو اړخونو ليکل کړي دي � او دَ دې نه مونږ افضل شوق يو آفاقي او تعميري سوچ لرونکى داسې ليکوال ګڼلى شو چې دَ سوچ دائرې يې محدوديت نه لري � او نه دَ يوې خاصې نظريې پابند ليدى شي � هغه په خپل تحرير کې آفاقي فکر ته زيات پاملرنه کوي � دلته په يورپ کې دَ انګلسي ژبې په حقله دَ مايوسۍ نه علاوه افضل شوق دَ ملګرو تر مينځ دَ ژبې دَ اهميت او ضرورت مکالمه (صفحه نمبر193) چې ډېره خوندوره ښکاري.. سرته رسولو ورستوخپله خواره ژبه پښتو داسې احساسوي او ليکي چې ..

..."لاکن خپله ژبه خپله وي .. که هر څو هغه وړه وي يا غېر علمي او سائنسي"

"منم .. چې خبره يې صحيح کوله ، خو ما دَ خپلې پښتو سره دَ جنون تر حده مينې له سوبه په خپلې پورتنۍ خبرې باندې جذباتي ټينګار څه اوکړو.. چې ملګرو دَ وړو ژبو په باب زما دا رائيې په خپل خپل نقطه نظر ډېره او غندله � او بيا مخته که ما هر څو دلائل ورته قطارولو، خو دَ مشر بادار لُورکې دَ ټپل شوي رائيې په حق کې ملګرو ماته ګرسره غوږ نه نيولو"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 194(

په دې باب کې دَ ليکوال دَ خپلې مورنۍ ژبې سره دَ مينې او محبت کوم جذباتي تړون .. چې دَ هغه يوه فطري خاصه ده .. هغه هم دَ سفرنامې په دې پړاوْ کې دَ قاري نه پټ نه دی�

افضل شوق دَ ويانا دَ سېل کولو په وخت دَ آسټرينو په باب داسې خبرې هم رقم کوي..

"که څه هم دَ جنت هيلي لري ، خو دغه آسټرين دا ژوندهم ښه په خوند تېروي � ګوا ميوزيك يې کمزوري او ډانس دَ خوښي شيان دي � او بل دا خلق دَ هوټلانو شوق هم لري � دلته دې وخت 15500 سټېنډرډ کيفې په دې ښار کې موجودې دي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 190(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

٨ ـ شپه ــ ـ چې سهارکېدله نه

په ویانا ښار کې دَ ملګرو سره دَ شپې دَ ژوند په رڼاګانو کې ورك سپلاني افضل شوق چې څه هم رقم کړي دي � هغه په ادبي پېرائيه کې سرته رسولي شوي دي � دَ مثال په توګه دې لاندېنۍ پېره کې ليکي�

"دا خلګ خو هم دَ خپلو ضروریاتو دَ لارې هاغسې خواست ګر دي لکه څمونږ دَ هېواد سوالګر ... بس توپير يې تر ميانځه دا دی چې زما په هېواد کې سوالګر دَ دوؤ وختونو دَ ډوډۍ په غم کې بل ته لاس نيسي .. او دلته دا په ظاهره خوشحاله خلق نور نور ځان وسا کولو په غم ډنګرېږي او په داسې سړو شپو کې هم سهار کولو ته غړي نه اچوي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 207(

دلته هم ښاغلي افضل شوق دهاغه ځای او دَ خپل هېواد يوه کوټلي تقابلي جائزه په ډېر تنقيدي نظر وړاندې کړې ده .. چې دَ هغه دَ تنقيد او غندنې خپل هنر لوستونکو ته وړاندې کوي � په پورتنئيو خبرو کې سوالګر او خواست ګر .. چې افضل شوق په کومو معنو کې اخلي .. هغه دَ مغرب دَ لا لچونو او دَ مشرق دَ بنيادي ضروریاتو تر ميانځه ښه معياري تنقيدي جائزه ګڼلی شو � او په کار هم داسې دی چې تنقيد ته هم دغه رنګه ښائسته ژبه ورکړل شي لکه افضل شوق چې يې په کار راولي .

په دې باب کې دَ ايليس دَ غرونو په درو کې چې آسټريا او اټلي تر ميانځه دي .. په واوروکې دَ ټريفك جام پېښې وروستو ذکر شوي دَ تکاليفو قيصه چې څنګه افضل شوق په ډرامائي انداز کې بيان کړي ده... هغه قاري ته دَ خوف او ويرې يو بُوږنونکی احساس خامخا ورکوي � ولې چې په دې کې ښاغلی شوق دَ يوې داسې تجزيې نه تېر شوی دی چې هغه خوف نه دَ راوتو دَپاره يې ډېره مهم جوئي کړي ده � او داسې ښکاري لکه چې دَ دې ترخې تجزيې خوف چې دَ هغه په اعصابو دَ يو ويرېدونکو خوف منظر جوړوي � دا لاندې واقعاتي رقم شوي مکالمه په دې اړه تاسو لوستلی شئ�

-"او بل په دې کارون کې يو هم داسې نه وو، چې په هر دويم ګام نه پرځېدلو..

-لاره هغه ده، روډ هغه دی ..نو هغه ټاوْن ولې دومره لرې شو؟ خبره نه يم

يو وخت چې په ساهکېدلي انداز کې ميرنا هم داسې څه اوويلو، نو ملګرو دَ مايوسۍ ګېه پئيل کړه � وېلينا، چې دَ اېډرين لاس يې نيولی وو.. وئيلو..

-زه داسې فکر کوم چې مونږ لاره غلطه کړه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

داني وئيلو..

-مونږ ته نه وو په کار چې له هغه ځايه را روان شوي وی

-هو، هلته که نور نه .. خلق او ګاډياني خو وي

زاړه ويلئيم چې داسې وئيلو، نو پېغلي لوري ويوار چې دَ مور په اوږه يې لاس نيولی وو.. خو په ژړا شوه..

-ماما داسې نه.. چې په دې ځنګل کې مې ځناور اوخوري

ځومره چې خلې وې .. هغومره خبري وې ، چې دَ سړي زړه يې نور نور وړوکی کولو � لاکن کائيکو،چې اوس باقاعده لکه وړه جينۍ په ژړا سرشوه او په سلګيانوکې يې وئيلو..

-زما خو زړه ډوبېږي ، زه به مره شم .. زه به مره شم

)مزل په واورو باندې .. مخ � 219(

که مونږ اوګورو ، نو دَ افضل شوق په سفرنامو کې مکالمې ډېري زياتي وي .. کوم ته چې هغه ډېر په خوند ډرامائي انداز ورکوي � خاصکرکومه اوږده خبره يا غټه واقعه چې هغه په اختصار يا علامتي پېرائيه کې سرته رسول غواړي .. دَ هغې وضاحت افضل شوق په مکالماتي پېرائيه کې په ډېر ښائسته هنرکې کوي �

۹ ـ هرقدم په نوي ټاپو باندې

په دې باب کې دَ هاغه ښار په حقله خبرې شوي دي چې په اوبو کې جوړ دی .. او په درسته نړۍ کې دَ روماني ښار په نوم شهرت لري � او دَ دې ښار په حقله ډېرو خلقو ليکل کړي دي لاکن دَ افضل شوق په خبرو کې يو ځانګړتيا ليدلی شي � ولې چې هغه دلته هم خپل معلومات دَ قيصې په انداز کې وړاندې کړي دي � دا ښار چونکه په اټلي کې دی او شوق له اټلي نه متاثره په دې نه دی چې دَ هاغه ځای په خلقو کې ډېره شوکماري ده � دَ وينس ښار دَ ښکلاګانو دَ بيانولو سره سره دئې خپل نظر دَ اطالويانو په باب داسې ځرګندوي�

"ځرته چې هم کوم مذهب دَ جنون تر هانده زيات منونکي لري .. هلته ګوره چې ځله دهوکه، فريب ، شوکماري ، ترهه ګري او نور نور غېر انساني کارونه کېږي؟ "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 237(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مخته که څه هم افضل شوق په خپل وضاحت کې لیکي چې په تهائي لېنډ، هندوستان، اټلي، اسرائیل او حتی چې بشمول دَ ده خپل هېواد .. دا هغه ملکونه دي چې دُنیا ورنه سر ټکوي � یعنې دئی دا سوال پورته کوي چې چرته هم خپل خپل ځانته مذهب دَ انتها تر حده لیدلی شي .. هلته شېطاني کارونه ولې زیات دي ؟ شوق دَ خپل قاري نه دَ تپوس په شکل کې کوي � ګنې ده په خپل دې باب کې دَ دې سوال وَ ځواب ته ډېر ښه او انساني او مذهبي دلیل وړاندې کړی دی � لکه څومره چې انسان رحمان ته نیږدې کېږي هومره یې شېطان دُښمن کېږي � خودَ ده په لهجه کې دا پورتنۍ خبرې څه داسې په ښکلي ادبي پېرائیه او اشارو کې شوې دي .. چې یو قاري یا نقادترېنه ډېرې معنې اغیستلی شي �

"چې شېطان خو هم هلته ، چرته چې دَ رحمان او انسان تر میانځه لارې لنډېږي خپل زور او زیار زیات په کاروي � او چرته چې کارونه دَ شېطان په رضا کېږي .. هلته نو شېطان غواړي څه ؟"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 238)

په دې باب کې دَ افضل شوق دَ ملګرو نه بېلتون او له یوې جزیرې تر بلې جزیرې او نورو جزیرو پورې دَ نابلدۍ دَ سوبه ورکېدل هم یو افسانوي پړاوْ دی � په دې ورك سفر کې افضل شوق دومره په خواږه انداز دَ خپلې مایوسي قیصه کړې ده چې قاري ځان سره ملګری وړي � لکه یو ځای چې لیکي..

"خو بیا مې هم دَ خدائی په نوم توکل اوکړو او په هغه لانچ کې کېنستم ، په کوم کې چې ټولو ښځو او نرانو ماته او زما روسي خولۍ ته او اوږده زېړ رېن کوټ ته داسې کتلو لکه زه چې دَ دې نړۍ انسان نه او لا بیا خپله زه مریخ ته راغلی یم � زه هم دَ ځینو نورو سوارلیانو په شان ولاړ وم او اوبه راڅخه څڅېدلې لګیا وې�

-"سیټ سیټ

یو وخت چې لانچ په مست سمندر کې مخته روان وو ، نو یو زاړه سړي زه له کوټه کش کړم او له ځان سره یې کېښنولم او وائي..

-انګلش انګلش .. جرمن جرمن ؟

ما هم په پښتو خبرې ورته پئیل کړې او ورته وئیل مې..

-پلاره زه پښتون یم پښتون

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-پاتون اوپوشون

اوبيا يې داسې .... تون پتون پون شون بون .... غونډې توري تکرارول پئيل کړو، لکه هغه چې زما او زما په غښتلې قام پوري پسخوند وهي � بيا چې به يو نيم سوارلۍ هم ورته کټلو ورسته يو غوږ شو .. نو په ما کې به پروت پښتانه نوري نوري اوړې له غصې ورته دَ پښتو دَ فلمي هيرو بدرمنير په رنګه اوښڼلې� "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 248)

لکه ما چې مخ کې هم دا خبره کړې ده .. چې افضل شوق په دې سيل کې نه يواځې پښتون دَ ځان سره اوړې وو .. بلکه خپله هم پښتو ته جوړېدلی پښتون ليدلی شي � نو ځکه خو دې پورتنۍ واقعې نه يواځې ده ته ډېر تکليف رسولی دی ... بلکه دَ اټلي دَ قامي پرستۍ رجحان او ترقۍ زمونږ ليکوال ښه خپل قام او مشرانو ته غصه کړی هم دی � په دې خو دئی .. هم په دغه باب کې يو بل ځای خپل دَ زړه بهړاس دَ پښتنو په مفادپرسته قامي مشرانو داسې اوباسي �

"پښتو يې راته بې پښتو کړې ده او دَ خدائی رسول او اسلام په نوم يې تش تر چوکۍ پورې دَ رسېدلو اوزار جوړ کړی دی ، لاکن دا ښله خبره ده چې دَ هغوئ دَ خېټو په پړسولو کې دَ دې ساده او بوده وزمه اولس هم ښه لوئی لاس دی .. چې بيا بيا يې په سر کښېنوي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 242)

۱۰ـ خوب وو.... خو دَ خوب په رنګه نه

په دې باب کې افضل شوق دَ وينس ښار دَ اوبو نه ډکو کوڅو په باب خپل ليدلی خوب بيان کړی دی � يعني داسې خوب چې په کې دَ قيامت يو منظر وي ... کشتۍ په اوبو کې ډوبېږي .. مکانونه رانړېږي .. خلق يو خوا بل خوا منډې وهي � خودلته دا انساني ښېرې دَ انساني ښېرو په رنګ کې نه ښکاري .. بلکه دغه انساني مخونه دَ وحشي ځناورو په بڼه کې ليدل کېږي. هر يو ځانته کوشش کوي چې خپل ځان دَ اوبو دَ مستو ښپو نه بچ او رابهر کړي � هيڅوك دَ چا پكار نه راځي. هر څه په اوبو کې يوې بلې خواته بهېږي او ډوبېږي .

په دې خوب کې افضل شوق دَ يورپ دَ نفسانفسۍ په حقله چې کومې کومې علامتي اشارې ذکر کړې دي .. هغو نه دَ يورپ دَ انسانانو ژوند او دَ هغو دَ روئيو عکاسې په داسې هنري انداز شوې ده چې قاري تربڼه دَ خوند اغيستلو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره سره معلومات هم تر لاسه کولی شي � دا دَ یو هنرمند لیکوال تر ټولو لوئیه خاصه ده چې هغه خپل اظهار ته ځنګه ژبه ورکوي .. دَ افضل شوق دې لاندېنئیو خبرو کې پټو اشارو نه مونږ اندازه کولی شو�

"هو .. ما وئیل لکه هاغه سپیان چې به مونږ له دې طوفاني اوبو ژغوري � ولې هغوئ خو نه ډوبېږي � لاکن بیا چې مې هلته لرې وَ داسې سپې ته پام شو چې دغه وو.... یوې پېغلې له اوبو ایستلو .. نو مې زړه کې دا خبره راغله .. چې هو، ریښتیا سپیانو ته خو په روپا کې کله کله تر انسانانو هم په درنه سترګه کتل کېږي � "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 262(

که څه هم دا پېراګراف دَ خوب دَ یو منظر نه رانقل شوی دی خو دَ اروپا په طرز زندګۍ باندې یو داسې تنقیدي ګزار دی چې دَ شوق دَ سفر ځانګړتیا مونږ ته نوره واضحه کوي � دَ وینس نه علاوه افضل شوق بل ورکوټي هېواد سان مرینو ته په خپلې سفرنامې کې یو کلي وال هېواد وئیل هم تنقیدي نیوکې په ځان کې لرې � لکه..

"مونږ اوس سان مرینو،چې ځانته یو خپلواکه هېواد دی .. په خوا روان یُو � چې که یو وړوکی ماډرن کلی ورته وئیلی شي نو به ښه ځکه وي چې آبادي یې تر شلو زرو کسانو زیاته نه ده � "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 268 (

نه تش دا ، بلکه په دې باب کې دَ اسیسي سېل هم شامل دی .. چرته چې دَ سان فرانسیس مزار دی چې ورته په زرګونو خلق هر موسم کې زیارت کولو ته راځي � په دې ښار کې دَ افضل شوق او میرنا تر میانځه دا لاندې رقم شوې مکالمه ډېر بامطلبه ده ..

-"دا ستا دَ ستهې انداز مې ډېر خوښ دی .. یادوم به دې � او بل ته دَ مسلمان کېدو پرته هم چرچونو ته احترام لرې � ما داسې سنجولي دي

ما هم مخ ور اړولو سره سم ورته په ډېره عاجزۍ اووئیلو..

"هو، میرنا .. زه اول انسان یم بیا مسلمان � خو هر انسان ته دَ قدر په سترګه کتل او دَ بل دَ مذهب احترام کول نه تش زما بلکه دَ اسلام تعلیمات دي

-هر لیکوال او شاعر داسې نظر لرې؟

هغې له ما پوښتنه اوکړه..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-هو، که واقعي شاعر او ليکوال وي هله � ولې چې مثالي انسانيت خو دَ ادب يوازينى مرام دى � او دا بېل بېل مذهبونه يې ورته دَ رسېدلو لارې خو دي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 272(

په دې مکالمه کې دَ افضل شوق اوچت انساني فکر او آفاقي مرام هغه يو لوئى انسان ثرګندوي �

۱۱ ـ دَ ګنډکپانو مقدسه ښار

ثنګه چې دَ دې باب په عنوان کې دَ متضادو تورو يو ترکيب په نظر راځي ، نو هم دغسې دَ روم ښار په حقله افضل شوق په واز کومې په وار وار دا خبره کوي چې دلته پکار دى چې دومره شوکماري نه وى � ولې چې دَ عيسائيت مرکز دى او بل وېټيکن ستي هم ورسره جوخته ده � نو په دې وجه دَ سېلاني شوق په ذهن کې دَ دې ښار متعلق مختلف سوالونه راپورته کېږي�

شوق په دې ښار کې دَ ملګري روني او داني سره په امريکن بار کې شوکولى شي � او سېل يې متاثره کېږي � په دې باب کې يو ځاى دَ ګائيډ دَ خلې نه داسې خبري داسې په سواليه انداز کې رقم کوي�

-"ښېه مو ثنګه تېره کړه؟ چيټ خو نه شولاست؟ ثوك چې نه هم وي چيټ شوي .. نو هغه دې خپل جېبونه او پرسونه اوګوري .. کېدلى شي چې په خوب کې لُوټ شوي وي

)مزل په واورو باندې .. مخ � 292(

دلته داسې ثرګندېږي چې په روم کې دَ چا نه دهوکه کېدل يوه معجزه ده � او قاري دا اخذ کولى شي چې هلته دهوکه بازي يوه لوبه او هنر ګنڼلى شي � خو افضل شوق هم په خپل هنري تحرير کې دَ چانه کم نه دى � خپل تنقيد دَ اشارو دَ لارې داسې ورباندې کوي � لکه په دې لاندې پېره کې�

"دلته هر هاغه سړى بلل کېږي چې سينه هواره لري � او هم دغه رنګه هر هاغه کس ښځه يادېږي چې په سينې باندې دوې غوټې نښتي لري � او بس دا هاغه توپير دى چې ما رابرسېره کړو"

)مزل په واورو باندې .. مخ � 300(

دا پورته ورکړې شوى پېراګراف دَ معنوي تنقيد په توګه وړاندې کېدلى شي � ولې چې په دې کې نه يواځې اخلاقي تور دى � بلکه دغه رنګه اشارې يې په ناقدانه توګه علامتي تنقيدي رائيې هم بللى شي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې باب کې دَ رومنو په حقله دَ افضل شوق دا رائیې ډېر لوئی اهمیت په دې لري .. چې داسې خبره په ورمبي ځل دَ یو لیکوال دَ قلم نه رقم کېږي .. لکه

"رومن چې څومره غاوره دي ،هغومره دَ پیسو دپاره بیزو بازۍ هم کوي � ګوا چې چرته ګورې ، نو دَ نرانو سره سره یې ښځو هم دَ سېلانیانو دپاره په هر ګام تلکې لګولې وي � لکه دَ خواست دَ نابلدو چلونو پرته دا یو مشهوره عادت هم .. چې پېغلې دلته له سېلانیانو څخه اکثره دَ سګرېټ یا لائټر غوښتلو په بهانه دَ هغوئ تر جېبونو ځانونه رسوي "

)مزل په واورو باندې .. مخ � 299(

۱۲ ـ پیسا ټاور هم زیاته په نړېدو دی

دَ دُنیا په اووْ عجوبو کې شامل دا یوه عجوبه چې دَ پیسا ټاور په نامه پېژندلی شي .. کوړوالي ته افضل شوق هیله نه کوي چې ډېر عمر به ولاړ پاتې شي � دَ پیسا ټاور دَ سیوری دلاندې او آخوا دېخوا دَ سېلاني سفر هاغسې خوندور دی او اطالویانو نه زړه ماتی هم� خو په تعریف کې یې داسې هم دَ ګائیډ په خله غږېږي�

"دَ اټلي زیاتره خلق دَ آرټیستیك ذوق په سمه دا هڅه کوي .. چې کورونه په داسې ځایونو کې جوړ کړي � چرته چې پراخه فضا وي او یا یې کتونکې ستائینه اوکړي � نو ځکه خو تاسو ګورئ چې په دې هېواد کې زیاتره ټاوْنونه دَ غرونو په سرونو رك دَ پاڼونو په ځئیو باندې جوړ ښکاري "

)مزل په واورو باندې .. مخ -311(

دا خبرې افضل شوق هغه وخت ریکارډ کوي چې دَ مائیکل اینجلو دَ بُت په وړاندې احترام او دَ هغه دَ قبر زیارت کولو کې ویاړ محسوسوي�

دلته هم شوق دَ سېنټ کروس، جنېوا او ځینو نورو ځایونو نه متاثره کېدلو علاوه هم دَ دې ځای دَ خلقو دَ مستۍ وړاندې ځان ناشوقه ګڼي � او دَ مشرقیت په اشارتي ژبه کې خبرې کوي .. لکه

"څومره مستي ده په دې خلګو کې ؟ دَ دې سوال هر ځواب که یوې خواته دَ حېرت ګوته په خله کولم .. خو بلې خواته خپله هم دَ تصوراتو په سمه په ویښو سترګو ویده شوی وم � او اوس دا یم چې راویښ شوم � ولې چې دَ ایسټر لومړۍ دقیقه ده او په حال کې که یو ناشوقه دی .... نو هغه زه یم ، چې دَ تماشې برخه نه ، بلکه تماشه بین ښکارم "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)مزل په واورو باندې .. مخ � 317(

دَ تېرو بابونو په شان په دې باب کې هم شوق دَ لوستونکو دَ خوښې دَ خيال ساتلو په خيال يوه وړه قيصه دَ ايسټر دَ تحفو دَ تبادلې په حقله ډېره په خوند نه يواځې وړاندې کړې ده .. بلکه يو ډرامائي او افسانوي رنګ يې هم ورکړی دی �

اوس په آّخر کې زه غواړم چې دَ ليکوال دَ سفرنامې دَ بيانيه انداز دا يو پيرا ګرف تاسو ته په دې وړاندې کړم چې دَ افضل شوق دَ بيان اُسلوب څنګه دی ؟

"دَ ليګورين دَ سمندر له څنډې سره سره مونږ مخته روان وو� لاکن کله کله به سمندر له مونږه او يا به مونږه له سمندر څخه پټ شولو � او دغه رنګه په دې پټ پټانګې کې يو وخت چې دَ ګهړۍ ستنې يوې بجې ته اورسېدلې ، نو دَ لوې لارې په يو رېستورېنټ کې دَ غرمې ډوډۍ خوړلو په نيت کښته شولو �

-دا څه عجبه ورور او خور دي .. تا کله خيال ورته کړی دی ؟

ما هغو چينائي Malay ملګرو ته کتلو ورسته له روني څخه دَ هغه دَ سوال په ځواب کې پوښتنه اوکړه �

-څه مطلب ؟ پوهـ نه شوم

-هغه ګوره ډېني څنګه په خپلې خور لاسونه وهي لګيا دی� "

او رښتيا خبره هم وه ، ولې چې دې وخت هلته له مونږ څخه په څه فاصله ناست چائينز ملې ملګري ډېني هاوْ دَ خپلې پېغلې خور په ادوم باندې لاس داسې په خوند خوند وهلو، لکه هغه چې يې خور نه بلکه"...

)مزل په واورو باندې .. مخ � 324(

حسينه ګل

نوښار کاکا صاحب _ نومبر کال 2004

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ لمر دَ کلي په لور

شوق ... دَ سفرونو په آئینه کې

څومره واقعات او اتفاقي ښکلي حادثات ، چې په ډرامائي او افسانوي انداز کې مونږ دَ سپلاني افضل شوق دَ یورپ دَ سېل په ورمبۍ برخه کې دَ " مزل په واورو باندې " نومې کتاب کې اولوستلو ... هم په دغسې بنه دغه سپلاني شاعر په ډېر مهم جوئیانه او شاعرانه انداز کې په دې دومه برخه یعنې سفرنامه " دَ لمر دَ کلي په لور" کې هم لیدلی شي � نو ځکه زه غواړم چې دَ دې برخې په حقله هم خپل تنقیدي نظر دَ خپل تنقیدي صلاحیت دَ لارې وړاندې کړم �

دومه برخه

دَ لمر دَ کلي په لور

)یادګیرنه :- دا کتاب په کال ۲۰۰۵ کې چاپ شوی دی(

په تېر مضمون کې چې ما دَ افضل شوق دَ نوې سفرنامې " مزل په واورو باندې" کوم تنقیدي نظر لیکلی وو .. په هغې کې ما دا ذکر کړی دی چې دا سفرنامه په دوؤ برخو مشتمله ده � ځکه اوس په دې مضمون کې دَ دغه سفرونو دَ سلسلې په دویمه برخه هم خپله تنقیدي رائی لوستونکو ته وړاندې کوم � دلته دا خبره دوباره کول هم زه ضروري ګڼم چې دا سفرنامه " دَ لمر دَ کلي په لور" هم په دولسو بابونو باندې مشتمل ځانته چاپ یو بیل کتاب دی چې آخري مسوده یې زما مخې ته پرته ده .. او زه غواړم ، دَ خپل استعداد تر مخه ورسره انصاف اوکړم � دلته دا هم ضروري ګڼم چې دَ دې مسودې دَ بېل بېل باب تنقیدي جائزه تاسو ته وړاندې کړم � خو څه لیکلو نه مخ کې دا خبره کول ضروري ګڼم چې په دې برخه کې هم دَ افضل شوق دواړې عمرانې مطالعې چې هغه دَ یورپئینو دَ ژوند او ژبو په اړه کړې وې .. هغسې دَ هر باب سره سره خپلې دلچسپیانې برقراره ساتي او لوستونکو ته ډېر نابلده معلومات ورسپاري � نه یواځې دا .. بلکه په ورمبي ځل افضل شوق دَ سفرونو دَ حال سره سره دَ هر هېواد او ځایونو تصویرونه دَ عکسي یُون په توګه په دې کتاب کې ځای کړي دي � دَ کومو نه چې لوستونکي یو مجموعي تاثر هم اغیستی شي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ـ دَ ښکلا ګانو په ګودر چې تندر پرېوت

په دې باب کې مونتې کارلو دَ جواخانې نه سپلانې (افضل شوق) مزل پئیل کړی دی چې دَ جواخانې اندرونې او بېرونې ماحول په کې ډېر په مکالماتې انداز کې زېربحث شوی دی � او دَ ګائیډ په خله دَ دې جواخانې په حقله داسې لیکې ..

"دا هغه کاسینو ده چې خپل تاریخې حېثیت لرې او دَ دُنیا ماړه ماړه خلق لکه فلمې ستورې، کارخانه داران او عربې شېخان په خپل ژوند کې یو ځل دلته دَ جوارۍ کولو هڅه ځکه کوې چې ځان دَ تاریخ برخه جوړوې"

)دَ لمر دَ کلې په لور .. مخ � 13 (

بیا که وړاندې څه هم سپلانې شاعر دَ نورو ملګرو سره ملګرې دَ دې جواخانې تاریخې برخه (په پنځو ډالرانو بائیللو) جوړېږې .. نو دَ دې ځای دَ ماحول په باب لیکې چې..

"هلته که څه هم زاړه خلق زیات ښکاره کېدلو.. خو دَ پېغلو او ځوانانو هم څه کمی نه وو، چې خپل خپل قسمتونه یې په بېلابېلو مېزونو تللو لګیا وو � او هر یو ښه ډېر غوئیې شوی هم وو"

)دَ لمر دَ کلې په لور .. مخ � 13(

په دواړو پورتنو پېراګرافونو کې سپلانی دَ دغه جوانانې په حقله معلومات ورکوې ، خو په علامتې شکل او پېرائیه کې � لکه " غوئیې کېدل" رنګه نوې محاوره یا لفظې ترکیب راوړلو کې ډېر څه وئیل غواړې � کوم چې دَ افضل شوق دَ انداز یو بشپړه پېژندګلو ده � دَ دې نه علاوه په دغه ذکر شوې باب کې دَ نیس ښار سره تړلې دَ ټینا، جېن او کرسټې هاغه قیصه هم ډېره په افسانوې او رومانوې انداز کې بیانوې � کومه چې سپلانې په خپل یو مشهوره نظم " زه ، نیس او شپه دَ یادونو" (چاپ " په لټون ستا دَ خبرې") کې ذکر کړې ده � یعنې مطلب دا دی چې " په لټون ستا دَ خبرې" کې چې څومره نظمونه هم سپلانې افضل شوق په یورپ کې لیکلې چاپ کړې دې .. هغه یې وخت په وخت په دغه سفرنامو کې په مختلفو موضوعاتو کې ذکر کړې دې � کوم چې دَ هغه دا خبره رښتونې څرګندوې .. چې دَ هغه ټوله شاعرې .. دَ هغه دَ رښتونو مشاهدو یا واقعاتې پېښو سره اړه لرې نو ځکه دا هر څه چې ده نظم کړې دې .. مونږ دا دَ هغه دَ منظومې بائیوګرافې برخه ګڼلی شو .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دي سفرونو کې سپلاني تش ځيزونو ته کتلي راکتلي نه دي .. بلکه دَ هر نوي ځيز او انساني روئيې ادراك کولو کوشش يې هم کړی دی � کوم چې مونږ ځای په ځای ليدلی شو � او دا دَ کاميابه سياح هنر بلل کېږي .. کوم چې ځمونږ په دې پښتون سپلاني کې شته � لکه په دې باب کې افضل شوق په فرانس کې که يو طرف ته دَ کانز نامې ښار نه متاثره کېږي هم .. نو بلخوا دَ فرانسويانودَ روئيو او احساساتو په حقله هم يو ځای ليکي..

"که څه هم دا خلق ډېر آزاد خياله او دَ شرم تر حده يې ښځې په ساحلونو باندې بدنونه ښکاره کوي � خو بلې خواته دا غاوره خلق له هغو مسافرانو سره ډېر په مينه خبري کوي چې دَ هغوئ دَ ژبې او ژوند کولو طور طريقو ته په ښه سترګه ګوري "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ �30(

٢ـ دَ خوبوَلوسترګو وينې ښار

په دې باب کې دَ سپين ښکلي ښکلي يادونه ذکر شوي دي � په دې کې سپلاني (افضل شوق) يو خوا که دَ عربيانو په دې هېواد باندې تر اوو سوۉ نه زيات کلونو حکومت او بې اثره حکمراني غندي .. نو بل خوا دَ عالم اسلام دَ نني مسلمانانو دَ حېثيت دَ مخه دَ دښمنانو په مقابلې کې دَ هغوئ تاريخي خوبولي غفلت ته هم داسې ګوته نيسي�

"مسلمانان ملامت هم نه دي .. هغوئ پرون وَ دُښمن ته دَ دُښمن په نظر نه وو کتلي او بل دښمنانو دَ سائنسي تقاضو په سمه ژوند کولو سره سره دَ مسلمانانو دَ زور ماتولو دپاره جنګي سازوسامان جوړول � خو په بدل کې يې هغوئ شپه او ورځ مسواك لګولو� اوس لازمي خبره ده چې بمونه خو په مسواکو نه راګرځي � ځکه يې ماته مقدر شوله � مطلب دا چې په خپل ځای خو دښمن ته له تياري سره ملا تړل هم کفر نه .. بلکه دَ ثواب کار دی او له دې ثوابه څخه مراد پرمختګ هم دی "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 44(

په سپين دَ عرب مسلمانانو دَ اووه سوه کلن حکومت پرته هم دَ سپين په کلچر ، ژوند از مذهب دومره اثر نه دی غورځولی .. څومره چې مغربيانو په ډير لږ لږ وختونو په اختيار کې دَ مسلمانانو ژوند، مذهب او کلچر په هره سيمه کې متاثره کړی دی � او دې طرف ته سپلاني دغه اپروچ يقيناً يوه تاريخي الميه ګڼنه او يادونه ده � او تر دې حده لويه الميه چې افضل شوق يو بل ځای په دې باب کې ليکي چې..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"په سپېن کې عربیانو ته ماته ورکولو دپاره عیسایانو تر طاقت زیات هاغه هسپانۍ پېغلې په کار راویستې وې چې زړونه تخنوي او روحونه موسولو سره سره بدنونه ټکورولو کې یې ساری نه درلودلو� ولې چې دا هاغه وسله ده، چې دښمنان تر اوسه لا پرې مسلمانانو ته په نړۍ کې ماته هر چرته ورکوي لګیا دي � او مسلمانان هم دومره ساده دي چې ځانونه تر غازیتوبه ، په شهادت خوښ شي او شهېدېږي .. ګارېږي لکه پښتانه "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 45(

دَ دغه تاریخي حقائقو دَ څېړلو سره سره سپلاني دَ کرستېوفر کولمبس هاغه کشتۍ ته ورغلی دی چې هغه په کې دُنیا کتلې وه � او په دې حقله یې دَ خپل یو نظم چې په " په لټون ستا دَ څېرې" کې چاپ دې حواله هم ورکړې ده � دَ دغه باب په لوستلو ، لوستونکی دې حقیقت ته رسي چې سپلانی لیکوال دَ سپېن دَ ښکلاګانو نه ډېر زیات متاثره شاید په دې لیدی شي .. چې هغه په دې هېواد کې دَ عربیانو دَ تاریخي شکست په لور علامتي اشارې کول غواړي � او دَ افضل شوق دې ادبي هنر ته که مونږ په ځیر شو .. نو دا خبره به مخې ته راشي چې هغه دَ نقادانو دَ ګوزارونو نه ځان بچ ساتلو په غرض هر چرته چې هم یوه داسې پټه او په وزن کې سپکه لاکن په معنوي اعتبار غېر مروجه خبره کوي .. نو هغه دَ بل په خله � لکه په بارسلونا کې دَ خپل ګائیډ په خله په پټو اشارو کې لیکي�

"تاسو به دا خبره نوټ کړې وي چې هسپانیان څومره آزادخیاله او دُنیاوي خلق دي؟ وایم چې مادي آسائشونه پوره کولو دپاره هرڅه کولو ته تیار وي � لاکن دا خلق امن خوښونکي هم مشهوره دي"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 63(

۳ ـ هلته کافرحسن ته مسلمان زړه پخوا لا ماته خوړلې وه

څنګه چې دَ عنوان نه ظاهره ده چې په دې باب کې هم سپلاني (شوق) دَ خپلې ژورې مشاهدې په زور دَ خپل سپل روداد دَ تاریخي حوالو په مدد وړاندې کوي � یعني دَ سپېن په اړه داسې نوې او نابلده خبرې مېانځ ته راوړې چې دَ لوستونکي ادبي تنده ماتېدلو سره سره دَ هغه په معلوماتو کې اضافه هم کوي � دا دَ دې سپلاني ادبي او فکري انداز او ټولو نورو پښتنو لیکوالانو نه بېل او ځانګړی هنر دی � چې هغه ځانته دَ اظهار کولو دپاره ټکلی دی � لکه په مکالمې کې افسانوي او روماني علامتي طرز بیان چې قیصې ته خوند وربخښي � لکه..

"په سپېن کې خلق چې څه ګټي هغه خوري او یا یې په ځان لګوي"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 74)

دا که په ظاهره يوه ساده خبره ده .. خو په دې ساده غوندې خبره کې سپلاني دَ سپېن دَ خلقو دَ ذوق، شوق، خوراك ، ښه لباس، ښې استوګنې په داسې انداز کې ذکر کړی دی چې دَ ذوق لرونکو دپاره ډېر معلومات او دلچسپياني لري�

دا باب دَ مېډرډ ښار په حواله په خپل وجود کې ډېرې دلچسپيانې دَ مکالمو په صورت کې په علامتي او افسانوي پېرائيه کې داسې لري�

-ډېر اړام يې شوقه!!

او ټېليفون يې بند کړو � ما چې رسيور ږدلو نو روني رامخته شو..

-وايه !! په آّخر کې يې څه درته وئيلو؟ او تا کومه جرمانه غوښتې وه؟

ما چې څوکه غوندې هغه ته دَ جرمانې په باب ورته حال ښڼګه تېر کړو نو هغه داني په ډېره حېرانتيا تپوس اوکړو �

-نو بيا هغې څه وئيلو؟

-هغې فون بند کړو او بس ....

-يه يه حال راکړه چې په دې باب يې څه وئيلو؟

روني چې ضد شروع کړو نو مې په ټوقوکې ورته وئيلوچې

-هغې وئيلو .. ډئير شوق ! دَ سر په سترګو

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 80)

اوس که مونږ دې پورته ذکر شوې مکالمې ته په ځير شو ، نو دې نه به ډېرې معنې مخې ته راشي � خو اصل قيصه څه ده .. هغه به لوستونکي مخ مخته دَ سفر دَ سېل حال په لوستلو مجبوره کوي � يعنې دَ افضل شوق په خبرو کې دَ بيان داسې باريکياني ، علامات او اشارې په يو داسې شوخ انداز کې په نظر راځي چې هر څو که ابهام پيدا کوي خو لوستونکي ته دَ سوچ نوي نوي دنياګانې په ګوته کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه څنګه ما يو بل مضمون کې دا خبره کړې وه چې افضل شوق په دې سفر کې ځان سره پښتون هم وړی وو.. نو دلته په دې باب کې هم هغه يو ځای دَ افغانستان پښتنو ته داسې آئينه ښکاره کوي�

"نو ګائيډ وئيلو..

-دا ټاوْن په دويم نړيز جنګ کې دوه ځله مکمل وران شوی وو � هن چې تر 1966ع پورې په خانه

جنګۍ کې لا هم ...

زړه مې وئيلو چې دا خو وران نه ښکاري ؟ ګوا داسې روغ جوړ کلی برېښېدلو� هو.. دا هغه ځای وو چې دَ افغانستان دَ بيا جوړېدلو په باب مې هيلې لړ ډېرې په ملا ټينګې شوې � خو بيرته مايوسه ځکه شوم چې دَ پښتنو جنګې خوئيونو ماته هر هر يو پښتون په سرو سرو داړو لکه لېوه او برېښېدلو� "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 75(

دلته سوال دا پيدا کېږي چې آيا پښتون سېلاني په خپلې دې خبرې کې صحيح دی ؟ زما يقين دی چې هر پښتون لوستونکی به ځواب په اثبات کې ورکړي � هم دا هاغه ادبي ادراك دی چې افضل شوق يې په خپلو سفرونو کې په کار راوړي او دَ موقعو په مناسبت خپلې خبرې منطقي انجام ته رسوي � او دا دَ يو کاميابه اديب نخښه بللی شي �

۴ ـ هغه ښار وو...که مات بنګړی ؟

دلته هم دَ خپل عنوان په ښائسته لفظي ترکيب کې افضل شوق دَ سان سباشئين دَ ساحلي ښار دَ سمندر غاړې ته که دَ مات بنګړي نوم ورکوي نو دَ دې ځای دَ خلقو دَ زړو رواجونو سره مينه او قومي آثارو ته احترام په نظر کې ساتلو ورستو خپل قام ته هم دغه احساس ورکوي � چې..

"دَ ژوندي قام لوئيه نخښه هم دغه وي چې غړي يې له پرون سره اړيکې ساتي � نه چې دَ پښتون په رنګه ، کوم چې په زړو باندې خاورې اچوي او نوي په کاروي نه .. ځکه خو له قامه..قوميت او له قوميته دَ قبيلو په لور روان دی"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 98(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې باب کې سپلانی دَ یو خوږمن پښتون په څېر خپل قام په دې المیه ژړا کوي .. چې که دغه دَ مغرب خلق دَ خپلې ماضي سره ترون په ډېره مینه ساتي نو دَ خپل مستقبل رڼاګانې هم غواړي � خو دَ دې په مقابله کې یو پښتون قوم دی .. چې نه خو دَ خپلې ماضي سره مینه کوي او نه په خپل مستقبل کې دلچسپي لري � یعني دغه بې سواده .. خو ډېر غاوره پښتون دَ مودو مودو نه په خپل یو ځای ولاړ پاتې دی � لکه چې .. نه د مخکې تګ دپاره جذبې او حوصلې لري او نه دَ بره الوت دَ پار وزرې !!...

په سپین کې چې څومره هم افضل شوق سپلونه کړي دي .. هغه په هر ځای کې خپله مشرقي بڼه کمزوره ذهن ته شاید په دې وجه راوړي ده چې دلته دَ هسپانیانو په ژوند او عاداتو کې دَ عربو هغه په پېړیانو پېړیانو راج کولو هیڅ یو نخښه هم نه اولیده � هم په دې یې دا یوه تاریخي المیه او یوه غټه عجوبه اوګڼله .. نو ځکه یې په هر دویم قدم په عربو زړه داسې سوړ کړی دی

"څومره چې عربیانو دا دَ سپین خلق دَ څېرو په نقشونو کې ځانونو ته مونولي دي � بس که یې دغه هومره لاس وهنې دَ هغوئ دَ ژوند په کړو وړو کې وهلې وی نو نن به هسپانیانو په باب دا خبرې نه کېدلې .. چې ګنې هغوئ بدنونه خپل نه .. بلکه دَ بل امانت ګڼي "

)دَ لمر دَ کلې په لور .. مخ � 111(

حد خو دا دی چې دَ عربو لوئې ماتې ته په سپین کې چې افضل شوق کوم سبب په علامتي پېرائیه کې بیان کړی دی � هغه یو تاریخي حقیقت دی � خو تر اوسه پورې مخې ته ځکه کېدی شي نه وې راویسل شوی چې په دې کې دَ مسلمانانو په تاریخ تور لګي � خو افضل شوق چې کوم منطقي دلیل په دې اړه دَ خپلو مشاهدو په رڼا کې وړاندې کوي .. هم هغسې خو نن هم دَ عربو په ژوند کې لیدلی یا اورېدلی شي � نو دلته به زه دا اووایم چې افضل شوق نه یواځې دَ دغه تاریخي حقائقو نه آګاه دی بلکه په یو خپل مخصوص انداز کې رښتیا وئیلو هنر او همت هم لري �

په دې باب کې دا لاندېنۍ مکالمه غور طلب ده .. چې په کې سپلاني ډېر لوئی بحث دَ انساني تاریخ په معمولي حواله په ډېر ښائسته او خواږه ډراماٸي انداز کې داسې په خوند او هنر څېړلی دی � چې دَ بنده ذهن ته دَ انساني روئیو په باب بلا سوالونه راټلی شي�

-"مینه او انسان .. هیڅ نه � بس ځانونه خطاباسل دي

په زړه کې مې وئیلو چې دا مورکۍ هم لکه چې ډېره انساني روئیو کړولې او چیچلې ده ، نو ځکه مې ورځخه پوښتنه اوکړه.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ولې انسان او مينه دوه بېل شيان دي؟

-چا وئيلو داسې؟

دَ هغې په يو دم پوښتنې ما غاړه تازه کولو ورسته ورته اووئيلو�

-لاکن زما نيزدې خو انساني روئيې وار په وار ځناورې کېږي لګيا دي

زما په دې خبرې هغې يو وار ماته ښه راوکتلو او بيا موسېدلو ورسته وائې�

-ته با لکل صحيح وائې ځوانه

او بيا دَ نرۍ ټوخې ورسته په رپېدلې کېدلې ، لاکن ډېر په شوخ انداز دې خوپاکې بُوډهۍ مخته وئيلو

-زه دا يم زَړه شوم .. لاکن ما په انساني رشتو کې هغه خوږلت نه کړو محسوس ، کوم چې په کار وو

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 109 او110(

دلته په دې پورته رقم شوې مکالمه کې افضل شوق دَ يو مغربي ټولنې انسان دَ خلې نه چې دَ ننني ځناورې انسانيت په باب خومره سخته ځاپېړه دَ انسان په مخ وهلې ده .. هغه دَ دې دور هغه ريښتيا بللی شي ، چې ورته په مغربي اصطلاح کې ماډرنزم وئيلی شي�

۵ ـ دَ مونا ليزا په موسکا موړ هېواد

په دې باب کې سپلاني شوق درست فرانس ته دَ مونا ليزا دَ موسکا سره تشبهيه ورکړې ده � او دَ فرانسيانو غاوره روئيو او عادتونو ته يې داسې ځای په ځای ګوته نيولې ده �

"دَ فرانسيسي انقلابي ډغرو، دَ فرانسوي آرټ ، تعميراتو او وياړمني روئيې څخه پرته په فرانسوي ادب کې رزميه سندرې چې ورته (شان سون دي ژست) وئيل کېږي ، اوس تاسو په دې سندره کې اورېدلی شئ ..چې دَ (شان سون دي رولان) په نامه مشهوره ده .. او په دې کې دَ عربيانو سره دَ جنګ قيصه بيان شوې ده"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 123(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپلاني شوق دا خبره دَ ګائيډ ميرنا په خلې کوي ، خو مقصد يې دلته دَ بيانولو دا دی چې فرانسيان کلتوري او کلاسيکل آرټ او ادب سره نه يواځې مينه کوي .. بلکه دغه هر څه ژوندي هم ساتي � دغه رنګه دَ عطرو په نوم مشهوره هېواد فرانس کې دَ عطرو دَ جوړولو دپاره دَ بېلو بېلو ګلونو، فصلونو.. پټي او رنګارنګ سيمو په دې باب کې په خپل نثري ليك کې داسې بيانوي لکه هغه چې يو خوږ نظم اوروي � دَ مثال په توګه دا يو څو فقرې دَ هغه دَ بيانيه او روان سپلايي نثر دلته وړاندې کوم.

"بس چې څو څو مخ ته لاره لنډوله .. هغه هومره زما په مزغو کې دَ دې ناوې دَ ښځي زياتو کلاګانو په ليدلو دَ اروپا په اړه دې سوال سر پورته کولو چې " اروپا له مونږه څومره مخته ده..؟ " دَ ځواب په تمه يې زه له خياله په ښتني سيمو کې ګرځولم او ما دا هڅه کوله چې که نور نه .. نو يوه داسې تاريخي نخښه خو به چرته وي چې ورته ځواب يې کړم � خو هرڅو هرڅو چې مې دَ سوچ نيليان تېز اوځغلولو ، خوماته په ښتني سيمو کې داسې يوه نخښه هم مخه نه راغله چې مې ورته دَ تاريخي اثاثي نوم ورکړی وی � نو ځکه مې سر اوښورولو او له کائيکو سره په ګپه شوم فقط په دې ، چې سوچ په بله واړوم "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 140(

دلته هم افضل شوق چې چرته چرته متاثره شوی دی .. نو يې په خپل قوم باندې هغه پيرزوْ شوې دې او هغه ته دا احساس ورکولو کوشش يې کړی دی .. چې هغه هم راپاسي او مخته تګ اوکړي � په دې باب کې دا يوه مکالمه چې ډېرې معنې لري په دې وجه وړاندې کوم چې دَ سپلاني دَ بيان افسانوي انداز دَ شاعرانه ډرامائي انداز ښه هم داسې خپله کړي ده لکه ..

"جاپان دی خو په ايشيا کې ، خو مغرب وزمه هېواد دی-

ونېسا چې دې وخت له څنګه راته ناسته وه ، څوکه غوندې وئيلو..

-کائيکو ښه او مخلصه جينۍ ده

-هو ، ده خو .. او ته هم..

-اوس نه يم....

-ولې؟

-ځکه چې هغه ايشين ده او بل....

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا به يې نور څه وئيلو، چې ميرنا يې پام خپلې خواته اړولو ورسته وئيلو

-امريکن سيستم زما خوښ دی

-هو، هغه ډېر ښه دی ، هيڅوك په چا نه بار کېږي او هر کس خپل بِل پخپله ورکوي-

روني چې يې خبره داسې سرته رسوله ، نو ونېسا راته بيا څوکه وائي..

-برايه ښه شپه وه

-ښه خو وه لاکن.....

-ولې لا دي په زړه کې جاپانۍ ته څه پاته دي که..؟

دَ بس په لور تللو په وخت چې زما او دَ ونېسا تر منځه دا مکالمه کېدله نو کائيکو هم اورېدله ..خو هغه په ځائې دَ خفګان ، خوشحاله کېدله او هوسېدله لېونۍ"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 141 او 142(

که مونږ لږ غور په دې پورته رقم شوي مکالمې باندې اوکړو.. نو داسې هيڅ بده يا ډېره دَ خوشحالۍ خبره به مخې ته نه شي را.. خو په دې مکالمې کې چې افضل شوق په ښکګه هنري انداز دَ جاپانۍ کائيکو او امريکنې ونېسا تر ميانځه دَ هغوئ دَ قومي سوچ ، روئيو او خوئيونو تقابلي جائزه وړاندې کړې ده .. هغه دَ لوستونکي په ذهن کې دا خبره واضحه کوي چې امريکن څومره چالاك او چال بازه دي .. خو هومره جاپانيان په زړه صفا او دَ ساده باده روئيو خلق دي �

٦ ـ دَ ائيفل ټاوَر تر سيوري دلاندې

ائيفل ټاوَر هم دَ دُنيا په اوو عجوبو کې يوه عجوبه ده او شوق دَ دې عجوبې په حواله په دې باب کې نه يواځې فرانس، فرانسيان او دَ پېرس دَ شپې او ورځې ژوند په شاعرانه .. لاکن په ډېر ماهرانه انداز بيان کړی دی � کوم چې قاري په لوستلو متاثره کولی شي � په دې باب کې دَ سېلاني شوق طبعيت څه زيات شاعرانه ښکاري � ولې چې هغه دلته په خپل بيان کې نثري شاعري هم په داسې ساده خبرو کې کوي لکه..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"دَ ائیفل ټاوَر له دریم تمځي څخه پېرس داسې ښکاري لکه سرِی چې له جهازه ورته ګوري ــ داسې محسوسېدلو لکه اوس چې به دا ټاوَر اونړېږي � ولې چې ټاوَر کړېدلو لګیا وَ ..خو په رشتیاوَ نه � بلکه دې وخت په آسمان کې دَ وریځو غټې غټې خړوسکې دَ هوا په رُخ رواني وې .. او داسې برېښېدلو لکه مونږ چې سره له ټاوره دَ ځمکې وَ خواته روان وو

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 160(

په دې پېراګراف کې که سېلانی دَ ائیفل ټاوَر دَ عظمت او لوړتیا خبره کوي .. نو بلخواته په علامتي انداز کې دَ هغه دَ عظمت په وړاندې خپل او دَ خپل قوم وړوکوالی هم څرګندوي � ولې چې دَ افضل شوق په ادب کې له قوم نه ګیله لیدلی په دې شي .. چې هغه خپل قوم هم دَ نورو قومونو سره په څنګ کې لیدل غواړي � نو ځکه دَ هغه اکثره علامتي اشارې دَ شکوې او ګیلې رنګ لري � لکه په دې لاندېنئیو خبرو کې هم هغه دَ یو انساني احساس دَ مخې یو حقیقت څېړل غواړي�

"انسان نخښې پرېږدي شاته او ځې په مخه .. هم ځکه خو تر شا راتلونکي ورپسې که څه هم ځي � لاکن تر مخته تللې سرِیانو پوره ګوره، چې څله نه شي رسېدلی ؟ هو.. لکه دَ نن پښتون ، چې دَ پرون دَ پښتنو پېښې هم نه شي کولی � که څه هم ځي هر پښتون په خپلو ښپو او هغه هم په دووَ ښپو"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 161 (

په دې خبره کې شك نیشته چې افضل شوق په دې پېراګراف کې یو ځل بیا دَ پښتنو په بدحالۍ او په بې پښتو سیالۍ خپلې اوښکې توې کړې دي � کوم چې دَ خپلو مشرانو او مشاهیرو نه خو منونکی دی او نه ورپسې تلونکی � او دا خبرې سېلانې په دې حواله کوي چې هغه په فرانس کې چې کومه ترقي او ښه انساني ژوند وینې ګوري او یا یې محسوسوي .. نو خپل بې سواده قوم او دَ هغوئ لوړې ورته په زړه راوربېږي � هغه پښتون ته همت ورکول غواړي .. هغه ته آئینه ښودل غواړي � چې اې پښتونه!! اوګوره ،، دا ته ولې دومره شاته پاتې شوی یې ؟

شوق صاحب دَ خپل دې باب موضوع په حق کې دا خبره کوي چې دا هبواد په ښائست په حواله که مونا لیزا غوندې ښکلی او پُر تاثیره ښکاري .. نو په دې کې ژړند دَ هغې دَ موسکا له برکته داسې عملي کېږي � لکه هغه چې یو بل ځای دَ ائیفل ټاور سره تړلې دَ مونا لیزا په باب لیکي ، چې..

"دَ سیاحت له لارې ، چې څومره پیسې هر کال فرانس ته لاسه کوي .. په هغو کې تر ټولو لوئیه برخه دَ مونا لیزا دَ موسکا او هغه دنګ ائیفل ټاوَر ده، چې دَ دُنیا په اوو غټو عجائباتو کې شمېرل کېږي "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ كلي په لور .. مخ � 158)

۷ ـ دَ برمنګهم پيلس په لوري ازغني لاري درومي

له پېرس نه دَ ډنكارټ بندرګاه پوري په لاره په انګلش چېنل نامي سمندر كي دَ انګلېنډ په لور په دې باب كې كه ډېري دلچسپيامي لري .. خو دَ فرانس په دې بندرګاه ډنكارټ كې دَ افضل شوق بې عزتي دَ يو پاكستاني په حېث يوه داسې قيصه ده .. چې دَ سپلاني شوق زړه يې مات كړى دى � نو ځكه په داسې حال كې هغه ځان ته دَ نورو سپلانيانو په مقابله كې وړوكى وائي او په معصوميت دَ خپلې ګيلې اظهار داسې رقم كوي�

"غل نه وم .. خو دَ غله غوندې مې ځان دَ ملګرو دَ سترګو نه پټولو � او ځكه خو دَ سپل ښځه رابېل شوي مارغه غوندې ټپرېدمه لګيا وم او بيا بيا مې ګهړۍ ته په دې كتلو چې ما ژر تر ژره غوښتلو چې دغه سيلي لائن نامي فېري ډووْر پورټ انګلېنډ ته او رسېږي � كه څه هم په لانچ كې دننه هر لور زړخوښياني وي او دباندې دَ انګلش چېنل دَ سمندر مستي څپې .. خو زړه مې هيڅ شي ته نه كېدو "

)دَ لمر دَ كلي په لور .. مخ � 173)

دَ سپلاني دَ زړه ماتې دَ شدت اندازه په دې پورتنۍ كرښو كې تاسو په اسانه لګولى شئ � خوبيا هم سپلاني دَ خپل ښه فطرت په سمون بيرته په هم دغه باب كې داسې كوشش كړى دى چې ځان خوشحاليانو ته نيزدې كړې � او ډېر ژر بيا په خپل شاعرانه ليكنې كې په عاشقانه سوچ كې په افسانوي انداز له يو ساوتهـ امريكنې پېغلې چُوي سره ځنګ په ځنګ ښكاري � هغه هم په لندن كې .. چې هغه ورته دَ بادار ښار هم وائي � له چُوي سره په دې لاندېنۍ مكالمه كې افضل شوق په خپل مخصوص طرز تحرير كې ليدى شي�

-"شم به مسلمانه او حتماً ، خو دا يې وخت نه دى .. ولې چې زه اول اسلام او مسلمانان ستېدي كول غواړم ، بيا به ....

هغې چې به په وار وار داسې وئيلو ، نو ما به په زړه كې وئيلو، چې

-بيا خو نه شوې مسلمانه � ولې چې اسلام به دې خوښ شي كه دې اولوستلو � لاكن دَ نن مسلمانان او مسلماني روئيې به دې زړه مات كړي � ولې .. هو، هغوئ خپله خو هم دَ مغرب په غېږه كې په خواږه خوب اوده شوي دي او دُنياوي خوبونه ويني لګيا دي -

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما به لا نور سوچ کولو، چې هغې راته په لاس ځونډۍ راکولو ورسته اووئيلو..

څه سوچ کوې .. ولې ته غواړې چې اوس اوس مسلمانه شم ؟"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 197)

په دې پورته سواليه خبرې دَ افضل شوق خاموشي که څه هم دَ هغې پېغلې په مسلمانېدو کې خلل نه اچوي .. خو دَ هغه په خلې مهر لګېدل دا ويره رامخې ته کوي .. چې که هغه مسلمانه شي هم .. نو مسلمانه به پاتې نه شي � ولې چې افضل شوق چې کوم حقيقت په دې مکالمې کې دَ خپل سوچ په حواله وړاندې کړی دی � دَ هغه نه انکار خو هم نشي کېدی � او دغه رنګه منصفانه ادبي روئيې يو ښه انسان هم څرګندوي� ولې چې هغه دَ منافقت نه کار نه اخلي � هغه دَ يو آئينې په رنګه هر څيز ته خپله اصلي بڼه ورکولو په حق کې دی � نو ځکه خو دَ دغه رښتونی سپلاني ليکنو ته حقيقي ليکنې وئيلی کېدی شي � چې ادبيت په کې شته خو داسې منافقت نه .. چې دَ اکثرو ليکوالانو په تحريرونو کې ليدی شي � دا باب دَ شوق صاحب په دې رقم شوي خبرې سرته رسوم .. چې هغه دَ پېغلې ځوې په قول داسې دَ سواليه اشارې په توګه ليکلې ده.

"نن ځوې که څه هم ډېره خوشحاله وه، خو دا يوه خبره يې بيا بيا ګوره چې ځله کوله .. ګوا

-قسمت دَ انسان په لاس کې دی .. نه چې انسان دَ قسمت په رحم و کرم

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 198)

٨ - انګلېنډ ..که دَ شېکسپئير دَ ډرامو کردارونه ؟

دلته سپلاني دَ انګلېنډ په باب سفري حال په خپل رنګ کې بيانوي .. او په انګلېنډ کې دَ شېکسپئير سره دَ خلقو مينه او دَ هغه دَ پيدائشي ښار سټراټ فورډ په چوکونو او پارکونو کې دَ شېکسپئير خپلو مجسمو نه علاوه دَ هغه دَ هرې ډرامې دَ هر کردار مجسمې هم لګولې شوې دي � افضل شوق دا هر څه په زړه باندې اخلي او دا يو خوائش يې په زړه کې سر راپورته کوي .. چې کاش مونږ پښتنو هم خپل هيروګان .. هم دغه رنګه يادولی � يو ځای سپلاني شوق دَ شېکسپئير دَ مجسمې په وړاندې دَ خپل مشهوره چاپ شوې نظم " دَ شېکسپئير دَ مجسمې په وړاندې" ليکلو پرته هم دَ خپل خوشحال خان خټك دَ پاتې نوم او مانده ورځې داسې ژړا ژړوي �

"دَ خوشحال په نامه په پاکستان کې څه .. چې په پښتني افغانستان کې لا داسې نامې يادګار نيشته چې دَ پښتنو پلار وربانديې ياد شي"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 213(

او بلې خواته په هم دغه مخ افضل شوق ليکي، چې...

"شېکسپئير په انګلېنډ کې دَ يو ليکوال په حېث څه ..بلکه دَ دې هېواد يو سنهري تاريخي باب هم ګڼل کېږي � او دَ شهرت يې دا حال دی چې انګلېنډ ته " دَ شېکسپئير انګلېډ" وئيل کېږي "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 213 (

دلته په دې خبرو کې افضل شوق خپل اوده پښتانه راوېشول غواړي او هغوئ ته دا ثبوت هم ورکول غواړي .. چې قومونه په پيسو او جهګړو نه ، بلکه دَ مشرانو په عزت او دَ هغوئ په ښودل شوۀ لارو باندې په تللو جوړېږي � خو هغه په دې نه دی خبر چې پښتون داسې خبرې اوتې بوتې ګڼي او هغوئ په دې لا هم نه وي خبر.. چې دُنيا په کومه او هغوئ په کومه روان دي � لاکن دَ دې باوجود هم پښتون سپلاني خپله وظيفه ادا کوي او خپلې آئينې کور په کور او کلي په کلي خلقو کې تقسيموي � لکه په دې لاندېنئيو خبرو کې هم هغه ليکي ، چې

"مشرقي ټولنې ته دَ لمر رڼاګانې چې څومره محروميانې ورپه ګوته کوي نو هم دغه هومره دَ اروپا خلق دَ شپو په تيرو کې خوشحاله کېږي او هر يو وس کوي چې دا تيرې په بېلا بېلو زرخوښيانو باندې سهار کړي "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 222(

که دې کرښو ته مونږ پام اوکړو نو دَ افضل شوق فلسفيانه انداز په ډېر شاعرانه نثر کې په نظر راځي � او لوستونکی دَ سوچ دَ مخه په مختلفو لارو تقسيموي � يعني له شپې سره دَ رڼا توري تړل او دَ ورځې دَ رڼا سره تيرې تړل .. په معنوي توګه دَ جهالت او علميت استعارې اوعلامتې اشارې دي ، چې تر ميانځه دَ مشرقي او مغربي ژوند توپير پيدا کوي � او په دې خبرو کې مونږ ته دَ مغرب دَ ترقۍ په حواله يو طنز هم مخې ته راځي � ولې چې افضل شوق له مشرق نه چې دَ بې سوادۍ په اړه څومره زړه ماتې د .. دومره له مغربي روئيو نه بېزاره هم .. لکه په دې لاندې نثري ټوټې کې چې ليکي.

"دَ اغراضز دَ تکميل په نيت انګرېزان کله کله دَ خپل عزت جنازه په خپلو لاسو باندې ايستلو ته که څه هم دَ دوستۍ نوم ورکوي .. خو په زړه کې غاښونه هر وخت تېره لري"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 226(

۹ ـ دَ دوزخي حُورو په جنت کې

دَ سکاټ لېنډ په حقله په دې باب کې خبرې دَ دې عنوان تر اثر لاندې ډېرې په هنر او فن ليکلې شوې دي ..!! يعني دلته هم افضل شوق دَ خوشحالۍ او فکري غم په ميانځ کې ليدی شي � هر څه ته يې په ډېر ژور نظر کتلي او هر څه يې په ذهن کې نقش کړي دي � دَ دې مملکت دَ يو ښکلي ښار اېډنبرا دَ خلقو په باب هغه ليکي ، چې ..

"دَ دې ښار دَ خلگو بنې او روئيې څه څه قندهارۍ يا لکهنو وزمه او برېښېدلې � ولې چې په هر څه کې دَ دې ځای دَ ژوند او ژواک کلاسيکي بنې مونډلی شي � او ولې نه .. دې ښار ته خو دَ علم او عالمانو ښار خو هم وئيل کېږي "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 242(

دَ دې مطلب دا شو، چې افضل شوق په خپلو سفرونو کې نه يواځې دَ ښکاره ځيزونو کتنه او سپل مقصد جوړ کړی دی بلکه دَ هر ځای دَ خلقو روئيې او فطرت پېژندلو هڅه يې هم کړې ده � هم دغه خو هغه ښار دی چې افضل شوق يې دَ " نتاشا په نوم يو مشهوره نظم ليکلو باندې مجبور کړی وو � کوم چې " په لټون ستا دَ څېرې" کې چاپ دی � يعني هغې (نتاشا) ورسره کوم ظلم دَ مينې په نوم نه وو روا کړی او ده کوم ظلم دَ مظلوم عاشق په شکل نه وو برداشت کړی � دَ اېډنبرا دَ ښار دَ رومانوي بنې نه علاوه دَ شوق او نتاشا تر ميانځه راغلي پېښه ډېره سسپنس او خوند لري � دلته دَ هغې نتاشا او شوق تر ميانځه دَ دې مکالمې وړاندې کول ضروري گڼم .. چې په کې افضل شوق لکه نر پښتون دَ هغې په فطري انگرېزيت داسې وارونه کوي .. چې دَ فېرنگې په تاريخي جالونو او چلونو خبر يو پښتو لوستونکی ښې ډېرې معناوې اخذ کولی شي.

-"تاسو هم غلا کوئ؟ چې ځانته دَ نوې نړۍ باداران واياست .. هله شاباش ، زما شيان را واړوه

-دا څه وائې .. کوم شيان زما دوسته !! ؟

هغه چې په ډېر اعتماد څنگه انکاري شوه ، نو زه له غصې ورته سور او شين شوم

-لعنت دې ستاسو په دې نامه شي .. زه نور نه يم خبر� بس زما گهړۍ او پاسپورټ را واړوه

خو دا وه چې راته موسېدله او وائې..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-دا دواړه شیان خو ستا په واش روم کې اوس اوس ما اولیدلو، چې پراته وو

-په واش روم کې ؟؟

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 248)

دلته دَ سپلاني حېرانتیا ځکه په حق وه .. چې دَ دې مکالمې نه مخ کې لیکي .. چې دا څیزونه خو په سائیډ ټېبل ده ایښي وو .. واش روم ته څنګه اورسېدو؟ زما مطلب دَ دې مکالمې وړاندې کولو نه دا دی ، چې سپلاني په خپل دې سفر کې دَ یو عام پښتانه په بڼه کې داسې لیدی شي � چې هغه دَ خوشحالي او پرېشاني یا غم اظهار په نره کوي � او بل دَ هغه مقصد دَ خپل سفر دَ هغو مقاصدو دَ اظهار کولو نه هم دی .. چې دئی ورته اصل انساني ژوند وائي � دَ نتاشا دَ دهوکو نه شوق دومره متاثره شوی دی چې هغه دَ انګرېز قوم په حقله لیکي �

"انګرېز که په څُوی هر څومره ښائسته او په خلې باندې خوږ شي � نو هم په ایمان کې شك لري � ګوا دَ تاریخي او روائیتي په سمه دَ لستونړي دَ مار په شان چیچل کوي � دا اوس بېله خبره دا ، چې په زهرو یې سړی مري کم خو مرګي حاله زیات وي"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 250)

کومې خبرې چې افضل شوق دَ یوې فېرنګۍ دَ مسلسلو دهوکو ورستو کړې دي .. هغه داسې ځرګندوي چې هغه ته نه یواځې دې جینۍ دهوکه ورکړې ده .. بلکه هغه په داسې ادراکې نظر هر چرته په دې خلقو کې ور خښ کړی دی � او دې نتیجې ته رسېدلی دی �

۱۰ ـ هلته رنګونه خبرې کوي

دَ " لېك ډسټرك" انګلېنډ په سېل باندې لیکلی شوی دا باب افضل شوق دَ دې ځای دَ قدرتي مناظرو نه دَ متاثره کېدو په رنګ کې رقم کړی دی � او دلته دَ حکومتي هلو ځلو او تاریخ سره دَ میني رجحان شوق په داسې وئیلو باندې مجبور کړی دی.

"بې شکه چې ژوندي قامونه دَ خپلو تاریخي آثارو قدر کوي � او هر قام چې دَ تاریخ څخه خپلې رشتې دَ حاضر وخت په بیعه شلوي .. نو دَ هغه قام سباوْن په نیشت شماربږي � هو، لکه زما پښتنو چې دَ خپل تاریخي عظمت دَ ثابتولو په باب په ریکارډ باندې زرکلن زوړ دېوال لا نه لري "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 270(

دَ پښتو او پښتنو سره دَ فطري ميني او ترون جذبې په دې کرښو کې هم ليدی شي � خو دَ يو ګيله من پښتون په حېث � بلکه هغه چې چرته هم تاريخي آثارو ته مخامخ شوی دی نو يې پښتون سترګو ته څکه راغلی دی � چې هغه داسې يو تاريخي نخښه نخښانه هم په پښتونخوا کې نه لري چې دَ يو نر پښتون په حېث پرې فخر اوکړي � نو څکه خو هغه کله چې دَ خپل قوم دَ بې سوادۍ او څناوري روئيو نه ډېر مايوسه شوی دی � نو يې دَ خپل صادق زړه بهراس داسې هم وربانديې اوباسلی دی � لکه په هم دغه باب کې مخته ليکي�

"کوم خواخُوږي پښتانه چې دَ پښتون قام شجره دَ آرياوْ يا اسرائيلو سره دَ ترلو دپاره خومره غټ غټ دليلونه وائي � که چرته له هغوئ څخه څوک دا پوښتنه اوکړي � چې ورونړو!! دا خو دې اول راته ثابت کړئ ، چې پښتانه په پخوانۍ زمانې کې وو هم که يَه ..؟ او شرط هم دا وربانديې اولګوي ، چې ثابتوئ به يې په تاريخي آثارو .. نه چې دَ بل په ليکل شوو تاريخونو � نو زما خيال نه کېږي چې دا زما دَ ژبې توريالیان به دَ نن دَ دې سړيخوره پښتنو رشته له خپلو هغو نيکه ګانو سره ترلو کې بريالي شي چې دَ ننګ ترانې يې مونږ څه .. اغيارو وئيلې "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 270(

دلته داسې ښکاري لکه افضل شوق چې بې پښتو شوی وي � او په لوستلو ماته هم په ورمبي ځل دا خبري بدې را محسوسي شوې � خو بيا چې دَ هغه په دې پورته ذکر شوو دليلونو لږ نور غور اوکړم .. نو دا مې يقين شي ، چې هر پښتون به دا خبره اومني � ولې چې دَ سپلاني په خبرو کې منطقي دليل پټ دی � او په دې هر هغه څوک پوهېدلی شي يا يې محسوسولی شي .. چې دَ سپلاني په شان ګرځېدلی وي � که زه دَ يو نقاد په حېث يو طرف ته افضل شوق په دې خبري کولو غلط اوګڼم.. نو بل طرف ته که ما سره دَ دې خبري په ځواب کې مضبوط دليل نه وي .. نو بيا خو هغه په خپل قول يا منطق کې صحيح دی � هم څکه خو دَ دې ژبې نقادانو تر اوسه دَ سپلاني دَ دې دومره ورکوټې سوال ته ځواب نه کړو پيدا �

په دې باب کې افضل شوق دَ مغرب دَ ګلوبلائزېشن سلوګن هم رد کوي .. چې کله دَ چېسټر نامې ښار خواوشاته جوړ شوي غټ دېوال ته ګوري � او دا مشهوره خبره ده ، تر اوسه هم دغه رنګه ډېر ښارونه په يورپ کې شته چې خواوشاته يې دېوالونه دَ تحفظ په نيت جوړ کړل شوي دي � څه هم که دغه روائيتي ښه ده � خو دَ ګلوبلائزېشن په اړه ورنه يو فکري تهيم داسې سپلاني اخذ کړی دی �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دي باب کي افضل شوق دَ مشهور زمانه شهزادګۍ لیډي ډیانا دَ ښکلي مملکت ویلز په اړه چي څومره متاثره شوی دی � هغه هومره یي دَ درو په دي رومانوي مملکت کي دَ لمر دَ اهمیت نه خبر شوی هم دی � هم ځکه خو هغه یو ځای دَ ګائیډ په خله دا خبره کوي، چي..

"مونږ یورپئین چي څومره په لمر مئین یُو � لمر هغه هومره له مونږ څخه نفرت کوي � او ځان پټوي راڅخه"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 283(

۱۱ ـ په څنګه ټکودي وستایم؟

دَ مکالماتي، شاعرانه نثر دا باب که څه هم ډېري دلچسپیاني په ځان کي نغښتي لري خو دَ آکسفورډ ښار او یونیورسټۍ سره تړلي ځانته یادو نه دي باب ته دَ حسن بیان یو نوی رنګ او خوند ورکوي � لکه دا یوڅو خبري چي شوق یي په ډېره بي ساختګۍ لیکي.

"دلته په فټ پاتھونو باندي هلکان (لوستونکي) په تورو سوټونو او جینکۍ په تورو هاف سکرټونو چي تر ګونډو پوري پرده لري کي ښکاري څه ؟ چي ایمانونه هم په خپل ښائست دَ ترو ورو سپلانیانو په خطره کي اچوي � او زه خو هم یو سپلانی وم ..نو ځکه چي به مي هر څو کلیمي په ځان راچُوف کړي � خو " ...

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 301 (

دي نه علاوه سپلاني شوق دَ آکسفورډ دَ یونیورسټۍ او ښار په حقله معلومات چي څنګه په هنري انداز بیانوي .. په خپل فکر، خو دغه معلومات چي هغه دَ خپل شاعرانه ذوق او شوق په رنګ رنګولي دي � هغي نه دَ افضل شوق دَ رومانوي طبعي عکاسي په ډېر ښه ډول کېدی شي � او مونږ دا محسوسولی شو .. چي هغه په دي ښار کي ډېر زیات په شاعرانه موډ کي سفر ته جوړېدلی ښکاري � وجه یي شاید چي دَ دي ښار ښکلا ده او یا په دي ښار کي اوسېدونکي خلق � چي افضل شوق یي په نثري شاعرۍ لیکلو مجبور کړی دی � لاکن دَ دي باوجود هم دَ هغه نه دَ ملګرو ډېغني او بلنډاوائی دا ګیله ګوره چي په کومه وجه داسي راځي ؟

"شوقه!! ته خو ډېر روښن فکره سړی وي � دا برایه شپه څله ؟ "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 300 (

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې خو په دې پوښتنې کې ډېرې پټې اشارې په نظر راځي .. خو بيا چې دَ شوق ځواب " څله نه ..؟ " ته فکر اوکړم .. نو ماته هغه يو باکرداره او درونډ پښتون او ځلېږي � ولې چې په دې درست سفر کې افضل شوق خپل هر غرض په يوه نا يوه حواله يا مجبورئ تش تر خپل سفري دلچسپياتو تر جده محدود ساتلی دی � او دَ هغه ادبي تنده وه او يا دَ هغه اضطراب چې هغه هرکله متحرك څرگندوي � خو په دې باب کې چې څنگه سېلاني لندن ته اورسي ... نو دَ نتاشا قيصه هم بيرته اچانك دَ هغه په زړه کې داسې په شدت راژوندۍ شي � چې هغه له خياله دَ هغې سره خبرې شروع کړي � تاسو په دې مکالمې کې ورنه بلا ډېرې معنې اغيستی شئ.

-"نتاشا !! تاته داسې نه وو کول په کار

هغې راڅخه په حېرت پوښتنه وکړه

-کوم څه ؟ ما خو چپ دَ زړه دَ رشتې بله رشته درسره ساتلې نه ده .. ته دَ کوم شي خبرې کوې؟

-هو، منم چې تا مې زړه ته لارې جوړې کړې دي ، خو باور بيا هم دربانديې نه شم کولی-

-څله ؟

زما دَ خبرې په ځواب کې دَ هغې " څله" څه وو؟ چې زه دَ هوټل مخې ته دَ يو موټر په هارن بيرته دَ هوش وَ نړۍ ته راستون شوم � او په ځان خندلو ورسته .. په دويم گام هوټل ته ننوتم"

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 308)

په دې کرښو کې دَ هغه مکالماتي انداز دومره دَ خوند دی چې دغه باب ته يې دَ رومانويت يوه ښکلې شوخي ورکړې ده � دَ مکالمو چستي او تسلسل دې باب ته يو ډرامائي مکالماتي رنگ بخښې چې دَ ليکوال دَ ادبي هنر څرگندونه ترينه کېږي�

۱۲ـ دَ خيالونو په گودر مې تندر پرېوت

افضل شوق چې په دې باب کې دَ نتاشا سره دَ بيا ملاقات قيصه څومره په ډرامائي خوند ليکي � هغه خپل اثر په قاري باندې نه يواځې پرېږدي .. بلکه قاري ته يو ځل بيا دَ نوۆ نوۆ سوالونو مخه کوي � خوند په دې قيصې کې دا کوي چې نتاشا څومره سېلاني ته نيږدې کېدل غواړي .. دغسې سېلاني ذهن ته دَ ويرې او خوف څنډه کوي لکه ..

"دا واخله گهړۍ دَ هغې گهړۍ په بدل کې ، چې تا...

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-مننه ، لاکن څه ؟

-څه؟

یو دم مې په ځان کلیمه اووئیله او دَ مات زړه خبره مې په ګیلې کې داسې واړوله�

-زه خو ستا په دې پېغلتوب افسوس کوم

-هغه ځله؟

هو، که څه هم هر څه له نوي سره مې بیا وربانديې اعتبار کولو ته حوصلې لوئیولې � خو دَ هغې دَ دې " ځله" په خواب کې ورته وایم ..

-ستا ښکلا او دا عمر.. دَ غال او شوکونې خو نه دی

-ما درته اووئیلو، چې زه بخښنه غواړم � اوس که ته بیا هم ما نه معاف کوې نو زه به بیرته لاړه شم-

او څنګه چې یې وړوکی بېګ بیرته اوږې ته اچولو ، نو ما لاس ور واچولو او کښېنوله مې داسې په موسکنۍ خبره..

-اوکې اوکې ، زاړه به هېروْ او نوي به....

-او له نوي سره به ، ستا په خیال څه کوْ ؟

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 315 _ 316(

څه هم که په دې مکالمې کې لږې ډائریکټ اشارې دَ لوستونکو په ذهن کې سوالونه راپورته کولی شي .. خو هغه چې دا مکالمه کله سر ته اورسوي .. نو هر څه به کلیر شي � ولې چې افضل شوق داسې مکالمې تش په دې دَ سفري حال سره ګنډلې دي ، چې سفر ښه په آرام تېر شي او لوستونکو ته لږه ورائیټي هم لوستو کې په برخه شي �

په دې باب کې دَ واپسۍ قیصه او خوب نه علاوه په دوبۍ کې دَ عربیانو په باب ځینې داسې خبرې هم ذکر شوې دي .. چې په ورمبې ځل ما اورېدلې یا لوستلې دي � لکه دلته چې یې افضل شوق دَ خپل یو سوال په ځواب کې لیکي�

"دا هغه قام د .. چې ما برایه شپه تر سهاره دَ اروپا په مقابله کې سوچ کولو؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هغه سوال وو، چې زه يې په دې وئيلو مجبور کړم چې که دَ دې ګلف هېوادونو دَ تېلو دَ پيسو زکات هم په نورو غريبو مسلمان هېوادونو کې اووېشل شي � نو زما يقين دی چې هيڅوک به هم غريب پاتې نه شي � لاکن يَه .. دا خو هغه خلق دي چې وايم که دَ يو لکهـ څلوېښت زره کم او زيات نبيانو په ځای په کې .. په هم دغه هومره شمېر ملکان پيدا شوي وی نو به هم سرې شوي وی � خو دا له بده مرغه نشول سرې "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 329(

په دې باب کې افضل شوق دَ خپل دې اوږد سفر اختتام په يو داسې علامتي خبرې کې کوي چې .. هغې نه لوستونکې دَ خپل خپل استعداد دَ مخې ډېر مطلبونه اغيستی شي � او هغه خبره دا خبره ده..

"دَ الامارات انټرنېشنل الوتني جهاز EK 600 پاوْ بالا اتهه بجې له دوبۍ ائيرپورټ څخه پورته شو او په نه ساعت کې تر اوريځو بالا .. ښه بالا دَ کراچۍ په لور لکه دَ پښتون له توپکه وتې ګولۍ روان څه شو .. چې ما هم يو ځل بيرته دَ سوچونو رُخ دَ هغې خاورې په لور واړولو، چې زه يې زېږولی وم � که څه هم زه په " زه" کې نه وم پاته شوی خو ورته روان په خوشحالۍ باندې وم "

)دَ لمر دَ کلي په لور .. مخ � 331(

حسينه ګل

نوښار کاکا صاحب ــ پښتونخوا

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروني مخونه

پروني مخونه (دَ سپلاني افضل شوق ناول)

) يادګيرنه :- دا كتاب په كال۲۰۰٦ كې چاپ شوى دى(

ما چې دَ ښاغلي افضل شوق دَ سفرنامو او شعري مجموعو كومه تنقيدي جائزه ليكلي ده � نو دَ هغې نه پس راته دَ هغه دَ ناول دَ مسودې دَ كتو اتفاق اوشو � دَ ناول قيصه دومره مزېداره وه چې په هغې مي هم يوه رائى جوړه شوه � او بيا دغه رائى ليكل مي خپله اخلاقي او ادبي ذمه واري اوګڼله � خداى پاك دې اوكړي چې ښتانه په ډېره مينه دَ افضل شوق دغه كوشش هم اوستائي � زه دا خبره يو ځلې بيا كوم چې افضل شوق څه هم كه خپل وجود لري .. خو دَ دغه وجود ښېره په ځينو نورو اعزازي نومونو هم پېژندلى شي� لكه بقول دَ محترم مشر اياز داوْدزى " افضل شوق .. هزار داستاني شخصيت دى" ، دَ محترم سعيد ګوهر بقول هغه " پښتون جهانيان جهان ګشت " دَ مشر سليم راز بقول " سپلانى شاعر" دى ، دَ اكرام الله ګران په قول دا دَ امن په لټون شاعر افضل شوق " دَ سلو يار" دى ... او زه بيا وايم چې دغه ورك مسافر ورك ځكه نه دى .. چې دئ هغه پېرئى دى .. چې دَ ښتنو په زړونو كې ليدلى شي � خو دا بېله خبره ده چې ډېري كمي سترګې يې ويني .. ګوري � ولې چې دئ دَ ژوند په فن كې ورك دى � لاكن دَ مزې خبره دا، چې بيا هم كه څوك چې هغه لټول غواړي .. نو هغې ته دَ يو فني ادراك ضرورت دى � اوس دا دَ يو فنكار كار دى چې هغه دي دَ ده فكراو فن په خپله فنكارانه مينه او هنر تر لاسه كړي �

دَ دې ناول " پروني مخونه" دَ سنسني خېزه واقعاتو دَ لوستلو پس ماته دَ يو قاري په حېثيت داسې ښكاري ... لكه څمونږ دغه شاعر چې دَ خپل هنر په دې سفر كې خپل كردار، كله په افسانه، كله په ډرامه او چرته دَ يو سفرنامې دَ ديومالائي كردار په توګه لوبوي � دغه دَ ده خوبې هم ده او كمزوري هم � دَ قاري جذبات (غم او خوشحالي) رالړزول .. په خپلو دغه كردارونو كې داسې ښكاري لكه دَ قاري دغه كېفيت ، هغه دَ خپل وجود په ژوندي تابوت لكه دَ مېخونو ټك وهي � دئى يو رښتونى عكاس دى او داسې ليكونكي ډېر كم دى چې هغه په ډېره ايماندارى او خلوص دَ خپل ذاتي ژوند مشاهدې ، تجربې او ښه او بد اړخونه دَ خپلو لوستونكو مخې ته ږدي � او داسې دَ ژوند او جذبو يو لازواله تاريخ رقم كوي � هم په دې خو دَ ده لوستونكې او دَ نن نقادان دَ ده سره انصاف نه شي كولى .. په دې چې هغه خپله هم دا دعوه په بيا بيا كوي چې " زه دَ نن دپاره ليكل نه كوم " � يعني هغه به سبا ته دَ نن په آئينو كې دَ ښو سپينو او رڼو ښېرو دَ ښودلو په حق كې دى � په دې خو دَ نقادانو ناخوښه .. او دَ بې سواده ښتنو دپاره دَ ده ذات ، دَ ده شخصيت او دَ ده فن يوه الميه ګرځېدلې ده � خو زما په خيال دا الميه دلته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هم ده .. چې نه دئ په پښتنو پوهېږي او نه يې پښتانه پوهـ کړی شول � دَ دېرشو کلو نه دغه هر اړخيز اديب او شاعر افضل شوق داسې دَ ژبې او ادب خدمت کوي .. خو په دې غرض يې نه کوي چې دَ ايوارډ او انعام لالچ يې دی � بلکه دَ دې هر څه دپاره يې يو جدا فکر او نظريه جوړه کړې ده � او هم دغه وجه ده چې تر ننه دَ ادارې يا دَ يو تنظيم له خوا ورته دَ سګرېټ په پنی دَ شاباشي توري نه دي ورکړلی شوي � يعنې دا دَ نن ناول نګار شاعر او يو سفرنامه نګار افضل شوق دَ هر لالچ نه بالاتر دی �

داسې ليکوال ډېر کم دي چې په شاعرۍ او نثر دواړو مدونو کې ليکل کوي .. خو ښاغلی افضل شوق زمونږ په داسې ښو ليکونکو کې شمېرلی شي ، چې شاعري ليکې .. نو بنده وائي چې بس يو شاعر دآ .. ښه شاعراو حقيقت پسند شاعر � خو که دَ ده نثر اوګورو، نو دا خبره به زما سره هر څوك اومني چې په نثر کې يې خپل ځان او نوم داسې منلی دی چې ورنه انکار شايد چې په هيڅ يو دور کې هم اونه شي � يعنې دَ ده دَ شخصيت او نوم پېژندګلو نه يواځې شاعري ده، او نه نثر � بلکې هغه په دواړو ميدانونو کې ځانګړتيا لري � ولې چې که دَ افضل شوق شاعري افسانوي رنګ او ډرامائي کېفيت لري .. نو بل طرف ته دَ هغه نثر دَ خپل شاعرانه طرز أسلوب تر مخه دَ يو داسې پرله پسې شعراو شعري آهنګ لري ..!! او په دواړو ميدانونو کې يې خپل فکري لېونتوب ، جنوني مينه په آساني او مشکل پسندي وَ انتها ته رسولي دي�

دَ رچرډ برټن په قول .. دَ قيصه ګوئي آغاز هغه وخت اوشو ، چې انسان په دوو ښپو دَ ولاړېدو چل ايزده کړو� دَ ماشوم دَ شعوري احساس مطابق اولنۍ قيصې دَ پېريانو او دېوانو نه شروع شوې او رو رو دغو قيصو دَ ناول په لور يُون اوکړو � خو که مونږ غور اوکړو .. نو خو لا تر اوسه ناول .. زمونږ په پښتو افسانوي ادب کې يو داسې بدبخته صنف دی چې ډېرو کمو ليکونکو ورته پام کړی دی � او تر اوسه چې په پښتو ادب کې دَ ګوتو په شمېر څو ناولونه زمونږ سره دي ... نو دَ هغې معيار ، که څه هم څنګه دی خو دَ ستائينې وړ په دې دي چې دا اړخ پرې څه نا څه دروند والی ضرور لري .. او داسې د" خالي ميدان" تش والي احساس يې تر ډېره حده کم کړی هم دی�

دَ افضل شوق دا نوی ناول " پروني مخونه" به يقيناً چې په دې ټولو ناولونو کې يو داسې تيګه ثابته شي چې دَ دې نه پس به دَ ناول په مد کې دَ صداقت او ريښتاوْ يو نوی روايت دوام اوومومي � او داسې به پښتو ناول دَ هاغه روائيتي جوکاټ نه بېخي رابهر شي کوم چې تر اوسه دَ پښتو دَ کلي وال ژوند، قبائلي او قبيلوي رسمونو، رواجونو، دُښمنو ، تربګنو .. او بيا دَ ګودر او منګې دَ ساده باده رومان سره څنګ په څنګ دَ اوږدې قيصې يا نکلونو په شکل کې را روان دی � کوم ته چې دَ ناول رومبنی طرزبيان وئيلی شي � ولې چې اوس خو ناول په جديدي اصطلاح کې هغه قيصې ته وئيلی شي چې په کې کردار نګاري،دَ ژوند فلسفه،دَ انساني نفسياتو او جذباتو مثبت او منفي اړخونو څېړلو نه علاوه داسې منظرنګاري ځان کې رانغاړي چې هغه دَ يو ژوند عکاسي کوي � دَ نوي ناول خبري يا مکالمې مختصرې .. خو ژورفهمه وي � او دا هغه خبرې دي چې تر ډېره حده ما دَ افضل شوق دَ ناول په ناچاپه سکرپټ کې تر سترګو شوې دي � خو دَ دې مقصد هرګز دا نه دی چې دغه ناول په پښتو کې اول او ورستی ناول

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی � زه به کوشش کوم چې دَ ناول اصل کړه وړه مخې ته کېږدم او بیا لوستونکو ته خپله تفصیلي رائی وړاندي کړم �

دَ افضل شوق په ناول کې تر ټولو ښه خبره دغه مخې ته راځي .. چې هغه په خپل انداز کې شاعرانه طرزبیان لري او یو ځل بیا دَ خپلي ادبي روئیې په شان دلته په دې ناول کې هم دَ پښتني روائیتي موضوعاتو په ضد دَ نوي فکري هلوځلو او عصري شعوري سوچ سره ملګری لیدلی شي � هم ځکه کېدلی شي ، چې دَ هغه دَ دې ناول سره هم هغسې نا انصافي اوشي .. لکه دَ هغه دَ شاعرۍ او سفرنامو سره روا شوي ده � خو زه دا وئیلی شم چې په ړومبي ځل ما په دې خواره پښتو کې یو داسې ناول هم اولوستلو.. چې بنده پرې فخر کولی شي او داسې وئیلی شي چې پښتو کې هم دَ عالمي معیار کتابونه شته � خو کوم څه چې دغه ناول نګار دَ ستائینې وړ ګرځوي .. هغه دا ، چې په دې ناول کې افضل شوق هم هغسې دَ خپل ژوند قیصه کوي په کوم کې چې هغه رنګه سېلونه دي ، عشقونه دي ، محبتونه دي ،او دَ لټون سره سره ګرځېدل .. راستنېدل .. ورکېدل او بیا موندل په داسې ښکلي انداز کې ترتیب شوي دي � چې دلته هم هغه ځانګړی ښکاري � څه هم که په ډرامې او ناول کې ډېر فرق موجود دی � خو افضل شوق خپل دغه ناول ډرامې ته دومره نیزدې کړی دی .. چې په منطقي توګه هغه هم دَ شېکسپئیر په رنګه ژوند ته نه یواځې دَ ډرامې نوم ورکوي .. بلکه وَ ناول ته دَ ژوند قیصه هم وائي � نو ځکه خو هغه (شوق) دَ خپل وجودیت په ازلي حوالو دَ ابد په لور یوُن کولو ته په خپل دې ناول کې اوږدې ورکوي.

دا دَ افضل شوق دَ ژوند داسې قیصه ده چې که هر څو ورته دَ هغه دَ وخت دَ تېرولو سامان اووایو .. خو په حقیقت کې دَ هغه دَ زړه ، دَ هغه دَ فکر، دَ هغه دَ وجود او دَ هغه دَ هنر ضرورتونه هم پاتې شوي دي � او نن که مونږ افضل شوق دَ یو سوچه فنکار په نوم او حېثیت پېژنو .. نو دَ هغه دغه حېثیت او پېژندګلو هم دغه څیزونو جوړ کړی دی � دَ دې ناول قیصې داسې ښکاري لکه چې دَ هغه دَ ژوند او هنر دَ دغه ګوټ پېرنو یو داستان وي یو شوخ او تېز داستان .. دَ هجر و فراق یو داسې لړزېدونکی داستان چې دَ هغه په ژوند اوس هم خور لیدلی شي � دا قیصه هم دَ یو آئیډیل دَ لټون قیصه ده � داسې ښکاري لکه چې په شعر کې ده دا قیصه سر ته نه وي رسولي ... نو په ناول کې یې تر اختتامه رسولي ده.

په دې ناول کې دَ بلا پېښو او واقعاتو دَ دلچسپیانو علاوه دَ مختلفو ملکونو لکه الجزائر ، شام، ترکي ، سائپرس، اُردن، افغانستان ، عراق ، دوبۍ ، شارجه او پاکستان په حقله دَ سېل او دَ سفري رائیو اظهار هم په نظر راځي � او زما په خیال دَ دې ناول دَ ټولو نه لوئیه خوبي او انفرادیت هم دا دی چې په پښتوکې په ورمبي ځل.. داسې سفري انداز دَ ناول په حواله مخې ته راغلی دی � چې دَ هغې خپلې دلچسپیانې او معلومات هم دي � دغه معلومات زیاتر دَ دغه ذکر شوؤ هېوادونو په اړه جغرافیائۍ، نفسیاتي او سماجي دي � او دَ کومو کردارونو تر میانځه چې مکالماتي ضرورت پېښ شوی د ی نو هغې هم دَ خپل اختصار او برجستګۍ تر مخه دَ ناول خوند سیوا کړی دی � کوم چې به لوستونکي ته دَ ابلاغ مسلې یقیناً چې پیدا کوي .. خو په لیك کې دَ دې انداز دَ راوړلو خپل یو خوند وي

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

� دَ نن نقاد په ليك كې دَ دې انداز په حق كې نه شي ليدلى خو دَ سبا نقاد به دَ ښاغلي افضل شوق دا انداز په دې وجه ستائي چې دَ دې ناول دَ ليكلو ټول انداز خالصتاً مغربي او دَ جديد عصري او ادبي روئيو په رڼا كې ليكلى شوى دى � ولې چې دغه قيصه هم دَ هغه دَ باطن او خارجي ژوند دَ تصادم په نتيجه كې مخې ته راغلې ده.

دَ دې ناول ټول كردارونو ته چې په كوم رنګ ژبې وركړې شوې دي .. نو هغه دَ لوستونكي دَ پاره دلچسپې خامخا لري � دَ ناول پلاټ چونكه دَ ليكونكي دَ خپل ژوند قيصه بنياد كړې دى نو ځكه په هغې كې مينه او محبت مونږ ته ډېر زياب په نظر راځي � دَ دې نه علاوه په دې ناول كې دَ ماحول منظر كشي لكه دَ يو مشرقي يا پښتون ناول په رنګ ډېره تفصيلي نه ده .. خو حقيقي ضرور ده � او په دې كې چې يې څومره دَ اختصار نه كار اغيستى دى � نو په هغې دَ يو مترقي ناول تنده ماتېدلى شي � دَ ټولو نه اهمه خبره دا ده چې چونكه دَ دې ناول قيصه رښتيا ده او په قيصه كې شامل ټول كردارونه حقيقي دي � دغه كردارونه دَ افضل شوق په قول .. نه يواځې دا چې حقيقي دي بلكه ټول ژوندي او حيات كردارونه هم دي � داسې دَ دې قيصې واقعات هم حقيقي دي �

دَ دې ناول سفري انداز چې دَ قاري دپاره څومره دلچسپي لري ..؟ دَ مختلفو هېوادونو متعلق دَ سفر كړكېچنونه دَ خلقو كېفيتونه .. غم خوشحالى .. خو لاكن دَ دې ناول دَ شلم باب نه تر آخري بابه پورې لوستونكى دَ هغه طرزبيان او قيصې ته دَ حېرانتيا تر حده لېواله وي � بلكه په دې ټولو بابونو كې دَ جذباتي طرزبيان په وجه لوستونكى ژړوي هم � په دې بابونو كې څه هم كه ډېرې خبرې په علامتي پېرائيه كې شوې دي .. خو يو پوهـ او باشعوره لوستونكى دَ دغه علامتونو نه ډېرې معنې هم اغيستلى شي � بله خبره دا چې دَ دې ناول په قيصه كې دَ ليكونكي خپله موجودګي .. دَ هغه په ماضي، حال او مستقبل كې ګنډلې ښكاري � يعنې افضل شوق چې په دې ناول كې دَ سپلاني په نوم " هيرو" دى چې څه رنګه دَ خپل أئيډيل ډاكټر وسا ځېره دَ " لمر خداى " يعنې " سن ګاډ" په مدد څنګه اووه زره كاله پخوا دَ ورمبۍ فرعوني شهزادګۍ ځېرې نه په مختلفو ځېرو كېويني او يا دَ وسا ځېره دَ يوې فرعوني شهزادګۍ دَ مثال په توګه دَ " نېفرتيابيت" ، رنګه نورو شهزادګيانو چې نومونه يې په دريم باب او مخته مخته په نورو بابونو كې په درځنو شمېر كې راغلې دي .. كې ويني � نو دَ هرې ځېرې سره په ډرامائي انداز دغه هيرو" سپلاني" يعنې افضل شوق په ماضي بعيد كې دَ هغې شهزادګيانو دَ اشناپانو په بڼو كې ليدلى شي �

زما په خيال په پښتو ادب كې ورمبي ځل افضل شوق يو ښېخي زوړ لرغونى تاريخ او تهذيب په نوي رنګ كې راژوندى كړې دى � يعنې دَ ده دغه كوشش .. نه يواځې دَ خپل ژوند سنسي خېز واقعاتو ته دَ ناول بڼه وركول دي � بلكه دَ دې سره خپلو لوستونكو ته دَ ډېرو تهذيبونو په حقله تاريخي معلومات وركول هم دي � دَ دې " نظريه مقصديت " تر اثر دلاندې دَ افضل شوق دغه كوشش .. څه هم كه دا ناول په ځينو حوالو پخوانئيو قيصو ته نيزدې كوي � خو يواځې قيصه ورته ځكه نشو وئيلى .. چې په دې ناول كې وړاندې كړل شوي تجريديت دَ واقعاتو دَ بيان أُسلوب يا طرز بيان .. دَ جديديت سره غاړه غړى كوي هم � كوم ته چې مونږ دَ ناول نګارى دَ پرون او نن تر ميانځه نوى امتزاجي شكل وئيلى شو �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ناول کې افضل شوق دَ ناول دَ اهم کردار " هيرو" په شکل کې دَ مختلفو تاريخونو ، تهذيبونو ، تمدنونو دَ سفر دَ پړاوْنو نه تېرېږي .. لکه دَ اهرام مصر دَ جوړښت دَ دور دَ رومبي فرعون خوفو نه واخلې تر دَ لوکسور او آسوان دَ دورونو تهذيبونو پورې دَ فرعوني تاريخ برخه په مختلفو شکلونو کې داسې جوړېږي لکه هغه چې په هر دور کې ژوندی وي � هم دې نه لوستونکي دا اندازه کولی شي چې افضل شوق يعني سېلاني خپلې رشتې دَ خپل آئيډيل په حقله دَ پخواني تاريخ سره ګنډلې ساتلې دي � او هغه چې څنګه په ډرامائي هنر خپله محبوبه دَ فرعونانو دَ تاريخ نه دَ يونانيانو تر تاريخه راوړي .. نو دغه رنګه دَ يوناني تاريخ نه تر رومن تاريخ او بيا دَ زړو عربيانو نه تر نوي دور پورې دغه مينه له خپلې محبوبه سره داسې په خوند او مزې را رسوي .. چې لوستونکی دَ هغه دَ تصوراتي ابديت نه که يو طرف ته منفي سوالونه په ذهن کې راپورته کوي .. نو هم دغه سوالونه به هغه په دې ناول کې خواب موندلو دپاره تر اختتامه پورې هم رسوي � ولې چې ناول نګار په خپل دې ناول کې داسې ښکاره کوي .. لکه هغه چې دَ نن انسان نه بلکه دَ ډېر پخوا دَ تاريخ دَ روح سره تړلی انسان وي � يعني هغه دَ خپل روح تصيديق هم له خپل دې آئيډيل سره داسې څرګندوي .. لکه دَ هغه په عام ژوند کې هم ورسره دَ تصوراتو په آئينو کې ليدلی شي � غلطه به نه وي .. که اووايم .. چې هم دې آئيډيل خو افضل شوق په شاعرۍ او سفرنامو کې هم ځان پسې ښه سترې کړې دی�

په دې ناول کې نور څه دي .. او څنګه دی ؟ دا فيصله به لوستونکي يا دَ نن او سبا نقادان کوي � خو دلته زه غواړم چې دَ ناول دَ مروجه اجزائی ترکيبي په رڼا کې دَ دې ناول تنقيدي جائزه واخلم .. چې لوستونکي دَ دې ناول په اړه فيصله کولو کې له مشکلاتو سره مخامخ نه شي � داسې خو .. په ناول کې نن سبا دَ قيصې، پلاټ، کرادر، مکالمې نه علاوه دَ ماحول او دَ ناول نګار اندازبيان ، اُسلوب او ژبه کتل شي � خو مونږ به دَ ناول دَ مروجه اجزائی تراکيب په رڼا کې افضل شوق دَ دې ناول پلاټ ، کردارونو، مکالمو او منظرکشيانو په باب تفصيلي خبرې کووْ � او بلکه دا به هم ګورو چې دغه ناول دَ سفرنامې او قيصې نه په کومه وجه بېل دی او دَ دې ناول په ليک کې دَ بيان اُسلوب څنګه په کار راوړل شوی دی ؟ نو راشئ چې دَ ډاکټر احسن فاروقي.. دَ ښه او نوي ناول په باب دې لاندې ذکر شوي تعريف په رڼا کې اوګورو چې افضل شوق په خپل دې ناول ليکلو کې څومره کامياب شوی دی..

"چې کله انساني شعور دَ ترقۍ کولو ورسته تر واقعاتي درجې پورې اورسېږي .. نو داستان په ناول کې بدل شي "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شوق دَ ناول پلاټ

وئیلی کېږي چې ناول یو داسې اوږده قیصه ده، چې په کې دَ مرکزي پلاټ یا دَ قیصې نه علاوه هم ډېر ي نوري وړکوټي قیصې موجودې وي .. چې دغه ټولې قیصې یا واقعې دَ مرکزي خیال یا پلاټ دلچسپۍ په منظمه توګه زیاتوي � ولې چې په یوې قیصې باندې پوره کتاب لیکل څه آسان کار نه دی � اوس که مونږ دَ افضل شوق په ناول " پروني مخونه" کې دَ قیصې یا پلاټ ته ځیر شو .. نو دا یوه خبره به خامخا اومنو، چې .. دلته دَ هغه دَ قیصې سره نوري قیصې او ډېر دلچسپ واقعات هم ټرلي ښکاري � کوم چې تر میانځه یو ربط برقرار لري او دَ ناول دَ وحدت وَ تاثر ته هیڅ قسم نقصان نه رسوي � بلکه دغه وړوکي قیصې دَ ناول وَ مرکزي خیال ته اوږې ورکوي �

ناول " پروني مخونه".. په یو داسې قیصې باندې محیط دی چې هغه دَ ناول نګار له خپل ژوند سره اړه لري � او مونږ ورته ړښتوني قیصه هم وئیلی شو � کومه چې دَ افضل شوق دَ هغې ځېري سره ټرلې قیصه ده .. چې هغه ورپسې ټول عمر سترې ستومانه او دَ پېرې په شان ورك ورك برېښي � یعني دَ علاقائي او پښتني ځېرو لیدلو کتلو پس ، چې څنګه سپلاني شاعر په خیالاتو کې دَ نرئیزو ځېرو سره مخامخ شي .. نو یو وخت دَ خپل طلب وَ دې ښائسته ځېرې " ډاکټر وسا " ته اورسېږي � کومه چې هغه ته په مصر کې په لاس راځي � او دئی دا فېصله کوي چې هم دغه .. هغه جینۍ ده، چې ده په خوبونو، خیالونو او یا ژوندۍ انساني ځېرو کې لټوله �

څنګه هیرو سپلاني دَ دې هیروئینې ډاکټر وسا تر زړه پورې لارې جوړوي ؟ دا سوال .. هغه سوال دی چې دَ ځواب دپاره سپلاني دغه محبوبه دَ فرعونانو له خوا نه یواځې ګفت ګنې .. بلکه دَ هغې سره رشته هم دَ فرعونانو له وړمبي دور چې په زرګونو کلونه مخ کې تېر شوی دی .. کې له هغې سره رشته داسې څرګندوي لکه هغه چې هم په هغه دور کې موجود وي � دَ فرعون خوفو چې دَ اهرام مصر وړمبۍ ګومبته يې جوړه کړي وه .. نه بیا دَ هغه او ډاکټر وسا روحاني وجودونه څنګ په څنګ مینه امر کوي � بیا دَ فرعون خافرا، فرعون مینکورا او ځیني نورو فرعونانو دَ دورونو حصې جوړېدلو سره سره دَ لوکسور او آسوان تر آخري فرعونانو پورې .. په مختلفو حېثیتونو او شکلونو کې سفر کوي � یعني که یو طرف ته ناول نګار دَ قیصې وَ هیروئینې ته دَ هر فرعوني عهد کې دَ یوې نا یوې ښکلې فرعوني شهزادګۍ شکل ورکوي � نو بل طرف ته په هر دور کې سپلاني هم دَ هغه دور دَ یو داسې کردار په بڼه کې لیدی شي .. چې شهزادګۍ وسا سره يې رشته پاتې شوې وي � په دې ناول کې څنګه دا دوه مئینان دَ فرعونانو دَ دوه دریِ زرکلن پخواني دور نه بیا دَ سکندراعظم یوناني دور ته چې ور دانګي .. نو دَ هغوئ شکلونه او بڼې هم بدلي شي � کله چې دَ یوناني دور اختتام کېږي .. نو هیرو دَ رومن جولیس سیزر او وسا دَ ورستۍ مصري رانۍ قلوپطره په شکل کې یو بل سره او ټرلی شي � په دې دور کې سپلاني دَ جنرل مارك انتهوني بڼه هم خپلوي � او دغه رنګه دا دوه مئینان دَ زړو عربیانو او بیا دَ جدید دور په لور چې کله را روان وي او خپلې بڼې بدلي .. نو یوه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

تهائي پېغله " سوپيس" دَ دُښمني يا ويلن په توګه دَ هغوئ تر ميانځه داسې ناروا ظلمونه روا کوي چې کله هغوئ "حال" ته را دانګي � دا ويلن هم له اولې ورځې دَ هغوئ سره ژوند کوي او" حال" ته دَ هغوئ سره څنګ په څنګ ليدی شي �

دَ زړې " ماضي" نه تر جديد " حال " پورې دا قيصه .. چې افضل شوق څنګه دَ تاريخي حقيقتونو سره ګنډلې او مرحله واره په دې ناول کې سرکړې ده � هغه څه هم که يو داستاني انداز لري .. خو په دې داستان کې ځای په ځای افسانې ، ډرامې او ښې او بدې واقعې داسې په خواږه انداز ځای کړل شوي دي � چې په هيڅ صورت هم دَ يو ښه تاريخي او روماني فلم نه کم نه دی � او دَ ناول په تعريفونو کې يو دا تعريف هم کېږي .. چې " ښه ناول هغه دی .. چې په ټکو کې کردارونو ته شکلونه ، قيصې ته منظرونه او منظرونو ته ژبې ورکوي .. ارومرو لکه يو فلم چې دَ ذهن په پرده باندې چلېږي" � هم دغه هنر افضل شوق په دې ناول کې خپل کړی دی � اصل قيصه يې ځان سره سره دَ رزګونو کلونو نه تر ننه ډېره په خوند رارسولې ده .. خو مکمله بيا هم نه ده � ولې چې په آخر کې هغه دغه قيصه خپلې هغې ماشومې لور برېښناخان ته په دې هيله پرېښې ده .. چې هغه به دا قيصه ځان سره مخته هم وړي � يعني افضل شوق خپله مينه دَ همېش همېش دپاره امر کول او ژوندی ساتل غواړي � نو ځکه کېدلی شي چې هم دغه قيصه دَ يو څو پېړيانو ورسته داسې شهرت اومومي .... لکه " ليلا او مجنون " ، "آدم او درخانۍ" او يا په خپل اصل نومونو " سپلاني او وسا - "

دَ دې ناول ليکونکی چونکه يو ډېر تعليم يافته او جهان ګشته سړی دی � نو ځکه ممکنه ده چې ښځې زيات پښتانه ورباندې پوهی نه شي او دَ هغه دغه قيصه مبهمه اوګڼي .. يا دَ هغوئ په استعداد قيصه ورته کړکېچنونه رامخې ته کړي � خو دَ دې دا مطلب هرګز نه دی ، چې پښتانه به دا ناول نه لولي � بلکه زما دا خيال دی چې دَ نن پښتانه لوستونکي به دا ناول دَ دې ناول دَ اوچت معيار لرلو دَ وجې خامخا لولي � او له دې نه به .. دَ پښتو خبره هم څه نوره دَ معيار ساتلو په لور ګامونه اوچتول شروع کړي � او ليکوالان به لړ نور دَ محنت او همت نه کار اخلي � په ورمبي ځل چې ما دَ دې ناول سکرېټ اولوستلو .. نو رښتيا خبره دا ده ، چې نه شوم پرې پوهه .. خو بيا چې مې دويم او دريم ځل اولوستلو ..نو دَ دې ناول ټوله قيصه مې په ذهن کې داسې نقش شوه � چې ما دغه مضمون چې کله ليکلو ، نو ما ډېر کم پوائنټس دغې ناول نه واغيستو � زما په خيال چې .. ناول هم دغه رنګه ليکل په کار دی ، چې دَ هغه پلاټ يا قيصه او تهيم دې دېرپا اثر او تاثيراولري � دا ناول دَ قيصې يا پلاټ دَ لحاظه چې څومره دلچسپ او بهترين دی .. هغسې يې قيصه دَ کنټرول نه اوتې هم نه ده .. يو ترتيب او تسلسل سره قيصه مخې ته ځي او ليکونکی ځان سره سره وړي � ولې چې دلته دَ يوې قيصې سره تړلې ځېنې نورې قيصې هم په ډرامائي او افسانوي انداز کې مخې ته ځي او راځي � او دا ووړکې قيصې دَ مختلفو دلچسپيانو نه ډکې ليدلی شي � هم په دې خو .. دَ دې دومره لوی کتاب په لوستلو باندې لوستونکي بور کېږي نه �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدلی شي .. چې ځینې نقادان دَ خپلې ناپوهۍ دَ وجې په دې ناول تور اولګوي .. او دې ناول ته هم دَ سفرنامې نوم ورکړي � لکه دَ هغه وَ سفرنامو ته ځینو نقادانو سفري ناولونه وئیلي وو � ولې چې په دې ناول کې دَ قیصې سره سره تر نیم درځن زیات ملکونو دَ سفري حال او دَ هغو ځایونو دَ تهذیب او تمدن په باب معلومات موجود دي � خو افضل شوق قصداً دا کوشش په دې ناول کې کړی دی چې هغه وَ خپل لوستونکي ته یو داسې ناول وړاندې کړي .. چې په هغه کې دَ ذهني او روحاني تفریح سره سره څه علمي فائده هم اورسي � یعنې دلته په دې اړه هغه دَ زړو قیصو او نکلونو دَ مقصدي چل نه هم کار اغیستی دی او دا غواړي چې دَ هغه ناول دې هم یو مقصد اولري .. او علمي بحث دې پرې مخې ته راشي � ځکه دَ افضل شوق وَ دې جذبې ته مونږ شاباشی وئیلی شو � او زه دَ هغه دغه زیار ته دَ قدر په نظر ګورم � خو.. دا وایم چې دا ناول دی او ناول هم داسې ناول .. چې قیصه او دَ قیصې بیان یې دَ زمان او مکان دَ قید نه آزاد ښکاري � نو په دې خو.. مونږ که څه هم دغه خپل ناول نګار افضل شوق دَ انګرېزی ژبې دَ مشهوره ناول نګارانو رچرډسن اوفیلډنګ سره نشو درولی .. نو کم از کم دَ ځینو ډېرو ښو اردو ناول نګارانو په صف کې یې ضرور اودرولی شو �

دَ شوق په ناول کې کردارنګاري

په ناول کې دَ پلاټ یا قیصې پس دویم اهم کار په هغه قیصې کې دَ کردارنګارۍ ګڼلی شي � او دَ دې په باب ډېرې روائیتي نظریې او مروجه تعریفونه مخې ته راځي .. خو زه دَ دې دور دَ یو لوستونکي په حېثیت دَ نن هغه تعریف دَ ناول په باب منم .. چې ورته " دَ ژوند اشاریه " یا په نورو ساده ټکو کې دَ "ژوندقیصه " وئیلی شوی � او په ژوند کې هر څه او هر رنګه څیزونه شته � لکه په ژوند کې وقتي افسانې ، ډرامې او قدم په قدم المیې او واقعې نه علاوه ټولنیز اخلاقیات، سیاست، دَ تمدن فلسفه، معیشت ، معاشرت او محبت .. کوم چې انسان ته دَ انسان سره دَ ژوند کولو چلونه ښائي � نو ځکه زه دَ مغربي ناول نګارۍ نه متاثره په دې یم .. چې هغو په دې صنف ادب کې ټولو نه زیات کارکړی دی او په هغو خلقو کې دَ ناولونو وئیلو ډېر زیات رجحان دی � هم په دې دلیل .. هغوئ په دې صنف کې غښتلي بللی شي � دا وئیلی کېږي چې په مغرب یا انګرېزانو کې هر هغه ناول ښه بللی شي چې کردارونه په کې کم نه کم او دَ قیصې دَ ډیمانډ مطابق ډېر په سوچ او فکر ځای کړل شوي وي � او دَ دغو کردارونو تقسیم دې داسې شوی وي .. چې دَ قیصې دَ المیو ، غم ، خوشحالو او یا نورو واقعاتو سره سم په سمه مطابقت هم اولري � یعنې دَ ناول هر کردار دې دَ هیرو په رنګه هرکولیس نه وي .. او نه دې هر یو دَ ویلن په بڼه شیطاني خاصې اولري � بلکه ځینې داسې کردارونه خو هم په ټولنه کې وي چې هغوئ وي خو خاموشه کردارونه ، لاکن خپل خپل مصلحتانه ، غاصبانه یا همدردانه رول خامخا لوبوي � او دَ هغوئ وَ کردار ته اهمیت په دې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکول کېږي چې قیصه .. دَ هم دغو بظاهره عامو کردارونو دَ وجې نه خو مخ مخ ته مزل کوي � زه چې دَ افضل شوق وَ دې ناول ته ځیره شم .. نو ماته دَ هغه په قیصې کې دَ کردارونو یو لوی تعداد مخې ته راشي � خو بیا چې غور او فکر وربانديې اوکړم .. نو وایم چې دَ قیصې دَ طوالت دَ حسابه دا کردارونه زیات نه .. بلکه ډېر کم محسوسېږي � ولې چې دَ پلاټ دارومدار په یو داسې اوږدې قیصې باندې ایښې شوی دی چې په هغه کې دَ هیرو دَ ژوند او لټون پوره نکل او دَ هیروئینې دَ مینې درست داستان موجود دی � او هغه هم داسې داستان .. چې په زرګونو کلونو محیط ښکاري � نو ځکه دَ افضل شوق په ناول کې کردارونه که بظاهره زیات .. خو دَ اصله کم لیدلی شي � په کوم کې چې یو درځن نه څه زیات کردارونه ژوندي دي او نور په ترلو خلو دَ قیصې دَ ضرورت مطابق موجود پاتې دي � بلکه که په غور اوکتلی شي .. نو تش نیم درځن داسې کردارونه به په نوټس کې راشي ، چې هغوئ دَ هیرو او هیروئینې سره قیصه سرته رسوي او باقي ټول کردارونه داسې دي چې وخت په وخت پیدا کېږي او فنا کېږي.

دلته خبره دا میانځ ته راځي چې دَ افضل شوق په دې ناول کې چې کوم کردارونه وضحه کړل شوي دي .. آیا هغه ټول دَ قیصې دَ ضرورت مطابق دي او که هسې نومونه ورګډ کړل شوي دي � په دې اړه کېدی شي چې ځینې زما له دې رائی سره اختلاف اوکړي چې ګنې په دې ناول کې هر خاموش او ژوندي کردار ته صحیح ځای ورکړل شوی دی .. هیچرته او هیڅکله هم یوکردار په ذهن بوجهـ کېږي نه � خو نقادان به هم غلط په دې وجه نه وي چې .. دلته دَ فرعونانو سره سره دَ هغوئ دَ هري هغې شهزادګۍ یا رانۍ نوم یا کردار اچول شوی دی .. چې دَ ډاکټر وسا(هیروئینې) دَ روئیو او خویونو سره مطابقت نه لري � لاکن زه ورته صحیح ځکه وایم چې دَ فرعونانو تاریخ چې څومره فرعونان په ریکارډ باندې لري .. دَ هغو په مقابله کې دَ فرعونې شهزادګیانو نومونه کم مخې ته راغلي دي � او دا دَ دې ناول نګار خوبي ګڼم چې هغه ټولې فرعونې شهزادګیانې او رانیانې په نومونو را ژوندۍ کړې � دا بېله خبره ده .. چې هره فرعونې رانۍ هم .. دَ قلوپطره یا دَ دې ناول دَ هیروئینې هومره شایسته هم وه که نه ؟؟ خو چونکه افضل شوق دَ خپلې دې مینې آغاز او انجام فرعونې داستان ته سپاري .. نو بیا خو دغه ګیله یا اعتراض دَ نقادانو هم نه شي بې ځایه کېدلی .. چې ګنې .. شوق په خپل ناول کې په تاریخ کې هره یاده شوې ښځه فرعونه ولې راوړې ده ؟ خبره تر دې حده صحیح ده .. خو ځواب یې کېدلی شي چې زما په رنګه نور نقادان هم داسې اوکړي .. چې هغه ځکه .. چې هر نر فرعون چې تاریخ په ښه یا بد نوم یاد کړی دی .. په رول کې دَ دې ناول " خپله " خو هم یاد شوی دی�

څومره کرادرونه چې دَ افضل شوق په ناول کې دَ هیرو (هغه) سره ژوندي یاد شوي دي او یا دَ هیروئینې (وسا) خواو شا ذکر شوي دي .. هغه ټول تر اوسه ژوندي او دَ هغوئ دَ مینې ګواهي ورکولی شي� دا یو داسې لوئیه خبره ده .. چې ناول نګار په خپل دې زیار کې دَ هغو لیکوالانو په صف کې دروي چې په دُنیا کې ډېر کم او دَ نه برابر یاد شوي دي � او هغه هم داسې لیوني لکه خپله افضل شوق چې دی .. چې دَ خپلې مینې دَ ډاکټر وسا(چې اوس دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه کور والا ده) سره ټکي په ټکي بیانولو ته جوړېدلی دی � شاید په دې چې هغه ځان دَ یو داسې رښتوني شاعر، سفرنامه نګار او ناول نګار او ګوره چې لا څه او څه په حېثیت دَ همېش دپاره ژوندی ساتل غواړي � چې تر قیامته یې نوم او نشان پاته شي � ګني که مونږ لږ فکر اوکړو .. نو په پښتني معاشره کې داسې څوك کولی شي لکه هغه چې په دې ناول کې کړي دي.. هو، دَ یو نېك مقصد او مقدسه مشن تر سر کولو په نیت � او کوم څیز چې به هغه دَ ناول په نړئیز تاریخ کې ځانګړی کوي، هغه دَ ده رول په حېثیت دَ هیرو(سپلاني) او راوي دی -

غرض دا، چې دَ وړمبي فرعون ظالم سنېفېرو.. بیا مخته فرعون خوفو او دَ هغه دَ زامنو فرعون خافرا او فرعون مینکورا علاوه دَ فرعوني رانۍ خامیرېنبیتي، شهزادګۍ نېفرتیابیت ، رانۍ هیتیفیریس ، هاتشیپسوت او داسې نورو رانیانو نه بیا تر رعمسیس الثاني پورې او دَ هغه تر رانۍ پورې داسې کردارونه دي .. چې دې خو تاریخي مړه کردارونه .. خو افضل شوق په ډېر هنر دَ دې قیصې برخه ګرځولي دي او غړولي یې هم دي � کوم چې په تاریخ کې یاد شوْ خوئیونو په مناسبت دَ هیرو" سپلاني" او هیروئیني " وسا " دَ هغه وخت دَ قیصې دَ ضرورت تحت وړاندې کړل شوي دي � یعنې که دَ وسا دَ غصې او خفګان خبره مخته راځي نو دَ ظالم فرعون سنېفیرو دَ جلالي رانۍ هتېفیریس رول لوبول کېږي � خو بیا چې یې دَ ښائست ذکر کېږي ، نو دَ خپل فرعوني عهد تر ټولو نه ښائسته ځواني مرګه شهزادګۍ نېفرتیابیت غړول کېږي � او بیا چې دَ رحمدلۍ او ښې روئې خبره کوي ..نو دَ فرعوني تاریخ یو بله ښځه چې هغه هم نېفرتیابیت نومېږي یادېږي � او بلې خوا ته هیرو دَ فرعون خوفو نه تر رعمسیس الثاني پورې چې کوم کوم فرعون ښنګه روئیه او خوئیه دَ خپلې رانۍ په اړه روا کړي وه .. هم هغسې په دې ناول کې افضل شوق هم ښکاره کړي او یاده کړي ده � نه یواځې دا .. بلکه بیا چې قیصه دَ فرعونانو نه تر قلوپطره او جولیس سیزر .. بیا نورویعنې یونانیانو او زړو عربیانو او تر" حال " را رسېږي .. نو کردارونه دَ سپلاني او وسا په شکلونو او یا خواوشا کې خپلې بنې ډېر په خوند او مزه داسې بدلوي رابدلوي � چې دَ بنده دَ خلې نه یو دم دا خبره اووځي چې ... افضل شوق واقعي چې په دې ناول کې کردارونو ته نه یواځې دَ زمانو زمانو تاریخي څېرې ورکړي دي بلکه دغه کردارونه یې په ډرامائي انداز او په افسانوي خوند اوحقیقي رنګ کې هم وړاندې کړي دي �

دَ شوق په ناول کې مکالمې

په یو ناول کې دَ پلاټ او کردارونو ټاکلو پس خبره دَ کردارونو دَ هغه رول په لور راځي چې هغوئ یې په مکالمو کې رامخې ته کوي او تمثیلي شکل ورکوي � نو په دې حقله به اووایم .. چې یو وخت داسې هم وو، چې مکالمې به اوږدې اوږدې په ناول کې راوړل کېدې � خو دَ نن جدید ناول دا خبره دروغ کړله او مکالمو ته یې دَ اختصار شکل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکولو سره سره څه غوندې په علامتي پیرائیه کې اشارتي ژبه هم ورکړه � یعني خبره وړه .. خو با مطلبه او په معنوي اعتبار اوږده دَ ننني ښه ناول ډیمانډ اوګرځېده � ولې چې نن وخت هیچا سره نیشته � اختصار ته دَ تفصیلي اظهار او معنوي ژبه ورکول دَ ننني ناول ستېنډرډ وئیلې شوي دي � نو راشئ چې دَ افضل شوق دا ناول دَ ناول دَ دې جدید تعریف په رڼا کې اوګورو � چې هغه خومره ښه او تکړه ناول نګار ثابت شوی دی؟

که مونږ دا ناول په غور اولولو، نو دا خبره به مخې ته راشي چې افضل شوق په خپل دې ناول کې مکالمې ډېرې مختصرې دَ قیصې برخه جوړې کړې دي � هغه په وړو خبرو کې لوئیې معنې رانغاړلو کوشش کړی دی � او تر ډېره حده پورې کامیابه شوی هم دی � دا لاندېنۍ مکالمه دَ دې یو ښه مثال دی..

-"رانا .. منم چې ډېره ښائسته یې او که اوغواړې نو دَ فرښتې ایمان هم ختا کولی شې � خو په دې زړه کې ستا دپاره چې کوم ځای ما دَ دوستۍ په نیت غوره کړی دی .. هغه په هوس نه شي بدلېدلی

ګوره چې هغې به څله دا خبره دَ توعین په حقله اغیستله او په خندا به یې بیا بیا ورته وئیلو..

-چې شه سپلانیه .. داسې مه وایه ..که درته په رښتیا شوم نو هر څه به در باندې هېر کړم .. ښه!!

خو سپلاني به هم ورته وئیلو..

-کثیر مشکله

-لا لا مُش مشکله حبیبي

او هغې چې به بیا په خپل مخصوص انداز کې دغه رنګه ورته اووئیلو ، نو به ورسره منوېلا ، پُو،

عقود او بېسنك مورتي هم خندا ته داسې اوجوړېدلو چې دَ درستې پارټۍ به ورته پام شو- "

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ٦ ... مخ ١١٢-١٣(

هم دغه رنګه په دې ناول کې یو بل ځائی هم یوه داسې مکالمه رقم شوې ده چې لوستونکې ورنه دَ دې ناول او ناول نګار په باب یوه نا یوه حتمي رائې ضرور قائمولی شي � ولې چې دلته شوق (سپلاني) دَ هرڅه نه بالا تر .. لاکن یو ښه انسان لیدلی شي.

- "دا سوپیس او فلوریتا ځنګه له یو بل سره دومره په مینه مینه لیدل کېږي ؟ که څه هم یوه کټره مسلمانه او بله عیسائي ده"

یوه ورځ چې دَ وسا په موجودګۍ کې ډاکټر پُو دا خبره دَ سوال په توګه پورته کړه ، نو سپلاني ورته وئیلو..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

-مذهب له انسانه دَ انسان جوړولو او انسان وَ انسان ته دَ نيزدې کولو وظيفه سرته کوي

اوس به يې لا نور څه وئيلو ، چې دَ پُو له خلې يو دم داسې خبره نابېره اوختله .. ګوا

-سپلانيه !! ته دَ سوپيس په حق کې نن سبا ډېر ښکارې

بيا چې يې خپلې دې غلطۍ ته پام شو ، نو وائي ..

-زما مطلب دا ، چې هغه په اسلامي جامه کې ګرسره ښه نه برېښي .. خو ته ورته ښه وائې...

وسا که څه هم هيڅ نه اووئيلو، خو دَ سپلاني په خوا يې داسې په سواليه نظرونو اوکتلو .. لکه هغه چې هم دَ ده دوستي له سوپيس سره نه خوښوي - "

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _١٣... مخ ٢٠٠(

دا او داسې ببخې ډېرې مکالمې دي چې لوستونکي په سوچ وهلو مجبوره کوي .. خو معنې او مطلب ډېر ژور او فکري لري � يعني افضل شوق په خپل دې ناول کې ډېرې زياتې خبرې په علامتي اشارو کې ځکه کوي چې دا قيصه دَ هغه خپله او دَ هغه دَ محبوبې (چې اوس دَ هغه کور والا ده) قيصه ده � نه تش دا.. بلکه افضل شوق په باب دا وئيلی شي چې هغه که شاعري کوي او که نثر ليکي .. خبرې په اشارو کې کوي � نو ځکه دَ خپل ادبي فطرت دَ وجې هغه په دې ناول کې هم خپله هغسې ادبي روئيه په علامتي پيرائيه کې څرګندوي � هغه دَ اختصار قائل دی او نه غواړي چې دَ لوستونکو قيمتي وخت ضائع کړي � نو ځکه په دې ناول کې ورپې .. خو بامعني او علامتي خبرې داسې په سواليه انداز کې کوي .. لکه

-"نن زه درته دَ دې واده مبارکي نه وايم

-څله .... ؟؟

-ځکه چې زه نه غواړم، چې دَ خپلو ارمانونو جنازه دَ ټولو له مخه پورته کړم

-ګوره سوپيس .. دا جنازه ستا دَ ارمانونو نه ،بلکه ستا دَ يوه دوست دَ خوشحاليانو يوه ستره موقعه ده

-هو، ده خو .. لاکن ... ؟؟

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ١٧... مخ٢٦١-٦٢)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دي " لاکن " کې ناول نګار ډېري خبري پټې ساتلي دي او دا دَ دې ناول نګار هغه خوبې ده .. چې اکثره سوالونه دَ ځواب په نيت دَ لوستونکو په مرضي ځکه پرېږدي .. چې هغه اخلاقي حدونه پارول نه غواړي �

دَ افضل شوق دا ناول په داسې ښکلي او اخلاقي انداز مکالمې لوستونکو ته وړاندې کوي چې بنده ورته په سوچ کې ډوب پاتې شي � خو دَ مزې خبره دا.. چې دَ هغه په مختصرو مکالمو کې ډېري تفصيلي اشارې پټې دي .. لکه دا مکالمه چې بلا ډېري معنې دَ لوستونکو په ذهنونو کې رابرسېره کولی شي ..

"سپلاني به لا دَ امينه دَ خبري په ځواب کې دَ هغې دَ تاتا وسا په باب نور څه وئيلو ، چې وسا په خندا کې اووئيلو..

-هو، زه په دې وجه خبري اوچې کوم، چې په خوبونو باندې ګرسره يقين نه لرم

-لاکن خوبونه خو بيا هم سړي ته راځي

-راځي دي

-نو بيا به يې منې هم قلوپطره ډېير

دَ سپلاني له خلې دَ " قلوپطره" توری څه اوختلو، چې هغې اوخندلو او په خندا خندا کې ولاړه شوه او امينه هند يې دَ سيدي فرج دَ سمندر دَ راغلي څپې سره بيرته ملګري چې کله دَ ژورو اوبو په لور رهي شوله ، نو يې وئيلو..

-خو زه لا تر اوسه هم يو نوم ځکه نشم درکولی ، چې ته خپله ښه خبر يې-

-لاکن په څه ؟

او بيا چې دوه درې ځله دا وړوکي تپوس سپلاني تکرار کړو، نو هغې هلته له ليري څخه ځواب داسې ور بيا کړو..

-ته چې خپل ځان څه ګڼې .. هغسې شه وَ ماته

-زه ځان څه ګڼم ؟ ... څه يم ؟ او څوک شم وَ دې ته ؟

هم ځکه خو سپلاني يو ځل بيرته په خپل فکر کې وَ ځانته دَ هر راپورته شوي سوال په ځواب کې سوال شو- "

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ۲۰ ... مخ ۳۰۵(

دا هغه سوال دی چې دَ سپلاني دَ کردار يا خوبې سره تړلی بې ځوابه ليدی شي او کوم لوستونکي چې ناول دَ اوله سره نه وي وئيلی .. هغه کله هم نشي پوهېدلی � دا دَ دې ناول هغه خوبې ده .. چې بې دَ لوستلو يې انجام ته هيڅوك نه شي رسېدلی � ولې چې دا ناول فلمي وزن لري .. خو دَ پښتو دَ فلم په رنګه نه � دلته ناول نګار هغه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

انداز په ډېر هنر خپل کړی دی � چې نن په مغرب کې دَ سسپنس په نوم یادېږي � دې نه علاوه په دې ناول کې داسې مکالمې هم په آخري بابونو کې شاملې کړل شوي دي .. چې قیصه دَ دې ناول اختتام ته نه رسوي � بلکه لوستونکي تړي ځکه ساتي � چې هغه دا قیصه لا خو سر ته رسېدلي نه ګڼي او غواړي چې مخته هم جاري پاتې شي ... خو دا قیصه به مخته دَ ناول نګار هغه لور برېښنا خان جاري ساتي .. چې په پښتو نه پوهېږي � په دې ورستۍ خبري یا مکالمې کې هغه سوالونه چې ځواب طلب دي .. تاسو کتلی شئ..

-"بس که ماما بس که .. نوره مخته مه ځه .. اوبه ډېري ژوري دي او دَ پاپا لامبو هم نه ده ایزده "

)شوق "پروني مخونه"... فصل _۲۴ ... مخ ۳۵۴ (

دَ شوق په ناول کې منظرنګاري

وئیلی کېږي چې ناول داسې لیکل په کار دی چې څوک یې لولي .. نو هغه دې داسې محسوسوي لکه هغه چې یو ښه فلم ګوري � او زه هم په دې اړه کې دغه رنګه سوچ لرم .. خو یو سوال مې په ذهن کې په دې باب داسې هم راپورته کېږي .. چې لکه څنګه چې دَ نن ډرامه دَ پرون له ډرامې نه بېله او بدله ده ..هم نوره نوره بدلېږي � نو دغه رنګه دَ نن فلم خو هم دَ پرون نه بدله بڼه او ډیمانډ لري � نو آیا دَ نن په ناول کې هم دغسې بدلون په کار دی او که نه ؟ څه هم که ځواب په " هو.. بې شکه ولې نه " کې سر ته را اورسي � خو دغه اثباتي ځواب به دَ نن دَ ناول کردارونه دَ سینونو او منظرونو په فریم کې هم دَ ً فلم په شان " کټ ټو کټ یا شارټ کټ " یا نېغ په نېغه قیصې سره خواوشا کې ښکاره کوي � کوم چې لازمي خبره ده .. چې تجریدیت او ابهام میانځ ته راوړي � اوس دلته دا سوال پیدا کېږي چې آیا .. دغه فارمولا به په پښتو ژبې کې لیکلې شوي ناول باندې هم لاګو کېږي ؟ او که دَ دې ژبې ناول هم دَ دې ژبې دَ فلم په شان نیم کلاسیکل انداز ته نیږدې نیږدې لیکل پکار دی ؟

پورته رابرسېره شوۀ سوالونو نه زما مطلب دلته دَ افضل شوق دَ دې ناول .. چې په جدیده پیرائیه کې لیکلی شوی دی په حق کې داسې بحث کولو نه دی � چې دَ پښتني ناول دَ روائیتي چاپ نه یو طرف ته اوساتلی شي � ولې مونږ پوهی یُو ... چې " پروني مخونه" څه هم که په پښتو ژبې کې لیکلی شوی کتاب دی خو پښتني مزاج نه لري او نه یو عام او نا لوستی پښتون قاري تربنه هغسې خوند اغیستلی شي لکه کوم خوند چې هغه دَ قیصه خوانۍ دَ دوکانونو په تهړو باندې پرتو فلمي قیصو او زړو قیصو یا نکلونو نه اخلي � کېدی شي چې زه هم دَ دې ناول هغسې نه اوستایم .. څنګه چې ستائیل په کار دی � زما یقین دی چې دَ دې ناول سره انصاف یو داسې نقاد کولی شي .. چې عالمي ادب یې لوستی وي او دَ اوسنۍ ادبي روئیو نه باخبر وي .. هم ویژن یې پراخ او آفاقي وي � خو وایم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

به په دي چې چرته شوق صاحب دا نه اوګني چې ګني په پښتنو کې دَ هغه په دې ناول هيڅوک نه پوهېږي .. يا پوهېدل نه غواړي �

زما دَ پوهې مطابق په ناول کې منظرنګاري تش دَ منظرونو او ننداروو يا ماحول رانغاړل نه دي .. بلکه دَ قيصې دَ ښه وضاحت او تسلسل ساتلو دپاره دَ کردارونو په صحيح وخت ، په صحيح موقعه او صحيح مناسبو بنو کې ښودل هم دي � ولې چې ناول دَ انساني ژوند يوه داسې صحيفه وي چې په کې دَ ژوند دَ ستړياګانو، دردونو او دَ غم يا خوشحالۍ دَ کېفيتونو تاريخ رقم کېږي � او په تاريخ کې دَ ښکلو ننداروو، منظرو او جغرافيائي ماحول نه زيات انساني واقعات ، دَ هغوئ روئيې او وختونو سره تړلي رشتې څېړلی شي � هم ځکه خو قيصه دَ ناول دَ غوره شوو کردارونو په لاس کې ورکول په کار ده � کوم چې په دې ناول کې افضل شوق کړې دي او زيات اهميت يې خپلې قيصې ته ورکړی دی � ځکه دَ ده کردارونه ژوندي ژوندي او سترګو وړاندې محسوسېږي � که مونږ اوګورو .. نو په دې درست ناول کې هم دومره ماحولياتي منظر نګاري نه ده شوې .. څومره چې ځمونږ دَ پښتو يا دَ اُردو ژبې دَ زړو ناولونو په يوه باب کې شوې ده � خو دَ دې باوجود هم افضل شوق په يو ښه او پُرتاثيره ناول ليکلو کې کامياب شوی دی � کوم چې دَ ده هنري کمال څرګندوي .. او افضل شوق په پښتو کې دَ يو ډېر.. بلکه بېخي ډېر جديد ناول نګار په حېثيت ميدان وهلو ته راغلی دی � يعنې په دې نيت او سوچ .. لکه څنګه چې دئی په شاعرۍ کې دَ نوي فني انداز او نوؤ فکري آّفاقي موضوعاتو سره تړلی شاعر يادېږي .. او هم دغه رنګه دئی په سفرنامو کې دَ ابن بتوطه په رنګه سېلاني هم مشهور شو � لنډه دا، چې افضل شوق دَ خپل نظم او سفرنامو په رنګه دَ پښتو دَ ناول بڼه هم دَ روائيتي قيصې نه دَ باقاعده اوسني معياري ناول په شکل کې راړول غواړي � او زما يقين دی چې دلته به هم ځينې پښتانه نالوستي نقادان هغه په دې جرم معاف نه کړي �

راشئ چې په دې لاندېنۍ پهره کې دَ افضل شوق په ناول کې دَ منظر نګارۍ نمونه او انداز اوګورو�

"او څه وخت ورسته دَ هغې فرعوني راڼې په اشاره باندې يو دنګ او پنډ جلاد، چې تک تور سرې وې په اوږو يو غټ ساتول را اغيستی وو دَ سېلاني په خوا چې څنګه ور روان شي ، نو هغه په چيغو چيغو وائي..

-زه بې قصوره يم .. زه بې قصوره يم

خو جلاد مخ مخته ور روان وي له تناوزمه خنداګانو سره � او داسې هم وائي..

-تيار شه مرګ ته اې مشرکه

بيا دَ يوې غټې قهقهې وهلو ورسته وائي ..

-ستا سزا دا ده چې تا شرک کړی دی

-شرک؟

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په میدان کې ټول غلامان په یوه آواز داسې دَ حیرانتیا اظهار چې خنګه اوکړي ، نو هلته لرې دَ رانې هاتشیپسوت سره په یوه اړخ کې ناست یو بل خپتور درباري راپورته شي او په خپل درانه غږ کې وائي..

-هو.. دې سپلاني ګستاخ دَ یوه خدای په وړاندې دَ بل خدای درولو هڅه کړې ده

نو ځکه سپلاني دواړه لاسونه پورته کړي او په تېره چیغه کې وائي..

-دا دَ وخت دَ رانې دَ سترګو دهوکه ده .. شرك نه

اوس به یې لا نور څه په خپلې صفائي کې وئیلو، چې دَ خیال له فرعوني نرۍ څخه ناڅاپه هغه وخت خپلې زمانې ته راستون شي، چې وسا وربانديې غږ اوکړې..

-سپلانیه .. درځه چې کوزېږو .. پورټ سعید راورسېدلو"

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ۱۴... مخ ۲۱۷-۱۸(

دا پورته نقل شوي مکالمه چې څه هم که زیاته منظر نګاري په کې نه ده شوي .. خو دَ لوستونکې په ذهن کې دَ دې مکالماتې اشارو نه دَ منظر او سین بالکل واضح تصویر جوړ کړي � او دغه رنګه ستائل په دې ناول کې دَ منظرنګارۍ دپاره په کار راوړل شوی دی � یعني افضل شوق په خپل دې ناول کې داسې تجربې ډېرې زیاتې کړې دي � او هر منظر ته یې په اختصار تصویري بڼه ډېره په فني هنر داسې ورکړې ده � چې دَ لوستونکي په ذهن کې دَ سین یا دَ واقعې په حقله هیڅ ابهام یا تنده نشي پاتې � راشئ چې دا لاندېنۍ بله واقعه هم اوګورو چې افضل شوق په کې دَ منظرنګارۍ په اړه څومره په خپل اختصاري انداز کې کامیاب شوی دی ؟

"دا دُنیا زما ده او زه دَ دې ټولې نړۍ یوازینی خدای یم � دَ رېګ میدانونه زما دي، غرونه زما دي .. په سر اسمان او دلا ندې دا ټوله ځمکه زما ده او....

هغه به له قهره ډك نور نور څه وئیلو، چې دوې ښائسته پېغلې دَ شرابو له سُرایانو سره په موسکا کې په دربار راننوتلې او په یوه صلاح یې په لوړ غږ کې ورته اووئیلو..

-او مونږ هم ستا یُو اې دَ وخت زوروره فرعونه!!

فرعون دَ هغوئ په لور کتلو ورسته یو دم چپ شو او بیا یې هغوئ ته په ځیر ځیر کتلو کې نرۍ موسکا په شونډو څه راغله ؟ چې په دربار کې ناستو ساه نیولو خلقو هم سترګې اورپولې او را ژوندي غوندې شولو�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرعون بیرته دَ کېنستلو ورسته په دربار کې یوې بلې خواته چې سترګې لا سمې نه وې غړولې ، چې درست درباریان ورته په سجدو کې پرېوتلو او هغه وَ جلاد ته ورغږ کړو..

-سینیج مه وژنه

تور خرټ او خېټور جلاد په خپل ځای باندې تم کېدو ورسته وَ فرعون ته چې ښتګه په مړو اوکتلو، نو هغه ورته سر په اثبات کې ښورولو ورسته وئیلو..

-نه ګورې .. چې دَ سینیج سورې ړُونې دَ ده دَ سر خېر غواړې ؟ "

)شوق "پروني مخونه " ... فصل _ ۱۴... مخ ۲۲۵(

دا پورتنی منظر هم دَ یو مکالمې دَ لارې په ډېر اختصار کې دَ واقعې وضاحت کوي � اوس که .. واقعه یا قیصه په لنډو خبرو کې واضحه کېږې .. نو وَ تفصیلي قیصو او نکلونو ته څه ضرورت ؟ دا هغه سوال دی چې شاید افضل شوق یې په ذهن کې دَ لیکلو په وخت لري � او دئی په خپل دې سوچ کې صحیح هم ځکه دی چې نن سبا وخت ډېر کم وي � خلق په لږ وخت کې ډېر څه کول غواړي .. او دَ نن ډیمانډ هم دغه دی � یعنې هر لیکوال ته په کار دي .. چې هغه هر څه په لوستونکو نه اوتیې � بلکه خبره دې دَ افضل شوق په شان وړه .. خو با مطلبه او په نوې انداز اوکړي � نو دغه رنګه به پښتون لیکوال محنت کولو ته جوګه شي او پښتانه لوستونکي به دَ نووْ نووْ خبرو په تلاش کې بیا کتابونه هم لولي .. انشاالله.

دَ شوق په ناول کې طرزبیان

وئیلی کېږي .. چې ټولو نه ښه او کامیاب ناول هغه وي .. چې په کې دَ ژوند حقیقي تصویر وړاندې کړل شوی وي � او داسې افضل شوق هم کړي دي � ولې چې ښتګه چې دَ دې ناول " پروني مخونه" ابتدا دَ یو مسلسل تلاش او سفر سره تړلې ښکاري .. هم دغه رنګه په دې ناول کې دَ زرګونو کلونو پخوانۍ زمانې نه تر اوسنۍ زمانې دَ تاریخي حقائقو په اوږو یوه قیصه رارسول ډېر لوی ادبي فن دی � کوم چې ناول نګار نه یواځې دغه شاهکار کاوش په ډېر هنر او کمال قلمبند کړی دی .. وخت یې ورکړی دی .. خپل وس نه یې زیات انصاف ورسره کړی دی � ولې چې ناول دَ ناول په فارم کې لیکل ډېر سترې کار دی .. خو شوق صاحب دغه مشکل کار مونږ ته اسانه کړی دی � او دَ ناول قیصه یې داسې په ډرامائي انداز تر سره کړې ده � چې په هر دویم ګام یو وړکوټې واقعه یا افسانه مخې ته راځي � دَ حادثاتو ، واقعاتواو مشاهداتوعلاوه دَ تجرباتو دغه بهیر چې ښتګه دَ ماضي نه دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حال په لور لاري لنډوي ...نو دَ ناول نګار خيالات او افکار هم هغسې دَ تغير دَ مرحلو نه راتېرېږي � يعنې په دې ناول کې دَ ذکر شوؤ قومونو دَ تهذيب او تمدن نه علاوه دَ ملکونو سېلونه هم په کې داسې رقم شوي دي .. لکه بنده چې يو ښه تاريخي فلم ګوري � او دا دَ يو ښه .. بلکه يو ډېر جديد ناول خوبي بللى شي � دَ دې ناول قيصه ډېره اوږده ده .. خو افضل شوق داسې په هنري اختصار سرته رسولې ده ، چې تنده په کې تنده نه پاتېږي � او تر ټولو لوئيه خبره په دې کې هغه پښتني طرز دى .. چې دا قصيه په کې بيان شوې ده.

افضل شوق .. چې په دې ناول کې قيصې ته څنګه دَ سفرنامې افسانوي رنګ په ډرامائي انداز ورکوي � دغه هنري کمال په ورمبي ځل په پښتو ناول کې مخې ته راغلى دى � منم چې دا دَ يو ليکوال دپاره ډېر دَ کړاوْ کار دى .. خو دَ لوستونکي ذوق، شوق ، معلوماتي او تفريحي ضرورتونه مخې ته ساتل دَ يو ښه اديب ذمه واري هم ده � او دلته شوق صاحب هم خپل فن ته هم دغه رنګه تفريحي او اصلاحي رنګونه په ډېر انصاف او خوش اُسلوبي ورکړي دي � خو زياته به ښه وه که ده دَ خپل ليك طرز لږ نور اسان ساتلى وى � داسې به دَ يو عام قاري خيال هم ساتلى شوى وو � خو بيا هم دَ دې باوجود مونږ دې ته ګوته ځکه نه شو نيولى چې دَ افضل شوق خپل يو نظر او معيار دى او ده دَ خپل مخصوص معيار دَ برقرار ساتلو په غرض شايد په شعوري توګه دغسې کړې وي � دَ دې په حواله دا وئيلى شو چې کوم معيار ده خپل کړى دى نو دَ ادب دَ يوې طالبعلمې په حېثيت زه دا وئيلى شم چې دا به دَ هر باشعوره پښتون اديب دَ سبا معيار وي � او په کار ده، چې دغه رنګ معياري تخليقات په نورو ژبو کې ترجمه کړى شي چې داسې دَ دې تخليقاتو نه نور خلق هم خبر شي.

په دې ناول کې بې شمېره افسانې ، ډرامې په مختلفو پړاوْنو قاري يو منفي کردار (ولن) چې تهائي لېنډ سره يې تعلق دى او سوپيس په نوم په دې ناول کې خپل کردار ادا کوي .. زيات کړى دى � څومره چې سپلاني دَ ډاکټر وسا سره مينه کوي .. سوپيس دَ هغوئ په لاره کې خنډان اچوي � خو دَ دې هر څه باوجود دَ سپلاني سوچه مينه کاميابه شي � ولې او څنګه؟؟ دَ قاري په ذهن کې دَ راپورته شوؤ دې سوالونو په ځواب کې زه په حېثيت دَ يو لوستونکې دا وئيلى شم چې په دې ناول کې .. ناول نګار افضل شوق په فني اصولو دَ خپلې قيصې دَ ژوند خارجي او داخلي کړکېچنونو او مسلو ژوره مطالعه کړې ده او بيا يې په ډېرې هنري سليقې سره په پښتني انداز کې دَ ناول قيصه جوړه کړې ده � او په داسې انداز .. چې افضل شوق په ناول کې پوخ کاره ښکاري � هغه په لوستونکو باندې اوتې بوتې .. دَ ځينو نورو قلمکارانو په شان نه تپې � هغه چې کوم ادبي کار هم کړى دى .. جواز يې ورته پيدا کړى دى � هم ځکه خو دَ هغه په ادبي کاوشونو کې تکنيکي نيمګړتياوې نه شي ليدلى �

يو ناول نګار ته په کار دي چې هغه دې په نظر کې دَ قيصې په مناسبت دَ ژوندحادثات، واقعات ، مشاهدات، خيالات، افکاراو تجربات نه يواځې اولري .. بلکه په داسې ژبه دې بيان هم کړي .. چې هغه دَ عوامو ژبه وي � او داسې افضل شوق هم په خپل دې ناول کې کړې دي � لاکن دَ ده قيصه لړه کړکېچنه په دې ده چې هغه دَ ماضي سره دَ حال تعلق جوړولو هڅه کړې ده او هغه په داسې افسانوي او ډرامائي پيرائيه کې ... چې يو بې سواده

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوستونکی پرې کم پوهېدلی شي � خو دا دَ ناول نګار ادبي کم همتي نه شي بلل کېدی � ولې چې دغه ناول نګار دَ معیاري ادب یو داسې مریض ښکاري .. چې په روائیتي دعاګانو باندې نه .. بلکه په دواګانو رغېږي � یعنې هغه .. پښتو نه یواځې دَ پښتنو ژبه ګڼي بلکه هغه دغه پښتو .. خواره پښتو دَ سیالانو سیاله هم ګڼي � هم ځکه خو.. دا لېونی شوق هرکله دَ نړئیز ادب سره دَ مقابلې په نیت لیدی شي � دَ دې خبرې ثبوت مونږ ته په دې ناول کې هم ترلاسه کیږي �

افضل شوق په دې ناول کې دَ واقعاتو سره تړلې قیصې او افسانې دومره په دلچسپۍ وړاندې کړې دي .. چې دَ هغه په بیانیه او مکالماتي انداز کې هیڅ قسم ابهام مخې ته نه راځي � دَ هغه لهجه او ژبه که څه هم لږ ډېره علامتي انداز لري .. خو دَ خوږلت دَ وجې تجریدي اشکال یا بېخي زیات معنوي مشکلات مخې ته نه راوړي � ولې چې هغه خپله دغه قیصه په منطقي انداز سر ته رسولو سره سره داسې ژبه هم په استعمال کې راوړي .. چې هغه عام فهمه ده او پښتنې محاوراتي بڼه لري � خو دَ دې نه علاوه هم دَ هغه دغه ژبه په معنوي اعتبار سادګي نه لري � افضل شوق دَ معیار ساتلو په غرض کله کله خپل لوستونکي په آزمائش کې هم ساتي � خو لوستونکي دَ هغه دَ دې فکري هنر نه اوس ښه بلد شوي دي � څه چې هغه په دې ناول کې وئیل غواړي .. هغه هرڅه دَ لوستونکو دَ فهم او سمجهـ په دائرو کې ښکاري � خو شرط دا ، چې لوستونکي عام فهمه .. یا سطحي فکر او سوچ لرونکي نه وي �

په دې خبرې کې هیڅ شك نه پاتې کېږي چې دروغ ... نن ځمونږ دَ معاشرې تر ټولو لوئی ریښتیا بللی شي � دروغ وئیل .. دروغ لیکل او اورېدل نن ادبي فن ګڼلی شي � خو په دې ناول کې ریښتونی ناول نګار سپلانې افضل شوق دا خبره حقیقت ته رسول غواړي .. چې دَ معروضو بدلون ، دراصل کې دَ موضوعاتو بدلون وي � او موضوعات دَ وخت سره سره زېږونې کوي � یعنې ناول نګار یقین لري ، چې دَ انسانانو ګېر چاپېره ماحول دومره په تادۍ نه بدلېږي .. چې څومره په تېزۍ باندې دَ هغوئ احساسات او سوچونه تغیر سره مخامخ کېږي � نوځکه خو دَ افضل شوق اندروني کېفیات دَ موجوده ماحول نه مخ مخته یوُن کوي � او دغه رنګه هغه غواړي چې زمانه دې دَ ده په نقش قدم روانه وي � ولې چې هغه دَ خپل ذات او خپل بې سواده قام ژوندون دَ نورو مخته وتو قامونو سره په سیالۍ کولو کې ګوري � هم دغه وجه ده .. چې هغه په ورو خبرو کې لوئی فکرونه داسې په علامتي او افسانوي انداز کې وړاندې کوي .. چې پښتانه ورته حق بق پاته شي � دا هغه طرزبیان دی چې افضل شوق یې په دې ناول کې هم دَ خپلو مختصرو نظمونو په رنګه استعمالوي � نو ځکه خو په دې ناول دَ پوهېدلو دپاره زیات وخت ، ډېر غور و فکر او شعوري ادراك نه کار اخیستل په کارېږي �

ما دَ خپل تنقیدي استعداد دَ مخې چې څومره کولی شو.. هومره جائزه مې دَ دې ناول " پرونې مخونه " په اړه وړاندې کړه � نور ګوره چې په دې ناول کې لا خو څه څه شته؟ دا به وخت په وخت نقادان رامخې ته کوي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په آخر کې زه دا دعا کوم چې الله پاك دي دَ افضل شوق او پښتنو تر میانځه دَ فکري فهم اوږدې لارې په دې نیت لنډې کړي .. چې پښتو په گډه مخته بوځي � امین ثمه امین

حسینه گل

کاکا صاحب .. تحصیل او ضلع نوښار

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

افضل شوق دَ نقادانو په نظرکې

.... "افضل شوق فنکار هم دی او زه يې په فن مئين يم ، ځکه يې زه خپل ځان، خپل ځيگر گڼم � دا جذباتيت نه حقيقت دی � افضل شوق .. افضل هم دی او شوق هم � افضل ورته په دې وايم چې خدای پاك وربانديې ډېر فضل کړی دی � دَ هغه شخصيت ته خواږه هم ورکوي او برکت هم � هغه دَ نثري شاعرۍ يو معروف فنکار دی � دَ ډېرو هېوادونو سېل يې کړی .. ډېر څه يې ليدلي دي .. ډېر څه يې په خپل نړيوال شخصيت کې ځای کړي دي � افضل شوق .. شوق ځکه دی چې بنده ورسره يو ځل اووينې نو دَ هغه په زړه دَ اشتياق کړکې واچوي چې بيا بيا مې اوليدی � شوق دَ هغه دَ نثري شاعرۍ او سفرنامه نگارۍ تر شا يو محرك قوت دی او دغه قوت داسې برقيت لري چې دَ هغه شخصيت ته يې مقناطيسيت بخښلی دی � دغه شوق دَ هغه شخصيت هزار داستاني کړی دی � زه چې دَ افضل شوق فن او فکر ته په فکر شم نو ماته سترگه ور، دانشور او سخنور ښکاره شي � زما دا يقين دی چې که دَ هغه تصنيفات داسې په شوق چا اولوستل څنگه چې ما لوستي دي نو هم دغه څه به وائي .. څه چې ما اووئيل �

)اياز داودزئی ــ" مزل په واورو باندې" بېك ټائټل فلېپ 2004(

———

.... "ځمونږ دې سپلاني شاعر حقائق ليدلي او تسليم کړي هم دي خو لهجه او رويه يې بېجده شاعرانه ده� احساس او شعور يې دَ فلسفي دی خو نظر او ژبه يې دَ شاعر ده � دليل يې په حق دی خو تخيل يې شاعرانه دی � چې رومانوي طرز اظهار او رموز و اسرار لري � ولې دَ دې هر څه باوجود هم دَ انا پرستۍ، خودپسندۍ، احتجاج او بغاوت غېر ذمه دارانه نعرو او دَ جذباتيت او اذيت غېر ضروري کېفياتو نه بچ پاتې شوی دی � دا سپلانی شاعر چې چرته تلی دی ، خپل شاعرانه حس او نظر يې دَ ښائست غېږه کې غورځولی دی � او دَ مينې په غېږ يې پاسولی دی � دا هم حقيقت دی چې دې سپلاني شاعر دَ ښائست په ستائينې او دَ مينې په څرگندونې کې بخيلي يا کنجوسي نه ده کړې � هر چرته يې دَ حسن نه فېض موندلی دی او هر چا ته يې دَ مينې تاوْ رسولی دی � او دَ ژوند ساز يې غږولی دی � په فن کې يې دَ ژوند حقيقتونو ته يو رومانوي پېکر او رومانوي تصوراتو ته دَ يو حقيقي نظر ورکولو هڅه کړې ده � او دغې هڅې دَ شاعر دَ فن کېنوس نور هم وسيع کړی دی"

)سليم راز ــ " په لټون ستا دَ خبرې" مخ ــ 17 او 18(

———

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

........"په راتلونکې کهول کې افضل شوق خپله څېره هم لري او دَ خپل انفرادیت په قائمولو کې بوحت شاعر هم دی � په غزل کې دَ ده شعري رنګ دَ فکري اثباتیت رنګ دی � خو زما په نیږدې دئی دَ نظم او په نظم کې هم دَ مختصر نظم شاعر دی � دَ ده نظمونه په اختصار کې تفصیل هم ښائي او دَ ده دَ فکر په تجربې کې .. دَ تجربې بیان هم � افضل شوق موضوعات لري � او کائنات یې موضوع دی خو لطیف او خواږه اړخونه به یې تر بحث لاندې وي � افضل شوق زما په نزد دَ نظم او په نظم کې هم دَ مختصر نظم شاعر دی � دلته دَ ده کړاوْ، فکري وحدت او دَ موضوع تفصیل زیات پرله پوري لیده شي"

)پروفېسر ربنواز مائل ــ " شلېدلی امېل" مخ ــ 9 تا 11(

........"خو دَ پښتنو به پیران زوره ور وْ .. یا به دَ الله تعالی پیرزوئینه وه چې په دې کې داسې نوی کهول راپیدا شو چې نه یوازې به دَ باباګانو ویاړلی تاریخ دَ خوندې ساتلو ذمه وهي بلکه دَ نوري نړۍ سره به یې ګام په ګام پر مخ بیایي � افضل شوق دَ همدغو استازو په صف کې ولاړ لیکوال دی � ده ښاغلي ، دَ ادبیاتو په ډولا ډول نوعو کې په بریالیتوب قلم چلولی دی � سفرنامې یې په پښتنو کې داسې نامې دي چې ان زما په شان سخت دریځي لوستونکي هم خوند پر اخیستی دی � تصویرونه یې صفا، راڼه او پر واقعیت ولاړ دي � یاد مې شي چې دَ پېښور په یوه عالمي کانفرانس کې، چا منکر په (اووه ګامه مزل) نیوکه کوله چې دَ بنکاك حالات یې چې بیان کړي، هغه دَ پښتنې معاشرې خلاف دي � ما ورته اوویل چې شوق خو څه پښین یا لورالائې منظرکښې نه ده کړې � بنکاك همدا شان دی چې ده ستایلې � سړی استوئ بنکاك ته .. تمه ورنه دَ لورالائې کوئ � په دوو نورو سفرنامو کې هم همداسې ، واقعیت ته وفادار چلېدلی دی � دَ افضل شوق په قلم دې برکت شي چې داسې ملغلرې په خپل قام لوروي"

)سعدالدین شپون ــ " پروني مخونه " وړمبۍ دیباچه ــ2006(

........"ښاغلی لیکوال او شاعر افضل شوق تر اوسه پورې دَ یو سپلاني لیکوال په توګه دَ یونلیکونو ډېرې په زړه پورې ښکلې پښتنو لوستوالو ته وړاندې کړې دي � خو دا دی دا ځل دغه دَ نړۍ دَ بېلابېلو برخو دَ لیدلو شوقي سپلاني پښتون لیکوال دَ یو داسې ناول لیکلو تابیا کړې ده چې هم دَ نړۍ له نندارو سره تړلی دی ، هم دَ مینې له کیسو سره، هم دَ بېلا بېلو کلتورونو له پېژندنې سره او هم له هنر سره ، له کیسې او داستاني په زړه پورې بیان سره � دَ افضل شوق دغه ناول ډېرې ښېګڼې لري � دَ یو ښه ناول ډېرې زیاتې خوبۍ یې په کې خوندي کړې دي � " پروني مخونه" یو ډېر خوږ ناول دی او په داسې بڼه کښل شوی دی چې لوستونکی په پرله پسې توګه دَ ځان په لور کشوي او نه یې پرېږدي چې دَ پاتې برخې له لوستلو یې تېر شي� او دا دَ یو داستاني اثر مهمه خوبي ده او مونږ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پښتو ژبه دَ داسې په زړه پوري آّثارو کښلو او خپرېدنګ ته ډېره اړتیا لرو � دا دَ ژبې دَ شتنی او اهمیت نښې نښاني دي "

)زرین انځور _ " پروني مخونه " دومه دیباچه _2006(

........."خصوصاً دَ هغه مختصر نظم ډېر ارزښتناك دی � حقیقت دا دی چې دَ ارواښاد ایوب صابر راپس ښه او معیاري آّزاد نظم لیکل ډېر مشکل کار دی ، خو افضل شوق چې په مختصر نظم کې دَ خپل فکر ، خیال او موضوع دَ اظهار او ابلاغ کوم کوشش کړی دی ، هغه خپل رنګ، آّهنګ ، خوند او تاثیر لري � دَ ده اصل خوبي دا ده ، چې دَ ده په شاعری باندې دَ هیڅ شاعر أُسلوب حاوي نه ښکاري � بلکه داسې محسوېږي چې افضل خپل اظهار په خپل انداز او الفاظ کې کوي � دَ افضل شوق په شاعرۍ کې بنیادي موضوع ښکلا او دَ ښکلا لټون دی � هغه په حسن نه مړېږي � دَ هغه جمالیاتي تنده دومره زیاته ده چې دَ الطاف حسېن حالي دَ " هی جستجو که خوب سې خوب تر کهاں " غوندې مسلسل تلاش په مرحله کې ښکاري � امکان لري چې دا مجازي مینه یې حقیقي مینه اوګرځي"

)سعید ګوهر � " په لټون ستا دَ ښېرې" مخ _ 25 او 26(

........."شوق صاحب چې په ژوندانه کې هم په سفر وي .. دَ " هغې" په تکل کې سرګردانه ګرځي � دَ خپل فکر او په دشتونو ښارونو کې هم او په ښکاره هم دَ دغې " پیکر" .. دغې " ښاپېری" تر لاسه کولو او دَ موندلو هڅې کوي � ډېر مخونه اووینې او یقین یې په هر مخ راشي .. چې دا هم " هغه" ده � خو دا د یقین اوبه یې سراب اوخېږي او دَ مینې تنده یې ماته نشي � او شوق صاحب دَ وینا مطابق " دَ سلو یار" شو � که زه خطا شوی نه یم � نو دَ شوق صاحب ټول نظمونه په روزمره او ساده الفاظو کې دي خو علامتي رنګ لري او ژور مفهوم په کې پروت دی � افضل شوق صاحب دَ امن او سوکالۍ په ارمان دی � چرته چې دَ مینې ټول عمري پسرلی وي .. زور ظلم نه وي .. استحصال نه وي � خوشحالي ، سوکالي وي � دغه خېره ده چې شوق صاحب یې په لټون پسې اوس هم خپل کوشش جاري ساتلی دی � او دَ مایوسۍ ښکار شوی نه دی � دغه خېره دَ امن ښاپېری ، دَ امن ناوې ده � لیك یې جرتمندانه او بېباکه دی"

)اکرام الله ګران _ " په لټون ستا دَ ښېرې" مخ _ 28 تا 31(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

........"افضل شوق دَ سهېلي پښتونخوا يو نامتو او مخور شاعر دی � خپل انداز، خپل أُسلوب او خپل يو فکر لري � دَ ده نوم دَ نوي کهول دَ لومړي قطار په ليکوالو کې په وياړ اخيستل کېدلی شي � نظم بالخصوص لنډ نظم دَ ده دَ خوښې ميدان دی چې دَ خپل مافي ضمير دَ اظهار دَ پاره يې خپل کړی دی � دَ فکر ژورتيا او دَ خپل چاپېرچل دَ مسائلو کتنه او مخته راويستل دَ افضل شوق دَ شاعرۍ خصوصيت دی � په شاعرۍ کې نظم او غزل جلا جلا ميدانونه دي � لاکن افضل شوق په دې دواړو ميدانونو کې دَ خپل فکر آّس برابر ځغلولی دی"

)سرور سودائي ــ " شلېدلی امېل" وړمبی فلېپ ــ 1987(

———

.... "افضل شوق يو ښکلی شاعر دی � دَ هغه په شاعرۍ کې خاصکر نظم ډېر خوږلت او تاثير لري � دَ هغه نظم جديد دی او هغه دَ کلاسيکي او جديد ادب ډېره په سنجيدګۍ او ژور نظره مطالعه کړې ده � په غزل کې يې دَ تغزل زور او شستګي ليدی شي � دَ افضل شوق په شعري لب ولهجه کې زړې او نوي استعارې په هنري انداز ليدی شي � دَ هغه په شاعرۍ کې حقيقي عشق او دَ دې انتها په حواله ډېر اشعار موجود دي � دَ افضل شوق دَ شوق انتها او دَ هغه شاعرانه غرور او له محبوب نه کړې ګيلې او شکوې او دَ هغه محبوب دَ لټولو جنون به هغه ضرور په نورو شعرونو ليکولو مجبوروي " �

)راشد کنډي ــ کتاب " افضل شوق ايك شخصيت .. ايك تاثر" مخ 21 او 23 (

———

.... "ښاغلی افضل ادب دَ ليلا مئين دی او دَ مينې په دښته کې يې دَ شوق کېږدۍ خوره کړې ده � په دې دښته دَ ښکلا قافلې ځي او راځي او شوق دَ ښکلا کرشمې ترې راټولوي � کله کله خو دَ شعر دَ پرۍ دَ غاړې امېل ترې دانه وانه کېږي او شوق په ډېر شوق دَ شلېدلي امېل دانه وانه مرغلري راټولوي � دَ ادب دا لېونی او لالهانده مجنون دَ شوق دَ پېريانو خولۍ په سر ږدي او دَ ښکلا اووه ګامه مزل کوي � هسې ماته دا لټون ډېر ښکلی ښکاري ګ افضل دَ خپل آّئيډيل او معشوق لټون کوي � دا ډېر ښکلی ارمان دی . شوق چې په څه کې دا ښکلی معشوق لټوي ، هغه شيان هم ښکلي دي � افضل شوق بختور دی .. چې يوه ښکلا په بله ښکلا کې لټوي"

)پير محمد کاروان ــ " په لټون ستا دَ ښېرې" مخ ــ 32(

———

.... "ښاغلي شوق څه ډېر مشرقي او مغربي ملکونه کتلي دي او هم دَ دې (خصوصاً مغربي) ملکونو دَ ادب مطالعه يې ښه ژوره کړې ده � نو ظاهره ده دَ هغه په ليك او تخليق کې دَ دغې مطالعې څه اثر به خامخا ښکاره کېږي � او هم دغه سبب دی چې ښاغلي شوق په نظم او نثر کې دَ پښتو روائتي ادب نه ډېډه کړې ده � نو ځکه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دَ هغوئ په هر ليك او تحرير كې دَ پښتو ادب په حواله يوه نوې تجربه محسوسېږي � خو هغه دَ دې ژورې مطالعې دَ تاثر باوجود په شعورې توګه دا كوشش كوي چې هغه دَ پښتو او پښتنو دَ پاره اوليكي او معيارې او ليكي � خو دا هم كېدى شي چې دَ شوق دغه معيارې او تجرباتي ليك دَ " نن" دَ لستونكي دَ ذهني قوت نه بالا وي.. خو ممكنه ده چې دَ دغه نن لوستونكى دومره ذهني، شعورې او عملي قوت حاصل كړي چې دَ شوق دَ " سبا" دپاره ليك مطالعه ورته اسانه شي � دا خبره مې په دې بنياد اوكړه چې شاغلى شوق خپله اعتراف كوي چې هغه دَ نن دَ لوستونكي په ځاى دَ سبا دَ لوستونكي دپاره ليكل كوي"

(طاهر آفريدي ــ ناول " پروني مخونه " دريمه ديباچه ــ 2006)

......"دَ جديد نظم په ميدان كې افضل شوق دَ مختصر ترين جديد نظم ښه شاعر ګڼلى شي � په شاعرى كې دَ رب نواز مائل شاګرد او ملګرى دى � دوئ نظم او غزل دواړه ليكي .. خو فطري ميلان يې نظم نه دى � دَ افضل شوق دَ نظم موضوعات ډېر سنجيده دي � دَ ده لهجه دَ سويلي پښتونخوا ده چې دَ عامو لوستونكو دَ پاره ډېره سليسه نه ده "

(ډاكټر سلمه شاهين ــ" جديد نظم په پښتو كې" پي ايچ ډي مقاله مخ ــ 445)

........."دَ افضل شوق تخليقي زور او كمال ته چې سوچ كوو ، نو دا خبره مخامخ راځي چې هغه څه هم محسوس كړي دي .. نو په عمل كې يې انتها ته رسولي دي � او دَ هغه دغه تخليقي جنون او فكري لېونتوب نن هغه دَ فن په انتها اودروي � غرض ، دَ هغه شعر دى او كه نثر .. په دواړو كې هغه يو لاره وركى، لاروى ليدى شي � دَ هغه سفر ، دَ هغه دَ ذات سفر نه دى بلكه دَ ځان دَ پېژندنې ، دَ ځان دَ بيا بيا پيداكونې سفر دى � دَ هغه دغه وركوالى هغه ته دَ لټون او تلاش يوه داسې جذبه وركړې ده � چې كله كله دغه وركوالى دَ هغه جسماني وجود هم مشكوك كړي � خو داسې نه ده ، هغه شته او شكر دى ، مونږ ليدلى دى � ډېرو به ليدلى وي � خو دَ ده دَ وجودي اظهار كور نيشته ، وطن ئې نيشته � خو بيا هم دَ ده هره رشته څمونږ سره په هنري او فني جواز موجوده ده ، چې قدر يې هم كوو او منو ئې هم � او بله دا ، چې دَ هغه هنري او تخليقي وجود دَ يو ژوندي او متحركه تحريك په شان څمونږ نه ګېر چاپېر ليدى شي"

(حسينه ګل ــ " په لټون ستا دَ ځېرې" مخ ــ 36)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... "ښکاري چې شوق سره دَ ډېرو ناهيلو ناهيله نه دی � ځي او دَ هيلو دَ کاروان سره سم ځي � هغه چې يوه هيله ورسره وي .. اودرېدلی چرته شي � شوق خپل لټون انتها ته رسولی دی � په دې خو مسلسل سفر کې ورك دی او ځانته پېری هم وائي � او بله مهمه خبره دا ده ، چې هغوئ خپلې کيسې هم په زيات کمال او په ډېر شوق وړاندې کوي � په کومو کې چې دَ ده دَ جذبو صداقت برېښي � زه ورته زړور او ريښتونی شاعر په دې وايم چې خبره ښکاره کوي او څه چې احساسوسي ، هغه په شعر کې راکاږي � دَ هغوئ نظمونه مې خوښ په دې خبره شول چې حقيقي او ريښتوني څېرې په فکري هنر او دَ نوي سوچ له لارې داسې څېړل شوي دي � چې هره کيسه دَ لوسنونکي په مزغو کې رقم رقم تصويرونه جوړوي � او زما په اندازه ، همدغه لفظي او فکري انځورګري خو شوق په پښتو شاعرۍ کې له نورو شاعرانو نه منفرده کوي"

)ډاکټر فريده هوډ سېفي ـ "په لټون ستا دَ څېرې" مخ ـ 39(

.... "افضل شوق ځمونږ دَ نوي قبيلې يو ځوان او ډېر ښه شاعر دی � شوق که نظم ليکي او که غزل .. دواړه ښه ليکي � زه دَ افضل شوق په شاعرۍ کې ډېره بې ساختګي محسوسوم � او زما په نزد په شاعرۍ کې تر ټولو لوئی کمال هم دغه بې ساختګي ده � په خالي الفاظو او دَ فن په پېچيدګيانو شاعري ، شاعری خو وي .. خو شايد چې دومره اثر په کې نه وي او ښه شاعرکله هم دا پابندياني نه قبلوي � هغه خو دَ زړه خبره کوي او هغه خبره که په ځان پسخوند وهل وي هم .. نو ځان ترې نه ژغوري � لکه شوق چې وائي

مازې دَ يار دَ موسولو په نيت

ټوکه په ځان کول څه ټوکه نه ده

)سهېل جعفر ـ " شلېدلی امېل" دوم فلېپ ـ 1987(

.... "دَ افضل شوق په غزل او نظم کې اختصار ليدی شي ... کوم چې هغه په شعوري توګه کوي � دَ هغه په شاعرۍ کې بنيادي اهميت دَ احساس دی � سليم راز صاحب چې دَ شوق شاعري دَ سريالزم په سرحدونو کې داخله شوي ګڼي او سعيد ګوهر ورته مجازي عشق نه دَ حقيقي عشق په لور يوُن وائي .. خو زه دې دواړو سره اختلاف کوم او دَ خپلې مطالعې په رڼا کې وايم چې دَ افضل شوق شاعري دراصل دَ ريلزم او سريالزم يو حسين امتزاج دی"

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)فېصل فاران ــ هفت روزه "روشن پاکستان" نېټه7�14نومبر 2003(

———

.... "هر لوئی او رېښتونی فنکار همېشه دَ نوو، خيالاتو او حقائقو په تلاش کې وي او دغه تلاش او جستجو په شوق باندې هم دَ نوؤ دريافتونو دروازې خلاسوي � افضل شوق په بنيادي توګه يو سياح فنکار دی � او په پنجابۍ وئيلی کېږي چې " شوق دا کوئي مول نهين" (دَ شوق هيڅ قيمت نيشته) ځکه خو دې عالمي شوق وَ افضل شوق ته شهرت ورپه ګوته کړو � دَ افضل شوق سياحت دَ نورو سياحانو نه ممتاز ځکه دی چې هغه يو فنکار هم دی � دَ هغه په سياحت کې چې خومره فن دی .. هومره يې په فن کې سياحت ليدآ شي"

)عبدالهادي حېران ــ هفت روزه" روشن پاکستان " نېټه 1- 8 جولائي 2003 (

———

.... "افضل شوق .. چې بې وزره دَ خپلو خيالاتو او افکارو په سهاره الوتی ليدلی شي .. بلکه دَ دې کره ارض سينه يې هم څېرلې ده او مخته اوتی دی � هغه دی خو انسان .. لاکن دَ يو نه ښکاره کېدونکي انسان په رنګه چې جادوئۍ ټوپۍ يې په سر کړې ده � زما يقين دی چې که دَ هغه په کتابونو باندې دَ هغه تصويرونه نه وی .. نو هغه ته دَ هر قسم څيز شکل ورکول کېدی شو� ماته دَ هغه دَ وړمبۍ شعري مجموعې دَ چاپېدو وخت ښه په ياد دی .. چې هغه يې دَ شهرت وَ آسمانونو ته رسولی وؤ � داسې خو هغه په پښتو کې ليکل کوي خو دَ ليکلو معيار يې انګرېزی، فرانسيسی، اُردو او نورو مخته اوتو ژبو دَ ليکوالانو نه په هيڅ معنا کم نه دی � نو ځکه هغه ته تش دَ پښتو شاعر يا اديب وئيل .. دَ هغه شخصيت محدود کول دي � ولې چې دَ هغه په افکارو کې آفاقي رنګ دَ عصري تقاضو مطابق ليدی شي"

)رفعت اعوان ــ " روزنامه جنګ کوئټه" نېټه 17 مارچ 2005(

———

.... "دَ افضل شوق تحريرونو زه داسې په ګرفت کې واخيستم چې ما دَ هغه درې واړه سفرنامې اولوستلې � په پښتو کې دَ هغه سفرنامو دَ يو نوي انداز رواج راويستو� په خپل ځانګړي طرز کې افضل شوق په ادبي دُنيا کې ډېر اوچت شهرت لري � شاعر خو هغه .. اول هم ډېر مقبوله دی � دَ هغه مختصر نظمونه چې هغه په يورپ کې ليکلي دي هم دَ منظومې سفرنامې حېثيت لري � دَ کوم دَپاره چې هغه دَ شاباشي مستحق دی � دَ هغه په سفرنامو دَ قاري دپاره دَ دلچسپيانو سره سره عمراني مطالعې او معلومات قدم په قدم ليدلی شي" �

)عمرګل عسکر ــ " روزنامه جنګ کوئټه" نېټه 19 مئي 2005(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

........."کله چې ما دَ افضل شوق نوئاَ کتاب اولوستلو ، نو ماته دَ نوي عالمي ادبي اصطلاح را په ياده شوه � افضل شوق باچا سړی دی چې کتابونه په ملګرو کې مُفت تقسيموي � او دَ مارکېټنګ هيڅ شوق نه لري � لاکن که دَ افضل شوق دغه دلچسپه کتابونه که په يورپ کې په انګرېزي ژبې کې چاپ کېدلو .. نو په لکهونو کاپياني به يې خرڅې شوي وی � دَ هغه په سفرنامو کې نه يواځې دَ سفر حالونه دي بلکه په دې کې دَ هر ليدلي ملك ادبي، ثقافتي، سياسي، سماجي او معاشرتي صورتحال او معلومات هم ليدلی شي � دَ هغه په سفرونو کې دَ قره العين حېدر دَ ګلګست خاصې هم شته او دَ " نيو ريالزم" تهيوري هم ..ځکه په فن کې ځمونږ افضل باکمال دی"

)فاروق سرور ــ " روزنامه جنګ کوئټه" نېټه 16دسمبر 2004(

........."سفرنامه ليکل دَ هر چا کار نه دی � ما ډېري سفرنامې لوستي دي چې دَ کتاب په سر يې سفرنامه ليکلي وي � خو ولې هغه خو يا رپورتاژ وي او يا يوه ډائرئ � خو افضل شوق چې کومې سفرنامې ليکلي دي .. هغه په رېښتيا سفرنامې دي � ځان يې پسې کړولی دی � په کور کې يې څه خيالي سفرنامې نه دي ليکلي � دَ هغه په سفرنامو کې داسې محسوسېږي لکه چې دا بيان .. بلکه په حقيقي نظر دَ ٓ دغه مقام سپل کوي � افضل شوق يو داسې معتبر نوم دی چې دَ لر وبر او جنوبي پښتونخوا ليکوال يې نوم په ډېر ادب او احترام اخلي � هغه که نثر ليکي او که نظم .. په دواړو کې يې ډېر زيات مهارت دی � بلکې زه خو بعضې بعضې ليکوالانوته .. کوم چې دَ سفرونو شوقيان دي او سفرنامې ليکي وايم � چې دَ سفرنامې چل دې دَ ښاغلي افضل شوق نه زده کړي"

)مصور قرېشي ــ " روزنامه وحدت پښور" نېټه 19 فروري 2005(

........."افضل شوق چې تعلق يې دَ کوئټه بلوچستان نه دی ..دَ پښتو ژبې يو ډېر ېږندلی اديب او شاعر او مشهور سفرنامه نګار دی � هغه چې ځومره ادبي کتابونه هم چاپ کړي دي .. دَ پښتو سنجيده قارئينو کې ډېر زيات خوښ کړي او ستائلي دي � هغه دَ يورپ په سفرونو کې دَ هر ځای او ښار وَ هر هغه څيز ته ګوته نيولي ده .. چې يو بهترين او کامياب سفرنامه نګار يې قلم بند کوي � هغه دَ هر ملك او ښار دَ اوسېدونکو خلقو بودوباش نه علاوه تهذيب وتمدن ته دَ يو ښه صحافي په نظر هم کتلي دي � دَ پښتو په ليکلی شوۀ روائتي سفرنامو کې افضل شوق په ورمبي ځل انفراديت او جدت څکه پيدا کړو� چې هغه دَ محل وقوع په مناسبت دَ هري خبري آغاز کوي � او دغه خاصه دَ هغه په نظم ليکلو کې هم ليدی شي "

)سنډې مېګزين .. " روزنامه مشرق پښور" نېټه � 7 نومبر 2004(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

……… "لېوني مې ډېر اوليدلوخو دَ شوق غونډي لېونی مې هيڅرته نه اوليدو � چې په فټ بال اخته شو ، نو له فټ بال سره ې دَ مجنون غونډي عشق شروع کړو� چې دا تنده يې ماته شوه ، نو دَ شعر په لېونی لوبه داسې اخته شو � چې په يوه وخت کې به يې دري څلور منظوم شيان اوليکل � دغه رنګه چې دَ کمپېرنګ په موذي مرض اخته شو .. نو له رېډيو پاکستان کوئټې نه پښتو " امېل" پروګرام يې دومره په مستۍ کاميابۍاو په شوق شپږ کاله مسلسل اوچلولو .. چې فلمي هېروئيني مسرت شاهين غونډي يې دَ ستورو په شمېر خپل پرستاران پيدا کړل � او بيا چې په سياحت بوخت شو .. نو او س چې يې حال کوې ، نو پته به اولګي چې فلاني ملك له لاړ دی �

)پروفېسر محمود اياز ــ مياشتنۍ مجله .. " ليك " مئي جون 1996(

……… "افضل شوق زمونږ دَ دې سيمې نه بلکه دَ پښتو ژبې هغه خوږ ژبی شاعر دی چې پښتو ژبې او پښتون قام ته ورپېښې سترې او دَ هغو سترېو دردونه دَ ده دَ شاعرۍ بنيادي موضوعات دي � ځکه خو دَ شوق په شاعرۍ کې دَ غم جانان سره سره غم دوران ډېر نمايان دی � دَ شوق صاحب شاعرانه احساس مونږ دَ ده په غزلو او نظمونو کې ښخي واضح ليدلی شو � ځکه چې دَ شوق صاحب نظمونه واقعي دَ خپل وسعت او اثر په وجه په پښتو ادب کې ځانته جلا او ښل مقام لري"

)فېض محمد شهزاد ــ "جرس نظم نمبر" کال 2001 .. مخ 1009(

……… "(دَ افضل شوق دَ يوه نظم دَ لاري) .. هغه که له ژونده تنګ دی او ژوند دَ خپلو اوږو بار بولي .. هغه دَ نن دَ بې حسي ټولنې ساړه لاسونه دي چې دَ انسان دَ مينې ګرم وجود يې په ساړه او بې حسه وجد بدل کړی دی � دَ ماده پرستۍ زهر يې دَ انسانانو مينې، کلي او ښارونه په ژوندۍ اديره بدل کړی دی � افضل شوق دَ ژوند دا ظاهري ښکلا نه قبلوي � دئې دَ نن ښائست او تش دَ بې معنا لفاظي قائله نه دی � افضل شوق دَ مينې له جذبو څخه خلاسې رشتې تش ګلان ګڼې � افضل شوق دراصل دَ نظم شاعر دی � دَ ده کوچنې مګر جامع نظمونه دَ ده وَ شاعرۍ ته ژوند وربخښلي دی � دَ ده جذبې دَ لفظونو محتاجه نه دي بلکه لفظونه دَ ده په جذبو دَ ځان تول زياتوي � دئې دَ نظم ګو شاعرانو په صف کې ځان نه دروي .. بلکه دئې خپل نظمونه دَ نظمونو په صف کې دروي � افضل شوق نه دَ مقابلې ښکار دی .. نه دَ شهرت په تلاش دی او نه دَ صف بندۍ قائله�

)نصيب الله سيماب ــ "جرس نظم نمبر" کال 2001.. مخ 1121او 1123(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"افضل شوق ته نذر"

دَ سفر شوق دي سترې مه کړه دَ فکرونو اوږې

دَ اروپا نه دي پښتون کور ته سوچونه راوړل

دَ امنيت خوب دي رښتيا شه په ښايست مئينه

بارودو سوۀ سترغليو له دي خوبونه راوړل

*****

دَ روم،اټلي،سپېن،جرمني،سکاټ لېنډدَهرځاى چې وي

پري زادگيو او خوشبويو پسې شوق کړی یُون دی

مطالعه ده ، تجزيه که مطلب تنده ده

ويړ کائنات کې دَ ښکلا دَ سرچينې لټون دی

*****

دَ نظر تنده دي سړه نه کړه دَ واورو کوڅو

دَ طلب سترگې دي لا نور نور منظرونه غواړي

دَ کائنات دَ مصور دَ هر شاهکار په لټون

شوق دی دَ ويړ جهان دَ گوټ گوټ سفرونه غواړي

*****

دَ ژوند او ژواك، خوراك او ځښاك په باب به وي مهذب

ټول دَ هوس درياب کې ډوب دي ناخبر دَ ځانه

دَ مقدسو رشتو نرخ تر سرې کاسېرې کم دی

رقص دی ، نغمه ده ، خوشبوئی دَ آزادي پرېمانه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

*****

منمه شوقه! په اُلفت کې هم افغان ګڼې ځان

لېمه دي ټيټ کړه سرلوړي دي دَ ځان اوساتله

يو " ونېسا" څه ، ترتا ټولې پېرنګۍ شه قربان

دَ سيالو سيال وې او پښتو دي په کې اوپالله

*****

چې سائې خپلو کې ګډېږي او يو کېږي سره

"دَ مقدس ښار فرېبي ژوند" په راز پوهی شوې که نا؟

دَ لاراکُوك هغه کلك خواست دَ ډانس دې ولې رد کړو؟

دَ سپلاني پښتون دَ زړه په آّواز پوهی شوې که نا؟

*****

دَ جذبو جنګ چګې چرته خوړ شي ته ترې لري تښتې

ته دَ مغرب دَ دروغجنې موسکا نيت پېژنې

تا دَ سفر داستان کې راز دی دَ قدرونو نغښتی!

دَ خپل فطرت په ضد افضل يې پښتون پت پېژنې

*****

مائيکل اېنجلو ته هوسېږي سرې مخمورې پېغلې

که خنده رويه دي دولت ګټي .... جنسي آّلې دي

او دَ موزارټ په موسيقي مستې مسرورې پېغلې

دَ محبت دپاره هر زړه ته دَ سرو تالې دي

*****

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا ته دَ خپل وطن دَ خوارو خواره ورځ ښکارېده

دَ ائیفل ټاوْر دَ نظارو په ښکلاګانو کې هم

په خپل وطن کې دَ بارودو بُوئ دې نه هېرېده

دَ خوشبویانو دَ هېواد په خوشبویانو کې هم

*****

تا دَ لندن دَ سرېتوب پټې څېرې اولیدې

په ځان مئین دي په شراب او په دولت مئین دي

په انګورې اوبو چې ګ پائې دَ عربو ..... شېخان

دین یې بدنام کړو په هوس او په شهوت مئین دي

*****

لفظي تصویر دې هر منظر کړو په هنر او کمال

ځان دې غلام نه کړو دَ مستو سحرګرو سترګو

څومره یادونه په کې عکس شو دَ ښائست او جمال

در جار شم شوقه! ستا له ښکلو انځورګرو سترګو

*****

ته اېشین وې ، ته پښتون وې که نا بل څه چل ووا!

توپیر دې بد ګڼه انسان وې هغه سپین وې که تور

"مزل په واورو باندې" ګران وې خوهمت دې مل وو

سفر دې اوکړو په اُمید " دَ لمر دَ کلي په لور"

*****

دَ خوشحالۍ دَ ورځو شپو سپرلی ارمان دَ وطن

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ نړئيزو سپلانيانو دَ قطار سالاره

دَ امن ناوې ته لېواله واړه جنجيان دَ وطن

ته دَ پښتون سنګر دَ خوب تعبير يې شوقه ياره

��������

دَ افضل شوق دَ دووْ سفرنامو" مزل په واورو باندې" او" دَ لمر دَ کلي په لور" په تاثر کې دا نظم اوليکلی شو � دغه دَ يورپ سفرنامې په پښتو ادب کې يوه ګټه وره اضافه ده او دَ يو پښتون سپلاني شاعر، اديب، سفرنامه نګار دَ پښتو سره دَ بې کچه مينې يو نه هېرېدونی ثبوت دی "

)نورالاسلام سنګر _ اسلام آباد کال 2005(

ايوارډ

تا په ازغو دَ مزلونو جوړ قسم کړی دی

چې دَ احساس درد دې راوينښ شي

نو دَ کوره اوځې

په کلو ګرځې

په ښارونو

په ملکونو ګرځې

دَ ښاپېرو،

دَ ګل غوټيو ميلو کې ځان هم ورك کړې

"دَ يو خېرې په لټون" څومره څېرې

خپلې ګڼې ؟

دغه لټون

او دا تلاش دې څه بې شانه ښه دی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما پښتو ته دې پرې ځومره ډېر څه اوګټلو

ستا دَ هنر دَ رڼاګانو دُنيا خړه مه شه

ستا پښتنې ارمانېه فکر کې لوخړه مه شه

زما پښتو په دې رڼا

او ستا په فکر پائې

ته چې شاعر يې

ته چې مينه غواړې

حسن غواړې

دغه غوښتنې هم دَ دغسې فطرت خاصه ده

ستا دَ " شلېدلی امېل" ټولې جذبې

ماته دَ حسن دَ ښکلا دَ باغ سندرې وائې

دغه " شلېدلی امېل" داسې چې دانه وانه دی

دَ دې امېل دانه وانه مرۍ زه داسې ګڼم

لکه زما دَ پښتنو خواره واره هډونه

دا که راغونډ شي

نو زما وجود به وده اوکړي

دا که راغونډ شي

ته به هم دَ سکون ساه واخلې

دا که راغونډ شي

نو زما هستۍ به

دَ دُنيا لوئې هستۍ اومني..

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

تسلیم به یې کړي

بس دَ جذبو او دَ هنر سفر دې

دغسې په منډه اوسه

په دې سفر کې

دَ " اووه گامه مزل" سندره هېره نه کړې

دغې سندرې خو دَ هر فکر اظهار کړی دی

دغه سندرې خو هم ستا وجود

او ستا نامه هم

په گل درو

او په گل مخونو داسې اوشیندله

لکه دَ پېغلې دَ اوربل خوه وره خوشبوئي

لکه زما دَ پښتني وجود دَ عطرو خوله

دغه سندره که زما او ستا دَ خیاله اوځي

نو دَ خیالونو او رنگونو چم به غلی نه شي؟

منم چې ته دَ انعامونو نه بې نیازه گرځې

په اېوارډونو دې څه کار نیشته دی

خو یو اېوارډ او یو انعام

خو داسې هم وي گله!!

چې دَ خپل قام دَ اولس زړونو کې

یو ځای اولري

دغه انعام شاید چې تا اخیستی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه اړوارډ لکه هم تا ګټلی

)حسینه ګل � " درې میاشتېنۍ جرس کراچۍ" ګڼه 47 مه، مخ � 88 - 89(

افضل شوق دَ سیلالو ژبو دَ لیکوالانو په نظر کې

)دَځینو نورو پښتو نقادانو او سیلالو ژبو دَ لیکوالانو تنقیدي آراء .... ، چې دَ امریکائي شاعرې او لیکوالې الې بولنګ له اړخه دَ افضل شوق پښتو شاعرۍ په انګلسيژبې کې ژباړلو سمدستي دَ "ټوئیسټ آف فېټس" په نامه کتاب کې په ریکارډ باندې راغلي دي� زه غواړم چې دَ نیټ دَ لارې خپل دا تنقیدي زیار دَ نورو نقادانو په رائیو هم مثبت او منطقي دلیل ته اورَسوم - چې دَ ښاغلي شوق دَ ادبي کړاؤونو او فکري سترِوحق پرې ادا شي - ځکه زه دا مناسب ګڼم چې دا لاندې ورکړل شوې رائیې دَ انټرنیټ دَ دې برخې په ذریعه خلقو ته اورسوم - حسینه(

...... "دَ شوق په شاعرۍ کې نوې فکري عکسونه او موضوعات دَ نړۍ دَ خلګو توجوه ګټلو سوب ګرځېدلی شي- ولې چې دَ هغه په لیک کې داسې خوبونه مخې ته راځي چې په کې دَ یو مکمل انسان ښېره داسې څرګندېږي چې په ویښه لیدل یې له امکان نه وتی خبره ده � لاکن دَ دې شاعر مسلسل لټون زه په دې مجبوره کړم چې دَ افضل شوق افکار نړۍ ته په دې نیت وړاندې کړم چې په بېلابېلو جغرافیائي څنډو کې دَ مېشته شوؤ انسانانو تر منځه دَ ژبو ، مذهبونو او کلتوري توپیر پرته هم تر خپلوحیاتیاتي بنې، خندا ژړا، مطالب، حاجتونه، مینه او دَ نفرت اظهار، تنده لوږه .. هن چې دَ ژوند او مرګ سره هم په یو رنګه دردونو او کېفیتونو کې مخامخ کېږي � هیله کوم چې شوق به خپل دغه لټون او لیک دَ یو بل سره ګندلی وَلري "

)الې بولنګ .. امریکا - " ټوئیسټ آف فېټس" مخ - ۱۰ او ۱۱ (

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

..... "دَ افضل شوق فکر او خیال ډېر اساسیت په دي خبره لري چي هغه انسان دَ خپل فطرت په سمون وړاندي کولو هڅه کوي � هغه مینه غړَوي .. دَ یو تجربه کار مینه وال په حېثیت او هغه درد او خوندپه خپلو افکارو کې احساسَول غواړي چي انسانان یې متلاشي دی"

)اندریا سرکاني .. رومانیا- " ټوئیسټ آف فېټس" - مخ ۹ (

..... "داسې خو دَ هرې ژبې دَ شاعرۍ یا ادب ژباړه کېږي خو زما په خیال چي زمونږ په هېواد کې داسې مثالونه ډېر کم دي چي دَ یو انګرېز دَ لاسه په انګرېزۍ کې دَ قامي ژبو او په خاص توګه دَ پښتو ژبې دَ افکارو ژباړنه شوی وي � خو دَ افضل شوق دَ ۳۳۳پښتو نظمونو ترجمه دَ امریکائي شاعرې او آرټسټې الې بولنګ په خوږه امریکائي انګرېزي لهجه کې یو مثال دی � کوم چي دَ ښاغلي شوق دَ شاعرۍ آفاقی رنګ ، خوند او فکري اهمیت یو په دوه زیاتَوي � دَ الې بولنګ دغه کتاب" ټوئیسټ آف فېټس" دَ افضل شوق دپاره یو غټ اعزاز دی چي دئی ممتاز کوي په پښتو شاعرانو کې" ...

)افتخار عارف .. چیرمېن اکادمي ادبیات پاکستان - ریکارډ شوي رائیې" دَ ټوئیسټ آف فېټس مخکتنه - اسلام آباد � نېټه .. ۲۱م ستمبر۲۰۰٦ (

..... "محترمې الې بولنګ دَ مشرق او مغرب تر منځه پُل جوړ کړو چي کله یې دَ افضل شوق پښتني شعري افکار مغربي دُنیا ته وړاندې کړو � یعني افضل شوق چي کومې ایندارې دَ خپل قام او ملت په حقله وړاندې کول غوښتلو .. هغه الې صاحبه ممکن کړو او دَ شوق شاعرۍ یې په انګرېزۍ کې واړَوله � ځکه خو نن په ټوئیسټ آف فېټس باندې ستر نقادان خبرې کوي"

)شېرباز خان .. نمائنده روزنامه ډان اسلام آباد - دَ چاپ نېټه - ۲۲م ستمبر ۰٦� مخ ۱۹(

..... "دَ هغه فکري اپروچ په حقائقو باندې اړه لري � هغه دَ یومثالي شخص په تلاش کې لیدل کېږي - او انسانان په دي خبره پارَوي چي هغوئ دَ هغه ځېښتن سره رښته دَ رښتوني انسانانو په څېر اوساتي چي هغوئ یې تخلیق کړي دي"

)ارناني � آئي � پاپیتو .. فلپائن � " ټوئیسیټ آف فېټس" مخ ۹(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... "په ادب کې ترجمه هرکله داسې رول ادا کوي لکه يو پُل چې دَ دوؤ ژبو دَ لوستونکو تر منځه جوړ شي - لاکن چې کله ترجمه دَ نړۍ ژبې انګرېزۍ کې کېږي نو دَ دې مطلب دا وي چې خبره دَ نړۍ په سر منظر عام ته جوړه شوه � نو ځکه زه دې پښتون شاعر افضل شوق ته دَ هغه په نړيوال کېدلو اومبارکي ورکوم"

)ډاکټر طارق رحمان .. اسلام آباد - ټوئيسټ آف فېټس مخکتنه � نېټه ۲۱م ستمبر ۲۰۰٦(

.... "دَ افضل شوق نظمونه څومره چې وړوکې دي ، هغومره تاثير ناکه هم دي � مثال يې دَ توپک دَ ګولۍ دی چې وي وړوکې خو انسان وجني"

)هاشم بابر .. اسلام آباد � خېبر ټي وي چېنل / ټوئيسټ آف فېټس � مخ ۷ (

.... "زه داسې محسوسَوم لکه افضل شوق چې هغه څه ليکي کوم څه چې زه ليکل غواړم � ځکه خو هغه او دَ هغه افکار راته خپل خپل ښکاري - دَ هغه لفظونه دَ لوستونکي دَ ذهن دَ خوښې خوراک جوړېدلی شي - دَ هغه دَ شاعرۍ لوستلو ورسته زه په دې نتيجه اورسېدم چې دَ هغه په افکارو کې رومانيت له محروميانو سره اوږه وهي - غربت، مرګ ژوبله ، بې انصافي ، او غېر انساني روئيې دَ هغه ذهن او زړه په لړزان کړی دی - دَ افضل شوق په شاعرۍ کې ډېر زيات نظمونه زما خوښ دي � زه دَ هغه په شاعرۍ کې اختصار خوښَوم � هغه په څو لفظونو يا مصرعو کې لوي کيسې وړاندې کوي - ځکه زه له ګرانو لوستونکو هيله کوم چې زما دغه ډېر ښه ملګری افضل شوق شاعرۍ به وَ لولي او خوښه به يې کړي"

)ماليسا لوندين ... امريکا - " فار دي لو آف ورډز- "خېبر واچ " اي مېګزين ("

.... "دَ پښتو ادب ژباړنه داسې خو په اُردو، پنجابۍ او نورو قامي او مقامي ژبې کې شوې ده خو دَ افضل شوق دَ پښتو شاعرۍ دغه انګرېزي ژباړه ځانګړی حېثيت لري او دلته دا خبره خرګنده شوه چې دَ مشرق سيمه ايز افکار که په ښه توګه قلم بند شي نو دَ مغرب لوستونکي متاثره کولې شي .. لکه افضل شوق چې دا خبره ثابته کړه چې هغه نه يوازې دَ پښتنو شاعر دی بلکه دَ هغه فکر ته مغرب هم ګوته په غاښ دی - شوق هم لکه غني خان ځانته دَ نظم ميدان خوښ کړی دی او نوم په کې ګټي لګيا دی � دَ افضل شوق زيار دَ ستائينې وړ دي"

)خرم خرام صديقي ... اکېډمي ادبيات پاکستان - بلوچستان ټائمز کوئټه (�

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

..... "افضل شوق دَ مئين زړه او خوبَولي ذهن شاعر دی - هغه دَ امن په هيله انسان دَ انساني روح سره ملګرى خوښَوي - هغه رښتيا په ګوته کوي او لوستونکو ته حقائق وړاندي کوي - دَ" ټوئيسټ آف فېټس" لوستلو ورسته ما په هغه کې انسان دوسته شاعر وَ لټوَلو - دَ هغه په نظمونو فکري چينې دَ ژوند ارتقاء عمل په زړونو کې ځاى جوړَوي - او معروضي (وقتي) حالاتو دَ اثراتو څخه يې متاثر ګڼې - هغه دَ وخت سره سم په وړاندي روان ښکاري - لکه نور شاعران چې هغه دَ خوب شاعر ګڼي ، زما هم داسي رائيې ده خو هغه خوب ته حقيقي رنګ ورکوي - ځکه خو اوريجنل محسوسېږي - دَ شاعر شاعري ژوره فهمه او سدا بهار ده- او راتلونکی نسل هم ورنه استفاده کولی شي � دَ هغه شاعرى زړه راښکونکي ده او زه ورته دَ لوی عمر دُعا کوم چې هغه دَ خپل قام قيمتي غمی جوړ شي"

)بېنيتا پريم چند .. کېنتا وېلي ، پيراک ملائيشيا - خبرواچ � اي مېګرين /

بلو چستان ټائمز - مخ - ۱۰(

.... "آرټ او لټرېچر هغه يوازينۍ لارې دي چې امن يقيي کوي - ولې چې دَ ادبي فکر هيڅ چرته پُولي نه وي - زه دا خواهش کوم چې دَ افضل شوق او الې په رنګه که ادب تر لرې لرې پورې اورسَولی شي نو انسان به انسان ته نيږدې شي - او دا خبره به مخې ته راشي چې انسانان ټول يو رنګه دي"

)شېزي زيدي .. تبصره نګار روزنامه " دي نيوز اسلام آباد- نېټه ۲۲م

ستمبر ۲۰۰٦ � مخ � مېټروپوليټن ۴(

.... "افضل شوق دَ خپلو افکارو په بنياد دا خبره په ډاګه کوي چې انسان چې هر چرته وی .. انسان دی - نو ځکه دا شاعر ځانته پښتون سره سره انسان هم وئيلو کې وياړ محسوسَوي � کوم چې دائی په نورو قاموالو مفکرانو کې مخه ور کوي"

)طارق شاهد .. اسلام آباد � روزنامه" جناح اسلام آباد" نېټه � ٦ستمبر ۲۰۰٦(

....."افضل شوق دومره آزاد دی لکه آزاد نظم ، خو دَ ده فکري زغل دَ دُنيا تر ګوټ ګوټ پورې دی او دئی غواړي چې دُنيا ته خپل افکار اورسَوي - يو خواته افضل شوق شي او بلې خواته امريکن الې بولنګ ، خبره به ولې دُنياوي رنګ نه اخلې � افضل شوق دَ يخې شوې انساني روئيو ته تاؤ ورکول غواړي � هغه انسان په مثالي بنه لټول غواړي "

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

)ډاکټر شېر زمان طائزی � روزنامه "ډان" / روزنامه "دي نيوز" ٢٠٠٦(

....."زه دَ ګراني الپ بولنګ دَ خبري سره متفق يم چې مونږه ټول ټال انسانان، يو رقم يُو - زمونږ جذبات، احساسات او حاجات يو رقم دي - زه په دې هم اتفاق کوم چې شاعرئ اورمرو نشي ترجمه کېدای � لاکن فکر او خيال په خپلو خپلو ټکو کې اړولی شي � لکه الپ بولنګ په ډېره ښه طريقه دَ افضل شوق شاعرئ انګرېزئ ژبې ته اړولي ده"

)ډاکټر قابل خان .. اسلام آباد � ټوئيسټ آف فېټس مخکتنه / بلوچستان ټائمز ٢٠٠٦(

...."يو ښاغلی دَ باران هغه دی چې په سمندر کې دَ سيپي په خلې کې ورلوېږي او موتي ترېنه جوړېږي او بل ښاغلی هغه دی چې په ډېران لوېږي چې دَ سخا ښيزونو نه نور نور بد بُوی راوکاږي - داسې هر څوک شاعري کوي خو افضل شوق موتيانې پېري او خپل اثر پرېدي - افضل شوق ژوند ته په حقيقي معنو کې ګوري او خيالات يې لوستونکې متاثره کوي � زه دَ شوق دَ شاعرئ دَ يوې عامې لوستونکې او پرستارې په حېثيت ډېره مينه په يو نظم " لو اينډ سېنټيمنټس" کې وراندې کوم ،

توره شپه وه

وېرېدمه خو يو کس راته ويلو

"مه وېرېږه

ګوره زه تا سره جوخت ولاړ يم"

دومره وئيلو ورسته يې

په سترګو کې دوې سترګې

رااچولو ورسته اوويلو

"زه انسان يم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسره مينه انسان په رنګ کومه

هله راشه زما ځنګ ته"

او چې زه يې شوم تر څنګه

نو ما اوليدو په خپلو سترګو باندې

يو انسان دَ هغه کس سترګو کې

چې ماته خپل خپل ښکارېدلو

لکه هغه چې هم زه يم

زه چې هم هغه يم

)پښتو ته دَ انګلش ژباړه .... سيده حسينه ګل (

)زېني ډيسوجا ... انډيا - شوق ته اې مېل دَ انټر نيټ دَ لارې(

حسينه ګل

زيارت کاکا صاحب _ نوښار

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

افضل شوق دَ پُوښتنو په رڼا کې

کله هم يو شخصيت څوك دَ هغه دَ فن يا دَ فکر په حواله نه خو صحيح پېژندلی شي او نه يې ليدلی شي ــــــ افضل شوق ما ليدلی هم دی او زه يې پېژنم هم .. او دا زما هاغه دعوه ده چې ښاغلی افضل شوق زه دَ خپلې پېژندګلو په اساس په دې پوښتنو کې دَ هغه نورو ټول پښتنو ته په يو نوي، جدا او منفرد رنګ کې نه يواځې دَ خپل فکر او فن په يو فني او هنري بڼه کې دَ وړاندې کولو کوشش کوم ــــ بلکه دَ ادب په حقله دَ هغه دَ نظرياتو، دَ هغه دَ مطالعې يو صحيح تصوير تاسو ته هم وړاندې کوم � دا پوښتنې ما دَ هغه نه په بېلو بېلو موقعو کړې دي�

وړمبۍ پوښتنه

حسينه- ستا په باب هيڅوك دا نه شي وئيلی چې ته څوك يې او څه

کول يا لټول غواړې؟؟

شوق - انسان يم ، انسان اوسېدل غواړم.. او داسې انسان لټول غواړم � چې هغه په هره معنا واقعيانسان

وي .. دَ انسان په رنګه اشرف المخلوقات انسان �

خو.. دومره وئيلو ورستو افضل شوق چپ پاتې شو او داسې ښکاره کېدو لکه هغه چې څه وئيل غواړي .. خو ژبه ورسره ملګري نه کوي � خواوشاته يې په مرو اوکتلو او په نرۍ معصومه موسکا کې يې .. هرڅه داسې راونغاړلو � لکه هغه چې هيچرته انسان نه ويني او خپله هم دننه مات رامات شوی وي � او اوس بيرته ځان رغول غواړي .. ځان او ذات دَ انسان په توګه تکميلول غواړي .. دَ يو رښتوني انسان په بڼه � خو، څنګه ؟ شايد چې دَ دې خبرې ځواب دَ هغه سره هم نه وو .. ځکه خو چپ وو او په وړمبي ځل ما خندنی افضل شوق دومره سنجيده ليدلی وو � په دې مې خبرې په بله واړولې

دومه پوښتنه

حسينه- دَ موجوده پښتو ادب په حقله ستاسو فکر؟

په دې پوښتنه ښاغلی افضل شوق مايوس هم ډېر وو او څه قدرې جذباتي هم .. ده اووې چې...

شوق - نن سبا په پښتو ادب کې بازاري قسمه ادب ميانځ ته راوړلی شوی دی � پښتانه اديبان شاعران دَ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقدار خيال خو کوي .. خو دَ معيار لحاظ نه ساتي .. زما په خيال که دَ ادب معنا هم دغه ده .. نو بيا خو زمونږ کلاسيکي ادب دومره موړپټ دی .. په خپلو کلاسيکي رواياتو دومره شکلی دی چې نور ادب مونږ ته هڅو ليکل نه دي په کار � ځکه چې پښتانه اديبان شاعران په مقاميت زيات يقين ساتي او دَ مودو راسپې هاغه زاړه موضوعات دي .. چې دَ ادب په نوم ليکلی شي � خو کوم ادب چې خوشحال بابا، حمزه بابا، غني خان ، قلندر ، کاظم خان شيدا او رحمان بابا تخليق کړی دی .. نو هغه کافي دی � ولې چې دَ نن شاعر اديب دَ وخت دَ غوښتنو خيال نه ساتي � انساني ژوند او انساني تهذيبونه چې څومره مخ په وړاندې روان دي ،، که چرته ادب دَ يوې ژبې دَ تهذيب په اصلي معنو کې عکاسي کوي نو بيا دَ پښتو ادب دا حال ولې دی؟ پښتانه دومره ورستو پاتې خو هم نه دي � چې شاعران او اديبان يې دَ عالم نه ورستو ښودلو کوشش کوي � او خبره دا ده ، چې دَ هغوئ ادب دَ نن تقاضې ولې نه پوره کوي؟ دې سوال چې کله هم په پښتو ادب کې ځواب پيدا کړو، نو هله به دا وائيو چې پښتو هم سياله ژبه ده ګنې دَ نن ادبي جنګې روئيې دَ پښتو په حق کې نه .. بلکه دَ پښتو دَ تشخص ساتلو خلاف ښکاري ..زما دَ ژبې اديب يا شاعر داسې ولې کوي ؟ کېدی شي چې دَ دې سوال ځواب چا سره وي .. خو دَ خبرو تر حده�

دَ ښاغلي افضل شوق دَ دې نظريې په اورېدو زما په ذهن کې يوه بله پوښتنه راولاړه شوه چې .....

دريمه پوښتنه

حسينه- دا ته کوم ليکل کوې..کوم أسلوب چې تا خپل کړی دی ، په دې خو پښتانه دَ سره هڅو پوهېږي نه ..

نو ته دَ چا دپاره ليکل کوې ؟

دَ دې پوښتنې په ځواب کې ښاغلي افضل شوق اووې چې..

شوق - زه دَ نن دَ پاره ليکل نه کوم .. خوشحال بابا او رحمان بابا ته خو هم دا پته نه وه چې زمونږ ليکل به دومره عالمګيريت او آفاقيت مومي � او هسې هم دَ يو فنکار دَ يو شاعر اديب ژوند خو دَ مرګ نه پس شروع کېږي � زه دا منم چې زما ليکل دَ نن دَ وخت دَ نقادانو دَ پاره دَ اعتراض او تنقيد يو جواز خو دی .. خو دغه ليکل به زما .. دَ پښتنو دَ تاريخ يوه برخه خامخا جوړېږي � په ادب کې چې دَ جديديت کوم أسلوب ما خپل کړی دی .. دا دَ نن دَ وخت دَ حالاتو دَ غوښتنو عين مطابق دی ..او که زه دَ وخت په رفتار او دَ زمانې په حالاتو دَ پوهې شعور لرم .. نو زما دَ ليك دا موجوده معيار به دَ سبا نقاد ضرور مني!! ..

څلورمه پوښتنه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسينه- په پښتو ادب کې دا دومره ډېر حقائق چېرل، رېښتيا ليکل .. دا دَ ادب معنويت ته خو نقصان نه رسوي؟

افضل شوق اووي ..

شوق - شاعر دَ قام سترګې دي .. چې په خپل ماحول کې څه ويني ګوري .. دَ هغې صحيح عکاسي به هغه په خپلو ليکونو کې کوي � خو زه دَ يو شاعر اديب کردار دَ يو حکيم او طبيب هم ګڼم .. هغه لحظه په لحظه دَ خپلې ټولنې دَ رنځ وهلي وجود په نبضونو ګوتې کېږدي او دَ خپلې ټولنې مرضونه معلوموي، دَ هغې تشخيص او علاج کوي � زه هم په خپل دغه کردار کې خپله ذمه واري پوره کوم ... دَ خپلې معاشرې رنځونه تشخيص کوم .. او علاج يې هم تجويز کوم .. دغه علاج که په دومره ډېرو رېښتيا وئيلو او ليکلو کې وي .. نو زه په دې حواله دَ مصلحت نه کار نه اخلم � زما مطلب دا دی چې زه ملېريا ته زکام او دَ خېټې درد ته سر درد نه شم وئيلی � او دا غواړم چې نور اديبان شاعران دې هم دَ مصلحت نه کار نه اخلي او په ډېر صداقت او رېښتونولۍ دې دَ خپلې ژبې او ادب دَ پاره خپل کردار تر سره کړي � ځکه چې دَ شاعر کردار دَ يو تاريخ برخه جوړېږي او تاريخ دَ دروغو په حوالو نه جوړېږي ، بلکه په رېښتياؤ خپل وجود جوړوي�

پنځمه پوښتنه

حسينه- دا څه چې تاسو دَ پښتو او پښتنو دَپاره دَ ادب دَ لارې کوئ � هغې نه مطمئين يئ ؟

په دې سوال افضل شوق اوموسېدو او سر يې اوښورولو او وئيل يې..

شوق - نه .. بالکل نه � ولې چې نه خو زه لا سم په پښتنو پوهې شوی يم او نه پښتانه په ما پوهې شوي دي � ولې چې هغوئ مانه هم دَ ترانو وئيلو يا بابولالی وئيلو توقع لري .. کوم چې زه کله هم نشم کولی � په دې چې دا دَ نن شاعرانه بابولالې دَ پښتو سباوُن ته تاوان رسوي � قامونه نه خو په بابولالو جوړ شوي دي او نه جوړېږي � زما مطلب دَ سندرئيز ادب او دَ ترانو نه انکار نه دی .. او نه تش په تشه سندرې يا ترانې دَ قامونو ادبي ورثه ګڼلی شم � سندرې دَ ذهني او روحاني تفريح ذريعه او ترانې په وقتي توګه دَ يو " مجمعې" جذبات را پارولی خو شي .. خو په يو ادبي شعري " مجموعې" کې يې شاملول دَ شعري ادب سره ناروا ظلم ګڼم �

شپږمه پوښتنه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسينه- داسې ښکاري لکه ته چې په ادب کې هم دَ سائنسي اپروچ قائل يې .. لاکن داسې ځنګه ممکن کېدی شي ؟

افضل شوق په دې سوال لږ له ځانه ورك شانتې شو او بيا يې اووې ..

شوق - زه منم چې ادبي کاوشونه په سائنسي لبارټريانو کې نه شي تيسټ کېدلی .. خو دا ضرور وايم چې سائنس کله هم ادب ته تاوان نه دی رسولی � هغه په دې چې دَ ادبي فکر او شاعرۍ نه بغير سائنس هم خپل تکميل نه شي کولی � سائنس دَ فکري انقلاب نوم دی او دا افکار دَ انساني ژوند سره اړه لري � ژوند يو حقيقت دی او حقيقت په حقائقو ثابتېږي � ځکه خو دَ وختونو او انسانانو تر ميانځه دې رابطې ته ژوند وئيلی شي � او بل طرف ته دغه هر اړخيزه شعري او نثري ادب دَ ژوند عکاس .. دَ وختونو محرك .. او دَ زمانو ګواه بللی شي � نو ځکه زه په ادب کې دَ ريښتياوْ ليکلو او حقائقو چېړلو قائل يم � او يو ښه اديب يا شاعر ته په کار دي .. چې هغه دي دَ نظريو نه بالاتر وي .. ولې چې يو لوئی اديب يا شاعر دَ هيڅ قسم تحريك يا نظريې محتاج نه وي .. بلکه تحريکونه او نظريې دَ اديب نه زېږونه کوي � لاکن په نننې کمرشلا ئز ادب کې اديب څه .. چې زما دَ قام نقادان هم دَ يوې نا يوې نظريې يا تحريك سره تړلي ښکاري � څوك هر څيز ته په سرو عېنکو کې ګوري ، چا شنې عېنګې په سترګو ايښې دي ، او ځينې خو هډو ويني لا هم نه .. څه هم که سترګې لري�

اوومه پوښتنه

حسينه- ريښتيا ليکل خو واقعي چې دَ يوې لوې ګټې نوم دی .. په دې دومره ډېرو ريښتياوْ ليکلو تاته پښتنو څومره انعامونه او ايوارډونه درکړي دي ؟

په دې پوښتنه افضل شوق په خپل مخصوص انداز کې دَ خندا نه شين شو او بيا يې اووئيل ..

شوق - ما ځکه ايوارډونه نه دي ګټلي چې ريښتيا مې ليکلي دي .. ريښتيا ليکلو ته خو په دُنيا کې ايوارډ نه ... سزا ورکولی شي � نو بيا زما په ريښتياوْ به پښتنو ماته څه انعامونه راکول � او خبره دا هم ده چې ما کله کتابونه انعامي مقابلو ته لېږلي هم نه دي � هغه ځکه چې زه تر انعام زيات دَ خپل ضمير تسکين بهتر ګڼم � ما يو انعام ضرور اغيستی دی .. خو هغه هم پښتنو نه .. بلکه حکومت پاکستان راکړی دي په " په لټون ستا دَ څېرې" � خو دلته دا خبره کوم ، چې زما کتابونه زما خواږه دوست سهېل جعفر انعامې مقابلې ته لېږلي وو.. ما نه � او هغه ګواه هم دی چې دا انعام ما څنګه قبول کړو � او يا عظيم خدائی ګواه دی .. چې هغه ورځ ما ځان يو زرخريد شاعر اوګڼلو، چې زه ستېج ته دَ انعام اخيستلو په غرض اوختم � يعني ما دَ خپل ضمير په مرۍ ښپه ايښې وه �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او خبر نه يم چې دَ هغې ورځې نه بيا تر ننه پورې ما يو نظم هم ګوره چې ولې نه دی ليکلې � چرته دَ دې انعام پيسې خو په ما کې دننه پروت ژوندي شاعر ته دَ غاړې زېندۍ نه شوې او يا ...؟

دومره وئيلو ورسته افضل شوق يوه سرِه او اوږده ساه دَ خلې نه داسې اوباسله لکه هغه چې خپل قتل پخپلو لاسو کړی وي.

په آخر کې دَ دې پوښتنو په رڼا کې زه دا وئيلی شم چې افضل شوق دَ حق په لاره روان دی � او دَ يو داسې معيار ضامن ښکاري چې دَ مقدار جوړې کړې پيمانې به اپوته نسکورې کړي � او خپل نوم به دَ سبا دَپاره دَ معياري ادب په ليکوالانو کې په ډېر محنت او حوصله ليکي .. او زما دا دعا ده، چې دَ فن او هنر کوم سفر په کوم صداقت او ريښتونولۍ ده پئيل کړی دی نو دا دې په ډېره کاميابۍ مخ په وړاندې بوځي � چې داسې دَ پښتو ادب خاصکر په نثري ادب کې هم دَ خپل ښکلي نظم په رنګه ښې اضافې اوکړي!!...

پښتون سيلاني افضل شوق

)شوق دَ خپلو تخيلا تې، افسانوي، ډارمائي .. لاکن دَ حقيقي ليکنو په رڼا کې(

دَ ادب او فن دې دُنيا ته په راتګ زما په ذهن کې يو سوال وو... معياري ادب څه دی ؟ او څه ليکل په کار دي؟ دغه سوال دَ خپل دې فني ژوند په هر پړاوْ زه ډېره په اضطراب کې ساتلم � دَ ليك سره سره دَ مطالعې سفر هم جاري وو � دا خو به تاسو منئ چې وخت په وخت دَ پښتو ډېر ښه کتابونه راځي � ما به هم دَ دغه چاپ کېدونکو کتابو نه دَ لوست کار اغيستو.. خو دَ پښتو ادب او ژبې دَپاره چې دَ کوم " معيار" ارماني زه وم .. هاغه معيار راته مخامخ نه ښکارېدو� يوه شپه مې دَ کوئټې نه دَ يو ادبي شان پروګرام دَ اورېدو اتفاق اوشو .. دَ ريډيو انګازې زما سوال ته دَ ځواب څه امکانات واضحه کړل � دغه پروګرام کې دَ ښاغلي افضل شوق دَ نوي شعري مجموعې " شلېدلی امېل" .. (چې ما يې دَ چاپ کېدو ذکر په اولس رسالې يا يو نيم ځل په ريډيو کې دَ ملګرو نه هم اورېدلی وو) .. دَ شاعرۍ او خصوصاً دَ نظم داسې خواږه نغښتې وو چې په اورېدو يې زما دغه اضطراب نور راولړزولو � خو اوس دَ دې اضطراب سره دَ اطمينان او سکون يو داسې احساس هم شامل شوی وو .. چې دَ اضطراب وجود يې شکمن کړو ..!! او بيا دغه کتاب مې تر لاسه کړو� دَ کتاب دَ هر نظم ، غزل نه مې يو داسې کېفيت او داسې سرور تر لاسه کړو .. چې دَ پښتو ادب دَ پاره راته دَ افضل شوق کار او کردار دَ يو ښه معيار ضامن ښکاره شو .....

دَ دې کتاب ټوله شاعري دَ پښتو شاعرۍ، دَ هاغه روائيتي رنګ نه بېخي بې نيازه وه .. کومه چې دَ مودو مودو راسې مونږ لولو� په دې شاعرۍ کې دَ شاعر دَ ليك هر انداز.. دَ ژوند دَ يو نوي آغاز .. دَ فن دَ يوې نوي دُنيا دَ سوچ دَ يوې نوي ادا داسې محرکات نقش وو چې .. دَ يو قاري په حېث يې زما فکر او سوچ ته هم يوه نوي لاره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړه � بیا لږه موده پس دَ افضل شوق سفرنامه " اووه ګامه مزل" چاپ شوه � چې دَ پښتو واحده دَ خپل طرز یوه منفرده سفرنامه ده � دلته هم افضل شوق په نثر کې دَ یو نوي روایت بنیاد کېښودو � پښتو کې هر څوکه دَ نثر دَ لیکلو روایت ډېر کم دی .. خو افضل شوق دَ خپل سېلاني طبعې او فطرت له رُویه پښتو نثري ادب کې دَ اووه ګامه مزل په رنګ کې یوه داسې اضافه کړې ده .. چې دَ معیار روایت یې په ځای ساتلی دی � په دې سفرنامه کې په هر پړاوْ ښاغلي افضل شوق خپل ځان دَ یو روائیتي پښتون په څېر نه دی ښکاره کړی .. بلکه دَ خپل کردار، خپل کار، خپل مقصد تر مخه یې دَ پښتنو دَ قبائلي، قبیلوي رنګ نه ځان ژغورلی دی � دَ پښتنو دَ ژوند، دَ هغوئ پښتني غرور.. دَ داسې ښکلو او تابناکه قدرونو سره یې دَ نورو تهذیبونو ته ځان تیرډې کړی دی � او دَ دغه قومونو، تهذیبونو سره څنګ په څنګ پښتون وګړی او پښتون قوم یې په یو نوي رنګ کې په دې تهذیبونو او قومونو پېژندلی دی � دې سره سره دَ دغه تهذیبونو، دَ دغه قومونو دَ اولس نه هغه خپلو پښتنو ته دَ مینې او محبت دَ لازواله انساني جذبو خواږه راوړي دي � دغه جذبې، دغه رشتې چې دَ رنګ، نسل، دَ ژبې، تفریق یا امتیاز نه لري .. خو دَ انسانیت په قدرونو یقین لري ! ..

دلته افضل شوق په دې سفرنامه کې .. دَ هاغه قدامت پسنده طبقو.. هاغه روئیې هم راواپړولې کومې چې دَ بدلون قائله نه دي .. او په ژوند کې دَ فن، دَ فکر او په تېره دغه رنګ سماجي بدلون ته په ښه نظر نه ګوري .. خو دې سره سره روشن فکره .. ترقي پسندو طبقو دَ افضل شوق دَ دې زیار پوره پوره مرسته کړې ده.. او یقیناً چې بدلون ، هغه که فکري وي ، فني او که سماجي.. هم په دغه طریقه راځي � اودَ دې بدلون آغاز شوق په ډېره نره کړی دی�

" اووه ګامه مزل" نه ورستو " په لټون ستا دَ څېرې" دَ افضل شوق .. دَ سېلاني طرزفکر یو داسې شعري مجموعه ده چې دَ هغه دَ جوړ کړي او خپل کړي روایت .. یوې بلې سلسلې ته یې هم ډېر هنري دوام بخښلی دی .. !! دَ هغه دَ مسلسل تلاش او لټون یو داسې هنري ګل بڼ چې دَ هغه سېلاني فطرت یې دَ یو سترګور شاعر په شکل کې .. دَ فن او شاعرۍ په ډېرو خدائیانو اومنلو � افضل شوق دَ خپلو ټولو سفرونو ،، مسافرو.. ګرځېدو.. ورکېدو .. بېلېدو .. او بیا په یو نوي طرز کې راښکاره کېدو .. داسې هنر لري چې دَ هغه دَ سفرونو کېفیتونه دَ هغه په شاعرۍ کې هم قاري دَ ګوتې نه نیسي او دَ هغه په سفرنامو کې یې هم دَ ځان سره کوڅه کوڅه په ګرځوي � دغه کوڅې که دَ مصر دَ ښار جادوګري فرعوني کوڅې دي او که، دَ یورپ دَ سپینو سپینو واورینو ماښو هاغه طلسماتي دُنیاګانې دي چې مونږ یې دَ کوه قاف دَ ښاپیرو په علامتونو کې پېژنو � غرض دا دی چې دَ " شلېدلی امېل" نه تر " په لټون ستا دَ څېرې" داسې ښکاري لکه افضل شوق چې دَ خپل ژوند دَ مختلفو پړاوْنو، مختلفو کېفیتونو قیصه لیکلې وي .. په ډېر صداقت، په ډېره ریښتونولۍ دَ خپلو جذبو ، دَ مینې محبت او خپل ځوان رومانیت یو داسې ښائسته داستان یې رقم کړی دی چې دَ انساني جذبو دَ فطري او حقیقي رنګ او فني تنده پرې ماتېږي �

افضل شوق دَ دې قائل دی چې حقیقي لیکوال او شاعر دَ خپلو انساني او فطري غوښتنو نه منکر نه وي .. او چې څه وېني ګوري .. یا پرې څه تېرېږي .. دَ هغې عکاسي کول دَ ادیب او شاعر ذمه واري ګڼي � دلته به زه ستاسو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

توجه دَ " په لټون ستا دَ ښېرې" کې چاپ دَ ښاغلي افضل شوق هاغه درئيو نظمونو ته راواړوم .. چې تاسو ترېنه دَ هغه فني شخصيت او فکري لوئيوالي پوره پوره احاطه کولی شئ � " پرونۍ خبره" ، " اتهم رنګ" ، " دَ امن دَ ناوې په واده کې" � دلته زما دَ خبرې مطلب دا دی چې هغه په يو وخت په خپلو ليکونو کې فلسفي هم دی .. ډرامه نګار هم دی .. او بلکه دَ هغه ليکونه يو مخصوص افسانوي رنګ او ماحول هم لري � کله کله دَ هغه انداز دومره بيانيه شي .. چې دَ فکر او فن بلا مشکلات په خپله بنده ته هوار کړي � مطلب دا دی چې که زه دا اووايم چې هغه په نثر کې شاعري کوي .. او په نظم کې ډرامه او افسانه ليکي ، نو بې ځايه به نه وي � دَ دې ټولو خبرو او دعوؤ نه پس او دَ ښاغلي افضل شوق دَ سابقه چاپو آثارو دَ مختصرې جائزې وړاندې کولو نه ورستو اوس راځم دَ هغه دَ نوؤ چاپ شوؤ سفرنامو " مزل په واؤرو باندې" چې په کال 2004 کې او " دَ لمر دَ کلي په لور" چې په کال 2005 کې چاپ شوي دي ته .. په کوم کې چې افضل شوق دَ يورپ دَ سېل تفصيلي حالونه موجود دي � په دې سفرنامو کې افضل شوق په نوې بڼه کې له تصويري يا عکسي يوُن سره رامخې ته شوی دی � دا سېل هغه په يورپ کې له نورو انټرنېشنل سېلانيانو سره کړی دی � کومه خبره چې په دې سفرنامو کې دَ اهميت وړ خبره ده .. هغه دا، چې دلته افضل شوق دَ سېل دَ حال سره سره ځو عمراني مطالعې هم دَ راغونډو شوؤ حقائقو په رڼا کې وړاندې کړې دي � او بل دا، چې په دې سفرنامو کې شوق په ډېره محتاطه طريقه سفري حالونه او خپلې مشاهدې وړاندې کړې دي � دلته هم افضل شوق پښتون ځان سره بوتلی دی او دا کوشش يې کړی دی .. چې دَ هغه پښتون سترګې خلاسې کړي .. چې په سپينه ورځ اوده دی � خبرې په کې صفا، ساده .. خو په علامتي پېرائيو کې زياتې ليدلی شي � کوم چې دَ ده ادبي او شعوري يو داسې کوشش دی .. چې دئی پرې فلسفي يا دَ بلې دُنيا مخلوق يادېږي�

افضل شوق که يوطرف ته دَ يورپ جغرافيه او ترقۍ ستائي .. نو بل طرف ته هغه دَ يورپ دَ خلقو روئيو ته منافقانه او غرضي روئيې هم وائي � هغه دَ خپلو سېلاني مشاهدو په رڼا کې دا خبره ليکي .. چې څومره دَ مغربي انسان " ظاهره" ښائسته ده هومره يې" باطن" سخا دی � او بلې خواته دَ مشرقي انسان "بهرون" څومره چې خيرن دی .. هومره يې " اندرون" صفا دی � خو .. دَ نننۍ انساني روئيو نه افضل شوق بالکل نه دی مطمئين او داسې ګڼي لکه انسان چې لا خو دَ ځنګل نه را اوتی نه دی � دَ لټون تسلسل دلته په دې پورته ذکر شوؤ دواړو سفرنامو کې موجود دی .. خو لږه دَ دې لټون بڼه بدله ده .. او بل هغه دلته ډېر زيات مصروف هم په دې پاتې شوی دی .. چې هغه په دې سېل کې دَ سېل نه علاوه په حقائقو راغونډولو کې وخت تېر کړی دی � دا سفرنامې بلا شك و شعبه يو تاريخي دستاويز ګرځېدلی شي � دلته هغه دَ يو تاريخ دان په حېث هم خپله بڼه څرګنده کړې دې � دَ هغه په دې سفري حال او په دې کې دَ يورپي اقوامو په حقله .. خاصکر انګلش په حقله دَ حقائقو په رڼا کې ډېرې سنسني خېزې خبرې ليکلې دي �

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وئيلی کېږي چې افضل شوق چې تر اوسه څومره ادب هم تخليق کړی دی .. هغه دَ ده مشاهداتي ادب دی او بلکه تر ډېره حده دَ ده دَ لټون هغه قيصه ده � چې افضل شوق ته هزار داستاني رنګه نوم ورکوي � نو ځکه خو افضل په خپل ناول " پروني مخونه" کې دا ټول څه دَ يو داسې قيصې په توګه رامخې ته کوي چې په هغه قيصې کې دَ ده دَ لټون قيصه هم سرته رسي � دا دَ ده خپله قيصه ده .. کومه چې تکميل کېږي � افضل په ناول کې دَ خپلې قيصې دَ ډيمانډ مطابق دَ پلاټ غوره کولو نه دا خبره واضحه کړه چې هغه چې څه هم تر اوسه په نثري او شعري ادب کې ليکلي دي .. دا ټول څه رښتيا دي � داسې شايد چې چرته په يوې بلې ژبې کې هم نه وي شوي .. لکه افضل شوق چې رقم کړي دي � هم ځکه خو په شاعرانو او اديبانو کې ځان معتبر ځرګندوي .. او دی هم ځانګړی معتبر �

افضل شوق داسې ادب تخليق کوي چې هغه دَ دې عصر دَ روح په صحيح توګه ترجماني کوي .. اوهرکله يې دا جدوجهد کړی دی چې عصري مسائلو ته په شعوري او ادراکي نظر اوګوري .. او دغه ادبي ادا هغه دَ کمرشلا ئزډ يا بازاري ادب نه لرې ساتلی دی � هم ځکه خو هغه دَ خپل دې نظم " هرڅه هرڅه شته ، خو لا نشته بيا هم " په رنګه همېش دَ لټون په يو داسې تجسس او اضطرابي کېفيت کې ليدی شي .. چې دَ هوا په اوږو لکه يو خوږ آواز سپور ښکاري � يا لکه دَ يو جنوني تندي يو داسې تږی احساس .. چې په صحراګانو کې دَ ژوند نښې نښاني لټوي .. هم په دې خو دا دَ پښتو مجنون مسلسل کړېږي .. زهيرېږي .. خو بيا هم دَ مصلحتونو په وړاندې ستړيا نه مني او دَ ژوند هر ښکلی رنګ او زړه راښکونکې ښکلا دَ خپل مطلوب " آئيډيل " مخې ته هر چرته تت ګڼي � څه هم که هغه دَ يورپ ښکلاګاني وي او که دَ يو بلې نوي آسماني دُنيا حسين رنګونه � هم ځکه خو دَ يورپ دَ سېل په ورستۍ ورځ چې افضل شوق دَ ډنکارټ ساحل فرانس نه دَ ډووْرساحل انګلېنډ په لور سمندري سفر کوي � نو دَ ښکلو انسانانو دَ ځناوري روئيو نه زړه ماتی ښکاري � او دَ پورته ذکر شوي ورکوټي نظم خېټه داسې دَ خپل اضطراري ، اضطرابي کېفياتو او دَ کُل وقتي تجسس په ادبي ټکو ډکوي .. لکه

هغه کوم رنګ دی ؟

چې به نه وي دلته

هغه کوم خوند دی ؟

چې به نه وي دلته

که نشته

بيا هم دَ دې هر څه پرته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ده مينه

چې دَ مينې په نوم

زړونه هيڅ کله نه..

تش خلي غږوي

)په لټون ستا دَ څېرې .. مخ _ 244(

افضل شوق دَ يو داسې " هـڅې" نوم دی .. چې هغه يو تسلسل لري او هر ځل په نوي نوي بڼې کې دَ راښکاره کېدو ادبي هنر هم لري � نو ځکه مونږ په يقين سره وئيلی شو .. چې هغه به دَ يو مجسم ادبي تحريك په شکل کې دَ پښتنو په زړونو کې ورننوتلو دَپاره هلې ځلې هم دغه رنګه تر خپل پاتې ژونده پورې کوي � خدائی پاك دې هغه ته ډېر عمر ورکړي چې په خپلو نوو فکري هلو ځلو خپل خوارہ ... او په نړۍ کې هر لور خواره واره .. خو ويده پښتانه نه يواځې راويښ کړي بلکه دَ خپل خوب او خيال مطابق يې دَ مختہ وتو قومونو سره اوږه په اوږه اودروي هم � امين ثمه امين

حسينه ګل

Download from: ketabton.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library